

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**MUZAFFER İZGÜ’NÜN “ANNEANNEMİN AKIL ALMAZ
MACERALARI” SERİSİNDEKİ EĞİTSEL İLETİLER**

**(The Pedagogical Messages in Muzaffer İzgü’s Serial Named “The Unbelievable
Adventures of My Grandmother)**

Sibel KÖSE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Yrd. Doç. Dr. Lütfi SEZEN

ERZURUM-2011

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yrd. Doç. Dr. Lütfi SEZEN danışmanlığında, Sibel KÖSE..... tarafından hazırlanan bu çalışma 24/ 01 / 2011. tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Duran KAYA

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Lütfi SEZEN

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Tacettin ŞİMŞEK

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. / /

Prof. Dr. H. Ahmet KIRKKILIÇ

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Öyküler, çocukların kişisel gelişimi ve eğitiminde önemli bir yere sahip olan edebiyat ürünlerindedir. Başta anadili gelişimi olmak üzere çocuğun ruhsal ve zihinsel gelişimlerine katkıda bulunurlar. Çocukların ilgi, zevk ve seviyelerine de hitap edecek pek çok eğitsel ileti kazandırmaya yardımcı olurlar.

Eserlerinde, eğitim amaçlı iletileri usta bir dil ve kurguyla vermeyi başaran yazarlarımızdan biri de Muzaffer İzgü'dür. Muzaffer İzgü çocukları eğlendirirken bir yandan da eğitir. "Anneannem" serisindeki öykülerde de yazarın eğitsel iletileri nasıl ele alıp, işlediği ve ne tür iletiler verdiği üzerinde durulmuştur.

Beş bölümden oluşan çalışmamızın birinci bölümünü, giriş başlığı altında, araştırmanın amacı, problem cümlesi, araştırmanın önemi ve sınırlılıklar oluşturmaktadır.

İkinci bölümde, kuramsal çerçeve başlığı altında çocuk ve edebiyat ilişkisi, öykü ve çocuk öykülerinde bulunması gereken özellikler, çocuğun gelişimi ve çocuk gelişimine öykünün katkısı, hikâye haritası yöntemi ve Muzaffer İzgü'nün yaşamı, sanatı ve eserleri ile hikâye haritası yöntemine göre incelenen Anneannemin Akıl Almaz Maceraları serisindeki öyküler ve ileti dizinleri ile Anneannemin Akıl Almaz Maceraları serisinde konu edilen eğitsel iletiler ve bunların işlenişi yer almaktadır.

Üçüncü bölüm yöntem ana başlığı altında, araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin çözümü ve yorumu alt başlıklarından oluşmaktadır.

Dördüncü bölümü bulgular ve yorumlar oluşturmaktadır. Bu bölümde ileti dizini, ileti dizininde yer alan ana ve ara başlıklar ve "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" serisinde anlatılan aile bireyleri üzerinde durulmuştur. İleti dizinine önce beş ana başlık belirlenmiş, daha sonra elde edilen iletiler bu beş ana başlığın altında gruplandırılmıştır. Her bir ana başlık ve ara başlık harf ve numaralandırmaya tabi tutulmuştur. Sonuç olarak beş ana başlık elli dokuz ara başlık oluşturulmuştur.

Serideki kitaplarının incelenmesi ve değerlendirilmesi ardından ulaşılan sonuç ve öneriler ise beşinci bölümü oluşturmuştur.

Kaynakça bölümünde çalışmanın ana malzemesini oluşturan öykülerin kaynakçası ile çalışma esnasından yararlanılan eserlerin kaynakçasına ayrı ayrı yer verilmiştir.

Ekler bölümünde, incelenen öykü kitaplarından birkaç kapak örneği ve Muzaffer İzgü'nün bir fotoğrafı yer almaktadır.

Bu çalışma süreci boyunca birçok kişinin yardım ve desteği olmuştur. Öncelikle başta yol göstericiliği ve çalışmaya olan katkılarından dolayı danışmanım Yrd. Doç. Dr. Lütfi SEZEN'e, desteklerini gördüğüm değerli hocalarımdan olan Yrd. Doç. Dr. Tacettin ŞİMŞEK ve Yrd. Doç. Dr. Abdulkerim DİNÇ'e ve yine değerli ailem ve eşime de destek ve yardımlarından ötürü teşekkür ederim.

Erzurum, 2011

Sibel KÖSE

ÖZET

MUZAFFER İZGÜ’NÜN “ANNEANNEMİN AKIL ALMAZ MACERALARI” SERİSİNDEKİ EĞİTSEL İLETİLER

Sibel KÖSE

Yüksek Lisans – Türkçe Eğitimi ABD

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Lütfi SEZEN

Ocak – 2011 Sayfa: 245

Bu çalışma, Muzaffer İzgü’nün “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisindeki eğitsel iletileri tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Çalışmanın evrenini Muzaffer İzgü’nün “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisinde bulunan on yedi kitap oluşturmaktadır. Örnekleme ise on yedi kitapta bulunan seksen öykü oluşturmaktadır.

Öykülerdeki eğitsel iletileri tespit etmek için öyküler tek tek okunup hikâye haritası yöntemine göre incelenmiştir. İnceleme sonucu elde edilen iletiler tek tek başlıklar oluşturularak gruplandırılmıştır. Ana başlıklar ve alt başlıklar harf ve numaralandırmaya tabi tutulmuştur.

Çalışma sonucunda beş ana başlık elli dokuz ara başlık oluşturulmuştur. Sevgi, saygı, fedakârlık, çalışkanlık, okuma sevgisi, hayvan ve doğa sevgisi, aile sevgisi, gelenek ve göreneklere bağlılık, etrafa duyarlılık gibi pek çok eğitsel iletinin, “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisinde mevcut olduğu görülmüştür. Tespit edilen eğitsel iletilerin işlenişi ve ele alınış şekli öyküler üzerinde tek tek gösterilmiştir. Öykülerin eğitsel iletiler bakımından 7 – 11 yaş grubu çocuklarına uygun olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muzaffer İzgü, öykü, “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisi, ileti.

ABSTRACT

The Pedagogical Messages in Muzaffer İzgü's Serial Named "The Unbelievable
Adventures of My Grandmother

Sibel KÖSE

Ms Thesis

Turkish Teaching Department

Supervisor: Asst. Prof Dr. Lütfi SEZEN

January – 2011 Page: 245

This study was carried out to determine the The Pedagogical Messages in Muzaffer İzgü's Serial Named "The Unbelievable Adventures of My Grandmother.

Totally 17 books taking place in the series were evaluated by sampling and 80 stories in these books in the scope of the study.

In order to determine educational messages in the stories they were read individually and studied considering story map method. Messages obtained from the study were categorized into determined headings. Main and subheadings were ranked using letters and numbers.

As the result of the study, five main headings and fifty nine subheadings were determined. It was seen that several educational messages such as love, respect, devotion, hardworking, assiduity, love of reading, animal, nature and family, tying with traditions awareness of environment are included in the series. Evaluation and consideration of determined educational messages were shown individually in the stories. It was consequently determined that the stories area suitable educationally for the children in 7 to 11 age group.

Keywords: Muzaffer İzgü, story, the series of The Unbelievable Adventures of My Grandmother, message

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	iii
ÖN SÖZ	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	2
1.2. Problem	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Sınırlılıklar.....	4

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Çocuk ve Edebiyat	5
2.2. Öykü ve Çocuk Öykülerinde Bulunması Gereken Özellikler	7
2.3. Çocuğun Gelişimi ve Çocuk Gelişimine Öykünün Katkıları.....	9
2.4. Hikâye Haritası Yöntemi.....	16
2.5. Muzaffer İzgü'nün Yaşamı, Sanatı ve Eserleri.....	18
2.6. Hikâye Haritası Yöntemine Göre İncelenen “Anneannemin Akılalmaz Maceraları” Serisindeki Öyküler ve İleti Dizinleri	21
2.6.1. Anneannem Askere Gidiyor	22
2.6.1.1. Anneannemin Sakızı.....	22
2.6.1.2. Anneannem Askere Gidiyor	23
2.6.1.3. Anneannemin Kedisi Yitti	24
2.6.1.4. Anneannem Saçını Kestiriyor	25
2.6.1.5. Anneannem Kendini Banyoya Kilitledi	26

2.6.1.6. Anneannemin Sandığı	27
2.6.1.7. Anneannem Üç Aylığını Alıyor	28
2.6.1.8. Anneannem Vazoyu Kırdı	29
2.6.1.9. Anneannem Ödevime Yardım Ediyor	30
2.6.2. Anneannemin Gramofonu	31
2.6.2.1. Anneannemin Gramofonu	31
2.6.2.2. Anneannemin Yaş Günü.....	32
2.6.2.3. Anneannemi Kuma Gömdük	33
2.6.2.4. Anneannem Su Taşıyor	34
2.6.2.5. Anneannemin Turşusu.....	35
2.6.2.6. Anneannem Salıncağa Biniyor.....	36
2.6.3. Yaşasın Kanal Anneanne.....	37
2.6.3.1. Yaşasın Kanal Anneanne.....	37
2.6.3.2. Anneannem Pazara Gidiyor	38
2.6.3.3. Anneannem Arkadaşına Gidiyor	39
2.6.3.4. Anneannem Pikniğe Gidiyor.....	40
2.6.4. Anneannemin Apartman Kuzusu	41
2.6.4.1. Anneannemin Apartman Kuzusu	41
2.6.4.2. Anneanneme Piyangodan Para Çıkıyor.....	42
2.6.4.3. Anneannem Çamaşır Yıkıyor	43
2.6.4.4. Anneannem Hırka Örüyor	44
2.6.5. Anneannem Gelin Oldu	45
2.6.5.1. Anneannem Gelin Oldu	45
2.6.5.2. Anneannemin Tarhana Ağacı	46
2.6.5.3. Uçtu Uçtu Anneannem Uçtu.....	47
2.6.5.4. Anneannem Bisiklet Yarışçısı.....	48
2.6.6. Anneannem Dans Kraliçesi	49
2.6.6.1. Anneannem Dans Kraliçesi	49
2.6.6.2. Doğum Günüm.....	50
2.6.6.3. Anneannemle Hamama Gittik.....	51
2.6.6.4. Tekir Anneanneme Küstü.....	52
2.6.7. Anneannemin Bebeği	53

2.6.7.1. Anneannemin Bebeği	53
2.6.7.2. Konuk Kuş	54
2.6.7.3. Anneannem Sınıfta Kaldı	55
2.6.7.4. Dondurma Çiçeği	56
2.6.7.5. Anneannem Yemeği Yaktı.....	57
2.6.7.6. Gece Yarısı Masalı	58
2.6.8. Anneannem Süsleniyor.....	59
2.6.8.1. Anneannem Süsleniyor.....	59
2.6.8.2. Balkonda Hırsız Var	60
2.6.8.3. Anneannem Baş Rolde	61
2.6.8.4. Anneannem İtır'ı Yıkıyor	62
2.6.9. Anneannemin Kuyruklu Yıldızı.....	63
2.6.9.1. Anneannemin Kuyruklu Yıldızı.....	63
2.6.9.2. Anneannem Şişmanlıyor.....	64
2.6.9.3. Tekir'in Yün Hırkası	65
2.6.9.4. Dal Sucuk.....	66
2.6.10. Anneannemin Konuk Kedisi.....	67
2.6.10.1. Anneannemin Konuk Kedisi.....	67
2.6.10.2. Kelebekler Yasemine Konar	68
2.6.10.3. Şişe Dibi Lahmacun	69
2.6.10.4. Anneannemin Guguklu Saati	70
2.6.10.5. Kabak Tatlısı	71
2.6.10.6. Anneannemle El Ele	72
2.6.11. Anneannem Hayvanlar Arasında	73
2.6.11.1. Anneannem Hayvanlar Arasında	73
2.6.11.2. Yılbaşı Gecesi	74
2.6.11.3. Anneannemin Nişan Yüzüğü	75
2.6.11.4. Anneannem Hastanede	76
2.6.12. Anneannem Sihirbaz	77
2.6.12.1. Anneannemin Yeşil Kuzusu	77
2.6.12.2. Anneannem Sihirbaz	78
2.6.12.3. Anneannem Neyi İzliyor?.....	79

2.6.12.4. Fındıklı Köfte.....	80
2.6.13. Anneannem Bulutları Boyuyor.....	81
2.6.13.1. Anneannem Bulutları Boyuyor.....	81
2.6.13.2. Anneannemin Cibinliği.....	82
2.6.13.3. Anneannem Tekir’e Palto Dikti.....	83
2.6.13.4. Tekir Miyavladı.....	84
2.6.14. Anneannemin Cep Telefonu.....	85
2.6.14.1. Anneannemin Cep Telefonu.....	85
2.6.14.2. Anneannem Sürpriz Yapmayı Çok Sever.....	86
2.6.14.3. Anneannem Uçağa Bindi.....	87
2.6.14.4. Kırmızı Kar.....	88
2.6.15. Anneannemin Güllü Yorganı.....	89
2.6.15.1. Anneannemin Güllü Yorganı.....	89
2.6.15.2. Anneannem Bana Saat Aldı.....	90
2.6.15.3. Mor Koyun.....	91
2.6.15.4. Tekir Şarkısı.....	92
2.6.16. Anneannemin Kar Kızı.....	93
2.6.16.1. Anneannemin Kar Kızı.....	93
2.6.16.2. Fener Alayı.....	94
2.6.16.3. Kabak Çiçeği.....	95
2.6.16.4. Ağustosböcekleri.....	96
2.6.17. Anneannemin Anı Defteri.....	97
2.6.17.1. Anneannemin Anı Defteri.....	97
2.6.17.2. Ece.....	98
2.6.17.3. Miras.....	99
2.6.17.4. Anneannem Taç Giydi.....	100
2.6.17.5. İlk Yağmur.....	101
2.7. “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” Serisinde Konu Edilen Eğitsel İletiler ve Bunların İşlenişi.....	102

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM	209
3.1. Araştırma Modeli	209
3.2. Evren ve Örneklem	209
3.3. Verilerin Toplanması.....	210
3.4. Verilerin Çözümü ve Yorumu	210

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR	212
4.1. İleti Dizini.....	212
4.2. İleti Dizininde Yer Alan Ana ve Ara Başlıklar	215
4.3. “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” Serisinde Anlatılan Aile Bireyleri	224

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER	228
5.1. Sonuç	228
5.2. Öneriler.....	232

KAYNAKLAR	235
------------------------	-----

EKLER

EK 1 İncelenen Öykü Kitaplarından Birkaç Kapak Örneği.....	238
Ek 2 Muzaffer İzgü’nün Bir Fotoğrafi	244
ÖZGEÇMİŞ	245

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Eğitim, anne karnından mezara dek süren uzun bir süreçtir. Çocukluk dönemi kişilik özelliklerinin temellerinin atıldığı bir dönemdir. Bu dönemde verilecek olan doğru eğitim çocuğun ruhsal, zihinsel ve dil gelişimine büyük katkılar sağlar. Çocuk temel eğitimini ailede alır. Ancak bebeklik döneminden itibaren ninnilerle hayata giren edebiyatın da çocuk eğitiminde yeri ve katkısı büyüktür.

Ninni, masal ve öykülerle büyütülen çocukların dilsel ve zihinsel gelişimlerinin daha üst düzeyde olduğu görülmüştür. Bebeklikten itibaren dinleme, anlama, anlatma ve sonra okuma becerilerine büyük katkılar sağlayan bu eserler çocuk edebiyatını oluşturur. Çocuk seviyesine uygun olarak çocuk gelişimi ve psikolojisini de göz önünde bulunduran çocuk edebiyatı büyük önem arz etmektedir. Çocukların ilgi, duyarlılık ve zevklerine hitap eden çocuk edebiyatı, çocuklara çeşitli değerler kazandırır. Ayrıca çocuğa okuma zevk ve alışkanlığı verir.

Çocuk edebiyatı sayesinde doğrudan verilmekte zorlanılan değerler çocuklara sezdirilerek ve eğlendirilerek verilir. Bu nedenle çocuk edebiyatçılarının bu durumu göz önünde bulundurmaları gerekir. Doğrudan öğüt verici olmayan bu ürünler çocuklar tarafından zevkle okunurlar ve daha çabuk ve kolay benimsenirler.

Çocuk ve çocuk psikolojisinden çok iyi anlayan, zamana ve teknolojiye ayak uydurabilen, eğitselliği kupkuru bir dil ve doğrudan değil, yazınsallığıyla ve sanatının en ince ayrıntılarıyla işleyebilen yazarların eserleri çocuk edebiyatının nitelikli ürünleri olacaktır.

II. Meşrutiyet’le birlikte gelişmeye başlayan çocuk edebiyatı ülkemizde hâlâ istenen nicelik ve niteliğe ulaşamamıştır. Ancak bu alanda başarılı yazar ve eserlerini de yok saymak doğru olmaz. Bu usta yazarlardan birisi de Muzaffer İzgü’dür. Çocuk ruhu ve psikolojisinden anlayan İzgü çocukların ilgi, zevk ve kavrayışlarına uygun eserler kaleme alabilmiştir. Aile, arkadaşlık, komşuluk, gelenek ve görenekleri yaşatma, doğa,

hayvan ve insan sevgisi, paylaşma, yardımlaşma, saygı gibi pek çok iletiyi başarıyla eserlerinde işleyen İzgü; bu iletileri doğrudan değil, mizahi unsurlarla süsleyip, düşündürerek iletir.

Bu çalışmamızda yazarın “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisindeki öyküler, eğitsel iletiler bakımından incelenip değerlendirilmeye çalışılmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı; çocuk edebiyatının tanınan yazarlarından Muzaffer İzgü'nün “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisindeki öykülerin vermiş olduğu eğitsel iletileri tespit etmek ve bu iletilerin çocuk eğitime katkı ve etkilerini ortaya koymaktır.

Amaç çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Bu amacın gerçekleşebilmesi çocuklara yönelik, çocuk psikolojisi ve gelişimine uygun eserlere bağlıdır.

Gelişmiş toplum olabilmenin en önemli unsuru okuma sevgisi ve alışkanlığı kazananmış bireylere sahip olmaktır. Bu sevgi ve alışkanlığın edinilmesinde en önemli pay ise edebiyata düşmektedir. Bebeklikten itibaren edebi eserlerle tanışan çocuk, okuma sevgisi ve alışkanlığını ancak ruh dünyasına hitap eden edebi eserler sayesinde kazanacaktır. Bu nedenle de çocuğun, bu tür eserlerle tanıştırılması gerekir.

Bu araştırmada yukarıda belirtilmiş olan genel amaca ulaşmak için aşağıdaki alt problemlerin cevabı aranmıştır:

1. Çocuk ve edebiyat arasında nasıl bir ilişki vardır?
2. Çocuk edebiyatında öykünün yeri ve önemi nedir? Çocuk öykülerinde bulunması gereken özellikler nelerdir?
3. Muzaffer İzgü kimdir?

1.2. Problem

Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun dünyasında önemli bir yer tutmaktadır. Çocuk edebiyatı ürünlerinden olan öykü ise ayrı bir öneme sahiptir. Bu önem öykülerin eğitsel iletileri işleyiş, biçim ve içerik özelliklerine bağlıdır.

Çalışmada “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisindeki on yedi öykü kitabı incelenmiş ve ayrıca çocuk, çocuk edebiyatı ve öykü kavramları üzerinde de durulmuştur.

Muzaffer İzgü’nün “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisindeki eğitsel iletiler nelerdir ve bunların çocuk eğitimi üzerindeki etkileri neler olabilir? Sorusu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Öyküler; okuma, anlama, anlatma gibi becerilerin gelişmesine yardımcı olur. Çocuğun öykülere olan ilgisi ise dikkatle dinlemeyi, okumayı ve anlamayı sağlar.

Çok zengin bir iç dünyası olan çocuk için ruh ve kişilik gelişimi çok önemlidir. Ruh ve kişilik gelişimine en büyük katkılarından biri de edebiyattır.

“Çocuk ve edebiyat ilişkisi temelde iki bahsi işaret eder. İlki çocuklar için yazmak, diğeri ise çocuğun edebiyat eserlerini okuması / dinlemesidir. Her iki bahsin gelişimi ile birlikte de çocuk edebiyatı denen yeni bir bağımsız alan ortaya çıkmıştır” (Alver, 2005: 307).

Oğuzkan, çocuk edebiyatını “usta yazarlarca özellikle çocuklar için yazılmış olan ve üstün sanat nitelikleri taşıyan yapıtlardan oluşan yazın”(Akt. Konar, 2005: 208). olarak tanımlamıştır.

Bu çalışmada “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisindeki eğitsel iletiler ele alınmış ve incelenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Çocuk edebiyatının, çocuğun ruh gelişimi ve eğitimindeki önemi yadsınamaz.

“Çocuğa sunulacak bir kitabın biçimi, içeriği çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında, estetik bir tavır edinmesinde, bir davranış biçimi kazanmasında önemli rol oynar” (Uçan, 2005: 22).

Çocuk edebiyatının tanınmış isimlerinden olan İzgü'nün "Anneannem" serisindeki öykülerde hangi iletilerin nasıl işlendiği, iletilerin gerçekçilik ve eğitselliği, iletilerin doğrudan mı yoksa eğlendirici ve dolaylı yollarla mı verildiği ve İzgü'nün serideki öykülerinin çocuklar üzerinde ne gibi etkilerinin olacağını belirtmesi ve çocuk eğitiminin önemini vurgulaması yönünden önem taşımaktadır.

Okuma sevgisi ve alışkanlığı edinmiş birey ve toplumların daha başarılı oldukları ortadadır. Bu alışkanlık ve sevginin edinilmesi çocuğun ilgi ve zevkle okuyacağı eserlerle mümkündür. Çocuk ruhuna ve gelişimine hitap eden bu eserler, çocuğu doğrudan ve didaktik bir kuruluşla değil, dolaylı ve eğlenceli yollarla eğitir.

Çocuk eğitimi ve okuma alışkanlığı edinme konularında pek çok kitap ve makale ele alınmıştır. Ancak bu konuda, edebi eserlerin önem ve katkısı üzerinde pek durulmamıştır.

Bu araştırmada öyküler özellikle eğitsel iletiler bakımından incelenmiş ve bu iletilerin çocuk eğitimi açısından katkıları vurgulanmıştır. Çalışma; anne babalara, öğretmenlere ve bu konuda araştırma ve inceleme yapacak olan araştırmacılara yardımcı olabileceği düşüncesiyle önemli görülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Muzaffer İzgü'nün "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" Serisindeki Eğitsel İletiler adlı tezde, on yedi kitapta bulunan seksen öyküde işlenen eğitsel iletiler tespit edilmiştir.

Çalışmada, İzgü'nün 1973- 2008 yılları arasında kaleme aldığı "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" serisini oluşturan on yedi öykü kitabı incelenmiş, seride yer alan diğer üç kitap roman niteliğinde olduğu için araştırma kapsamına alınmamıştır.

Ayrıca serinin kitapları yalnızca "çocuk – eğitim" ve "eğitsel iletiler" yönünden ele alınmış, kitaplar diğer içerik ve biçim yönlerinden incelenmemiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Çocuk ve Edebiyat

Çocuk edebiyatının tanımına geçmeden önce “edebiyat nedir?” Sorusunun tanımı yapılmalıdır.

Edebiyat; insanların düşünce özellikle duygu dünyasına hitap eden, söyleyenin söylenenleri kendine has bir üslup ve yaratıcılıkla ifade ettiği bir sanat dalıdır.

“Edebiyat; düşünce, duygu ve hayallerin söz ve yazı halinde güzel, etkili bir şekilde anlatılması sanatıdır. İnsan zihnini, ruhunu tatmine yarayan ürünler ise edebi ürünler olarak adlandırılır. Bunlar; şiir, hikâye, roman, masal, deneme vb. ürünlerdir” (Dursunoğlu; Ed: Yılar ve Turan, 2007: 27).

Dilimize Arapçadan geçmiş olan Edebiyat sözcüğünün kökeninde “yemeğe çağrı” , “nefsi terbiye”, “iyi ahlak” anlamları yatmaktadır. Ancak edebiyat sözcüğünün kökü “edep”, “terbiye”, “eğitim” anlamları taşır. Bu nedenle de eğitim ile edebiyat arasında sıkı bir bağ vardır.

“Edebiyat; çocuğun zekâ, hayal gücü, muhakeme yeteneği, problem çözme becerisi gibi beyin faaliyetlerini geliştirecek bir unsurdur” (Celepoğlu; Ed: Yılar ve Turan, 2007: 30).

Çocuklar edebiyatla doğumlarından itibaren tanışmaktadırlar. Bebeğe söylenen ninniler, masallar çocuğu etkileyen ilk edebi eserlerdir. Edebiyatla büyüyen çocuğun edebiyata ilgisi de doğal olarak onunla birlikte büyüyecektir. Daha sonraki yıllarda okunan hikâyeler masallar çocuğun gelişimine büyük katkılar sağlar. Çocuk edebiyatı ise çocuğun bu ihtiyacını karşılamak için vardır.

Edebiyat; hayal dünyası çok zengin olan çocuklar için vazgeçilmezdir. Çocuk, ancak edebiyat sayesinde zihni gelişimini tamamlayabilir.

“Çocuğun fizyolojik ihtiyaçları nasıl ki ihmal edilemezse zihnî ve ruhî gelişimi de ihmal edilemez. Daha hassas bir ruh, daha ince bir duygu, daha farklı bir anlayış, daha değişik bir bakış; bütün bunlar çocuğa edebiyatla kazandırılabilir. Bu nedenle çocuğa ilköğretim çağı öncesinde ailesi ve çevresi, ilköğretimle birlikte de okulun edebi zevki kazandıracak bir çabanın içerisinde olması gerekir” (Dursunoğlu, Ed: Yılar ve Turan, 2007:33).

Çocuk ruhuna hitap edip çocukların duygu ve düşünce dünyalarını geliştiren edebi eserler ise çocuk edebiyatını oluşturur.

“Çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerin yükselten ürünlerin genel adıdır” (Sever, 2003: 9).

“Çocuk edebiyatı, çocuğun kabuller dünyasında benzeştiğine veya benzeşmesi gerektiğine hükmederek duygu, düşünce ve hayal bakımından okumaya veya dinlemeye layık saydığı metinler dünyasıdır” (Zengin, 2009: 77).

“Çocuk edebiyatı, çocukluk çağında bulunan kimselerin, olay, düşünce, duygu ve imgelerine yönelik, usta yazarlar tarafından özellikle çocuklar için yazılmış olan ya da geleneğin oluşturduğu bütün sanat nitelikleri taşıyan sözlü ve yazılı ürünlere verilen addır” (Baraz, 1987: 128-138).

Başka bir tanıma göre çocuk edebiyatı: “Çocuğun ruhi gelişimini sağlamak, okuduklarını kolayca anlamak ve dili güvenle kullanmasını sağlayarak, ona edebiyat zevkini tattırmak amacını gütmektedir” (Demiray, 1973: 16).

Son olarak Hasan Güleryüz ise çocuk edebiyatını şöyle tanımlar: “Üç yaşla ergenlik çağı arasındaki çocukların bilişsel ve duygusal dünyasını ‘sözlü’ ve ‘yazılı’ sanat ürünleriyle besleyen etkinlikler alanı” (2002: 35).

Demek oluyor ki çocuk edebiyatı çocuklara hitap eden ama yalnız çocuklar için yazılmış bir edebiyat değildir. Çocukların çok severek okuduğu eserleri büyüklerin de aynı ilgi ve zevkle okuduğu düşünülürse çocuk edebiyatının genel edebiyat eserleri içinden çocuklarca seçilerek oluşturulduğu söylenebilir. Bunun içindir ki sırf çocuklar

için çocuk eserleri yazmak veya çocuk yazarı olmak gerekmemektedir. Ancak bu yönde bir eğilimin de olduğu yadsınamaz. Bundan dolayı “çocukçuk yazarı” ve “çocuk edebiyatçısı” kavramları da ortaya konulan eserler ve yararları göz önüne alınarak kabul görmüştür.

O halde çocuk edebiyatını ne büsbütün edebiyattan ayrı ne de bütünüyle edebiyatın içinde düşünebiliriz.

“Çocuk edebiyatının en temel işlevlerinden biri çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukları nitelikli metinlere yöneltmeyi başarabilen, onlara zamanla okuma kültürü kazandırabilen bir sorumluluk üstlenmelidir” (Sever, 2003: 11).

Kendine özgü dünyaları olan çocukların dünyayı algılamaları ve yaşamaları farklıdır. Bunun için edebiyata ihtiyaç duyarlar. Ruhî doyunluklarını sağlamaları için edebiyat vazgeçilmezdir.

2.2. Öykü(Hikâye) ve Çocuk Öykülerinde Bulunması Gereken Özellikler

Gerçek ya da tasarlanmış bir olay veya durumun anlatıldığı yazılara öykü denir. Türk Kültür tarihinde en az bin yıllık bir geçmişe sahip olan öykü, dilimize “hikâye” olarak Arapçadan geçmiştir. Mana olarak hikâye bazı lügatlerde şöyle açıklanmıştır:

“Nakletme, bir vak’a ve sergüzeşti sırasıyla anlatma, rivayet; hakiki veya uydurma ve ekseriya hisse kapmaya mahsus sergüzeşt ve vukuat; kıssa, mesel, roman” (Sami, 1987: 554).

“Gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düz yazı türü, öykü” (TDK, 2005: 891).

Hikâye tahlilleriyle Türk edebiyatına önemli katkıları olan Mehmet Kaplan (1994: 10) ise şöyle söyler:

“Her hikâyeci bize eseri ile hayatın ve insanın ayrı bir yönünü gösterir. Hikâye anlaşılması son derece güç olan hayatın ve insanın içine âdeta bir pencere açar. Günlük hayatta biz hayatı ve insanı dıştan görürüz ve pek az anını biliriz. Hikâyeci bu dış

görünüşün arkasındaki gerçekleri keşfeder. Güzel hikâyelerin hemen hepsinde, bilinmeyen bir gerçeğin ifadesi vardır.”

Demek oluyor ki öyküler hayatın bilinmeyen yönlerini açığa çıkardıkları için daha çok sevilir ve ilgi görürler. Her yaş grubuna hitap eden bu tür gelişim düzeylerine göre sınıflandırılabilir.

Yalçın ve Aytaş (2002: 126-127), yaş gruplarına göre öyküyü üç gruba ayırır:

“1. Okul Öncesi: Bu yaş grubuna dâhil çocukların en önemli özelliği bir öykü metnini, okunmasının yanında, kendilerinin de öyküde anlatılan olayı yaşamak istemeleridir. Bu yüzden, öykülerde anlatılan olay, çocukların sadece duygularına hitap etmemeli, onların gözlediği ve yaşadığı olaylardan seçilmelidir.

2. İlköğretimin Birinci Devresi: Eğilimleri içten dışa doğru olan bu yaş grubundaki çocukların, çevreleriyle daha uyumlu ve onlarla ilişki kurma arzusu içinde oldukları görülür.

3. İlk Gençlik Devresi: Bu yaş grubundaki çocuklar büyüklere yönelik öykü metinleri ile çocuk öyküleri arasında köprüdürler. Diğer yaş grubuna bağlı çocuklarda öyküler genellikle hayal mahsulü iken, bu yaş grubuna yönelik öyküler daha gerçekçidir. Hikâyelerin hazırlanmasında çocukların yaş seviyeleri çok önemlidir. Buna dikkat edilmemesi, hâlihazırda herkesin çocuklar için hikâye kaleme aldığı ülkemizde, daha büyük sıkıntılara yol açacaktır. Hikâyeyi her yaştan insan okuyabilir, ama bu türün çocuklar için vazgeçilmez önemi vardır. Hikâye çocuğu güdüler. Bu türün kısa olması çocukların okuma eğilimleri açısından da önemlidir. Çocuk bir hikâyeyi bazen tek solukta okuyabilir. Hikâyenin çocukta meydan getirdiği bu kısa aralıklı sürükleyicilik, çocuğun uzun dönemde iyi bir okuma alışkanlığı kazanmasına da yardımcı olur.”

İzgu'nun incelenen öyküleri de yukarıdaki gruplandırmaya göre daha çok ilköğretim birinci devresi ve ilk gençlik devresine ait çocuklara yöneliktir.

Çocuk öykülerinde bulunması gereken özellikler: Çocuklara yönelik olan bu eserler çocukların ilgilerine ve kavrayış güçlerine uygun olmalıdır. Bunun içinse çocuk edebiyatı yazarlarının öncelikle çocuğu çok iyi tanımaları gerekmektedir. Çocuğun gelişim aşamalarından ve çocuk psikolojisinden anlamayan bir yazar çocuk öyküsü yazamaz. Bunun içindir ki öncelikle yazarın çocuğu tam anlamıyla tanıyan biri olması gerekir.

Buna göre çocuk öykülerinde olması gereken özellikler tanınmış eğitimci ve yazarlardan (Güleryüz, 2002: 296; Yılar ve Turan, 2007: 148-149; Demiray, 1958: 26; Kıbrıs, 2000: 124; Bozdağ, 2000: 372) şöyle sıralanabilir:

1. Çocuklara verilecek öykülerde konular çocukların ilgi alanlarına uygun olmalı, politik ve açık, tahrik edici cinsel konular işlenmemeli.
2. Olaylar çocuğun düşünsel dünyasına uygun olmalı, karmaşık ilişkiler, uzun, bıktırıcı tanımlar ve betimlemelerden oluşmamalı, cümlelerdeki sözcük sayıları çocuğun yaşına uygun olmalıdır.
3. Doğrudan öğüt verici, öğretici olmamalı, mesajın çocuğun okuduklarından alması sağlanmalıdır.
4. Okumaya güdüleyici olmalı, sürükleyici ve açık bir dil kullanılmalıdır.
5. Resim mutlaka kullanılmalı, konuyla resim ilişkili olmalıdır.
6. Aşırılığa kaçmamak kaydıyla güldürü ögesinden de yararlanılmalıdır.
7. Anlatılan kişi, olay ve durumlar, çocuğun iç dünyasında çelişiklere neden olmamalı, karamsarlığa, ümitsizliğe ve yılgınlığa yol açmamalıdır.
8. Metne yönelik heyecanı gerilim ve gerilimi oluşturan öğeler, olaylar iyi ayarlanmış olmalıdır.

2.3. Çocuğun Gelişimi ve Çocuk Gelişimine Öykünün Katkıları

Çocuk; sosyal, duygusal, bilişsel, bedensel, motor ve dil gelişimini doğumundan itibaren aşama aşama tamamlayan 0-18 yaş arası bireydir. T.D.K Türkçe Sözlüğe göre: “Küçük yaştaki oğlan ya da kız” (TDK, 2005: 444), Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü’ne göre (Öncül, 2000. 244): [Alm. Kind, Fr. Enfont, İng. child]

- a. En Geniş anlamda: Olgunluktan önceki bir yaşta bulunan her kız ve erkek.
- b. Dar anlamda: Küçük çocuk ile yeni yetme arasında bulunan kimse. (Ara sıra gelişigüzel olarak doğumla on iki yaş arasındakileri belirtmek üzere kullanılır.)
- c. İnsan yavrusu

Yine bir başka tanımda ise “Çocuk mücerret zaman mefhumu içinde müşahhas bir istikbal demektir. Yalnız sevilmeye değil, aynı zamanda tetkike ve ihtimama onun

kadar muhtaç ve layık dünyada başka hiçbir mevzu tasavvur edilemez” (Alaeddin, 1932: 1). şeklinde tanımlanır.

“Çocuk, gün gün, adım adım olgunlaşan, büyüyen, bu amaçla eğitilmesi gereken bir insan, bir yurttaştır. Henüz olgunlaşmamış da olsa, henüz reşit sayılmasa da bir birey olarak toplumsal sistemimizin önemli bir parçasıdır. Ailenin bir üyesidir” (Ciravoğlu, 1998: 9).

Konumuz olan “Çocuk Edebiyatı” kavramının kapsamını iyice anlayabilmek için şüphesiz çocuk kavramı üzerinde bir açıklığa kavuşma zorunluluğu doğmaktadır. Alaylıoğlu ve Oğuzkan’a göre çocuk: “İki yaşından ergenlik çağına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu veya henüz ergenlik dönemine erişmemiş kız veya erkek (1976:1) veya bebeklik çağı ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan insan” (Oğuzkan, 1974: 2). olarak tanımlanmaktadır.

“İnsanın büyüme ve gelişme özellikleriyle ilgili biyolojik ve psikolojik araştırmalar, “bebeklik” ile “ergenlik” çağları arasında yer alan çocukluk çağının genellikle (a) ilk çocukluk çağı, (b) ikinci çocukluk çağı ve (c) son çocukluk çağı olmak üzere üç alt bölüme ayrılabilceğini göstermektedir” (Başaran, 1966:66).

“0-6 yaşlar arasındaki çocukların bedensel ve davranışsal gelişimlerini sağlamak ve bu amaçla gerçekleştirilen düzenli, sistemli eğitime Okul Öncesi Eğitim adı verilir. Daha sonraki eğitime ise Temel Eğitim dönemi denir ve 7-14 yaşları arasını kapsar. Okul öncesi eğitim, tüm eğitim sürecinin hem başlangıcı, hem de en temel dayanağıdır” (Ciravoğlu, 1998: 9).

Çocuğun gelişimi çeşitli kaynaklar temel alınarak dört başlık altında değerlendirilebilir: Devinişsel gelişim, bilişsel gelişim, duygusal gelişim ve dil gelişimi. Bu araştırma açısından dil gelişimi ayrıyeten önem arz etmektedir. Çocukta dil gelişimi kuşkusuz onun sosyal, bilişsel ve duygusal gelişimine de büyük katkılar sağlar ve etkiler.

Devinişsel gelişim: Bedensel gelişmeyle orantılı olarak gerçekleşen bu aşama: “Çocuğun kol ve bacakları ile tüm organlarını kullanmada güç ve hız kazanmasına, beden organları arasında eşgüdüm sağlamasına ve onları denetim altına almada becerikli duruma gelmesine devinsel gelişim denir” (İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2008: 91). şeklinde tanımlanır.

Bilişsel gelişim ve çocuğun bilişsel gelişimine öykünün katkısı: Morgan (1982: 60) biliş terimi için şunları söyler: “Biliş terimi dünyamızı öğrenmeyi ve anlamayı içeren etkinlikler anlamında kullanılan bir sözcüktür. Yaklaşık olarak biliş sözcüğü, ‘düşünme’ sözcüğüyle eşanlamlıdır. Çocuklar yetişkinler gibi düşünemezler. Kendilerine özgü bir dünya görüşleri vardır. Duruma bu yönden bakmak çocuğun dünyasını anlamamız bakımından önemlidir.”

“Biliş terimi, içsel zihin sürecini tanımlamaktadır. Zihin içindeki birçok şeyi kapsayan geniş bir terimdir. Biliş başlığı altında dikkat, algı, bellek, dil gelişimi, okuma yazma, problem çözme, akıl, yaratıcılık; dünyayı tanıma, anlama ve öğrenmeyi içeren tüm zihinsel etkinlikler (cognition) girmektedir” (Bayhan ve Artan, 2004: 37; Aydın, 2005: 53).

Gander ve Gardiner’e (2001: 166) göre bilişsel terimi, “bilgiyi, belleği, akıl yürütmeyi, sorun çözmeyi, kavramları ve düşünmeyi, yani zihni içine alır.”

“Bu kavramın en ünlü temsilcisi Piaget bilişsel gelişimin beynin ve sinir sisteminin olgunlaşması ve bireyin çevreye uyum sağlaması sonucunda gerçekleştiğini belirtmektedir” (İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2008: 115).

“Bilişsel gelişim birbirini izleyen dört dönem içinde ortaya çıkmaktadır. Doğumundan iki yaşa kadar olan Duyusal Motor Dönem’de bebekler, duyarları ve motor faaliyetleri yoluyla ilişki kurar, çevrelerini keşfetmeye başlarlar. 2-7 yaş arasına denk gelen İşlem Öncesi Dönem’de çocuklar benmerkezcidir, mantıklı düşünme işlemi gelişmemiştir, korunum özelliğini bilmezler. 7-12 yaş arasında yer alan Somut İşlemler Dönemi’nde çocuk bilişsel güçlükleri yenmeye başlar, korunum sorunu çözülür, işlemleri tersine çevirip sınıflandırma ve sıralama yapabilirler. 7-12 yaş arasını kapsayan Somut İşlemler Dönemi, çocuğun okula başladığı zamana denk gelir. Bu dönemin en belirgin bilişsel özelliği çoklu sınıflamadır” (Erden ve Akman, 2001: 82-83; Aydın, 2005: 65). Son dönem Soyut İşlemler Dönemi’dir. Bu dönemde çocuklar artık soyut düşünebilmeye başlarlar ve artık fikir yürütebilirler.

Öykü, çocuğun hayallerle dolu dünyasında, zihni faaliyetlerini daha aktif ve canlı tutar. Öykülerdeki canlı ve somut ifadeler çocuğun ilgisini okumaya çeker ve bilinç kazanmaya başlar. Öykü daha çok somut kavramlardan oluştuğu için (yer, zaman, olay, kişiler) çocuğun ilgisini daha çok çeker. Çünkü çocuk somut kavramları daha

kolay ve çabuk kavrar ve böylece öğrenilenler kalıcı hafızada yer eder. Bilişsel gelişim ile dil gelişimi paralellik gösterdiği için çocuk istek, arzu, duygu ve düşüncelerini zamanla dil yoluyla aktarmaya başlar. Öykü bu dönemdeki çocuğa algılama, ilişki kurma, sorun çözmeye, öğrenme gibi beceriler kazandırır. Çocuklara yönelik yazılmış bir öykü çocuğun kendini ve etrafını tanımasına, nerde nasıl davranacağına, çözümler üretmesine ve bir takım bilgiler elde etmesine yardımcı olur.

Duygusal gelişim ve çocuğun duygusal gelişimine öykünün katkısı: Türkçe Sözlük'te (TDK, 2005: 581-582): “duymak: bilgi almak, öğrenmek, haber almak. Duyuş: “duyma işi veya biçimi, mec.seziş” demektir.

“Duygular, insan olmanın en önemli unsurlarıdır. Herkesin, bebeklerin bile duyguları vardır. Duygular sosyal bağların kurulmasında temel rolü üstlenir” (Bayhan ve Artan, 2007: 217).

“Çocukların duygusal gelişimi onların çeşitli duyguları nasıl kazandıklarını ve bu duyguları kendilerine, anne babalarına, diğerlerine nasıl ifade ettiklerini belirlemektedir. Duygular çocuğun yaşamını sürdürmede, iletişim kurmada ve davranışlarını yönlendirmede önemlidir. Hyson ve Izard'a göre (1985) duygularının bir bölümü öğrenilmiştir.

Izard'a göre duygusal ifadelerin biyolojik boyutları vardır. Ayrıca bebeklerin duygusal ifadeleri ve davranışları onların daha sonraki yıllarda geliştirecekleri kişilikleri konusunda da ipucu sağlamaktadır. Biyolojik yapı, duygusal gelişimin sınırlarını ve genel çerçevesini sağlamakta çevresel etkiler ise bu gelişimi uyarmakta ve şekillendirmektedir” (İnanç, Bilgin, Atıcı, 2008: 167).

Masaldan öyküye geçiş yapan çocuk yaşamın gerçekleriyle yüzleşmeye başlar. Yaşamı tanımaya başlayan çocuk farklı duyguları da öğrenmeye başlar. Acıma, üzüntü, kendini başkasının yerine koyma gibi duyguları gelişir. Bu tür duygular çocuğun davranışlarına da yansır. Doğru duygu eğitimi doğru davranışlara neden olur. Bu bakımdan öykü, çocuğun duygusal gelişimini sağlamada önemli bir etkidir.

Dil Gelişimi ve çocuğun dil gelişimine öykünün katkısı: Dil, başlı başına bir bilim olduğu için dil gelişimi de oldukça geniş bir araştırma konusudur. Dilin oluşumu ve gelişimi üzerine pek çok açıklama, kuram ve yaklaşım mevcuttur. Bunların hepsini

buraya almak araştırmamızın sınırlılıkları açısından mümkün değildir. Bunun içindir ki bu çalışmamızda en bilinen kuramlar üzerinde durulacaktır:

“Biyolojik kuram, insanların kalıtsal ve örtük bir dilbilgisel yapıyla doğduklarını, çocukların dili, doğumdan sonraki belli bir yaş döneminde ğrenebilmelerinin, bu kalıtsal ve örtük yapıya bağlı olduğunu savunur. (Chomsky, 1980, Akt. Rice, 1997). Bebeklerin dil edinime olanak veren bir donanımla dünyaya geldiklerini ve böylece doğuştan getirdikleri dil edinimi yeteneğinin bebelere konuşmalar, dinleme, sesleri ve örüntüleri taklit etme olanağı sağladığını ileri sürmektedir. Kalıtsal olarak var olan dil edinimi yeteneği, çocuğun etnik köken, ırk ve milliyet ayrımı söz konusu olmaksızın altı aylıkken belli sesleri üretebilmesini, bir yaşında ilk sözcüğü syleyebilmesini, iki yaşında ilk cümleyi kurabilmesini sağlamaktadır. Gerçekte biyolojik görüş dilin kökenini açıklamamakta, çocukların dili öğrenebilmek için gereken nörolojik yapı ve biyolojik donanıma kalıtsal olarak sahip olduklarını ileri sürmektedir. Bununla birlikte çocuklar belirli bir dille karşı karşıya kalmazlarsa dil edinimi yeteneğini kullanmayacak ve dil ğrenemeyeceklerdir.

ğrenme kuramı, dilin de öteki davranışlar gibi taklit, koşullanma, bağıntı kurma ve pekiştireç aracılığıyla ğrenilebildiğini savunur (Skinner, 1983, Akt. Rice, 1997). Çocuklar başka insanların konuşmalarını duyar ve sesleri taklit ederler. ğrenme kuramı, çocukların dili nasıl öğrendiğini açıklamakla birlikte dil gelişiminin bütün yönlerini açıklamamaktadır.

Bilişsel kuram, dilin dış dünyaya ilişkin bilişsel izlenimler yoluyla geliştiğini, bu nedenle bilişsel gelişimin bir sonucu olduğunu vurgular. Piaget (1926, Akt. Rice, 1997), ocukların önce bilişsel bir şema oluşturduklarını, sonra da bu şemayı dilsel olarak etiketlediklerini söylemektedir. Piaget’e göre çocuklar dili, duyu devinim döneminin sonuna doğru ve işlem öncesi dönemin başlarında, nesnelere yerine geçen semboller kullanarak öğrenmeye başlamaktadırlar” (İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2008: 159-160).

Dil; duyu, düşünce ve bilgileri aktarma aracıdır. Dil sayesinde insanlar arası iletişim st düzeyde gerçekleşir. Sadece anlık iletişim değil milyonlarca yıllık bilgi birikimi de dil sayesinde gerçekleşir. Dil sürekli değişip, gelişerek kendini yeniler. Dilin gelişmesi, değişmesi düşünceyi de etkiler. İnsan düşünebildiği kadar konuşur. Konuşabildiği kadar düşünür. Bu yüzden dil gelişimi öneminin bir kat daha artırır. Dil

sayesinde çocuğun düşünce ufku genişler. Kendini ifade etme gücü artar, olay ve durumlara farklı yaklaşır ve sorunlara uygun çözümler üretebilir.

“Öğrencinin sınıftaki başarısının temelinde yetkin dil kullanımı yatar. İyi konuşamayan, okuyamayan ve yazamayan çocuğun başarılı olması çok güçtür. Akademik kazanımda dört dil temelli süreç özellikle önem taşır. Bunlar okuma, yazma, kelime bilgisinin gelişimi ve konuşmadır” (Glover, Royce, Roger; Ed: Ergin, Armağan Yıldız, 2010: 134).

“Çocuğun gittikçe daha çok kullanacağı dil, kendisiyle aynı dili konuşanların ortaklaşa kullandıkları belli semboller kümesinden oluşmaktadır. Dil, insanoğlunun eşsiz başarılarından biri, belki de davranış gelişiminin en yüksek biçimi ya da aşamasıdır. Aynı zamanda, insanın yaşaması için zorunlu vücut fonksiyonlarına sıkı sıkıya bağlıdır. Konuşmaya yarayan organlar, aynı zamanda, nefes almaya ve yemek yemeye, su içmeye de yaramaktadırlar. Dil gelişimi ile motor gelişim arasında da paralellikler vardır. Çocuğun ilk kelimelerinin ağızdan çıktığı çağ ile yardım almadan oturabildiği çağ aynı zamana rastlar. Çocuğun cümle kurmada erken bir gelişim göstermesi de büyüklerinden gördüğü sevgi ve şefkat gibi duygusal öğelere bağlıdır” (Arthur, 1972: 43).

“Gelişim bilimciler, anne babaları kendileriyle daha sık konuşan, onlara düzenli bir şekilde kitap okuyan ve konuşmalarında geniş bir sözcük yelpazesine yer veren çocukların konuşmaya daha erken başladığını, daha geniş bir sözcük dağarcığına sahip olduğunu, daha karmaşık cümleler kurduklarını ve okul çağına geldiklerinde okuma-yazmayı daha kolay söktüklerini biliyor. (Hart & Risley, 1995; Hetten – locher, 1995; Snow, 1997). Bu nedenle çocuğun işittiği dilin miktarı da başlı başına önemli bir etkindir” (Bee, Boyd, 2009; 457).

Çocukta dinleme, anlama ve anlatma becerisi öykü, masal gibi çocuk edebiyatı ürünleriyle gelişir. Okuma sevgisi ve alışkanlığı da kazandıran bu türlerin çocuğun dilsel gelişiminde payı büyüktür.

Okul çağı çocuğunun genel gelişim özellikleri: Muzaffer İzgü'nün “Anneannem” serisindeki öyküleri daha çok okul çağı çocukları içindir. Bu nedenle okul çağı çocuğunun gelişim özelliklerine de özet olarak değinilmesinde yarar görülmüştür.

“Freud’un “psikoseksüel dönemler” olarak ele aldığı gelişim dönemlerinden biri “latans dönem” dir. Bu dönem 7 – 12 yaş grubunu kapsar. Bu dönemde çocuğun okula başlamasıyla beraber ilgisi daha çok öğrenme, yeni şeyleri ve çevreyi tanıma ve yeni insanlarla ilişkiler kurmaya yönelir. Kızlar kız arkadaşlarına, erkekler erkek arkadaşlarına daha yakındırlar. Bu durum çocukların cinsel ilgilerinin son bulduğu şeklinde yorumlanır ancak bu dönem çocukların kendi cinsiyetlerindeki ve karşı cinsten olanları tanımaya devam ettikleri bir dönemdir” (Bayhan ve Artan, 2005:200).

“Erikson, “psikososyal teorisi”nde 6-11 yaş arası dönemi şöyle açıklamaktadır: Okul yıllarında çocuklar arkadaşları ile çeşitli çalışmalar yaparlar, kendilerinin ve çevrelerindeki insanların kapasitelerini fark ederler, sorumluluk duygusu geliştirirler ve iş bölümünün önemini kavrarlar. Bu dönemin tehlikesi, kendine güveni yetersiz olan çocukların aşağılık duygusu geliştirmesidir. Bu duygu, aile, çocuğu okul hayatına yeterince hazırlamadıysa veya arkadaşlar ve öğretmenler ile aşırı olumsuz deneyimler yaşandıysa ortaya çıkar. Bu dönemde ailenin ve özellikle okuldaki bireylerin rolü çok önemlidir” (Bayhan ve Artan, 2005:206).

“Piaget’e göre bu dönem (7-11 yaş) de mantıksal düşünme ve problem çözme yeteneği gelişir. Soyu kavramların kullanılmaya başladığı bu dönemde “Çocukların okuyacakları kitaplar, dönemin gelişim özelliklerine uygun olmalıdır. Soyut kavramlar çokça kullanılmamalı, öğrencilerin günlük hayatta öğrendiklerini merkeze alan, onların ilgilerine cevap verebilecek masal, öykü, gülmece, şiir vb. kitaplar tercih edilmelidir” (Güleryüz, 2006:8).

Yavuzer’e (2006:29) göre, “gelişimsel olarak okul çağı çocuğu, daha karmaşık ilişkiler geliştirmeye hazırdır. Giderek duygu ve düşüncelerinden daha çok haberdar olmaya başlar. Zaman ilişkin geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek kavramlarını daha iyi anlar. Bu yaşta artık aileye eskisi kadar bağlı olmadığı gibi kendine dönük ilgileri de azalmıştır. Artık arkadaşlık konusunda akranlarına daha çok güvenmeye, arkadaşlarıyla birlikte okul öncesi döneme kıyasla daha fazla zaman geçirmeye başlar. Günden güne birbirleriyle çocukluk döneminin zevklerini ve hayal kırıklıklarını paylaşırlar.

Kişilik özelliklerinin yavaş yavaş oturmaya başladığı bu dönemde çocuk için çevre ön plana çıkmaktadır. Arkadaşlıklar bu dönemde önem kazanır, çocuk kendini kabul ettirme ve değer görme çabasına girer. İşte bu dönemde okuyacağı öykülerle kendini kahramanların yerine koyarak birtakım duygu ve düşünceler edinir. Öykü,

masal gibi ürünleri zevk alarak okuduğundan verilen iletiler zorlamadan ve sıkmadan zihinde yer eder.”

Öykülerde verilmesi gereken pek çok ileti Muzaffer İzgü'nün eserlerinde mevcuttur. “Anneannem” serisinde yer alan 17 öykü kitabında da çocuklar için temel eğitim oluşturacak iletilerin mevcut olması, öyküleri incelenmeye değer kılmıştır.

2.4. Hikâye Haritası Yöntemi

Kökeni yüzyıllara dayanan hikâye, bir olay ya da durumun sözlü ya da yazısız olarak anlatılmasıdır. Edebi bir anlatım türü olarak hikâyeyi, olmuş veya olması mümkün olayları anlatan, masala göre daha gerçekçi, romana göre daha kısa anlatıma sahip yazılar olarak tanımlamak mümkündür.

Hacim bakımından farklılıklar olmasına rağmen hikâye ve romanda genellikle şu öğeler bulunur. Olay, zaman, kişi (şahıs, kahraman, karakter), çevre ve yazarın dolaylı ve dolaysız öne sürdüğü fikirler.

“Hikâyeler her yaştan insana hitap eden bir türdür. Ancak çocuklar için vazgeçilmezdir. Çocuk eğitiminde çok önemli işlevlere sahiptirler. “Çocuk sekiz on yaşlarında sona eren masal çağının ardından gerçeklik duygusu uyandıran metinlere yönelir. Bunlar yaşanmış ya da yaşanabilir izlenimi bırakan edebi ürünlerdir” (Şimşek; Güleryüz, 2002: 97).

Coşkun (2007: 256-257), farklı bilim adamlarından (Borlett, Labov, Rumelhart, Langacre, Steinve Glenn, Van DJK, Hoey, Özmen ve Akyol) aktararak bir hikâyeyi oluşturan elementleri şu şekilde sıralar:

“1. Dekor: Bu bölümde hikâyedeki zaman ve mekân belirtilir. Hikâyede ev, saray, hapishane, mağara, okul gibi kapalı mekânlar kullanılacağı gibi; tarla, bahçe, yol, orman vb. açık mekânlar da kullanılabilir.

2. Kahramanların Tanıtılması: Hikâyedeki kahramanlar ana hatlarıyla tanıtılır veya alışkanlık halindeki durum ve etkinlikleri betimlenir. İnsanlar, hayvanlar veya diğer varlıklar hikâye kahramanı olabilir. Bu kahramanlardan bir tanesi ana karakter olur. Ana karakter hikâyedeki problemin oluşmasında ve çözüme kavuşturulmasında en önemli görevi üstlenir. Hikâyede ana karakter kadar etkin olmayan bununla birlikte olaylar zincirinin oluşmasına katkıda bulunan kişilere yardımcı karakter denilir.

3. Başlatıcı Olay: Hikâyedeki olaylar dizisini başlatan olaydır. Başlatıcı olay, bir doğal olay veya açlık, acı veya hastalık gibi fiziksel bir sebebe dayanan bir olay olabilir. Başlatıcı olayın ana işlevi, hikâyede çözülmesi gereken bir problemi ortaya çıkarmaktır. Başlatıcı olay, doğal bir olay (heyelan), bir içsel tepki (yalnızlık) veya dışa dönük bir davranış hareket (hizmetçinin mücevheri çalması) olabilir.

4. Problem: Hikâyedeki olayın merkezinde yer alan çatışma durumudur. Bu çatışma, başlatıcı olaydan sonra ortaya çıkar ve ana karakterin hikâyedeki diğer karakterlerle veya doğal engellerle mücadelesi şeklinde ortaya çıkabilir. Okuyucu hikâye boyunca problemin çözüme kavuşup kavuşmayacağını ve çözüme kavuşacaksa bunun nasıl gerçekleşebileceğini merak eder.

5. Girişim: Karakterin bir hedefe ulaşmak için gösterdiği gözlenebilir eylem ifadeleridir. Girişim bölümü çoğunlukla problemin çözülmesini sağlar. Fakat bazen çözüm kahramanın girişimleri ile değil de başka bir sebebe bağlı olarak ortaya çıkabilir. Girişim hikâyenin en uzun bölümünü oluşturur. Hikâyede kahramanın birden çok girişimi olabilir.

6. Sonuç: Karakterin gerçekleştirdiği girişim ya da girişimler sonucunda hedefine ulaşip ulaşamadığının veya girişimin sonunda meydana gelen kısa veya uzun vadeli değişikliğin ifade edildiği bölümdür. Sonuç bölümü karakterde olumlu veya olumsuz bir tepki oluşturur.

7. Ana fikir: Nasıl bir ders çıkarıldığını veya çıkarılması gerektiğini belirtir. Ana fikir genelde üst düzey düşünme süreçlerinin (analiz, sentez, değerlendirme) kullanılmasıyla elde edilir.

8. Tepki: Bu bölümde karakterin girişimlerinin kısa veya uzun vadeli sonuçlarına gösterdiği tepki veya ana karakterin amaca ulaşmasının hikâyede yer alan ikinci karakteri nasıl etkilediği ifade edilir. Tepki; duygusal, bilişsel veya eylemsel nitelikli olabilir.”

2.5. Muzaffer İzgü'nün Yaşamı, Sanatı ve Eserleri

Yaşamı: Türk Edebiyatının tanınmış yazarlarından biri olan Muzaffer İzgü 29 Ekim 1933'te Adana'da dünyaya gelmiştir. Yoksul bir çocukluk dönemi geçiren İzgü bulaşıkçılık, garsonluk, sinemalarda gazoz satıcılığı gibi işlerde çalışmış, hem de okumuştur.

Diyarbakır İlköğretim Okulunu bitirdikten sonra uzun yıllar ilkokul öğretmenliği yapmıştır. Bu yıllarda okulda tanışmış olduğu Günsel Hanım'la evlenmiş ve bir erkek iki kız, üç evlat sahibi olmuştur. İlkokul öğretmenliğinden sonra ortaokullarda Türkçe öğretmeni olarak görevine devam etmiştir.

1978'de emekli olduktan sonra, İzmir'e yerleşmiştir. İzgü halen İzmir'in Bozkaya semtinde eşiyle birlikte yaşamaktadır.

Sanatı: İzgü, yazın hayatına Aydın'da başlar. İlk yazıları "Hüraydın" gazetesinde çıkar. Daha sonra Akbaba, Dönemeç, Milliyet Sanat, Yansıma ve Çivi dergileriyle Demokrat İzmir, Yeni Asır, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinin mizah sayfalarında yer almıştır. Tiyatro oyunları da yazmış ve bu oyunları da sahnelenmiştir. İlk kitabı Gecekondu'dur. Bu eserini daha sonra İlyas Efendi (1971) ve Halo Dayı (1972) takip etmiştir. Daha sonra tüm eserleri Bilgi Kitapevi tarafından yayımlanmıştır. 75'i çocuk kitabı olmak üzere 123 tane öykü ve roman kaleme almıştır. 1959'dan beri yazarlık hayatına devam eden İzgü için Uyguner:

"Yazın işine kendini kaptıran İzgü, yazı işi bitince mutlaka gezer. İşçi kahveleri, parklar, pazarlar onun uğrak yerleridir. Ona göre, yazarlıkta bazı zorluklar vardır. Yaşam biçimi olarak yazarlığı seçen İzgü hep yazma isteği içindedir. Neyi, kime, niçin yazmak ve sanata önem vermek yazarın kafasındaki en önemli düşüncelerdir. Yazar için ekonomik ve siyasal baskıların da ağırlığı vardır. Yazarın çok okuması, yorumlar yapabilmesi ve iyi bir gözlemci olması zorunludur ona göre. Konusu daha çok insan olduğuna göre toplumsal psikoloji yanında insan psikolojisini, felsefeyi de bilmesi gerekir bir yazarın. Dünyada olup biten gelişmeleri ve oluşumları yakından izlemelidir" (Uyguner, 2005:16).

Eserlerinde gülmeceye de çokça yer veren İzgü için: "Gülmece iki kahkaha bir pirzola değildir. Gülmece gülme ögesi amaç değil bir araçtır. Gülmece okuyucuyu

edilgen yapmamalı, düşündürmelidir. Ayrıntılardan çok bütün ortaya koyduğunu anlayabilmek, sezebilmek önemlidir” (Uyguner, 2005:19).

Gülmece yazarı olduğu kadar çocuk edebiyatçısı da olan Muzaffer İzgü'nün 75 çocuk kitabı bulunmaktadır. 1970'ten beri kaleme aldığı çocuk kitapları, çocuklar tarafından okunmuş ve M.E. B. tarafından tavsiye edilmiştir: Günümüze kadar pek çok ödül alan İzgü'nün almış olduğu ödüller ise şöyledir:

1977- Hıdır Baba öyküsüyle, Nasrettin Hoca Gülmece Öykü Yarışması üçüncülük ödülü

1977 – Akşehir Ulusal Gülmece Öyküsü Yarışması üçüncülük ödülü

1977 – Anayasa, Hangi Anayasa Öyküsü ile, Milliyet Sanat dergisi Gülmece Öykü Yarışması'nda ikincilik ödülü

1978 – Donumdaki Para kitabıyla, Türk Dil Kurumu Öykü ödülü.

1980 – Dayak Birincisi adlı çocuk romanıyla, Bulgaristan Altın Kirpi ödülü

1980 – Uçtu Uçtu Ali Uçtu romanıyla, İstanbul Uluslararası Çocuk Kitapları Fuarı birincilik ödülü

1997 – TÖMER'in düzenlediği En Başarılı Çocuk Kitapları Yarışması'nda Türkiye ikinciliğidir.

Eserleri: İzgü; roman, öykü, oyun gibi türler başta olmak üzere çok sayıda çocuk kitabı yazmıştır. Bunlar:

Çocuk Kitapları: Ökkeş serisi ile çocuk edebiyatına adım atan İzgü bu seri ile beğenileri toplanmayı başarmıştır. 1968 yılında Ökkeş Kurt Avında kitaplarını, daha sonra Ökkeş Bahçıvan (1969), Ökkeş Kapıcı (1969), Ökkeş Lunaparkta (1970), Ökkeş Otoparkta (1970), Ökkeş Maçta (1970), Ökkeş İşportacı (1970), Ökkeş Dolmuşçu (1971), Ökkeş Denizde (1971) kitapları takip etmiştir. Murat'ın Tatili (1972), Korkak Kahraman (1973), Anneannem Askere Gidiyor (1973), Ormandaki Kulübe (1973), Anneannemin Apartman Kuzusu (1974), Anneannemin Erikli Bahçesi (1974), Makasçının Oğlu (1976), Kahraman Panter (1976), Ali'nin Bisikleti (1978), Kara Pamuk (1978), Uçtu Uçtu Ali Uçtu (1979), Ekmek Parası (1979), Bayram Yeri (1979), Arıcık (1979), Pazar Kuşları (1979), Bülbül Düdük (1980), Çizmeli Osman (1980), Yumurtadan Çıkan Öğretmen (1981), Karlı Yollarda (1982), Güldüren Uçurtma (1983), Kuşadalı Metin Kaptan (1985), Küçük Arı Büyük Arı (1989), Al Yanaklı Hasan

(1989), Can Dayım (1990), Duyduk Duymadık Demeyin (1990), Ufağım Ama En Büyük Benim (1990), Konuşan Kedi (1990), Dedemin Bisikleti (1990), Bulutlara Simit Satan Çocuk (1990), Kurt Korkusu (1990), Altı Sepet Tek Bıyık (1990), Uzay Karpuzu (1991), Kiraz Kız (1991), Yedi Renkli Saat (1991), Hokus Pokus (1992), Uzay Dolmuşu Kalkıyor (1994), Okula Giden Robot (1994), Bisikletim Vız Vız (1995), Kahraman Kuşçu (1995), Yusuf'un Treni (1995), Uçan Eşek (1995), Anneannem Serisi (1997-2008), Küçük Futbolcu (1998), Kahkahacı Sınıf (1998), Süslü Kızlar (1998), Akrobat Pisicik (1998), Atatürk'ü Gördüm (2004), Bandocu Çocuk (2004), Anne Dersim Bitmedi (2004), Mum Bebek (2005), Ben Cumhuriyet Bayramı'nda Doğdum (2005), Gelin Bebek (2007), Boncuk (2007), Hayri Potur Harry Potter'a Karşı (2008), Hyri Potur ve Pempirik (2009), Hayri Potur Görünmez Çocuk (2009).

Romanları: Gecekondu (1970), İlyas Efendi (1971), Halo Dayı ve İki Öküz (1973), Kasabanın Yarısı (1982), Üç Halka Yirmibeş (1984), Zıkkımın Kökü (1988), İt Adası (1992), Sıpa (1983), Dilber (1995), Matador Mahmut (1996), Kaçak Kız (1997), İçimde Çiçekler Açınca (2000), Bütün Sabahların Senin Olsun (2003)

Öyküleri: Bando Takımı (1974), Donumdaki para (1977), Her Eve Bir Karakol (1980), Dayak Birincisi (1980), Deliye Her Gün Bayram (1980), Sen Kim Hovardalık Kim (1980), Devlet Babanın Ton Ton Çocuğu (1981), Lüplüp Makinesi (1982), Çanak Çömlek Patladı (1983), Orta Direği Yıkan Ayı (1984), İşte Mühür İşte Sen (1984), Devlet Malı Deniz (1986), Siz Bilirsiniz Paşam (1987), Azrail Nasıl Rüşvet Yedi (1987), Oturaklı Başkan (1988), Demokrasimiz Kaç Para Eder (1988), Yıl Sıfır Darbe Hazır (1989), Bir Namussuz Aranıyor (1990), Bizim Ayılar Amerikalıları Çok Sever (1991), Bir Mayıs Polis Bayramı (1992), Nasıl Baba Oldum (1993), Dandini Vatan Dandini (1994), Ayvayı Yedik (1995), Hırsız Köpek (1997), Herkese Bir Yastık (1999), Tom Babamın Tombalası (2000), Anadolar (2001), Soyma Beni Utanırım (2002), Hükümet Çiftetellisi (2003).

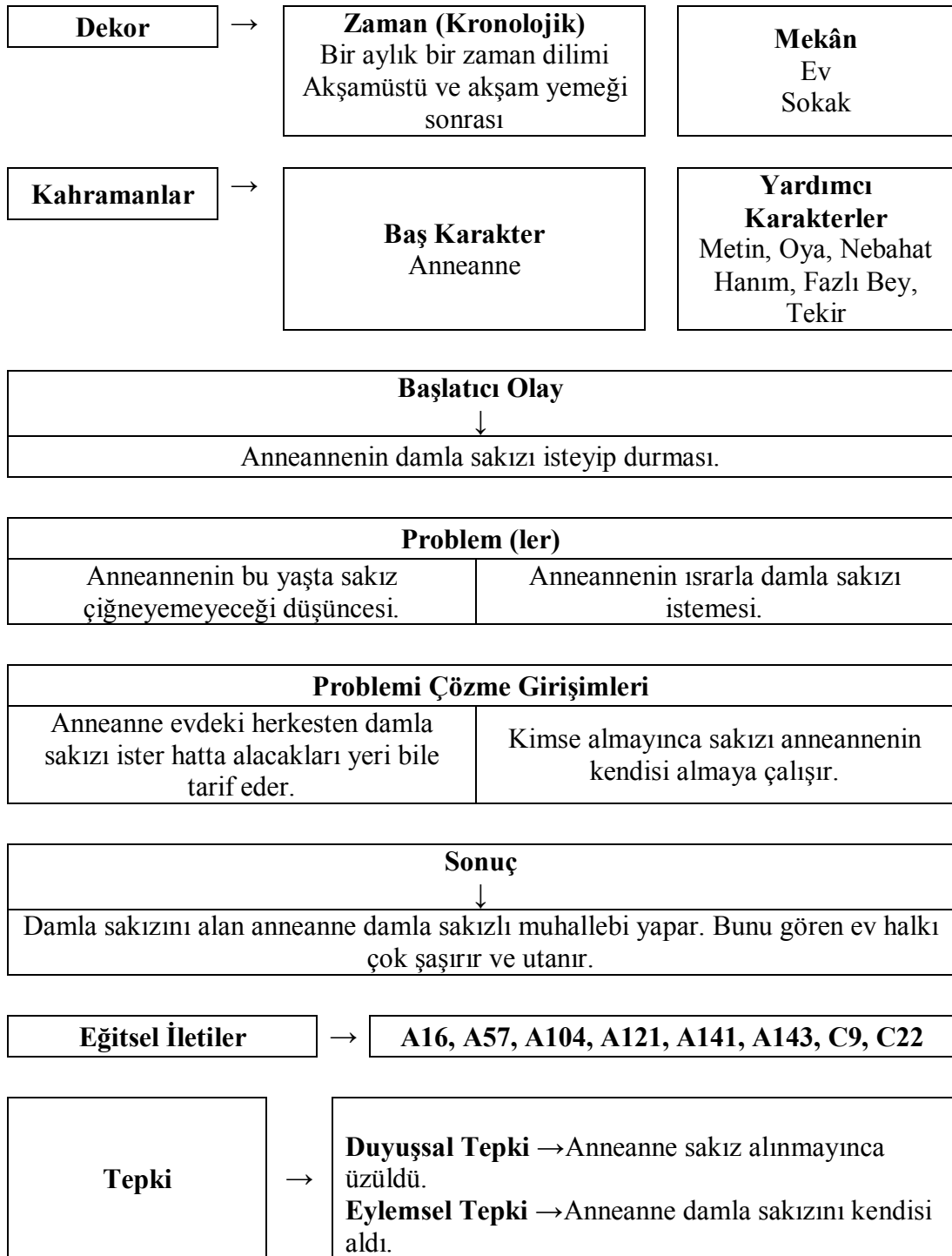
Oyunları: Gön (1971), İnsaniyetin (1972), Kara Düzen (1974), Reçetesi Peçete (1974), Utanıyorum Üşüyorum (1974), Her Devrin İti (1975), Öykülerden Oyunlar (1978), Sınırdaki ve Duvar (1982), İsrail'in Düdüğü (1983), İcraatın İçinden İnsan Manzaraları (1990), Bekçi (1991), Dandini Vatandaş Dandini (1991), Demokrasi parkımız (1992), Lütfen Kızımın Evlenir misiniz? (1994).

2.6. Hikâye Haritası Yöntemine Göre İncelenen “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” Serisindeki Öyküler ve İleti Dizinleri

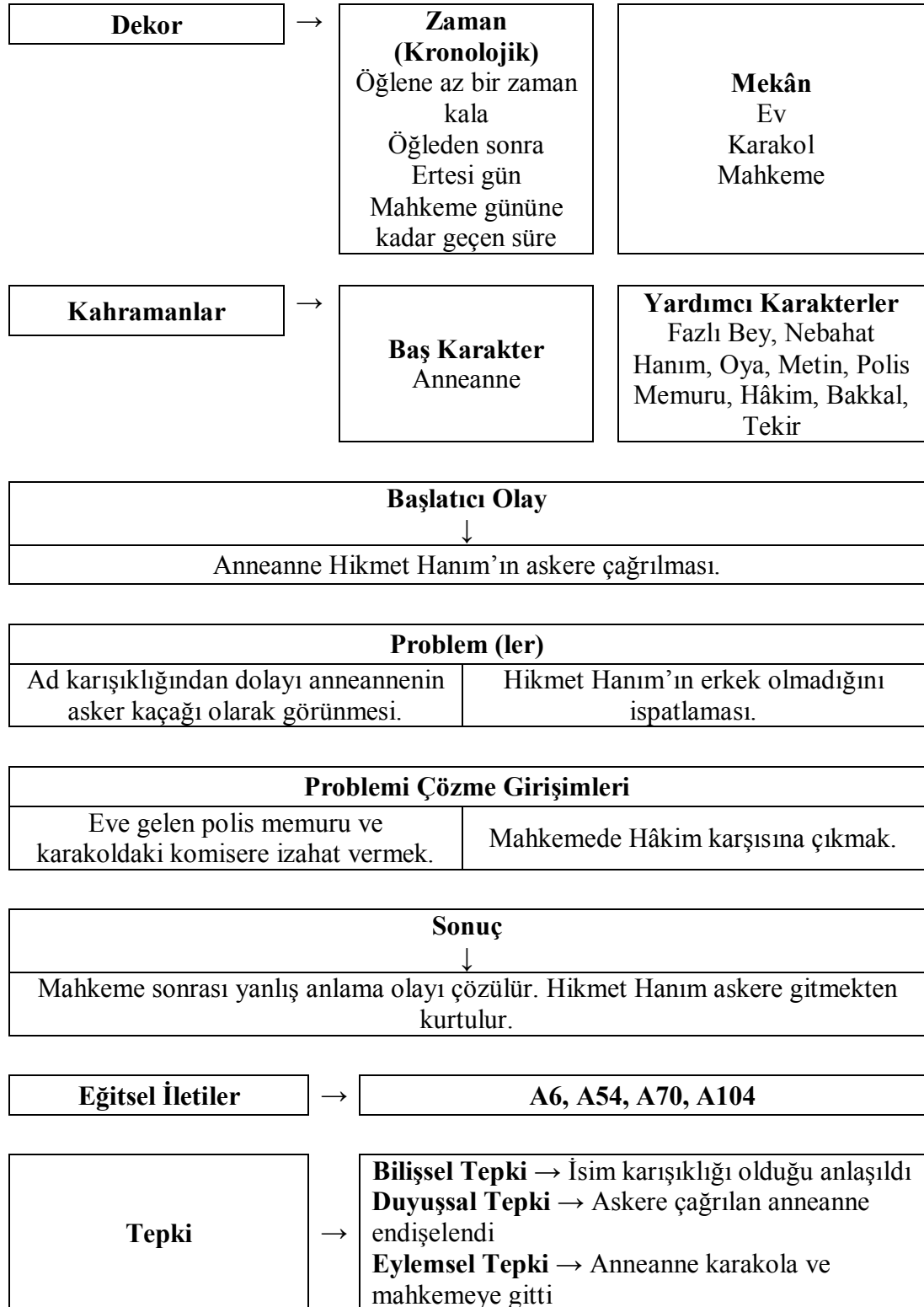
Serideki öyküler, bu bölümde sırasıyla hikâye haritası yöntemine göre çözümlenmiştir. Bu yöntem; yalınlığı, kullanışlılığı ve işlevselliği yönüyle tercih edilmiştir. Ayrıca öyküler kısa olduğu için bu yöntemle incelenmeye elverişlidir.

2.6.1. Anneannem Askere Gidiyor

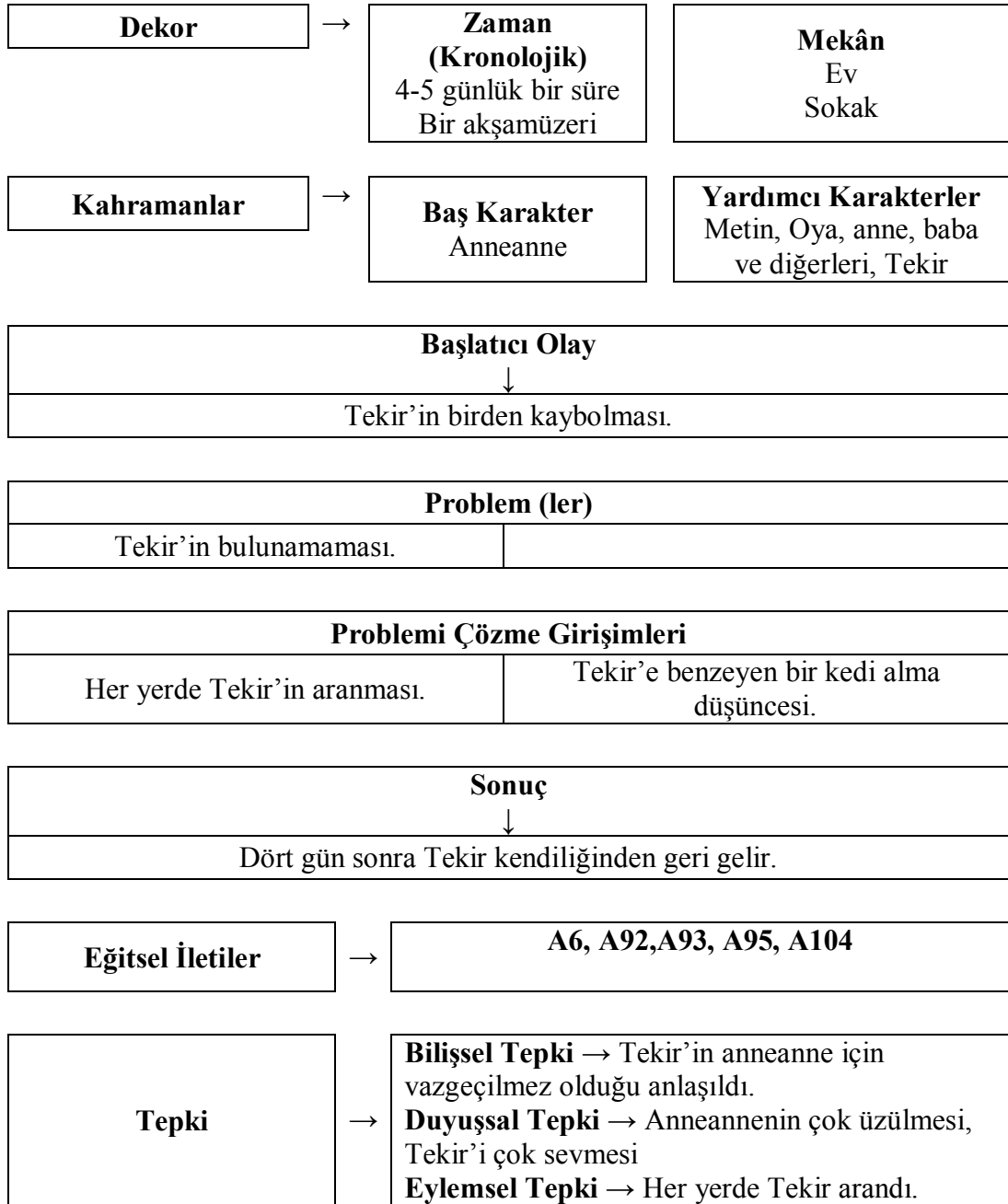
2.6.1.1. Anneannemin sakızı

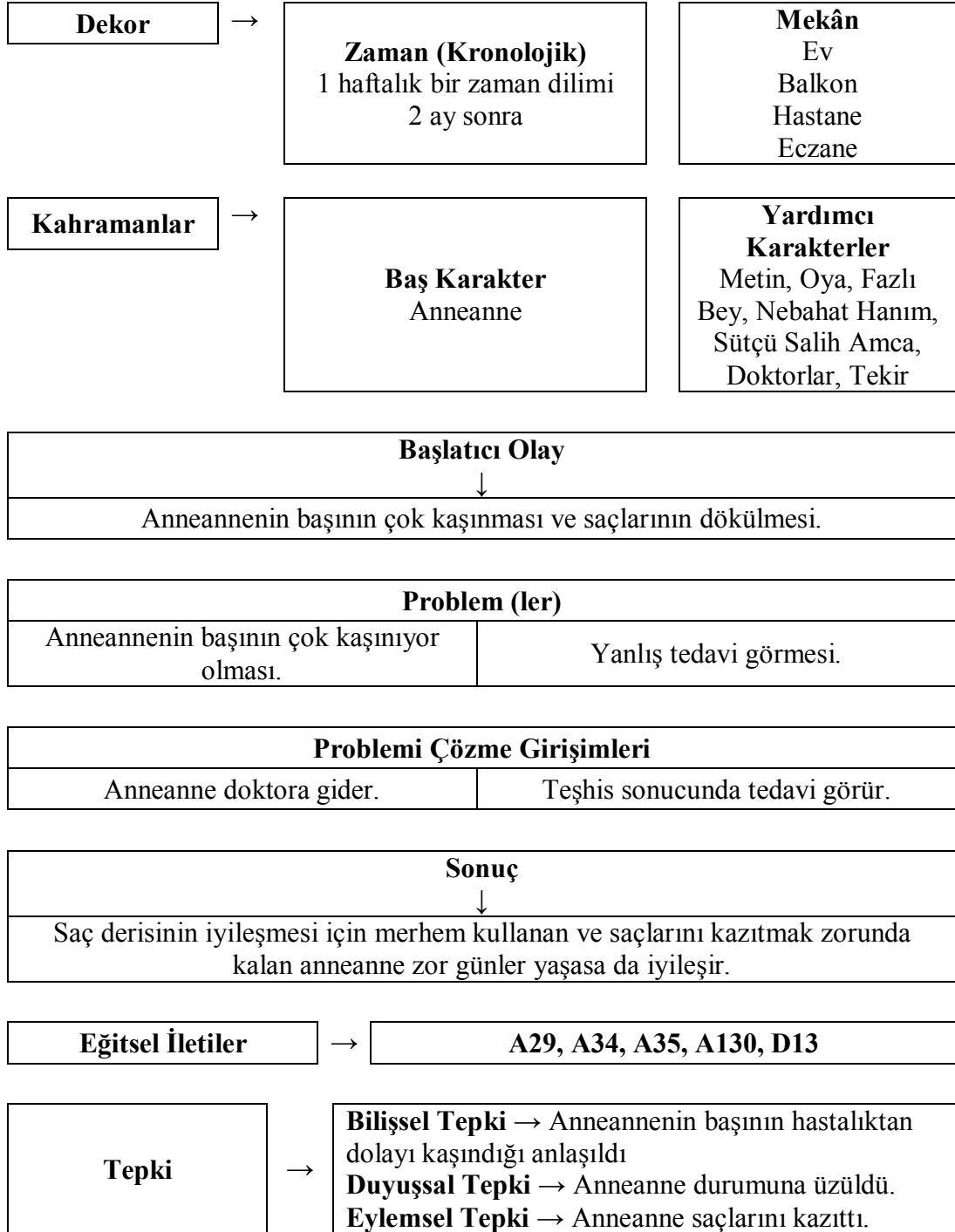
2.6.1.2. Anneannem askere gidiyor

2.6.1.3. Anneannemin kedisi yitti

2.6.1.4. Anneannem saçını kestiriyor

2.6.1.5. Anneannem kendini banyoya kilitledi

Dekor	→	Zaman (Kronolojik) Cumartesi günü Akşamüzeri Gece yarısı	Mekân Ev Banyo
--------------	---	--	-----------------------------

Kahramanlar	→	Baş Karakter Anneanne	Yardımcı Karakterler Metin, Oya, Nebahat Hanım ve komşular
--------------------	---	---------------------------------	---

Başlatıcı Olay
↓
Anneanne banyo yaparken banyo kapısının kilitlenmesi üzerine kilidin bozulup anneannenin içeride kalması.

Problem (ler)	
Banyo kapısının açılmaması.	Komşuların yardıma gelmesi.

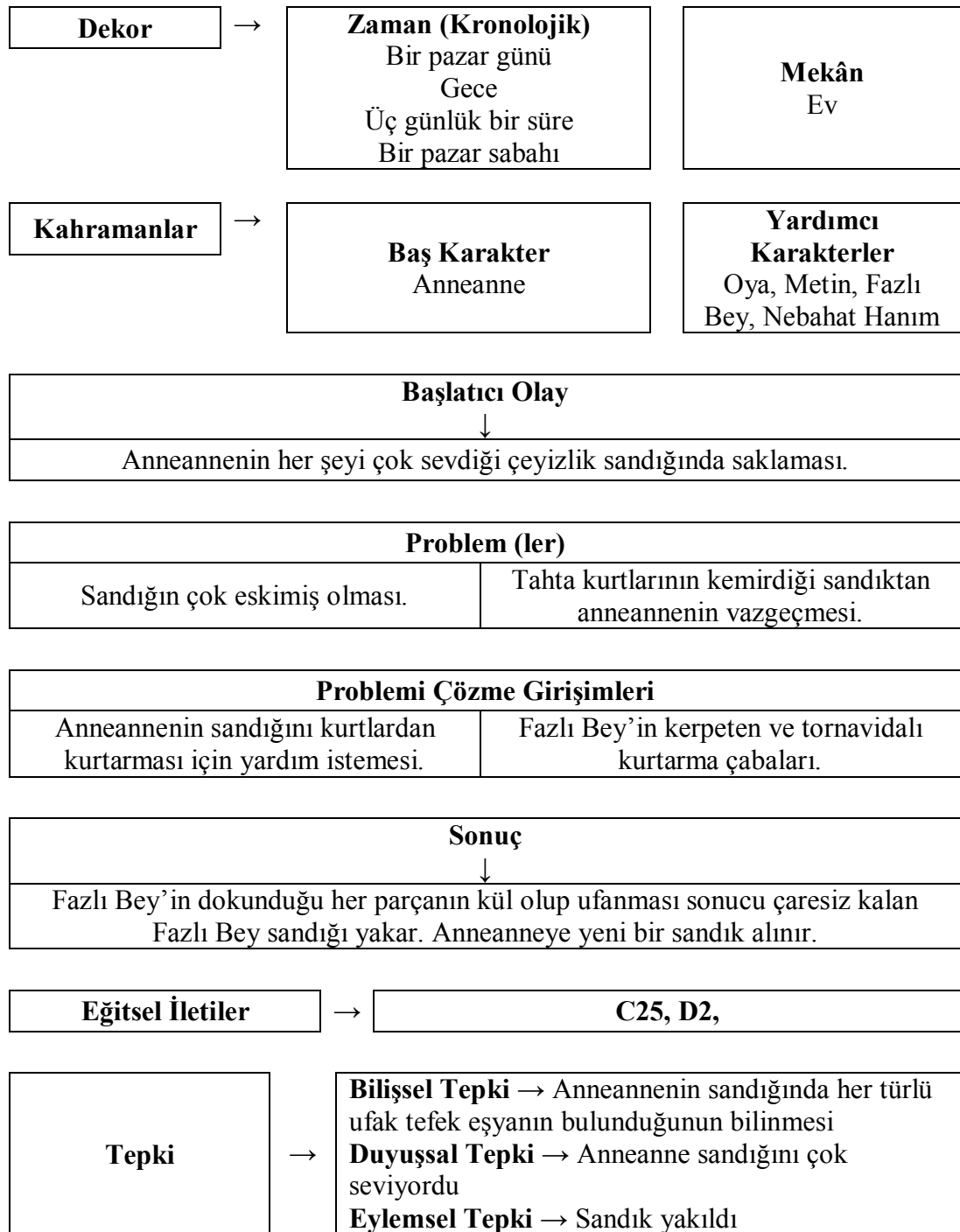
Problemi Çözme Girişimleri	
Metin, Oya ve anneannenin kapıyı açmaya çalışması.	Komşulardan yardım istenmesi.

Sonuç
↓
Eve dolu olanlarca kişiye rağmen hiç kimse kapıyı açamaz. Kapı anneannenin bir denemesiyle kendiliğinden açılır.

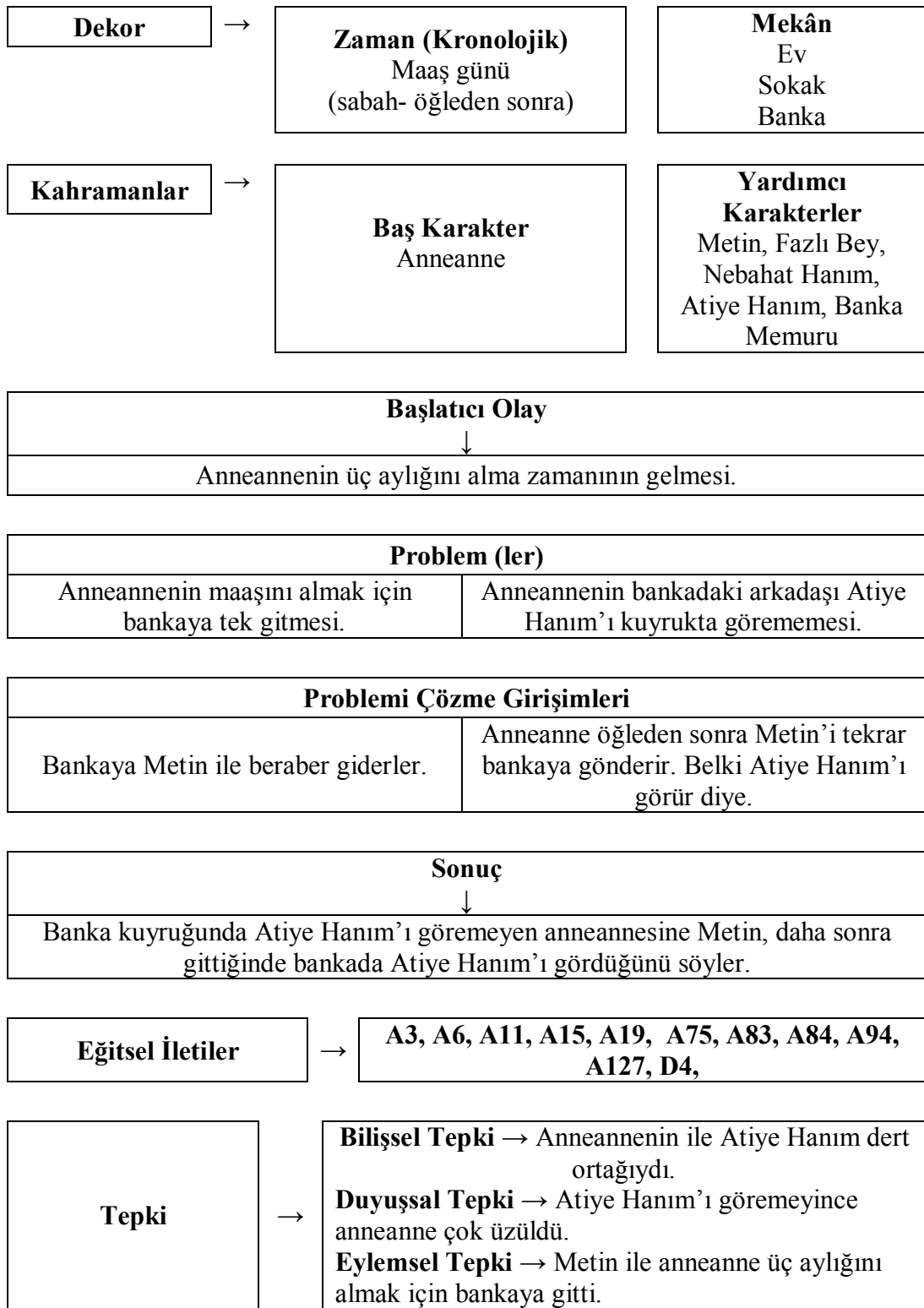
Eğitsel İletiler	→	A59, A60, A108, A111
-------------------------	---	-----------------------------

Tepki	→	Bilişsel Tepki → Konu Komşu herkes anneannenin banyoda kilitli kaldığını öğrendi Duyuşsal Tepki → Anneanne banyoda çok sıkıldı Eylemsel Tepki → Yardım için komşulara gidildi.
--------------	---	---

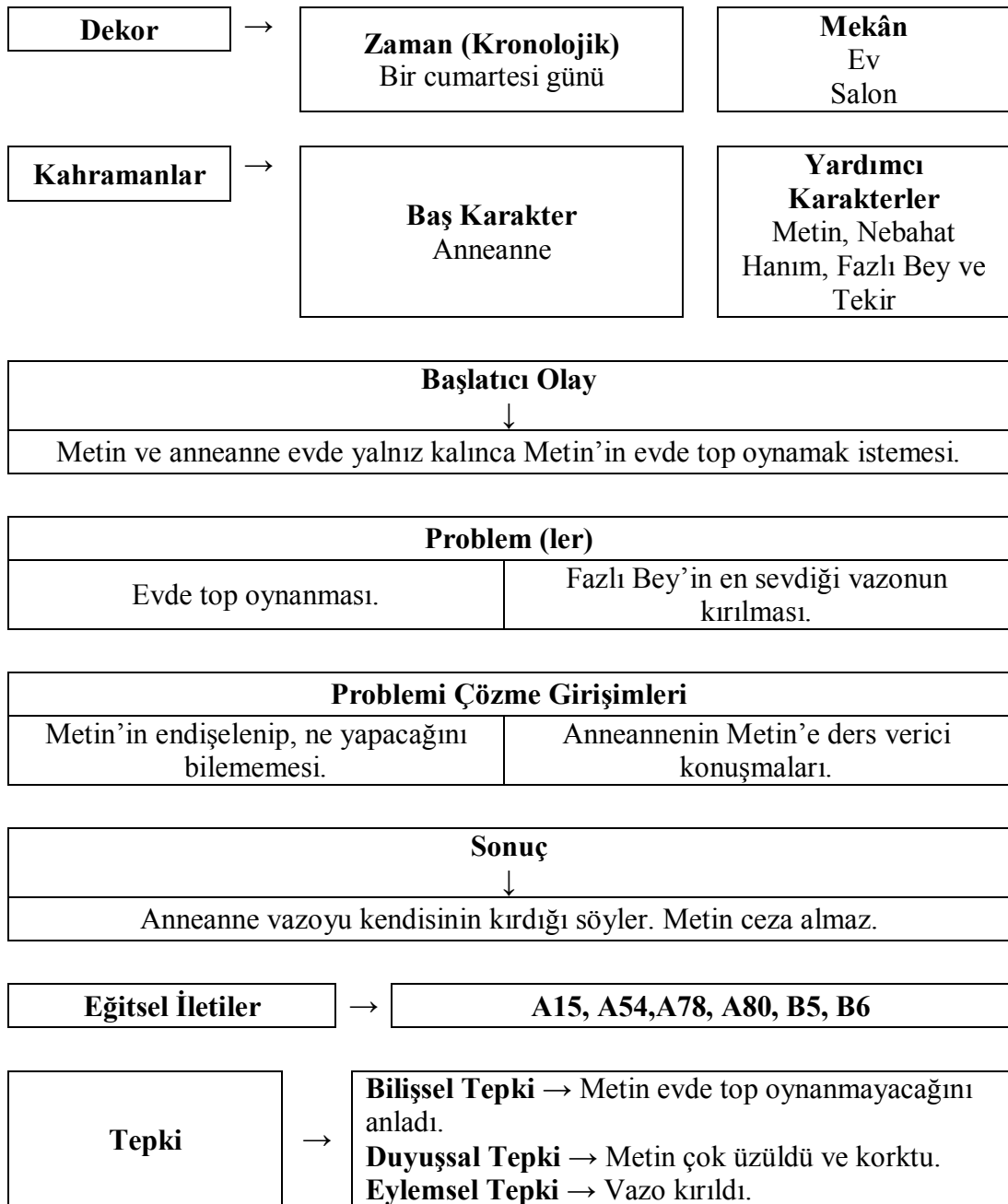
2.6.1.6. Anneannemin sandığı

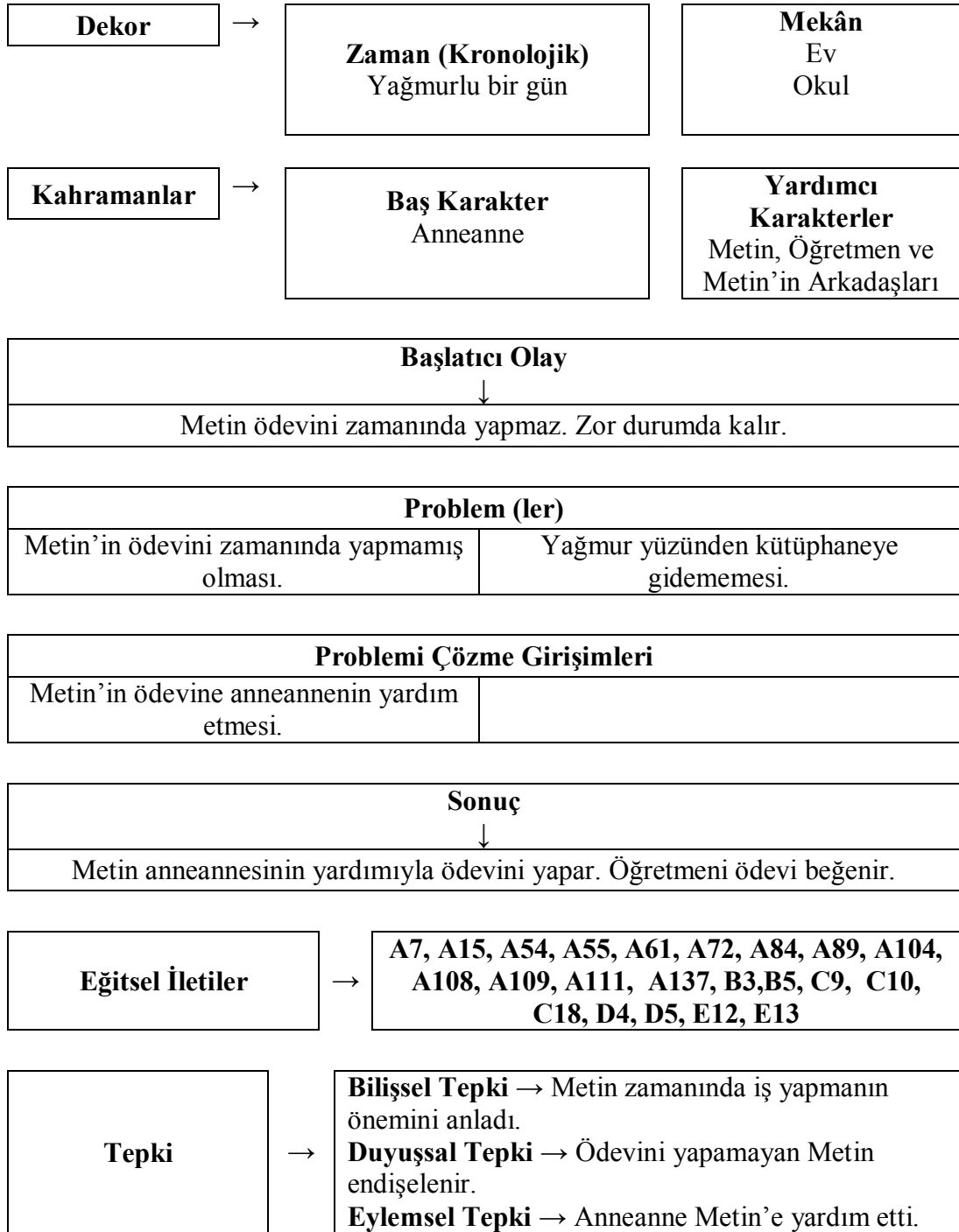
2.6.1.7. Anneannem üç aylığını alıyor

2.6.1.8. Anneannem vazoyu kırdı

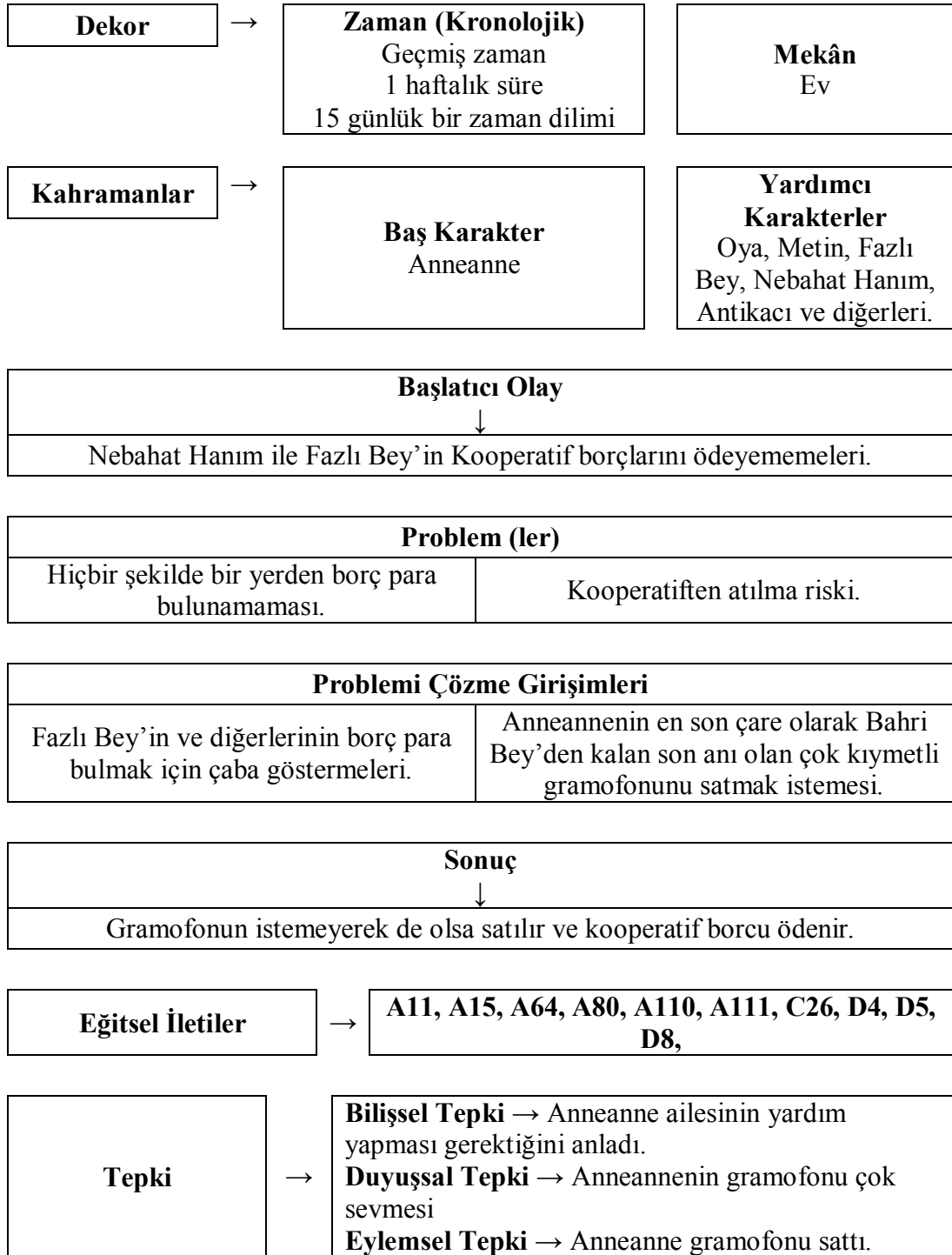

2.6.1.9. Anneannem ödevime yardım ediyor

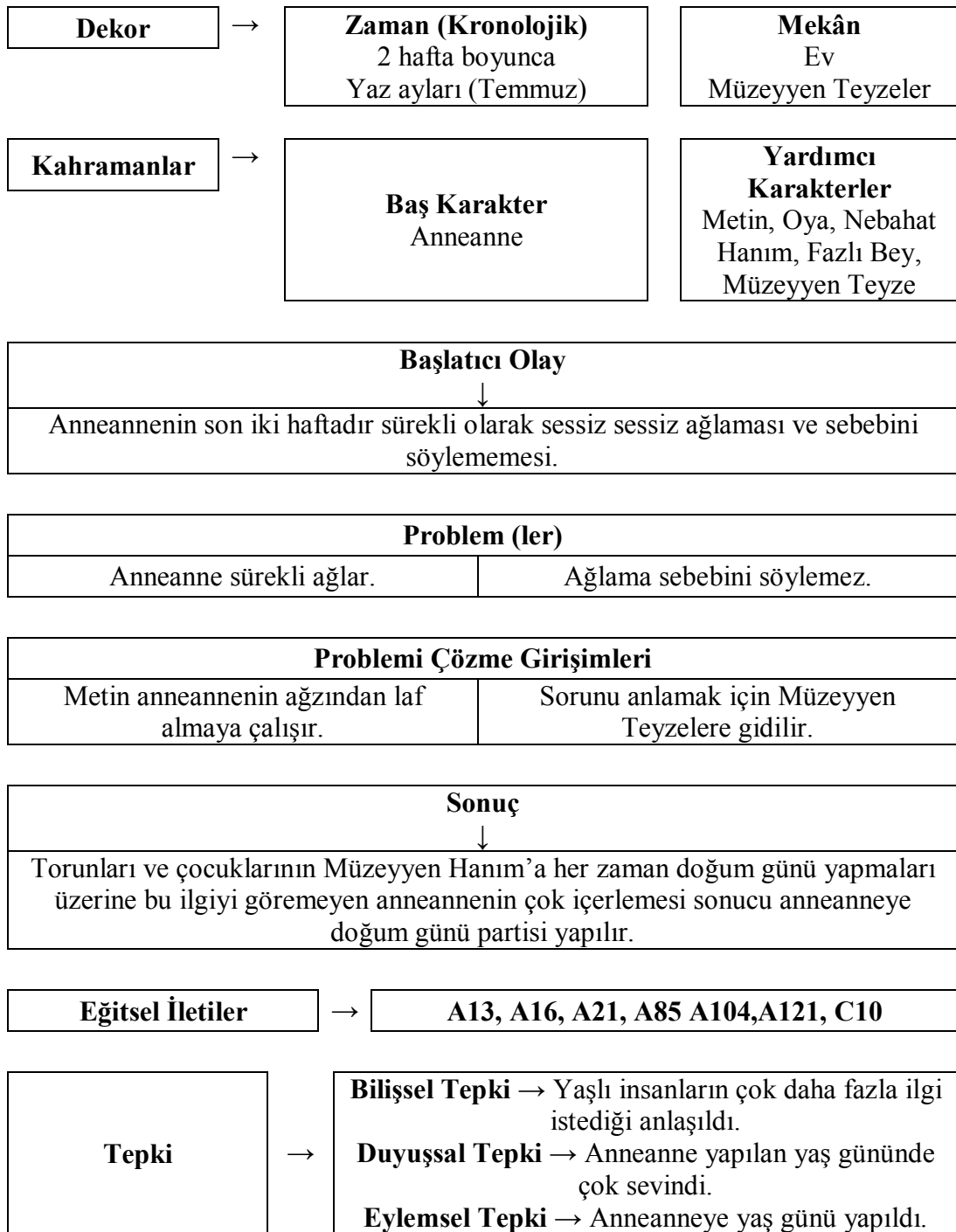

2.6.2. Anneannemin Gramofonu

2.6.2.1. Anneannemin gramofonu

2.6.2.2. Anneannemin yaş günü

2.6.2.3. Anneannemi kuma gömdük

Dekor	→	Zaman (Kronolojik) Bir hafta sonu Sabah – gece yarısı	Mekân Ev Deniz Kenarı
--------------	---	--	------------------------------------

Kahramanlar	→	Baş Karakter Anneanne	Yardımcı Karakterler Müzeyyen teyze, Oya, Metin, Nebahat Hanım, Fazlı Bey
--------------------	---	---------------------------------	--

Başlatıcı Olay
↓
Anneannenin Müzeyyen Teyzeden kuma gömülmenin bel ağrılarına iyi geldiğini öğrenmesi.

Problem (ler)	
Kulaktan dolma tedavileri herkesin uygulamak istemesi.	Denizin çok uzak olması. Bu yöntemin anneanne için sakıncalı olabileceği.

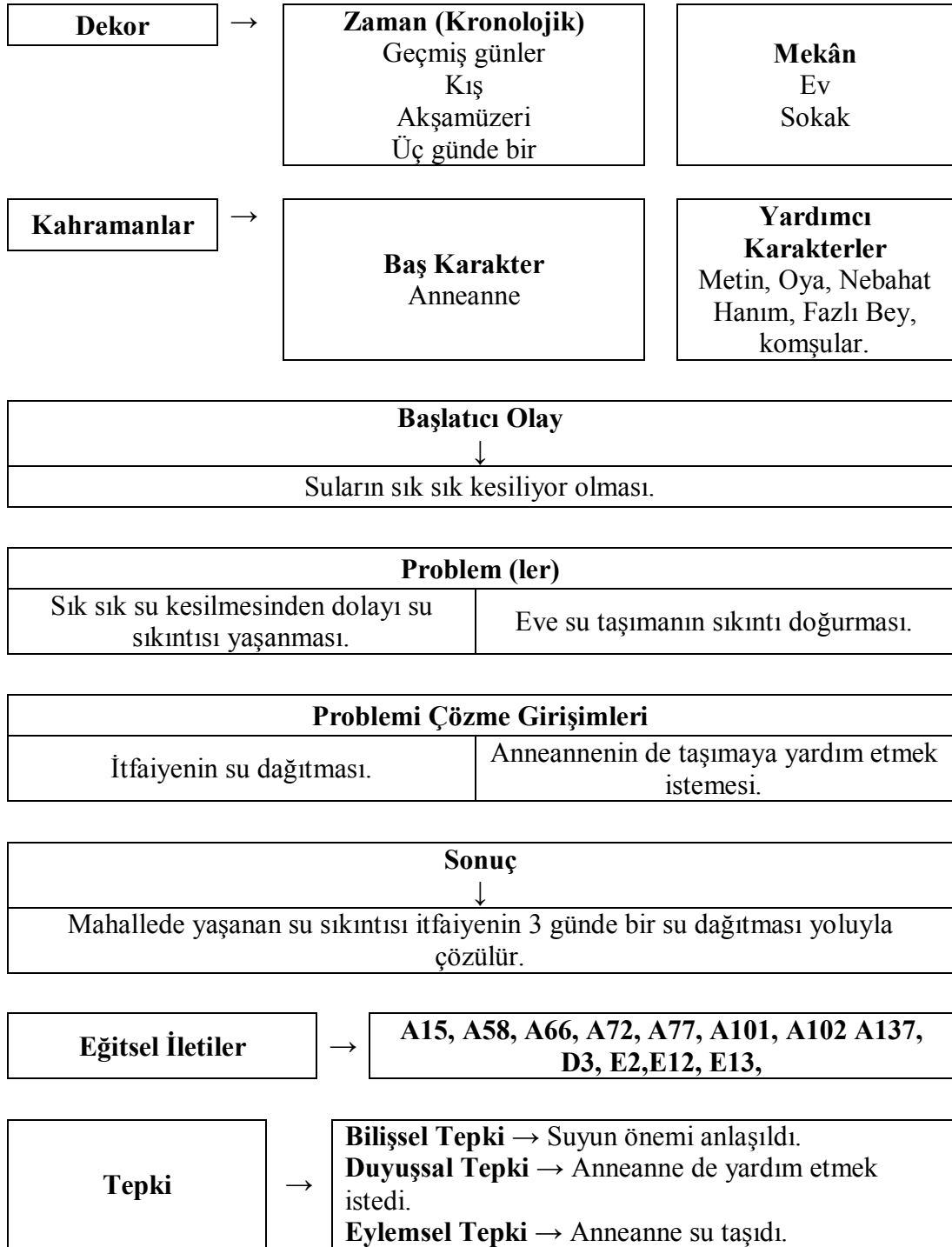
Problemi Çözme Girişimleri	
Anneanneyi ikna çalışmaları.	İkna edilemeyen anneanneyi deniz kenarına götürme kararı.

Sonuç
↓
Umulan bulunmamış, kalabalık, pislik ve kum yerine inşaat kalıntılarıyla dolu bir sahille karşılaşılması sebepleriyle hüsrana uğranılır.

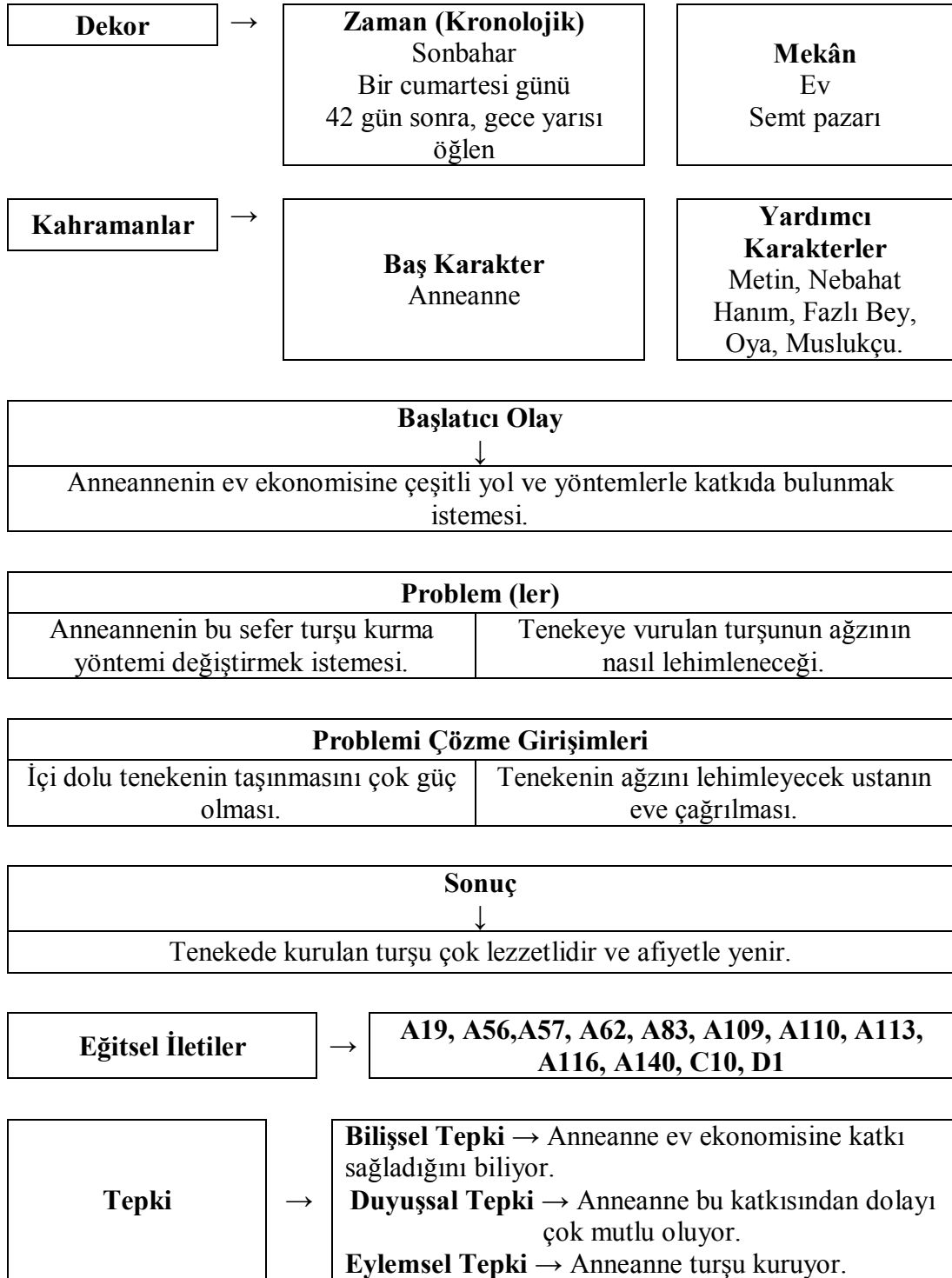
Eğitsel İletiler	→	A1, A3, A11, A25, A34, A72, A80, A83, A109, C10, C25,D12,D13
-------------------------	---	---

Tepki	→	Bilişsel Tepki → Kulaktan dolma tavsiye ve tedavileri uygulamaların yanlış olduğu anlaşıldı. Duyuşsal Tepki → Anneanne ağrı ve sızılardan yakındı. Eylemsel Tepki → Anneanne kuma gömüldü.
--------------	---	---

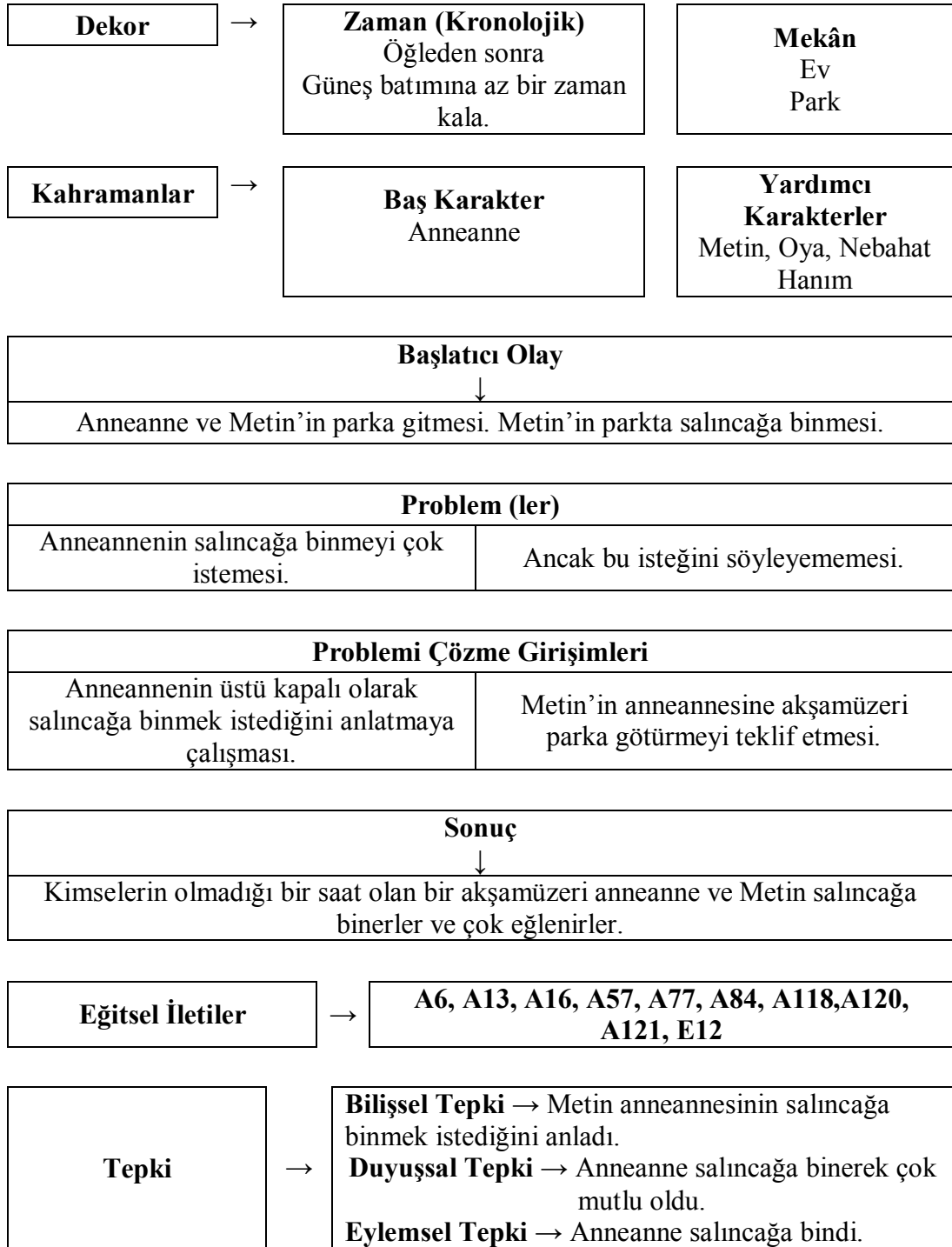
2.6.2.4. Anneannem su taşıyor

2.6.2.5. Anneannemin turşusu

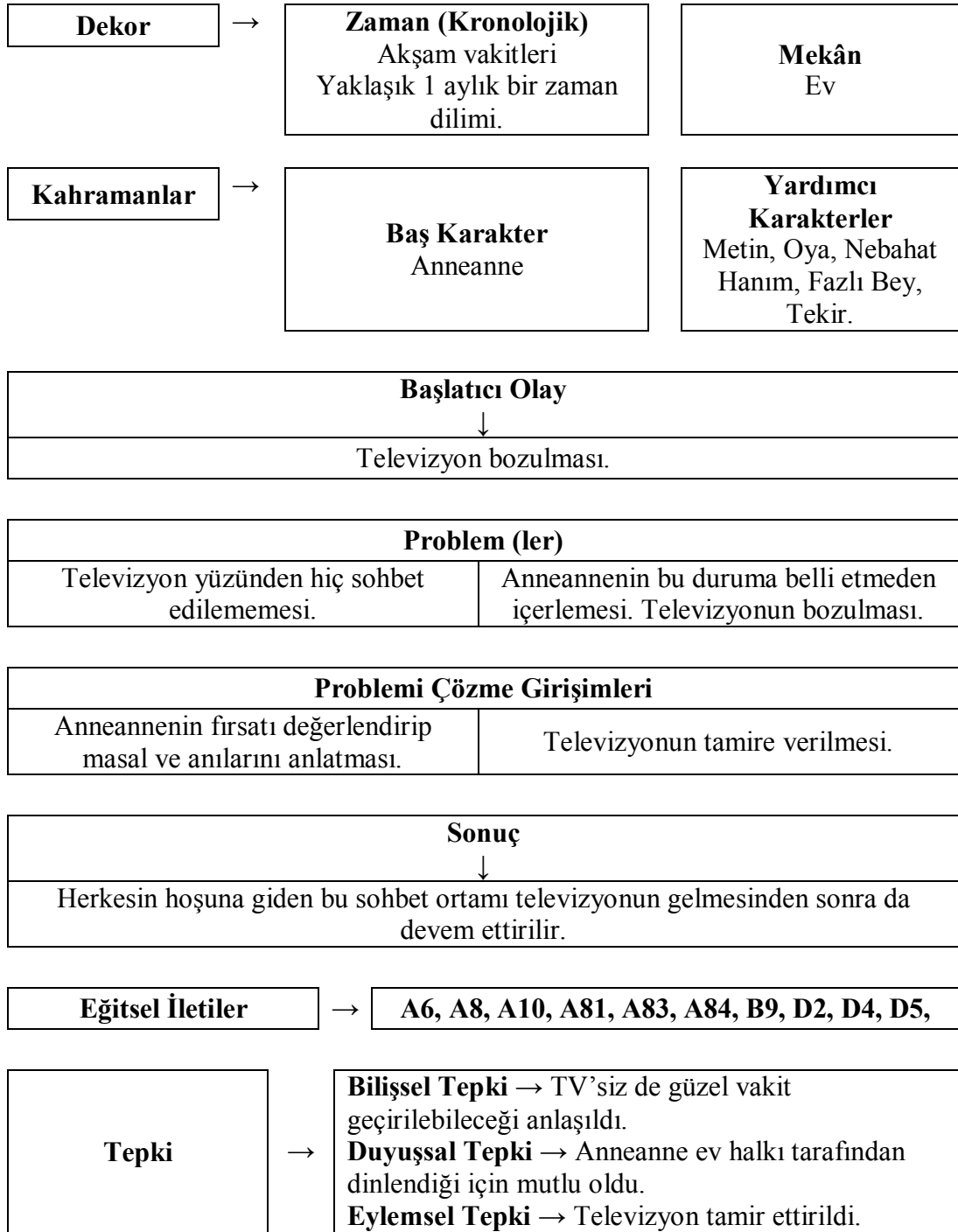

2.6.2.6. Anneannem salıncağa biniyor

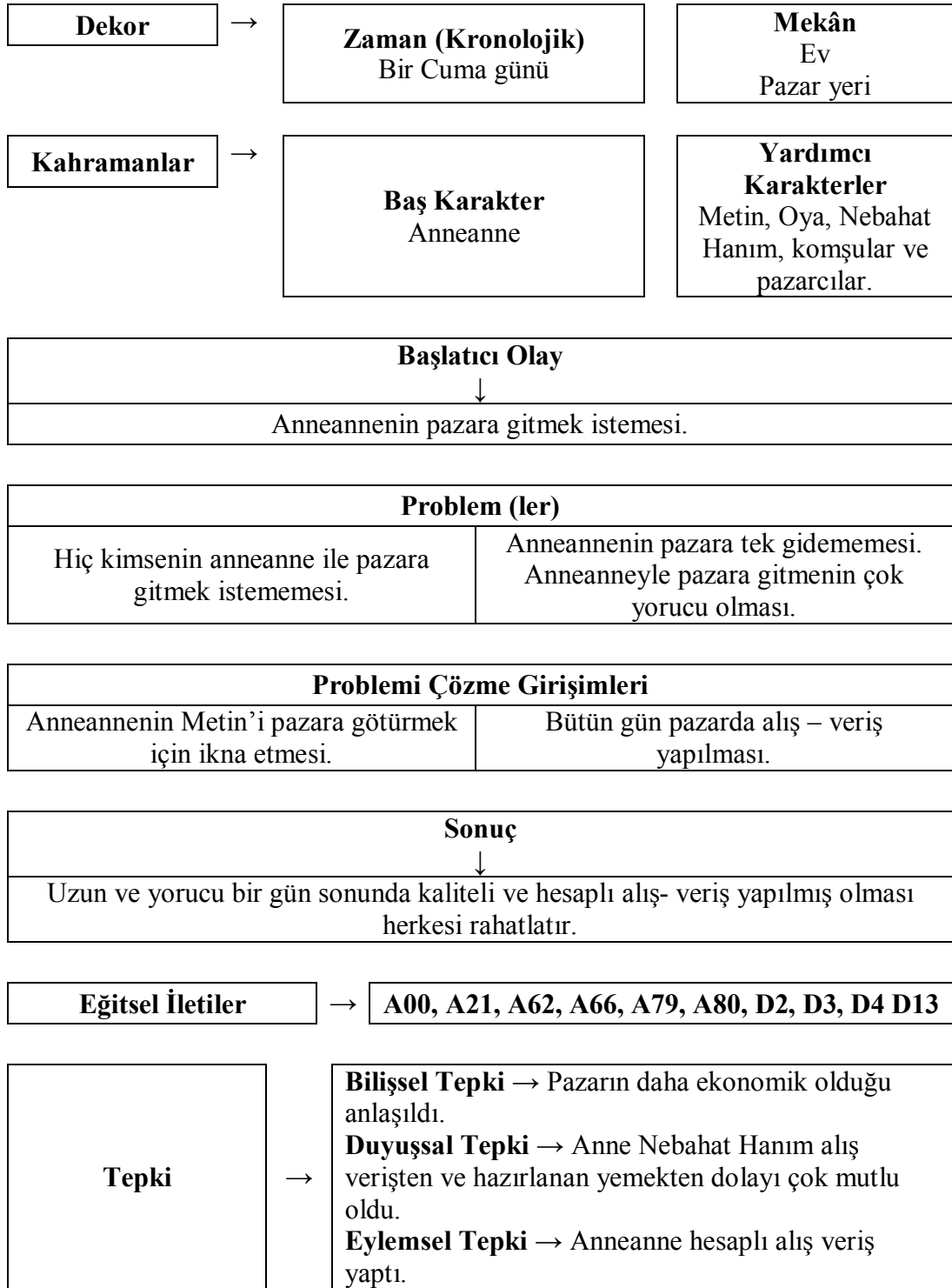

2.6.3.Yaşasın Kanal Anneanne

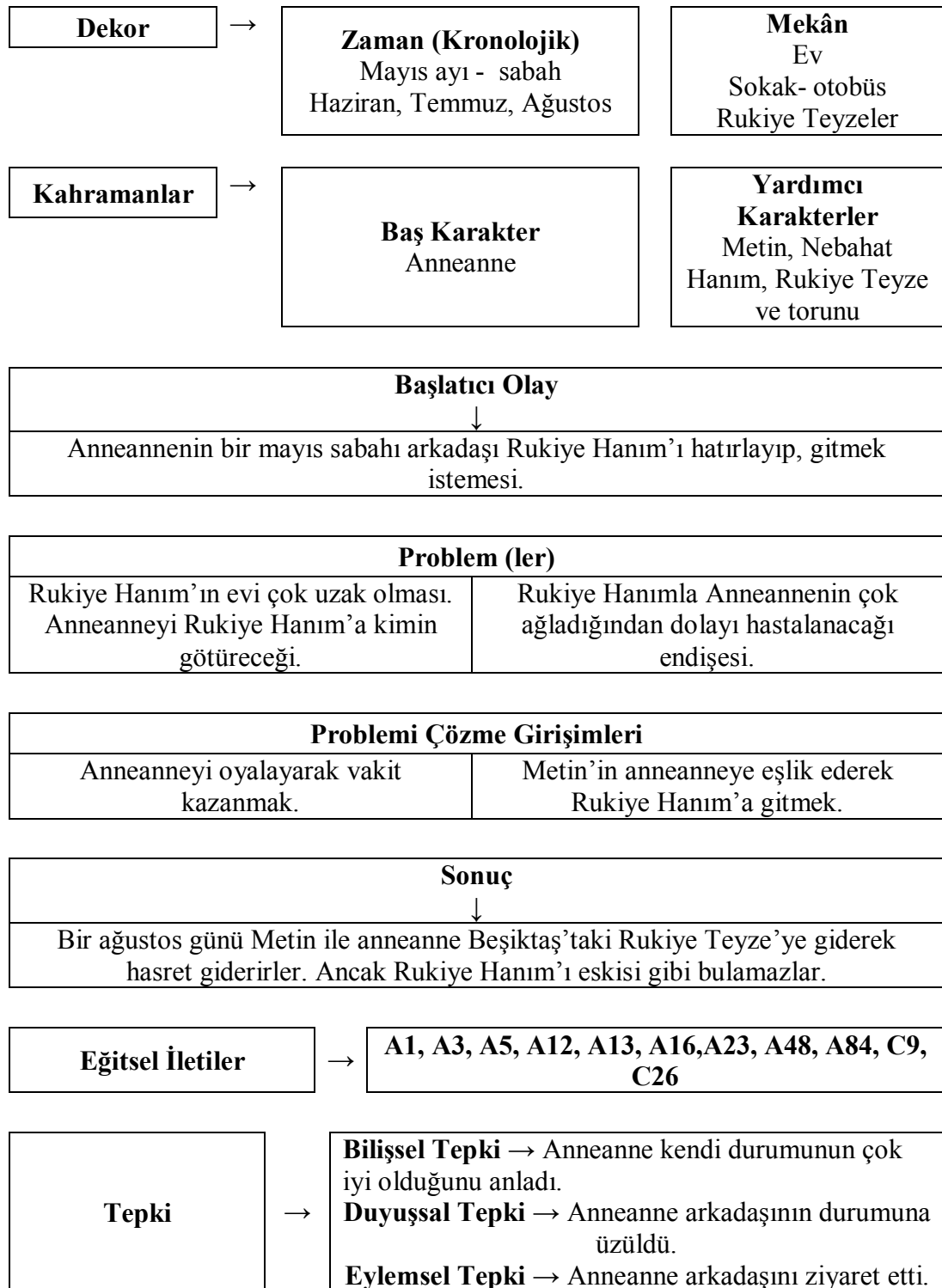
2.6.3.1. Yaşasın kanal anneanne

2.6.3.2. Anneannem pazara gidiyor

2.6.3.3. Anneannem arkadaşına gidiyor

2.6.3.4. Anneannem pikniğe gidiyor

Dekor	→	Zaman (Kronolojik) İlkbahar ayları Bir hafta sonu pazar günü	Mekân Ev Piknik yeri
--------------	---	---	-----------------------------------

Kahramanlar	→	Baş Karakter Anneanne	Yardımcı Karakterler Metin, Oya, Nebahat Hanım, Fazlı Bey
--------------------	---	---------------------------------	---

Başlatıcı Olay
↓
Anneannenin pikniğe gitmek istemesi.

Problem (ler)	
Anneannenin dışında kimsenin pikniğe gitmek istememesi.	Piknik yerlerinin çok uzak, kalabalık ve temiz olmaması.

Problemi Çözme Girişimleri	
Anneanne ikna edilmeye çalışılır.	Anneannenin hatırı için iki vasıtayla, zar zor pikniğe gidilir.

Sonuç
↓
Bin bir güçlüklerle geline ve daracık bir yerde iki ağaç altında tıklım tıkış bir piknik günü ve ardından yine çile dolu dönüş yolunun sonunda ev halkı bitkin düşer.

Eğitsel İletiler	→	A00, A90, A91, A101, A102, A103, C22, D4
-------------------------	---	---

Tepki	→	Bilişsel Tepki → Bilinçsiz yerleşimden dolayı yeşil alanların giderek yok olduğu anlaşıldı. Duyuşsal Tepki → Anneanne pikniğe gittiğine pişman oldu. Eylemsel Tepki → Bin bir güçlükle pikniğe gidildi.
--------------	---	--

2.6.4. Anneannemin Apartman Kuzusu

2.6.4.1. Anneannemin apartman kuzusu

Dekor	→	<p>Zaman (Kronolojik) Bir sabah, anneanneninin çocukluk günleri, akşam, birkaç günlük süre, Bir akşam, cumartesi sabahı-sıcak bir nisan sabahı, akşamüzeri, gece</p>	<p>Mekân Ev Hayvan pazarı Bahçe</p>
--------------	---	---	--

Kahramanlar	→	<p>Baş Karakter Anneanne</p>	<p>Yardımcı Karakterler Nebahat Hanım, Fazlı Bey, Metin, Yılmaz (kuzu), Tekir, Apartmandaki çocuklar.</p>
--------------------	---	---	--

Başlatıcı Olay
↓
Anneanneninin kuzu istemesi.

Problem (ler)	
Anneanneninin apartmanda kuzu beslemek istemesi.	Apartman koşullarının kuzu beslemek için uygun olmaması.

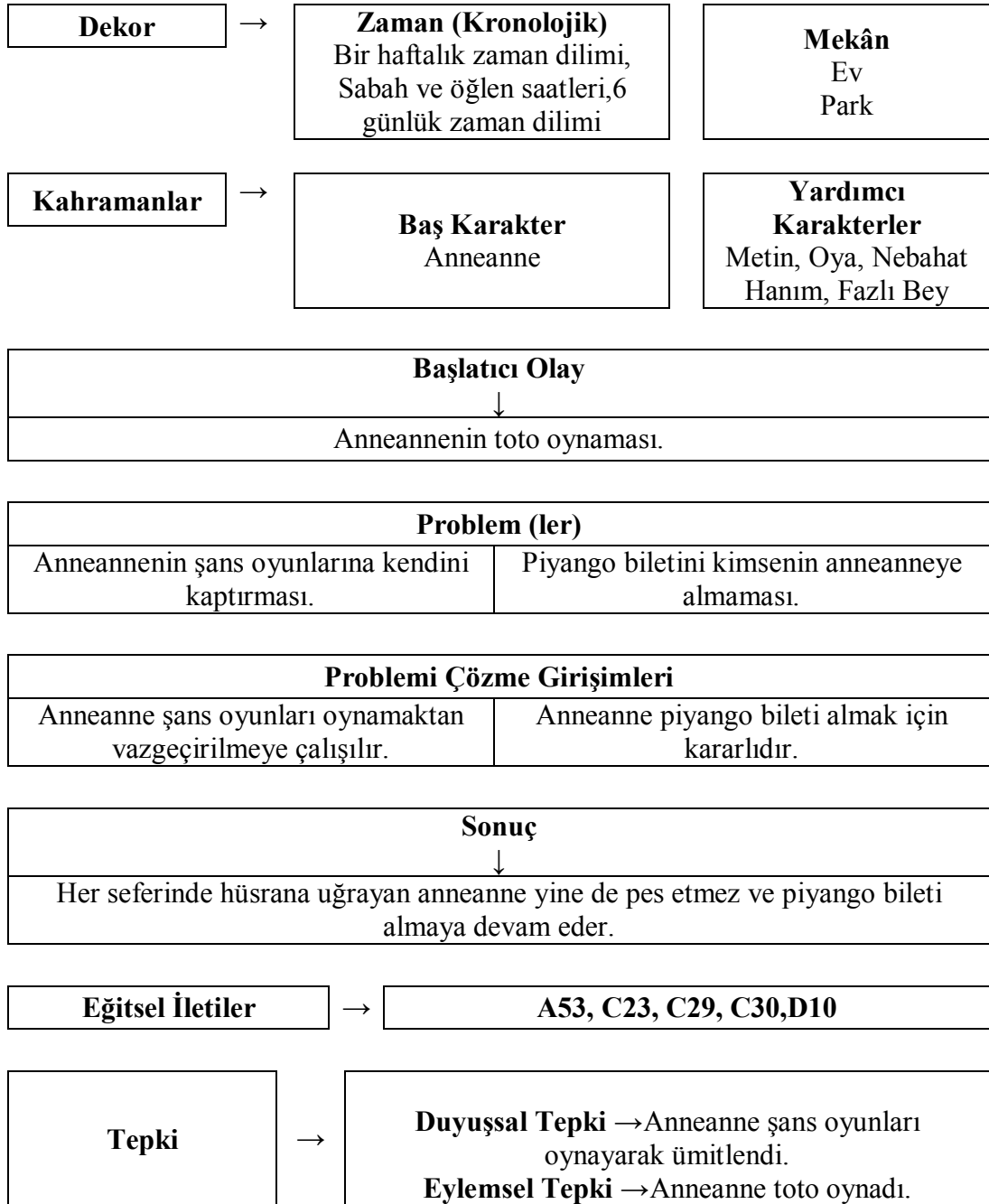
Problemi Çözme Girişimleri	
Anneanneninin ısrarla kuzu isteyip alması. Yazın bahçede beslenmesi.	Kuzu için bahçede bir barınak yapılması.

Sonuç
↓
Kış gelince kuzu bahçede çok üşür. Hastalanması endişesiyle başka çaresi kalmayan anneanne kuzuyu satar. Anneanne ve Metin bu olay karşısında çok üzülür.

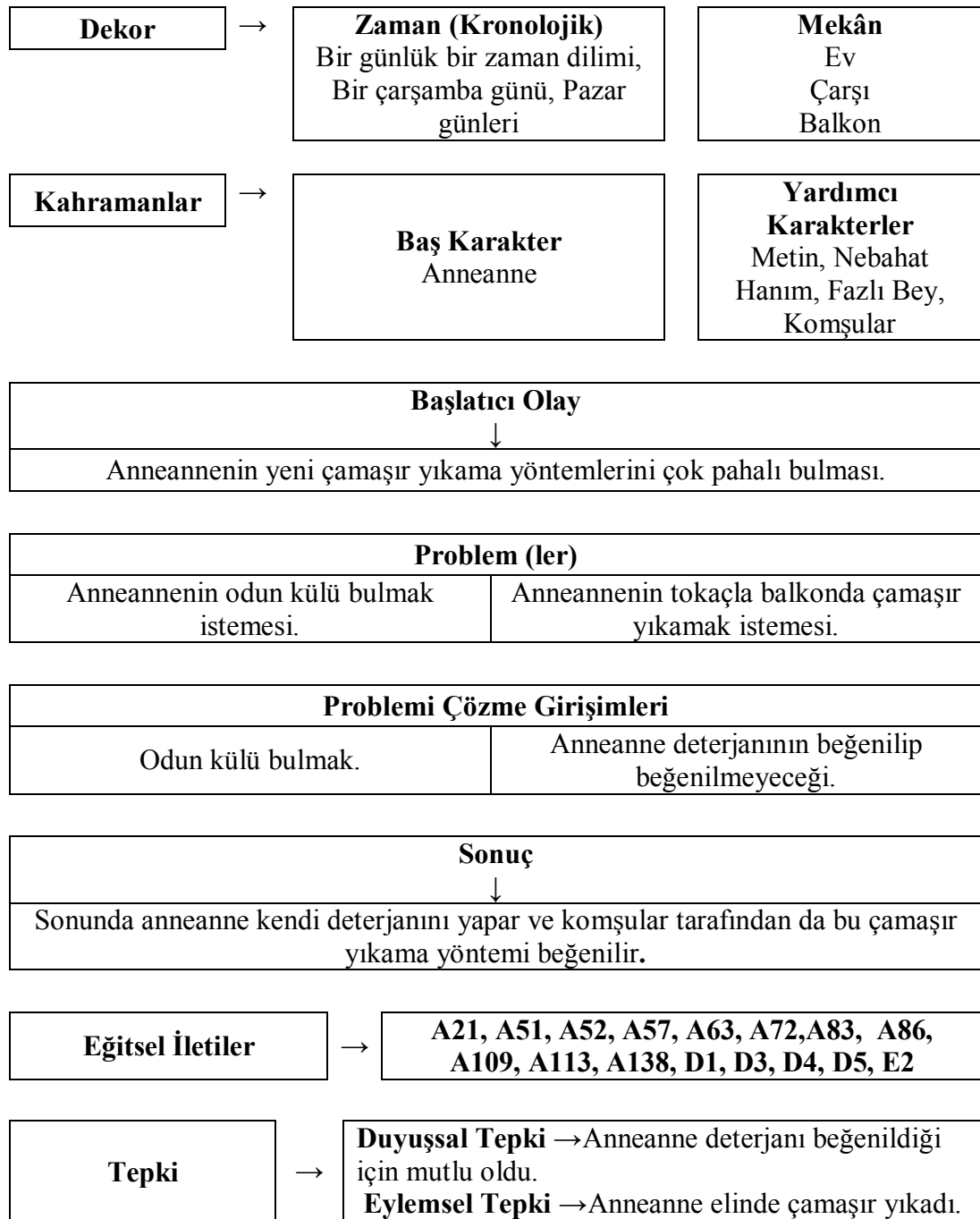
Eğitsel İletiler	→	A00,A6, A49, A62, A92, A93, A115, A118, A138, C4, C8, E2, E12
-------------------------	---	---

Tepki	→	<p>Bilişsel Tepki → Apartmanda kuzu beslenemeyeceğinin anlaşılması. Duyuşsal Tepki → Anneanne ve Metin kuzunun satılmasına çok üzüldü.</p>
--------------	---	--

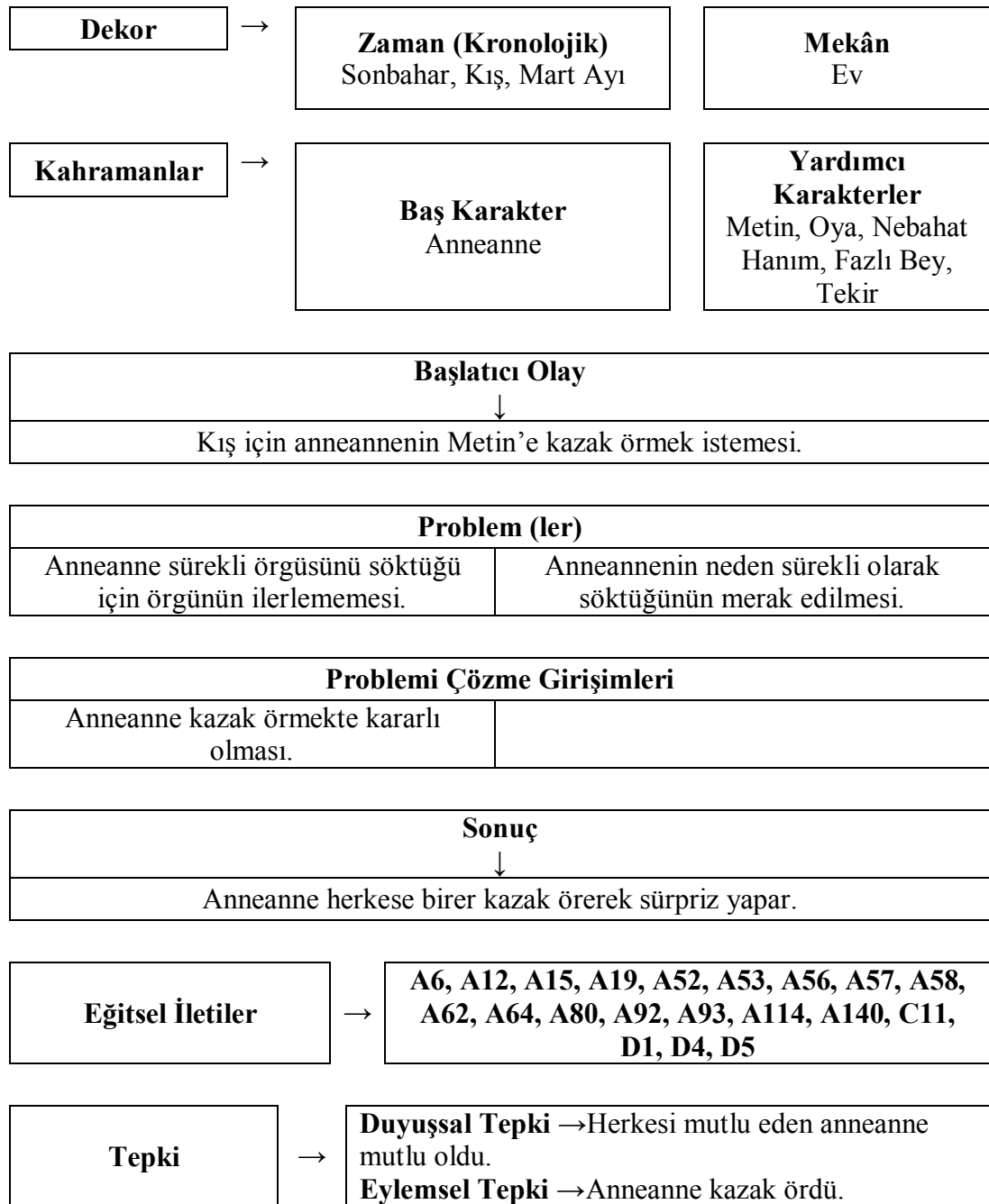
2.6.4.2. Anneanneme piyangodan para çıkıyor

2.6.4.3. Anneannem amaşır yıkıyor

2.6.4.4. Anneannem hırka örüyor

2.6.5. Anneannem Gelin Oldu

2.6.5.1. Anneannem gelin oldu

Dekor	→	Zaman (Kronolojik) Sabah saatlerinde gece yatma vaktine kadar geçen süre 2 ay sonra	Mekân Ev Okul
--------------	---	--	----------------------------

Kahramanlar	→	Baş Karakter Anneanne	Yardımcı Karakterler Metin, Oya, Fazlı Bey, Nebahat Hanım.
--------------------	---	---------------------------------	--

Başlatıcı Olay
↓
Okulda karnı acıkan Metin'in eve erken gelmesi ve anneannesinin gelinlikli görmesi.

Problem (ler)	
Anneanneninin nasıl bir tutum sergileyeceği.	Metin'in boş sandığı fotoğraf makinesiyle anneannesinin fotoğrafını çekmek istemesi.

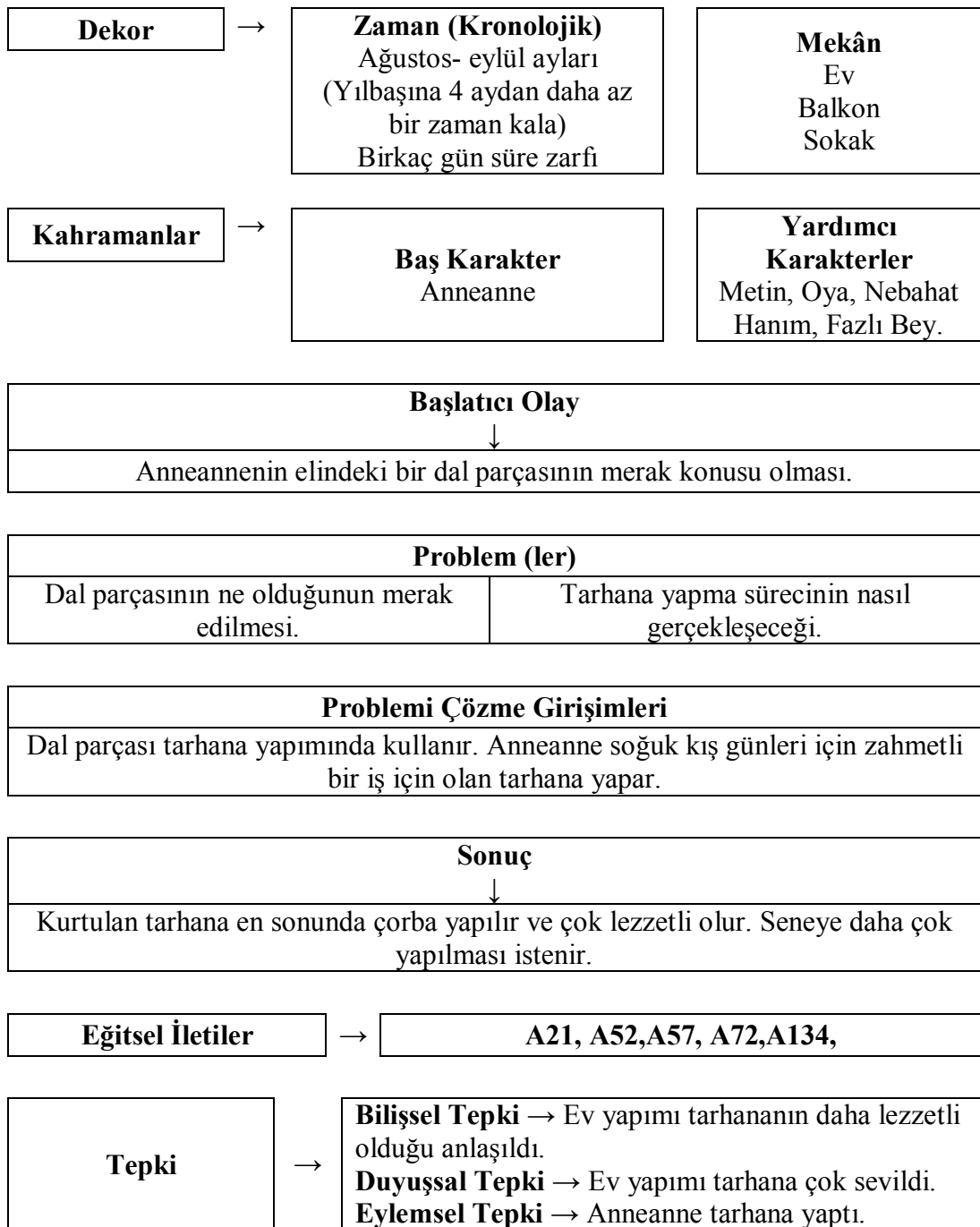
Problemi Çözme Girişimleri
Anneanneninin gelinliği giyme sebebini açıklaması ve bu olayın aralarında sır olarak kalması.

Sonuç
↓
Sırrın açığa çıkması sonucu ev halkı anneanneye gelinlikli fotoğrafı çerçeveletip doğum gününde armağan ederler. Anneanne bu olay karşından çok şaşırıp mutlu olur.

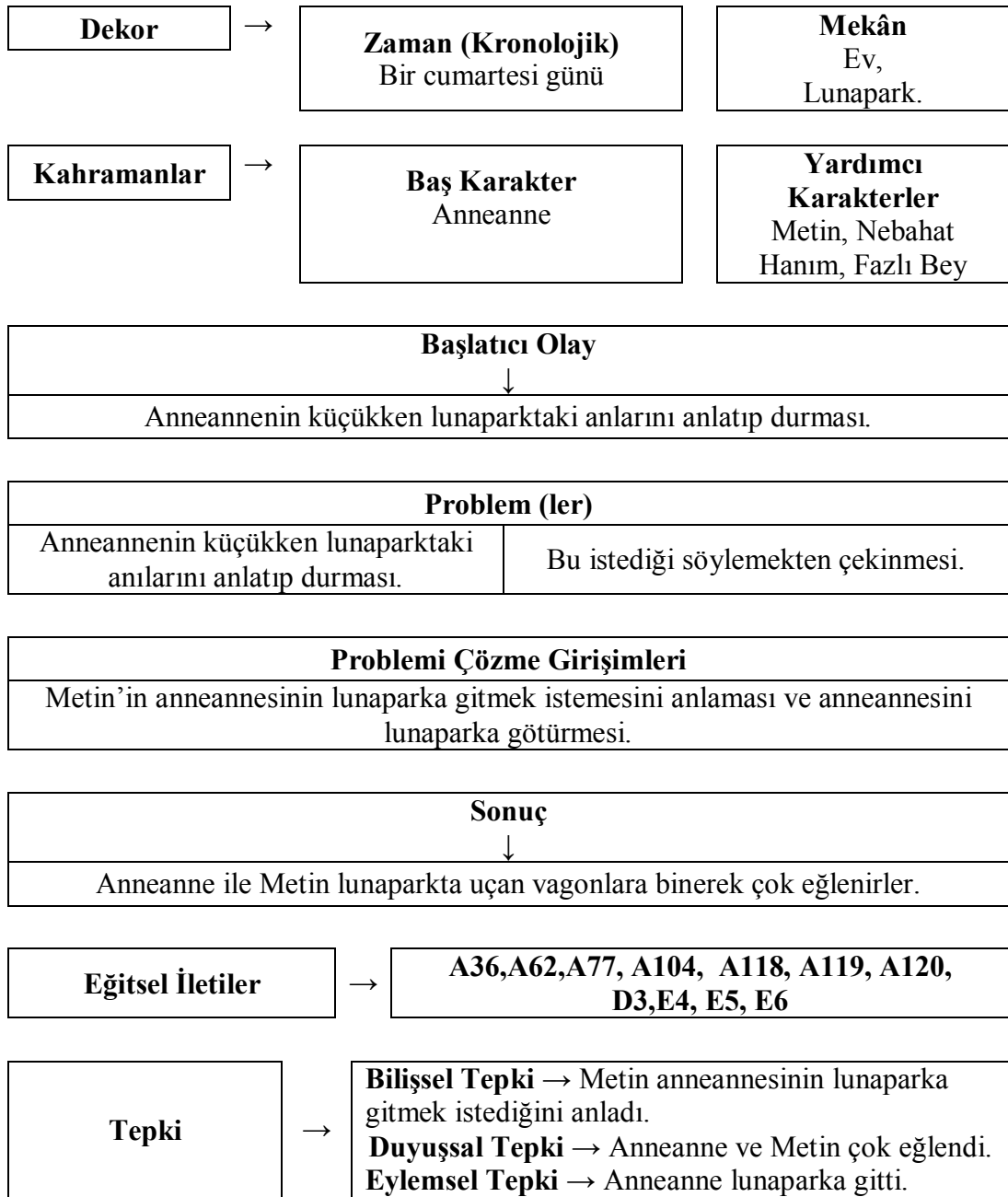
Eğitsel İletiler	→	A5, A6, A75, A136, A121, B6
-------------------------	---	------------------------------------

Tepki	→	Bilişsel Tepki → Ev halkı anneanneninin gelinlik giydiğini öğrendi. Duyuşsal Tepki → Anneanne geçmiş günlerini özledi. Sürprize çok sevindi. Eylemsel Tepki → Anneanne gelinlik giydi.
--------------	---	---

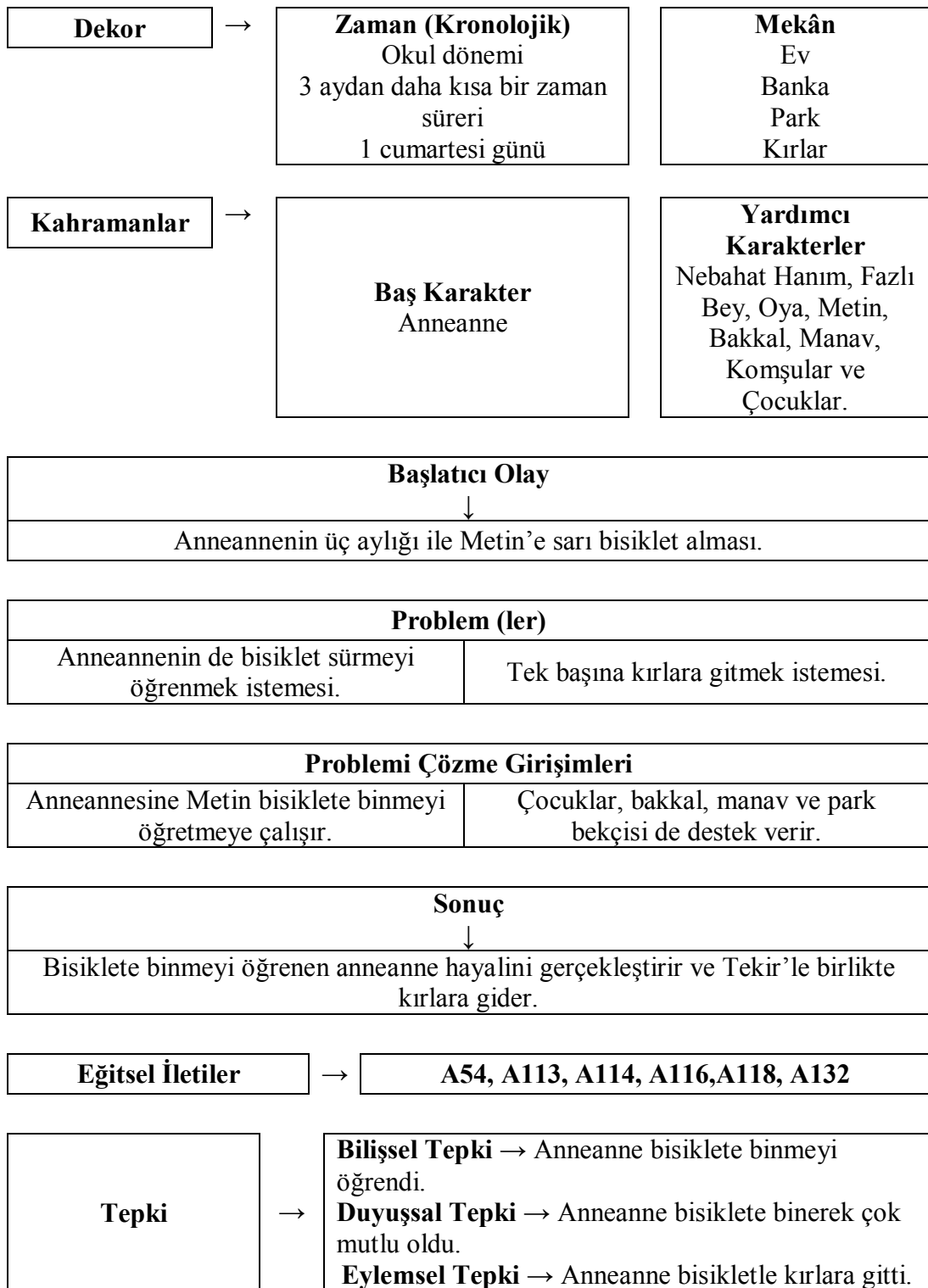
2.6.5.2. Anneanneninin tarhana ağacı

2.6.5.3. Uçtu uçtu anneannem uçtu

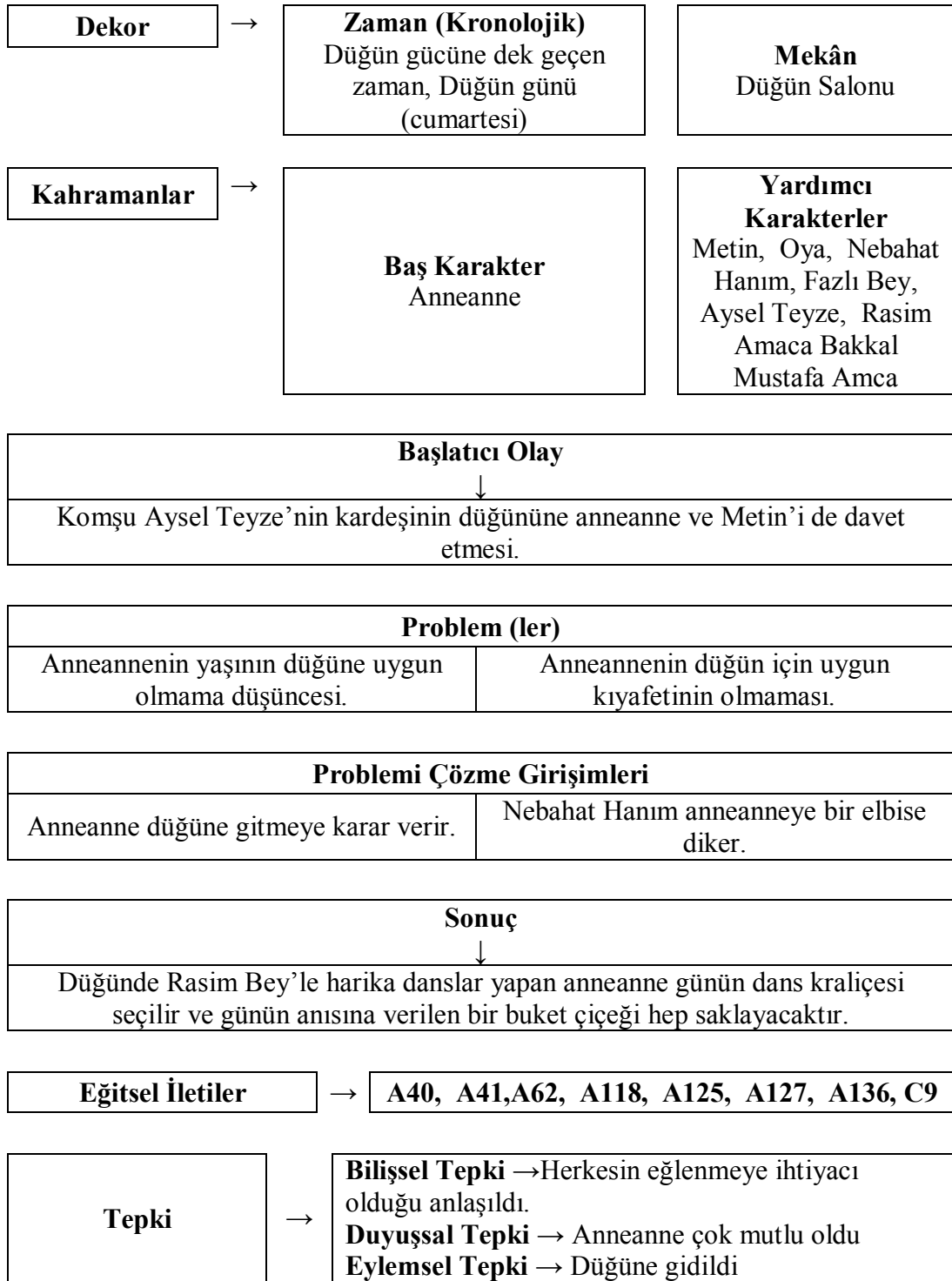

2.6.5.4. Anneannem bisiklet yarışısı

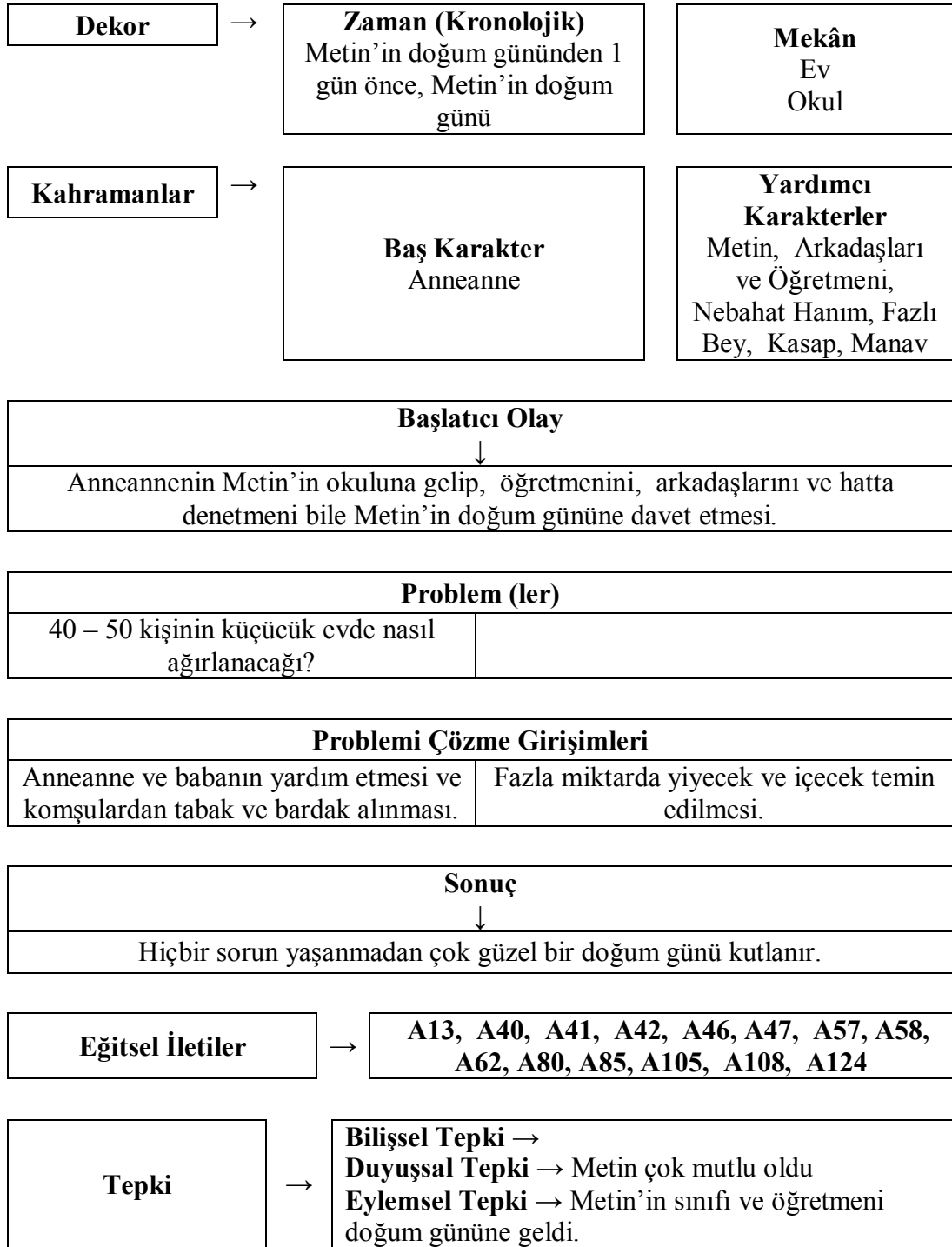

2.6.6. Anneannem Dans Kraliçesi

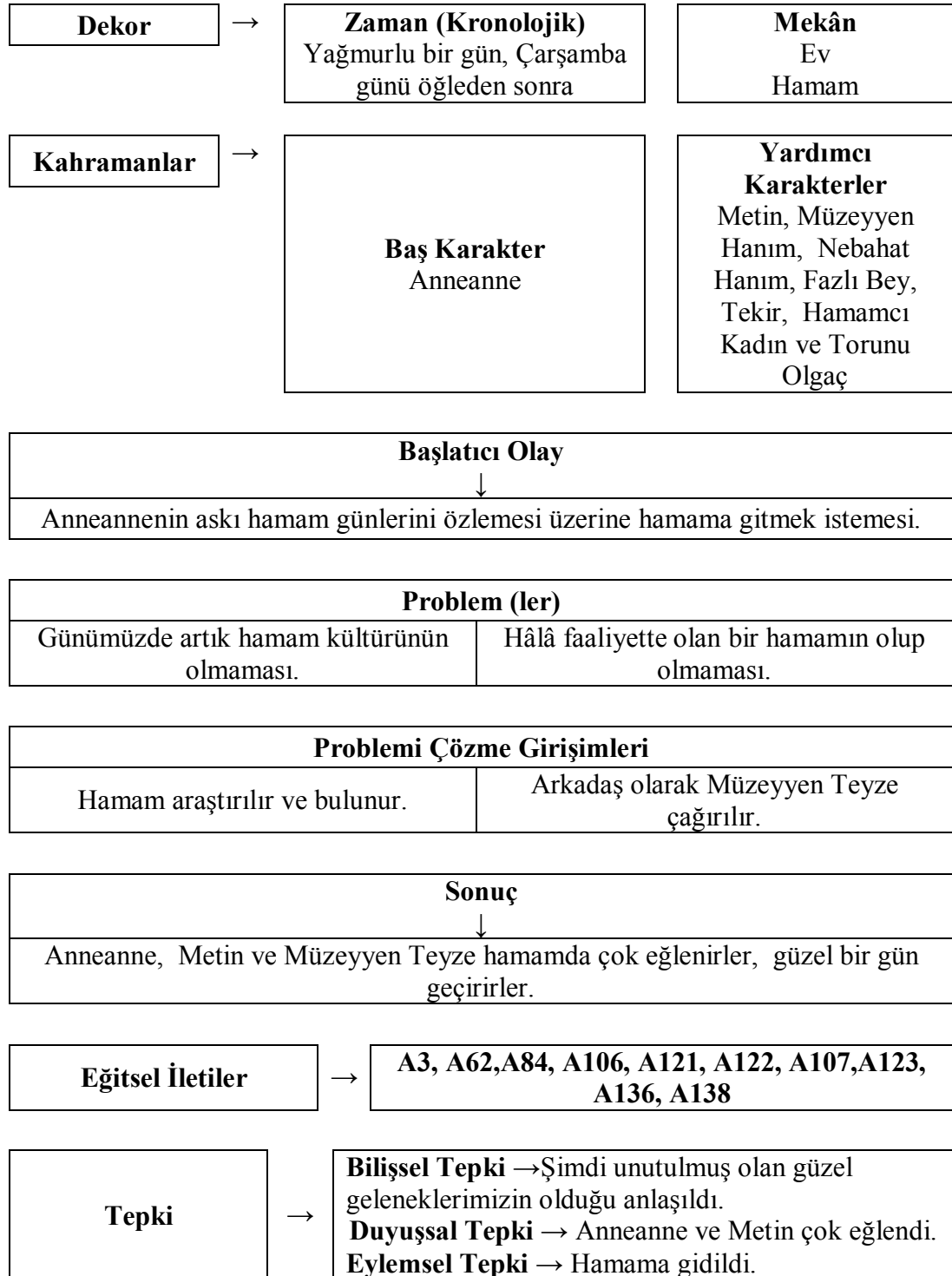
2.6.6.1. Anneannem dans kraliçesi

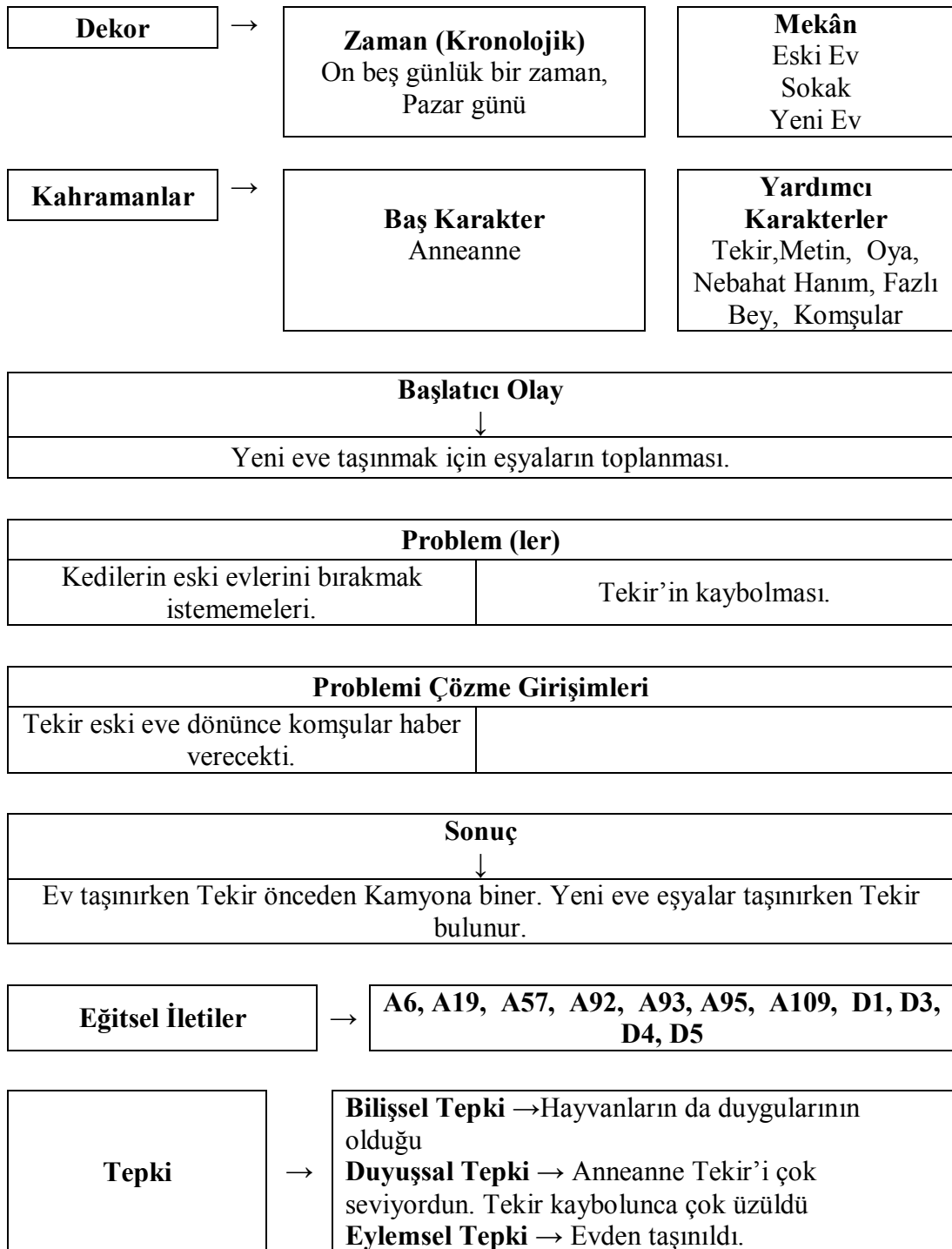
2.6.6.2. Doğum günüm

2.6.6.3. Anneannemle hamama gittik

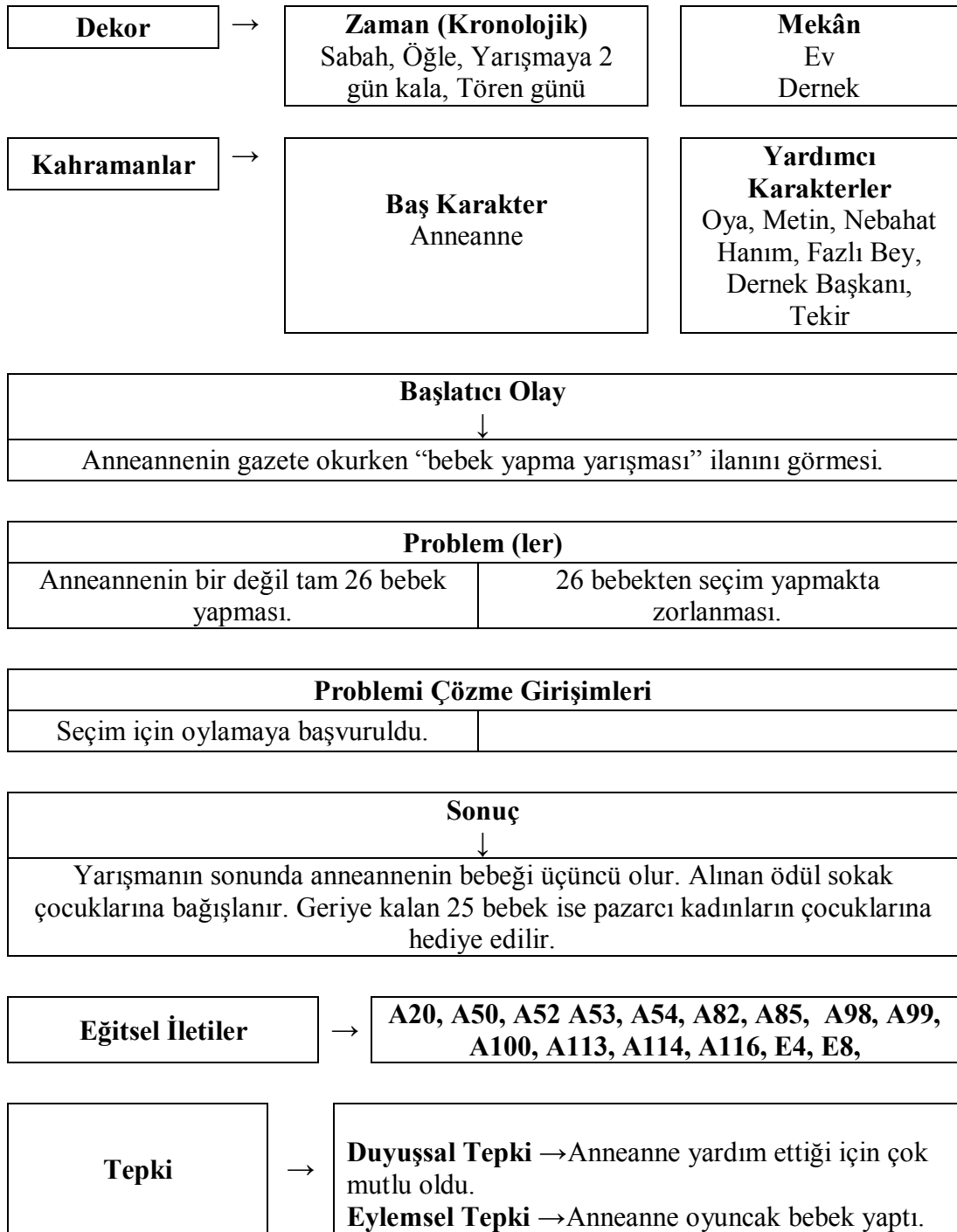

2.6.6.4. Tekir anneanneme küstü

2.6.7. Anneannemin Bebeği

2.6.7.1. Anneannemin bebeği

2.6.7.2. Konuk kuş

Dekor	→	Zaman (Kronolojik) Yağmurlu bir gün, Birkaç gün sonra bir akşamüzeri	Mekân Ev
--------------	---	---	--------------------

Kahramanlar	→	Baş Karakter Anneanne	Yardımcı Karakterler Metin, Kuş, Oya, Nebahat Hanım, Fazlı Bey, , Kuşun Sahibi Mehmet, Bakkal, Manav
--------------------	---	---------------------------------	--

Başlatıcı Olay
↓
Yağmurlu bir günde bir muhabbet kuşunun gelip Metin'lerin camın önüne konu vermesi.

Problem (ler)	
Kuşun bir sahibinin olması.	Evde kuşa yer bulmak ve Tekir'i kuşa alıştırmak.

Problemi Çözme Girişimleri	
Kuşa bir kutu bulunur. Kuş eve, evdekilerde Tekir bile kuşa alışır.	

Sonuç
↓
Kuşunu almaya gelen Mehmet kuşunun Metinlere daha çok alıştığını görünce kuşunu Metin'e hediye eder.

Eğitsel İletiler	→	A77, A78, A92, A93, A95, B4, E4, E8
-------------------------	---	--

Tepki	→	Bilişsel Tepki → Hayvanların da daha çok ilgi ve sevgiden hoşlandığı anlaşıldı. Duyuşsal Tepki → kuş çok sevildi. Eylemsel Tepki → Muhabbet kuşu içeri alınıp beslendi.
--------------	---	--

2.6.7.3. Anneannem sınıfta kaldı

Dekor	→	Zaman (Kronolojik) Yarıyıl tatilinin 2. Haftası, Yağmurlu bir gün	Mekân Ev
--------------	---	--	--------------------

Kahramanlar	→	Baş Karakter Anneanne	Yardımcı Karakterler Metin, Tekir
--------------------	---	---------------------------------	---

Başlatıcı Olay	
↓	
Yarıyıl tatilinde olan Metin Okulunu özlemeye başlamıştır. Yağmurlu bir günde evde kalan Metin'in canının sıkılması üzerine anneanesi oyun oynamayı teklif eder.	

Problem (ler)	
Evde kalan Metin'in canının sıkılması.	

Problemi Çözme Girişimleri	
Anneannenin okulunu özleyen Metin'e okulculuk oynamayı teklif etmesi.	

Sonuç	
↓	
Oyunda Metin, öğretmen; anneanne ile Tekir öğrenci olup anneanne beş ile geçerken Tekir sınıfta kalır.	

Eğitsel İletiler	→	A77, A78, A105, A106, A107, A136, E4, E6, E8
-------------------------	---	---

Tepki	→	Duyuşsal Tepki → Metin'e evde çok oranı sıkıldı. Eylemsel Tepki → Anneanne ve Metin oyun oynadı.
--------------	---	---

2.6.7.4. Dondurma çiçeği

Dekor	→	Zaman (Kronolojik) Yazın sıcak bir gün, 3 saat sonra	Mekân Ev, Pazaryeri, Sokak
--------------	---	--	--------------------------------------

Kahramanlar	→	Baş Karakter Anneanne	Yardımcı Karakterler Metin, Metin'in arkadaşları, Tekir
--------------------	---	---------------------------------	---

Başlatıcı Olay
↓
Metin'in dondurmayı çok seviyor olması ve dondurma yemesi.

Problem (ler)
Anneanneninin eski dondurmalarının daha güzel ve sağlıklı olduğunu savunması.

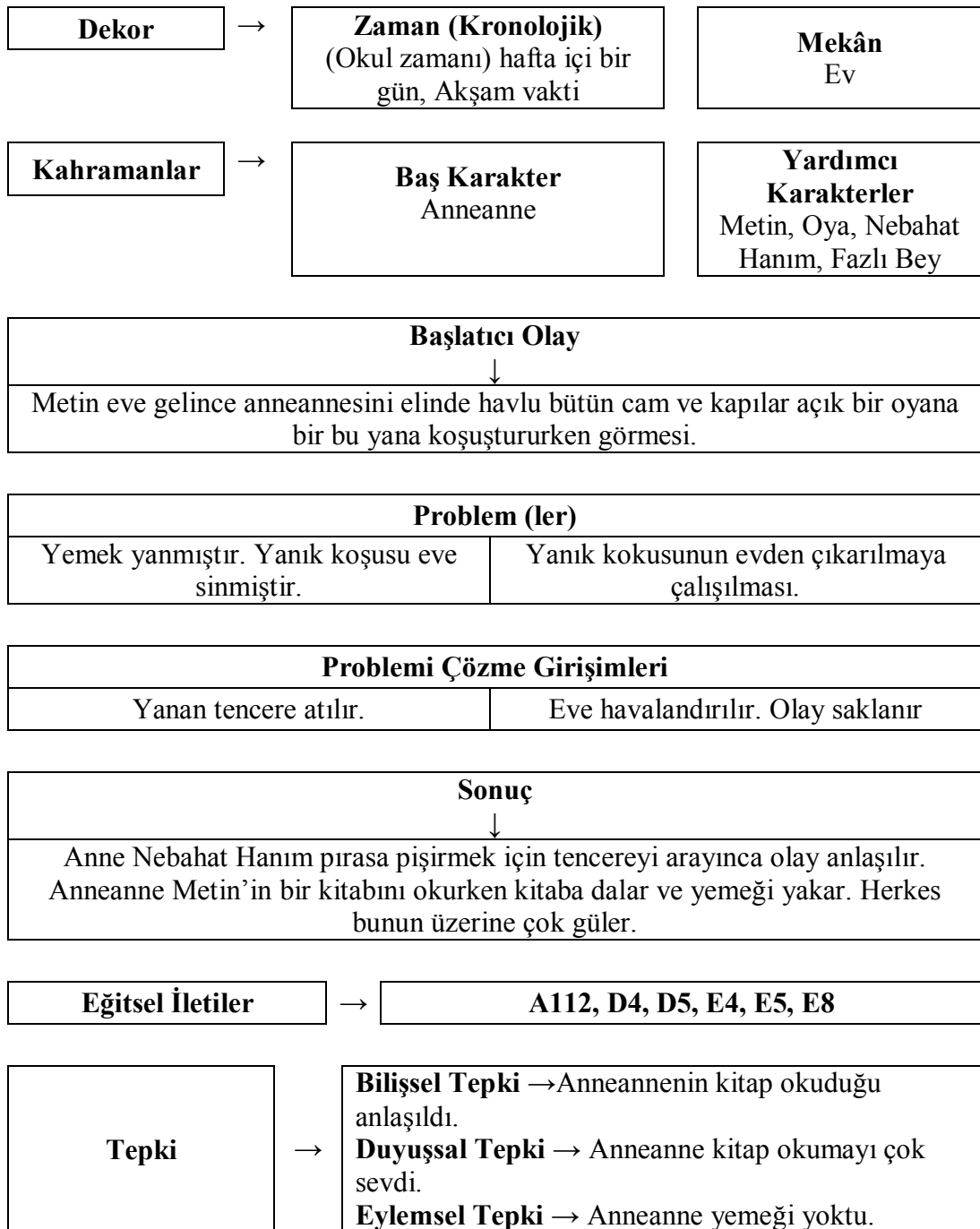
Problemi Çözme Girişimleri	
Anneanne evde dondurma yapıyor.	Çeşit çeşit meyveler alınıp suları onlarca küçük tüpe dolduruluyor. Buzluğa konuyor.

Sonuç
↓
Metin'in bütün arkadaşları hatta öteki mahalleden bile bedava dondurmayı duyan çocuklar Metinlere koşar. Dondurma herkesin çok hoşuna gider. Anneleri dondurmanın tarihini alır.

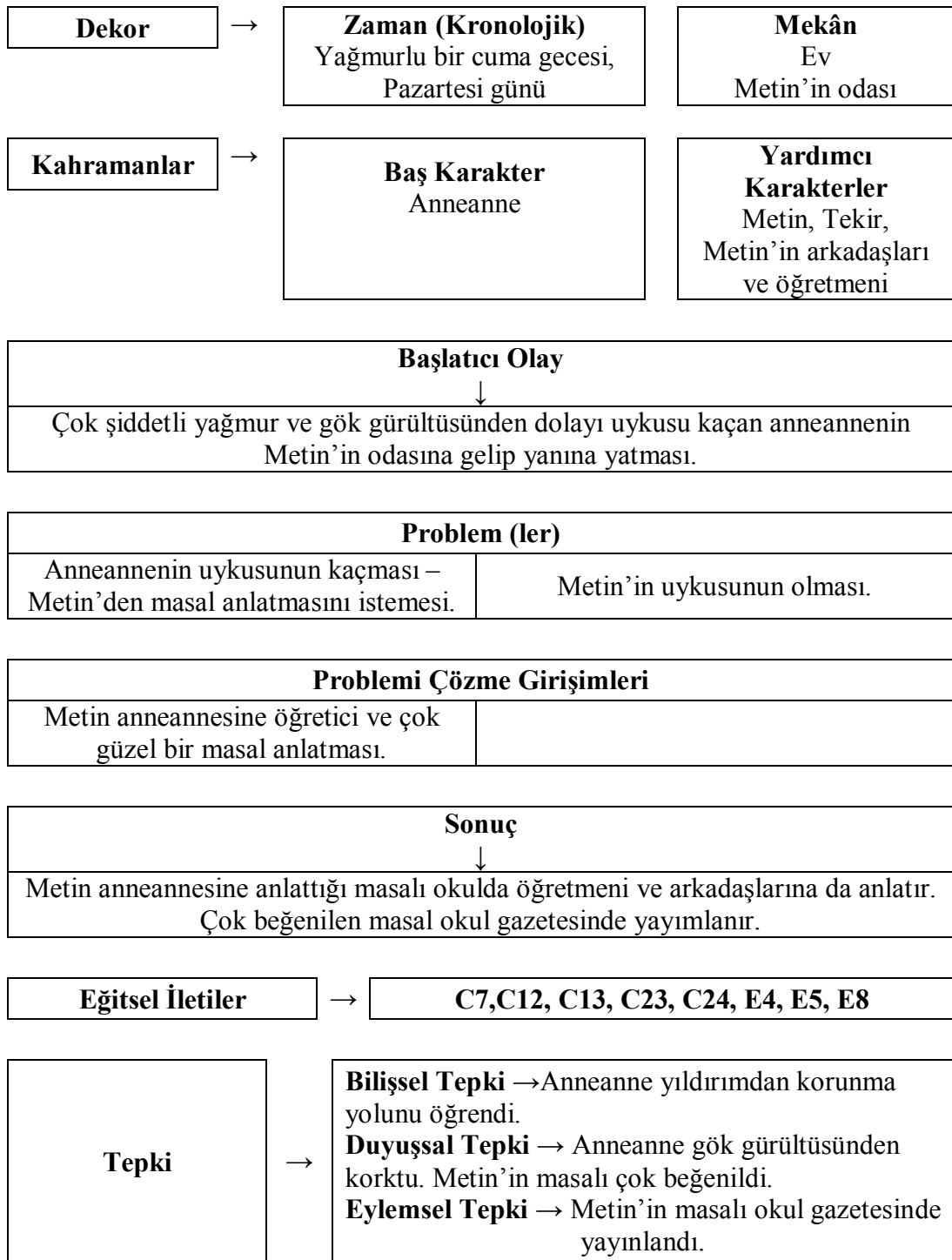
Eğitsel İletiler	→	A3, A5, A13, A16, A52, A57, A58, A62, A83, A84, A134
-------------------------	---	---

Tepki	→	Bilişsel Tepki → Ev yapımı dondurmanın daha lezzetli olduğu anlaşıldı. Duyuşsal Tepki → Anneanneninin dondurması çok sevildi. Eylemsel Tepki → Anneanne onlarca dondurma yaptı.
--------------	---	--

2.6.7.5. Anneannem yemeği yaktı

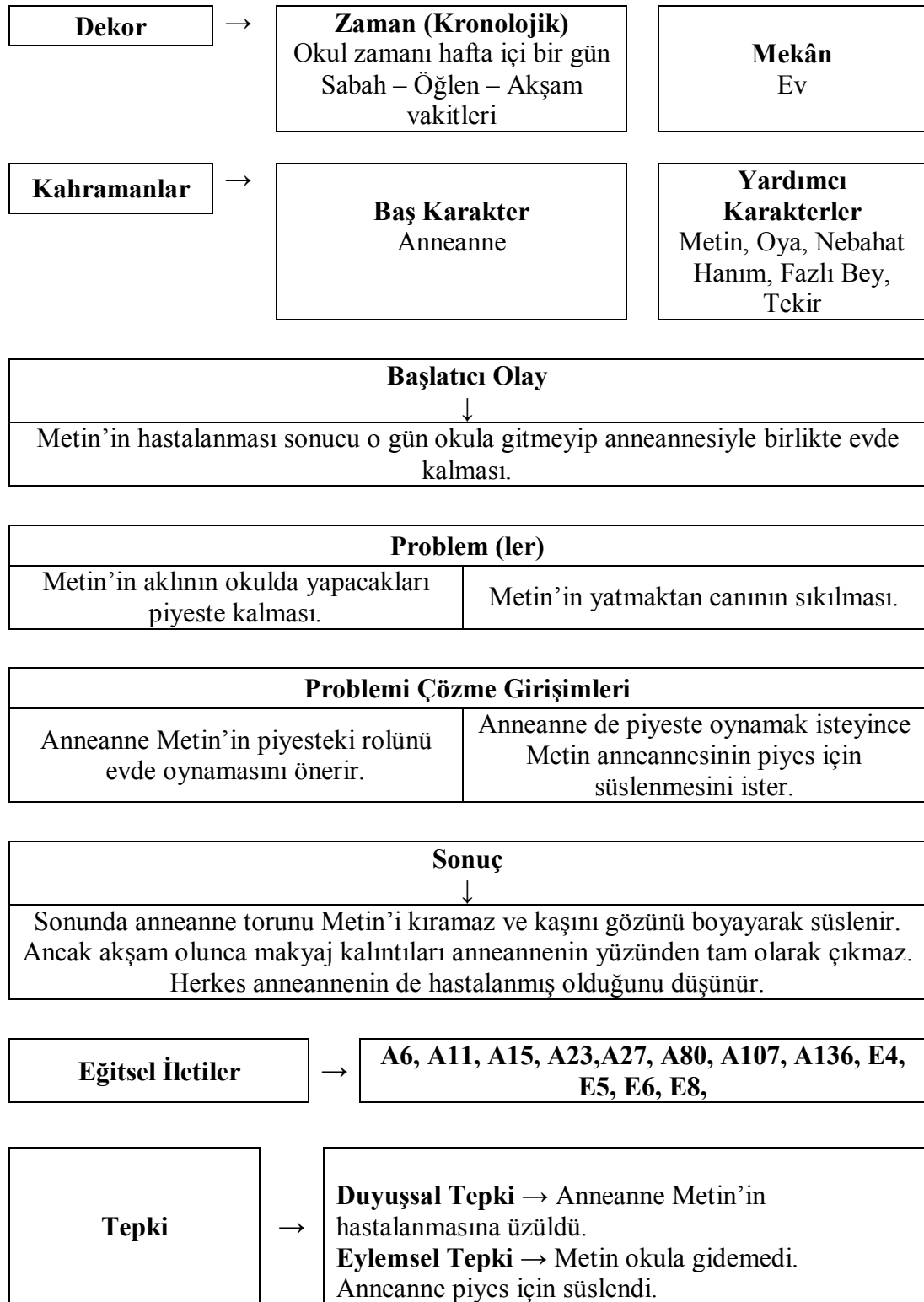

2.6.7.6. Gece yarısı masalı

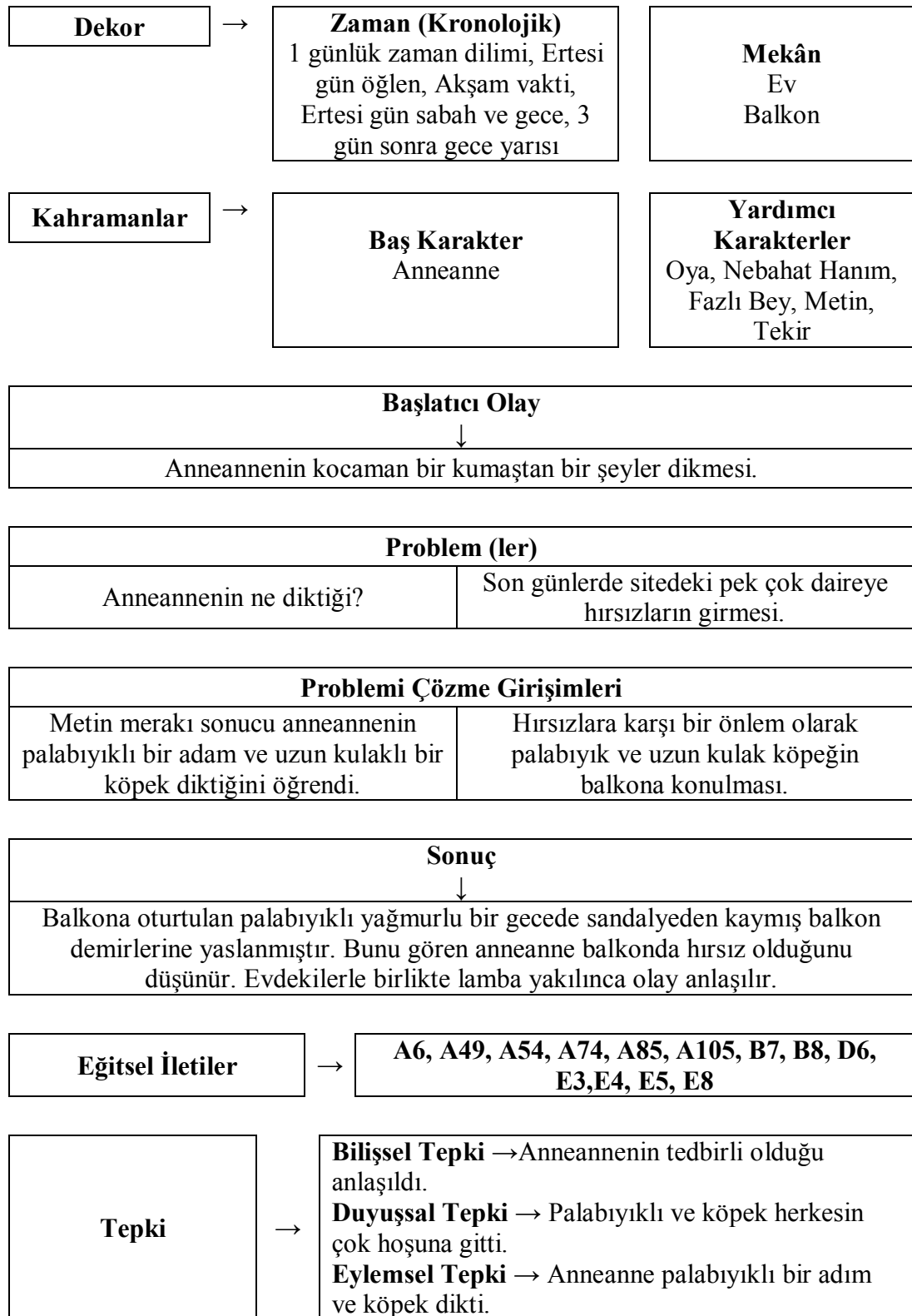

2.6.8. Anneannem Süsleniyor

2.6.8.1. Anneannem süsleniyor

2.6.8.2. Balkonda hırsız var

2.6.8.3. Anneannem başrolde

Dekor	→	Zaman (Kronolojik) Oyun gününden birkaç gün önce, Bir cumartesi günü ve gecesi	Mekân Ev Dernek Sahne
--------------	---	--	---------------------------------------

Kahramanlar	→	Baş Karakter Anneanne	Yardımcı Karakterler Metin, Oya, Nebahat Hanım, Fazlı Bey, Komşular, Seyirciler, Dernek Üyeleri
--------------------	---	---------------------------------	---

Başlatıcı Olay
↓
Anneanneninin “Sokak Çocuklarını Koruma Derneği” ne üye olması.

Problem (ler)	
Dernek tarafından anneanneye piyeste oynaması için rol verilmesi.	Anneanneninin çok heyecanlanması.

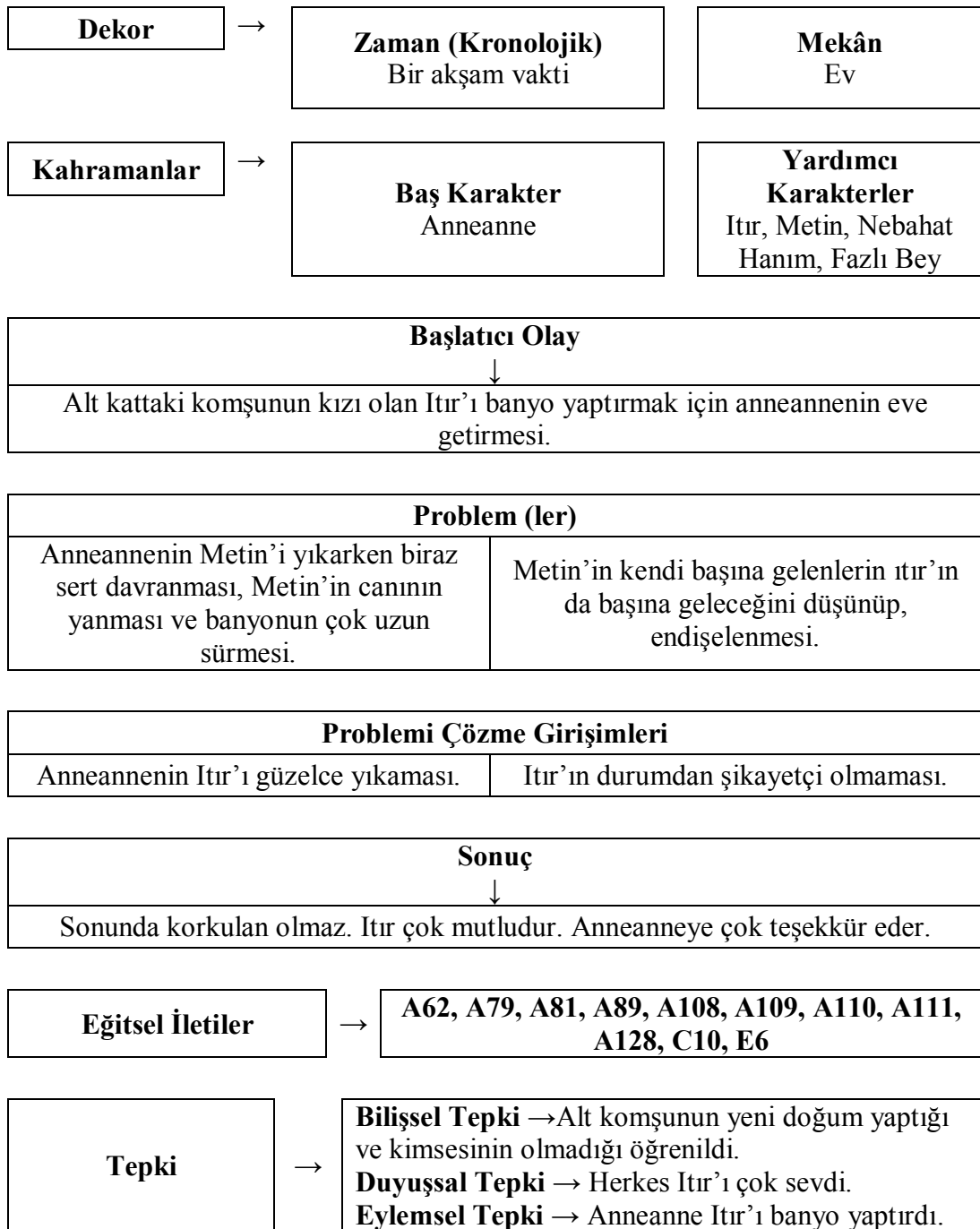
Problemi Çözme Girişimleri	
Anneanne her gün düzenli olarak rolüne çok iyi çalışır.	Tüm aile anneanneyi destekler.

Sonuç
↓
Oyun günü anneanne sahneye çıkar ve çok başarılı bir şekilde rolünü oynar ve herkes tarafından alkışlanır.

Eğitsel İletiler	→	A37,A81, A82,A97, A98, A99, A100,
-------------------------	---	--

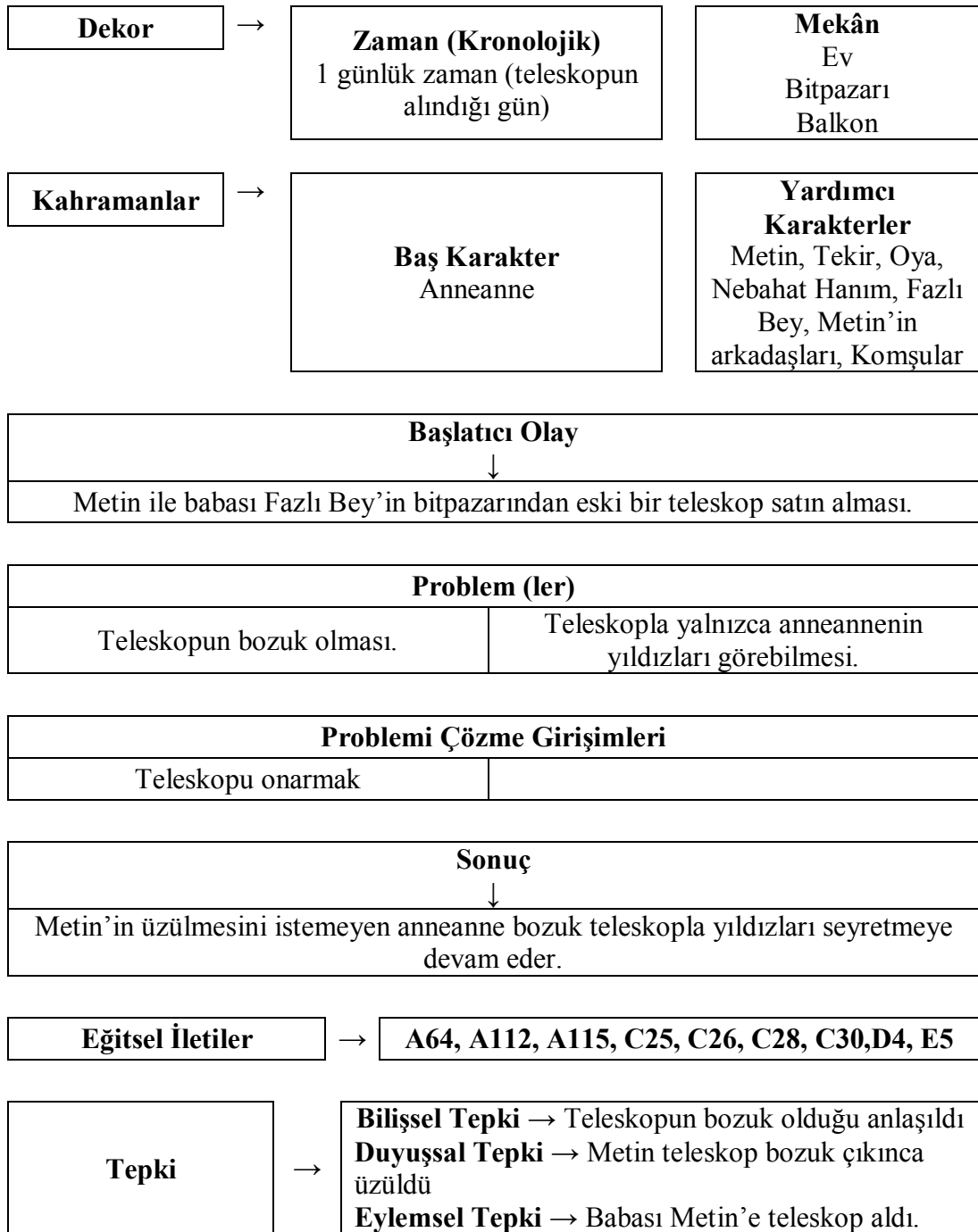
Tepki	→	Bilişsel Tepki → Anneanneninin etrafına duyarlı bir birey olduğu anlaşıldı. Duyuşsal Tepki → Anneanne rol yapacağı için çok heyecanlandı. Eylemsel Tepki → Anneanne başarılı bir şekilde sahnede rolünü oynadı.
--------------	---	--

2.6.8.4. Anneannem İtir'ı yıkıyor

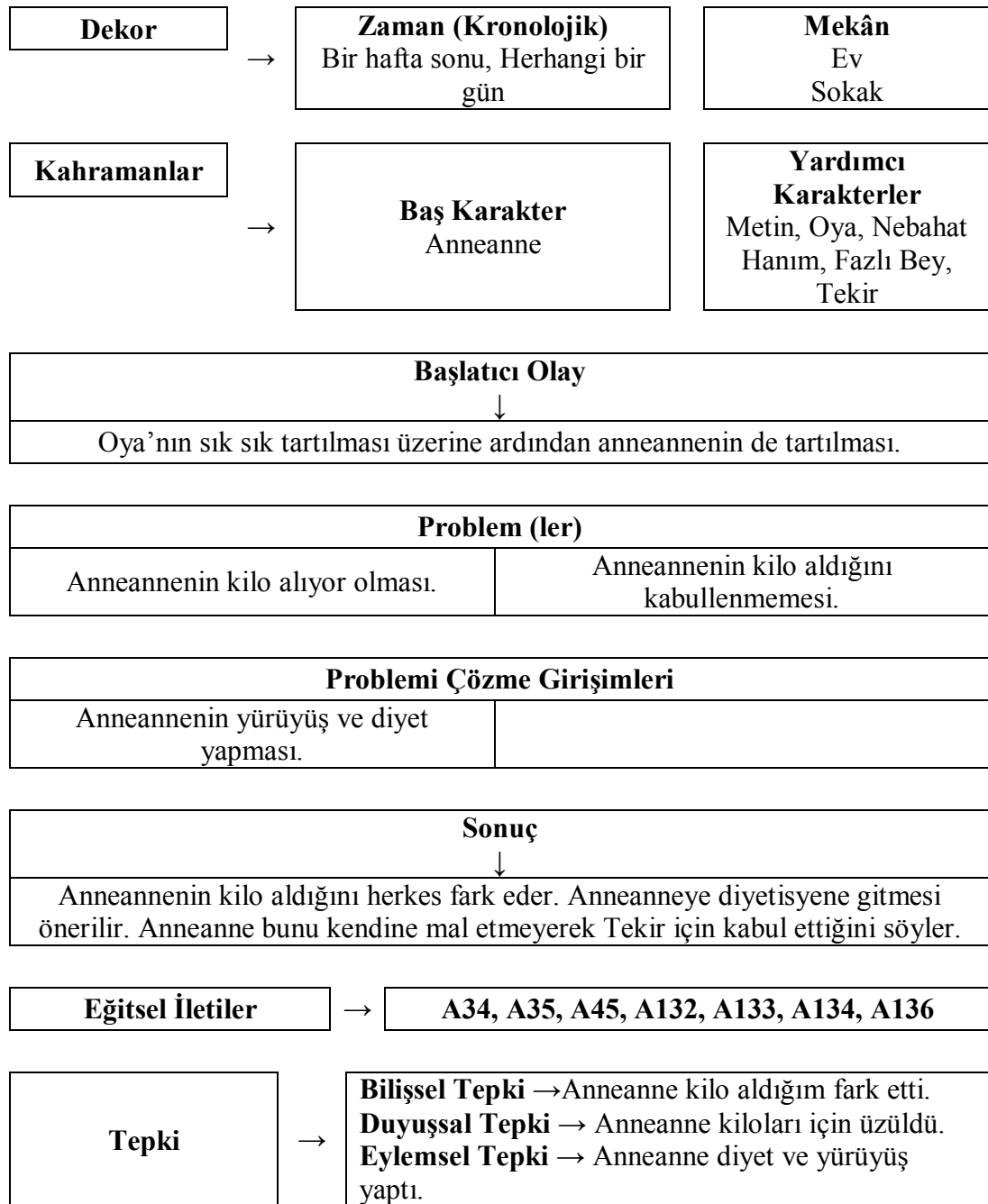

2.6.9. Anneannemin Kuyrukluyıldızı

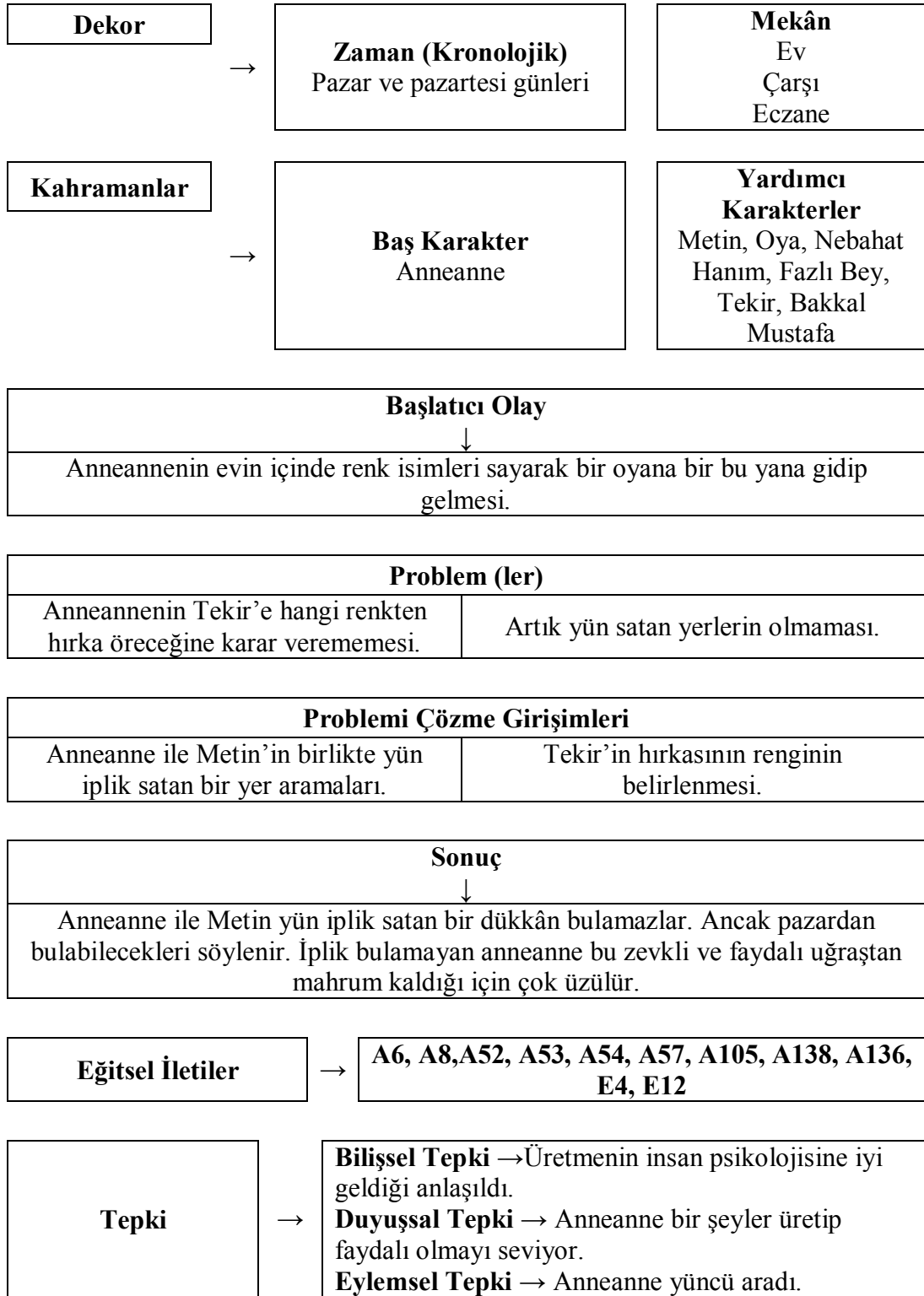
2.6.9.1. Anneannemin kuyrukluyıldızı

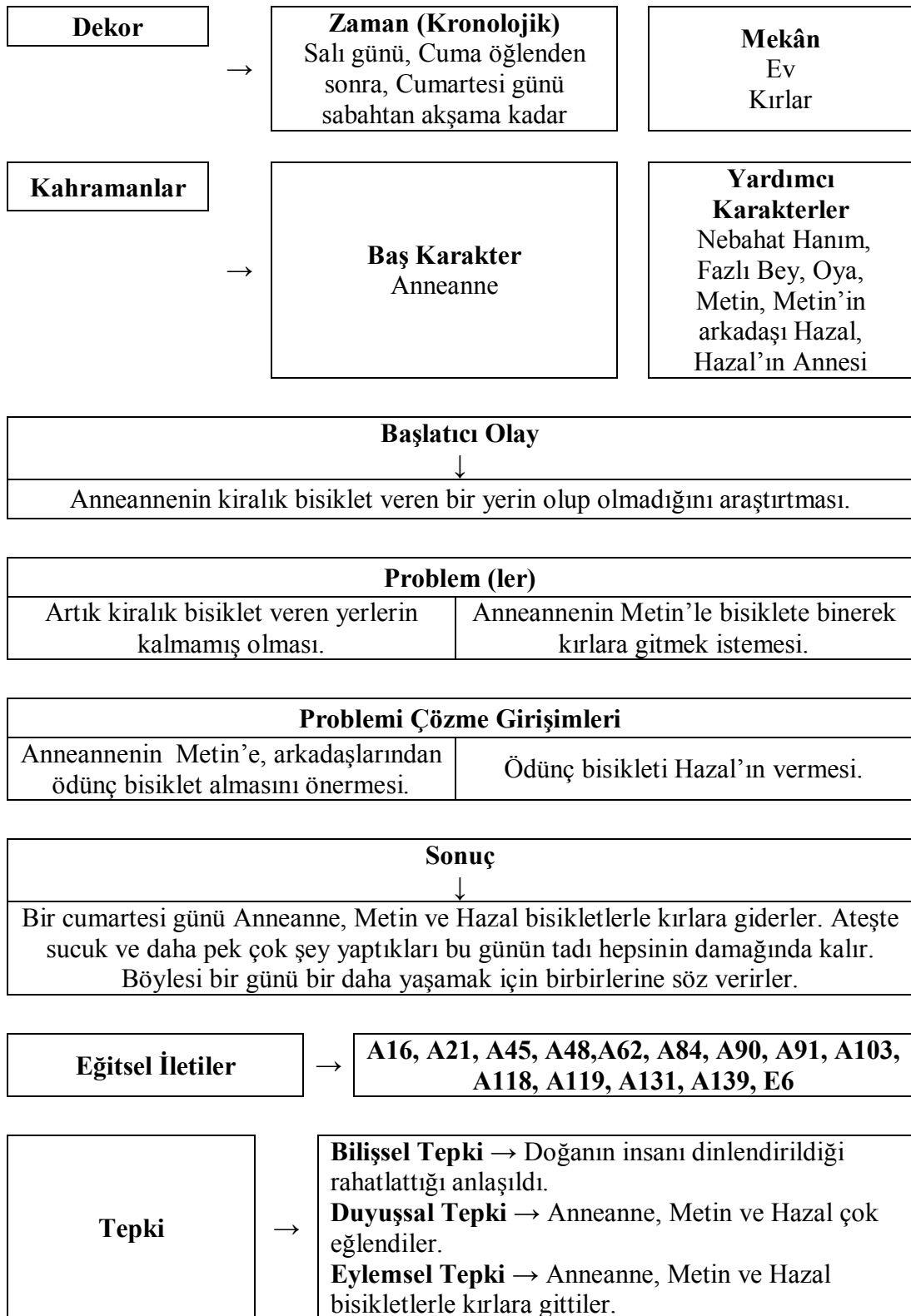
2.6.9.2. Anneannem şişmanlıyor

2.6.9.3. Tekir'in yün hırkası

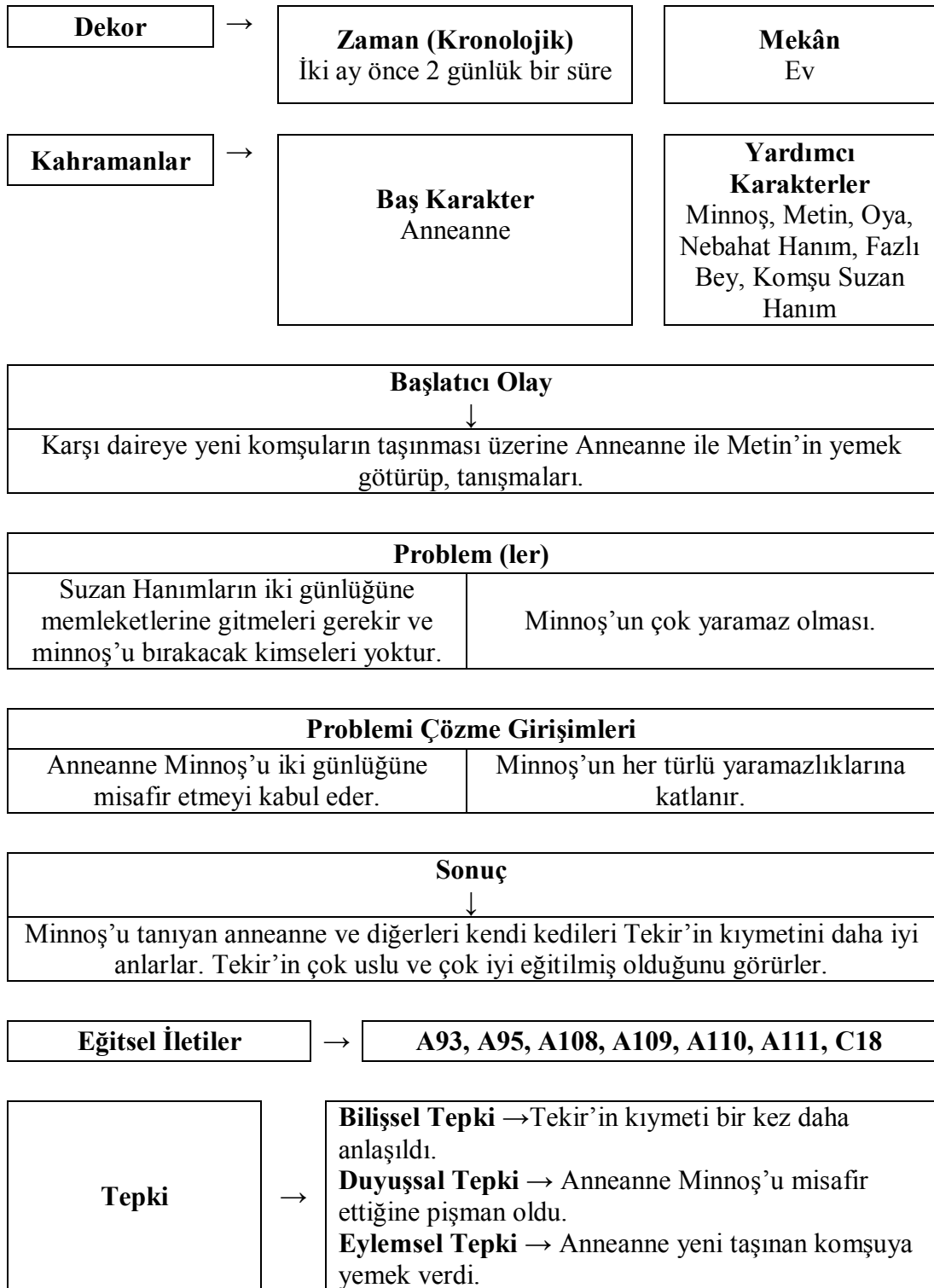

2.6.9.4. Dal sucuk

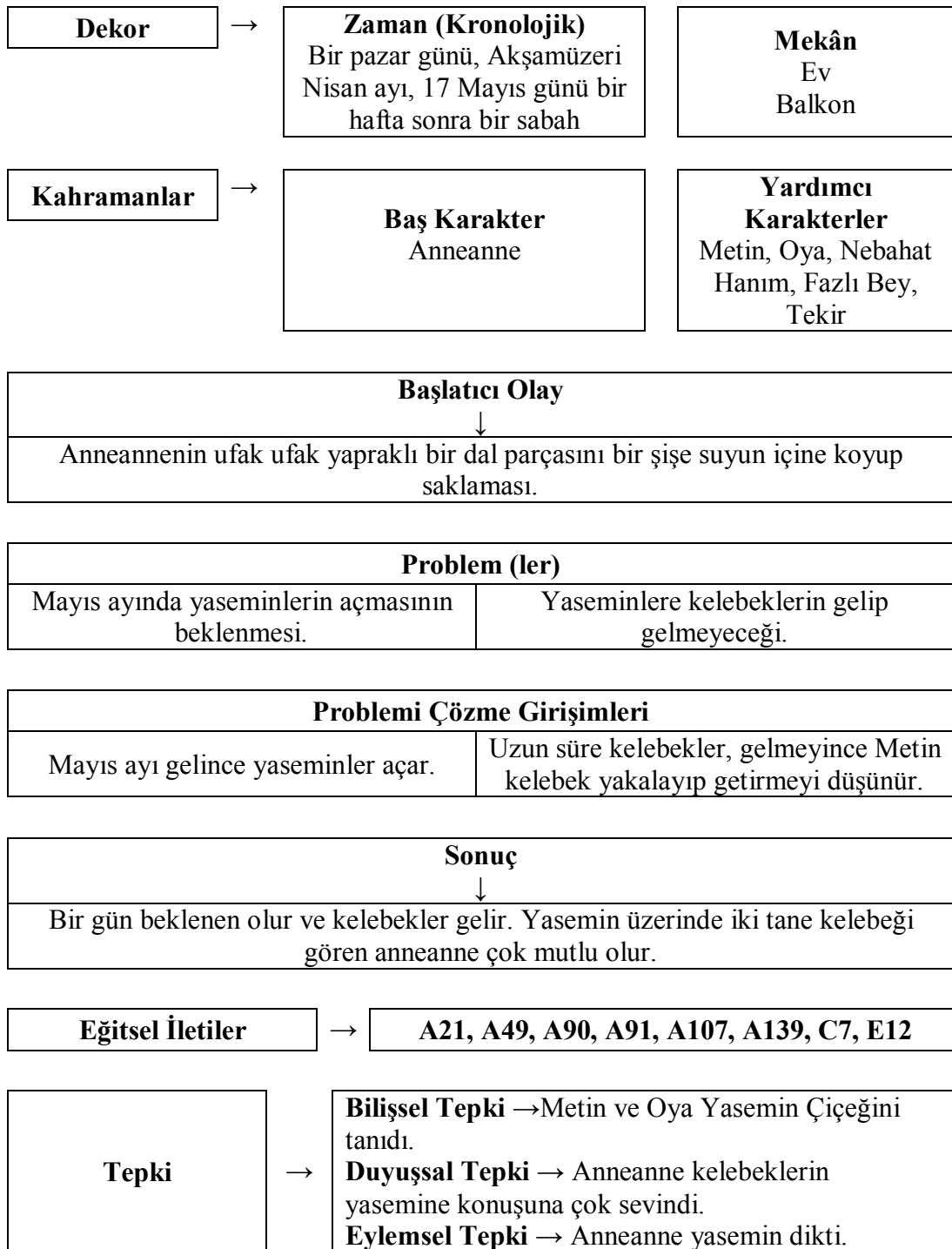

2.6.10. Anneannemin Konuk Kedisi

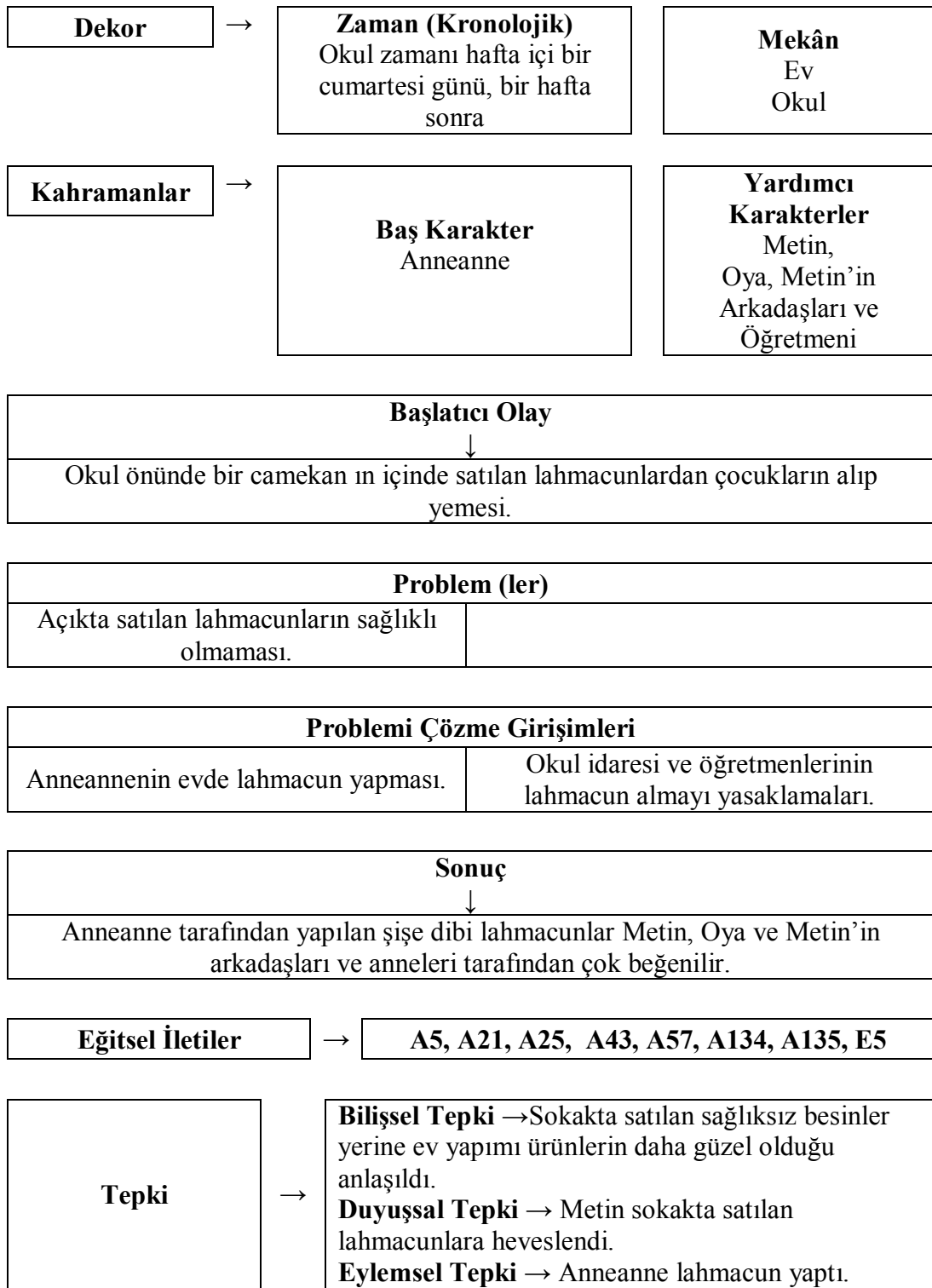
2.6.10.1. Anneannemin konuk kedisi

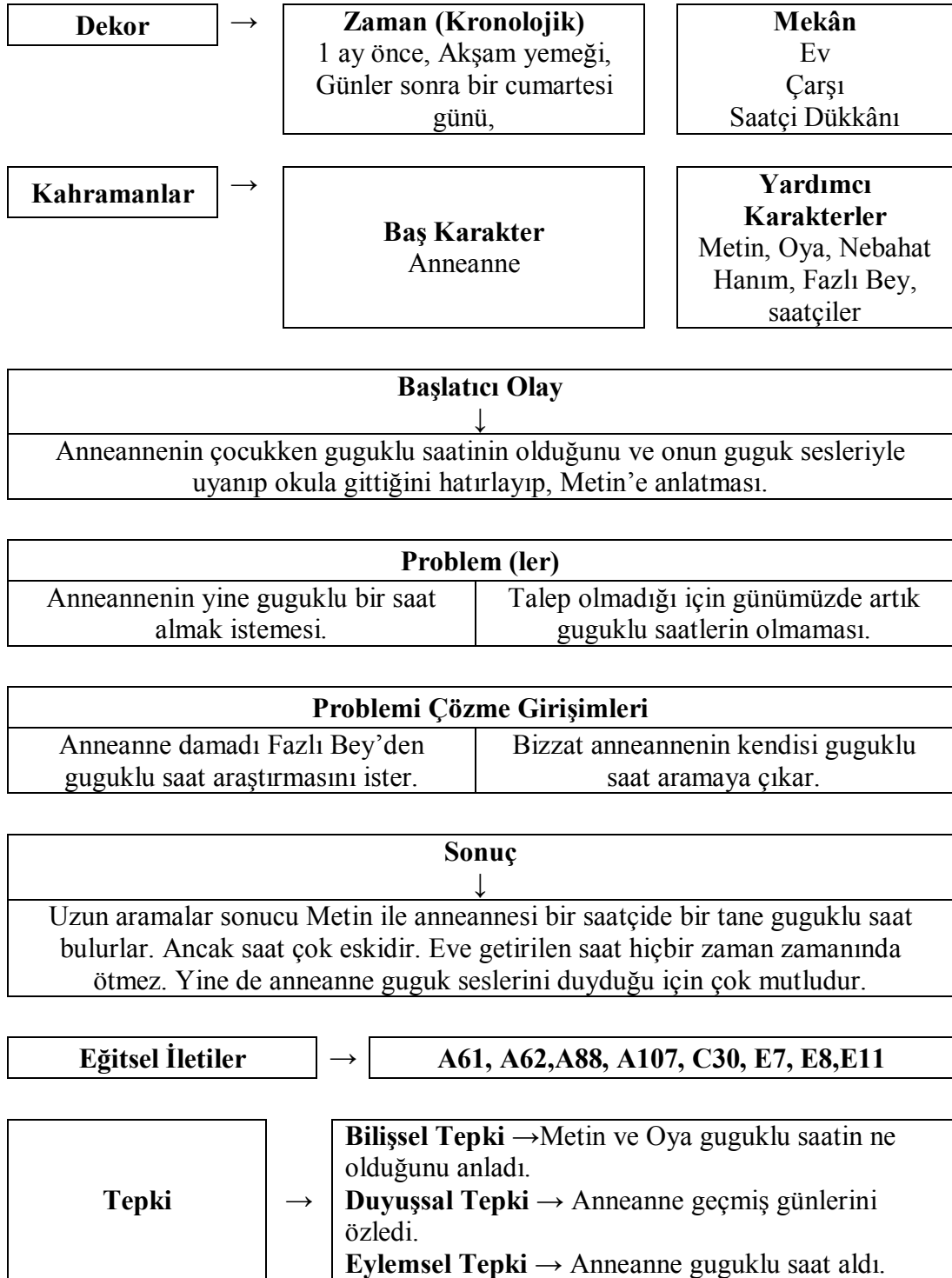
2.6.10.2. Kelebekler yasemine konar

2.6.10.3. Şişe dibi lahmacun

2.6.10.4. Anneannemin guguklu saati

2.6.10.5. Kabak tatlısı

Dekor	→	Zaman (Kronolojik) Okul çıkışı öğlen	Mekân Ev
--------------	---	--	--------------------

Kahramanlar	→	Baş Karakter Anneanne	Yardımcı Karakterler Metin, Oya, Nebahat Hanım, Fazlı Bey, Tekir
--------------------	---	---------------------------------	--

Başlatıcı Olay
↓
Okuldan gelen Metin'in masanın üzerinde koskocaman bir balkabağı görmesi ve ne olduğunu, onunla ne yapacağını anneannesine sorması.

Problem (ler)	
Balkabağının çok büyük ve ağır olması.	Büyük ve sert olan kabağın dilimlenmesi.

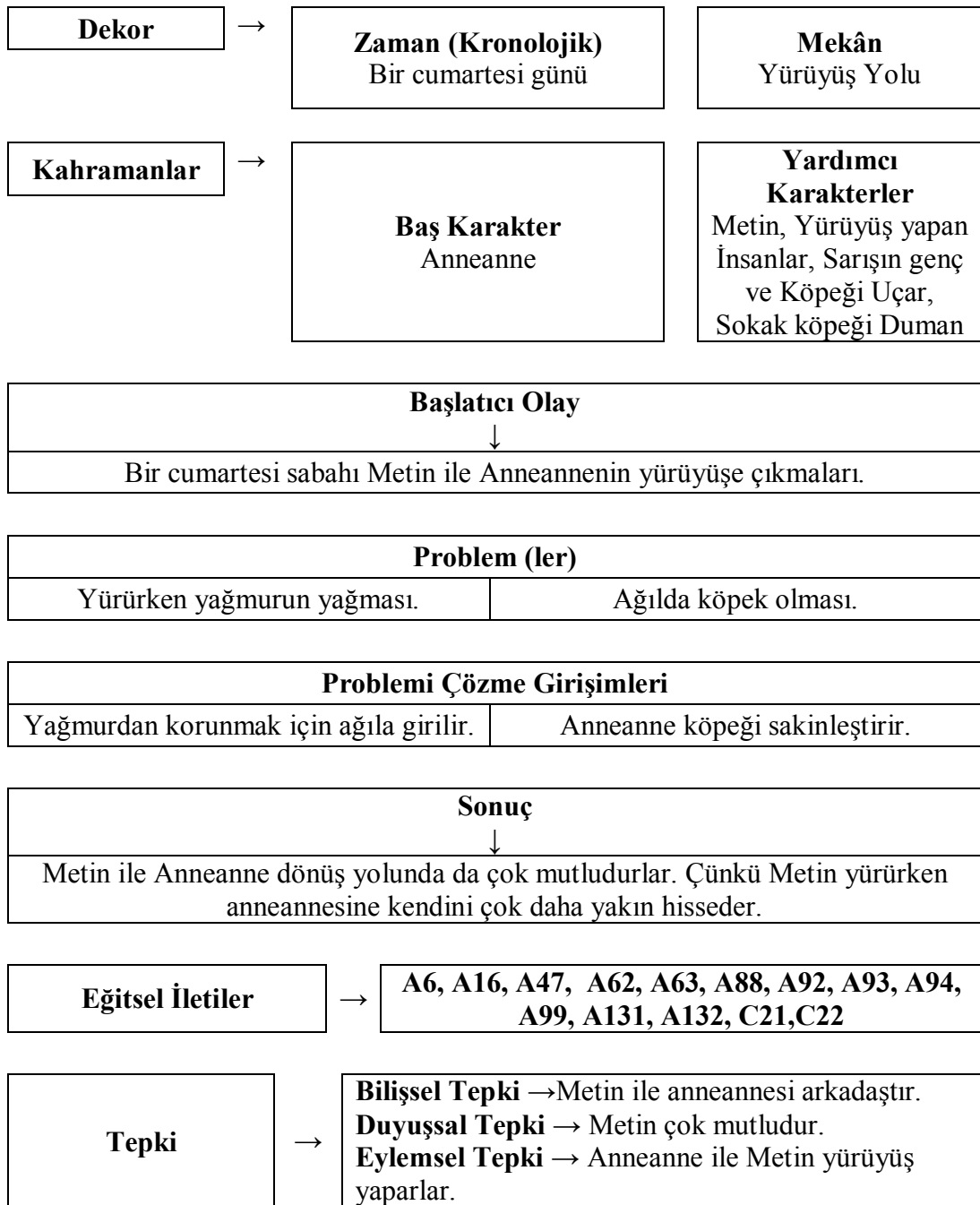
Problemi Çözme Girişimleri	
Anneanne zor zor pazardan eve kadar balkabağını taşımıştır.	Bıçakla kesilemeyen balkabağı testere ile kesilir.

Sonuç
↓
Merakla beklenen kabak tatlısı ortada yoktur. Herkes büyük bir hayal kırıklığı yaşarken anneanne sürpriz yaparak tatlıyı sunar. Afiyetle tatlıyı yiyen ev halkı çok memnun olur.

Eğitsel İletiler	→	A21, A49, A56,A58, A80, A140 E4, E8
-------------------------	---	--

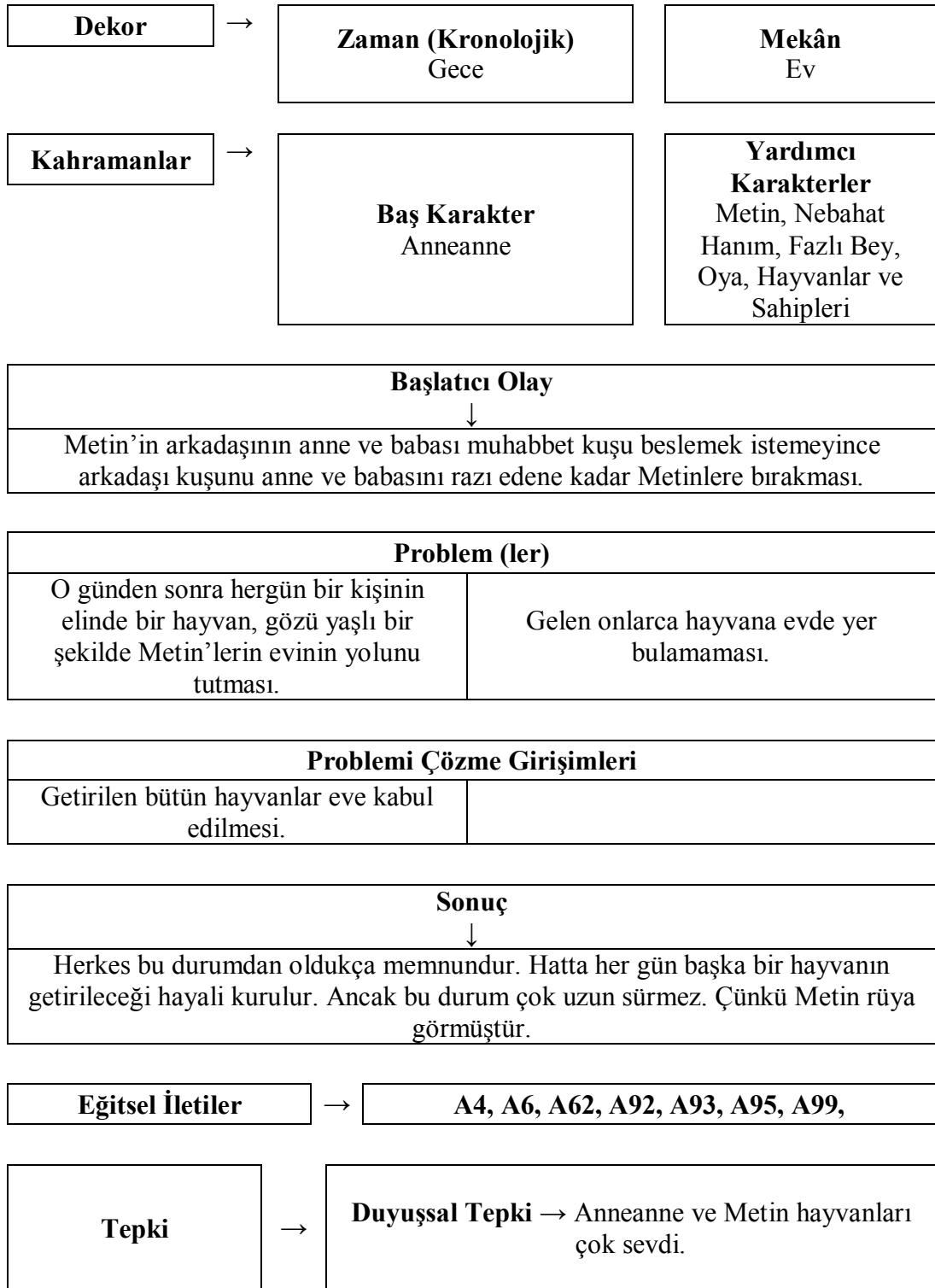
Tepki	→	<p>Bilişsel Tepki → Anneannenın kabak tatlısını sakladığı anlaşıldı.</p> <p>Duyuşsal Tepki → Kabak tatlısını gören ev halkı çok sevindi.</p> <p>Eylemsel Tepki → Anneanne kocaman balkabağını taşıdı.</p>
--------------	---	--

2.6.10.6. Anneannemle el ele

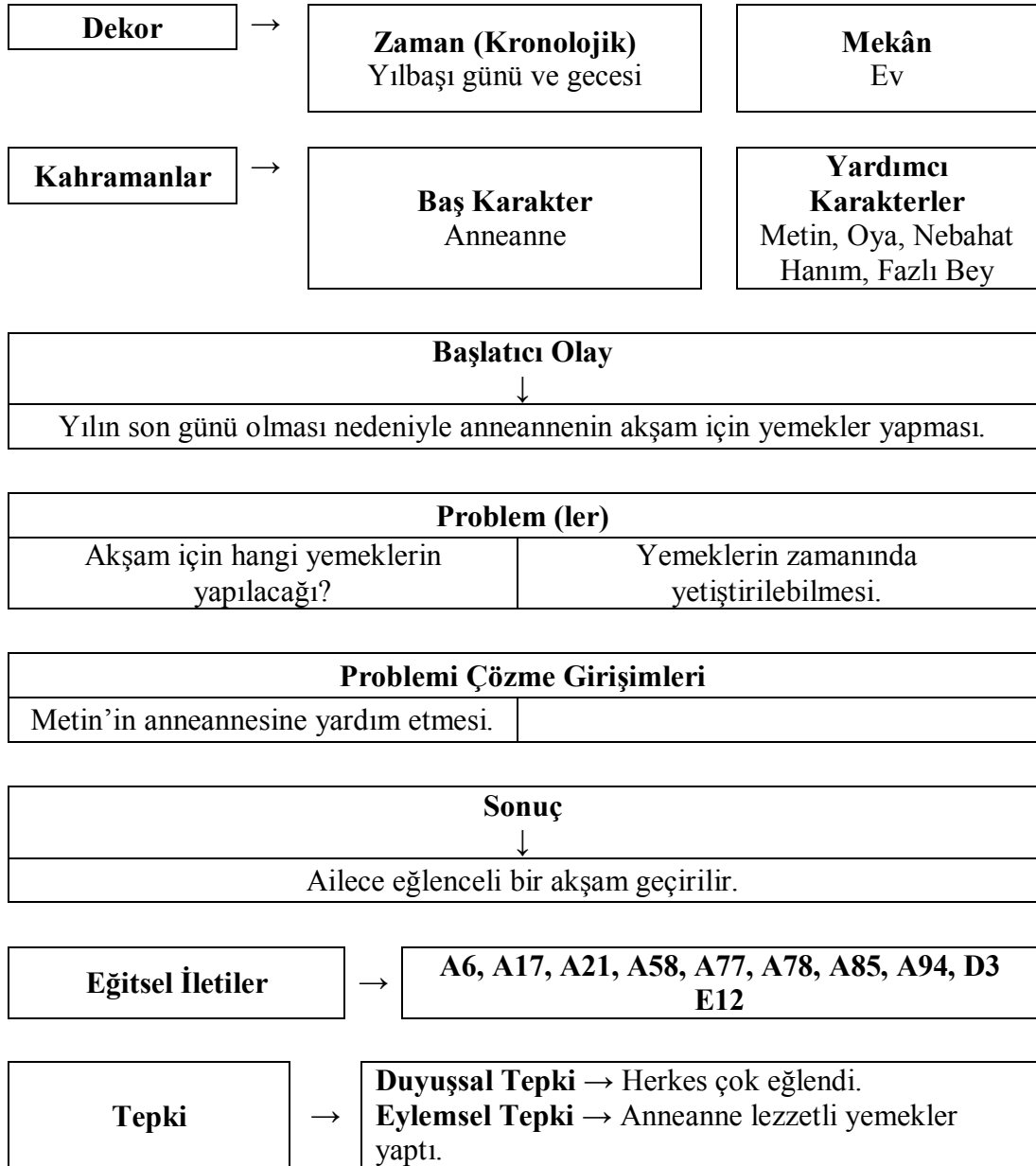

2.6.11. Anneannem Hayvanlar Arasında

2.6.11.1. Anneannem hayvanlar arasında

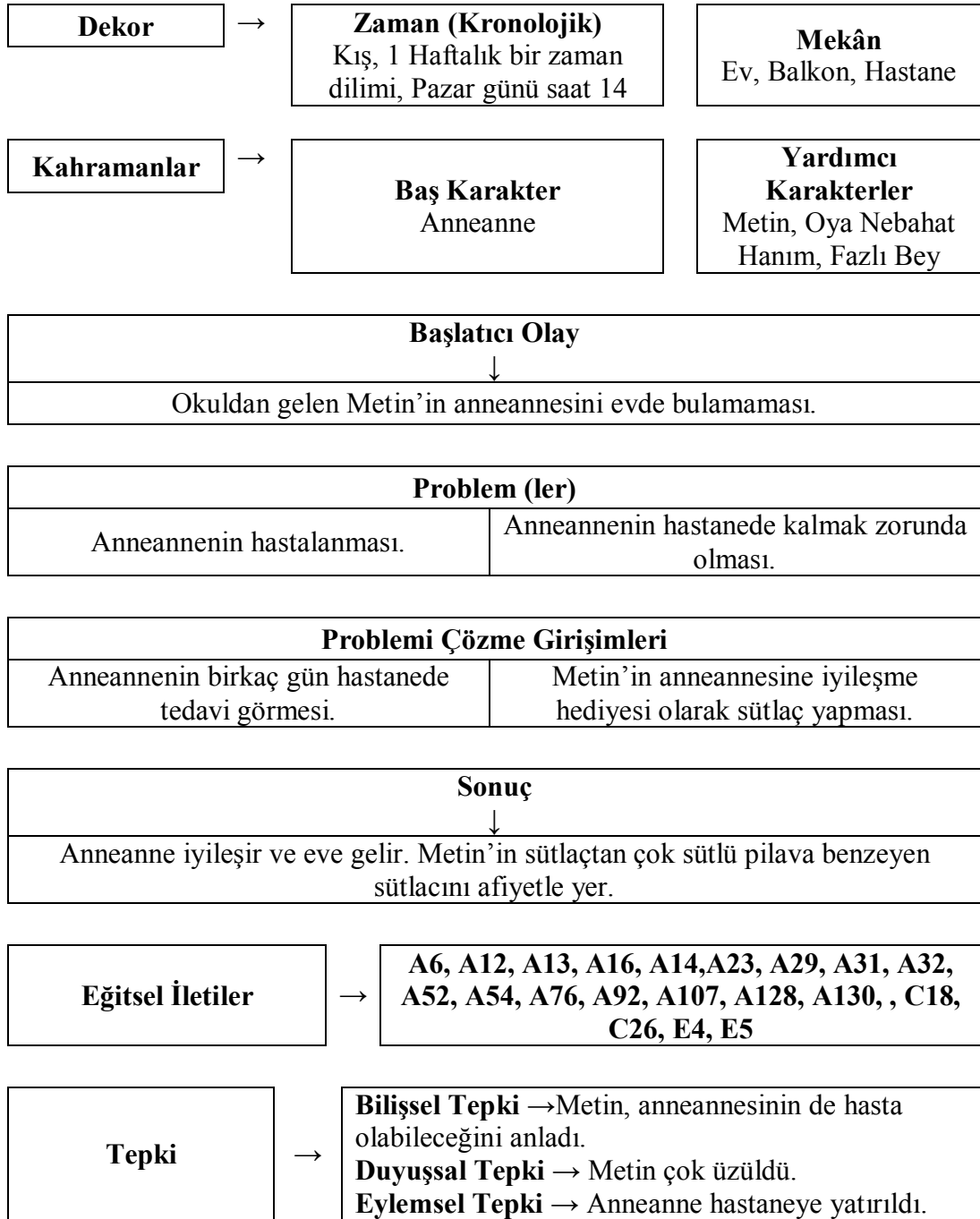
2.6.11.2. Yılbaşı gecesi

2.6.11.3. Anneannemin nişan yüzüğü

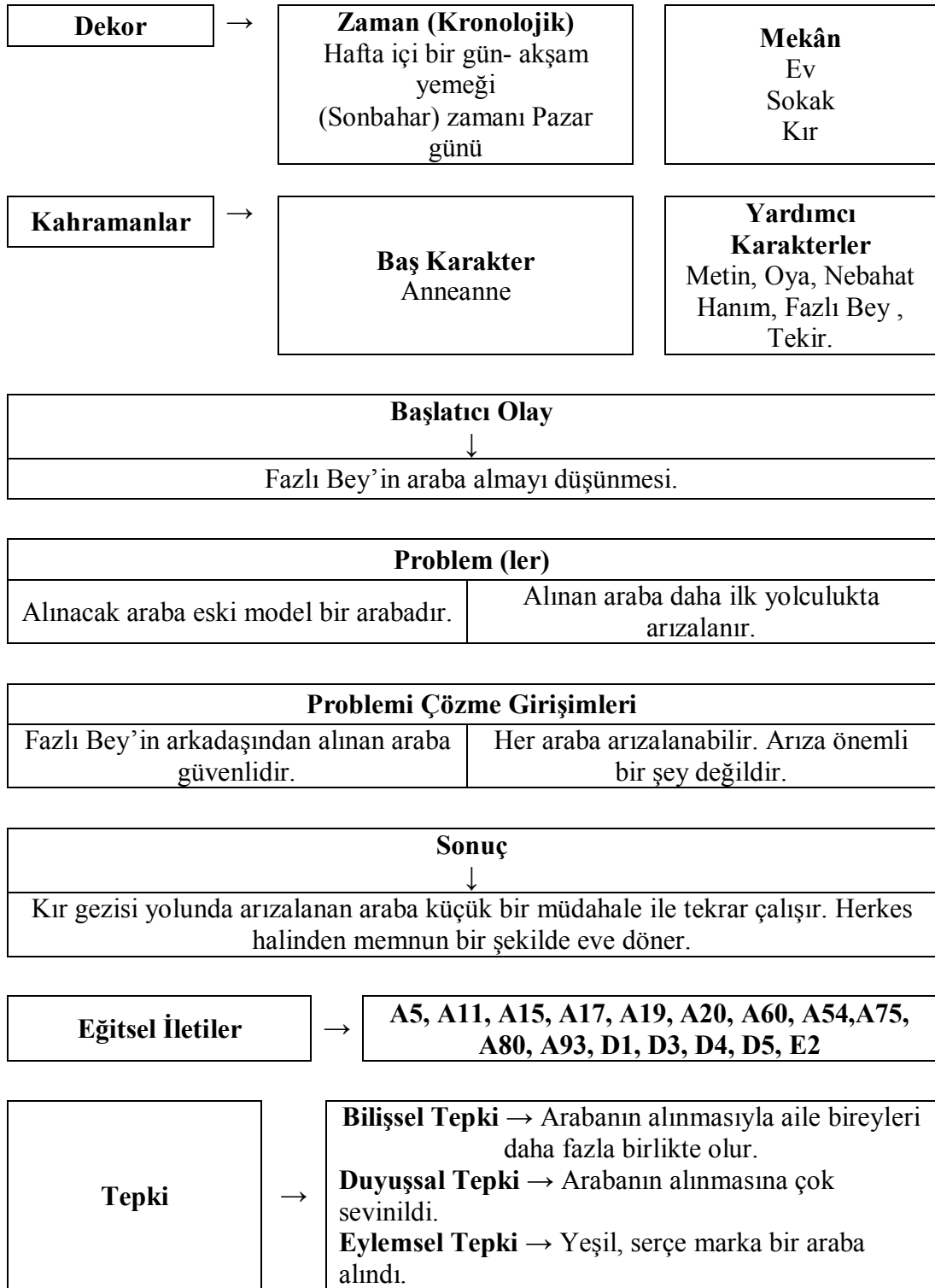

2.6.11.4. Anneannem hastanede

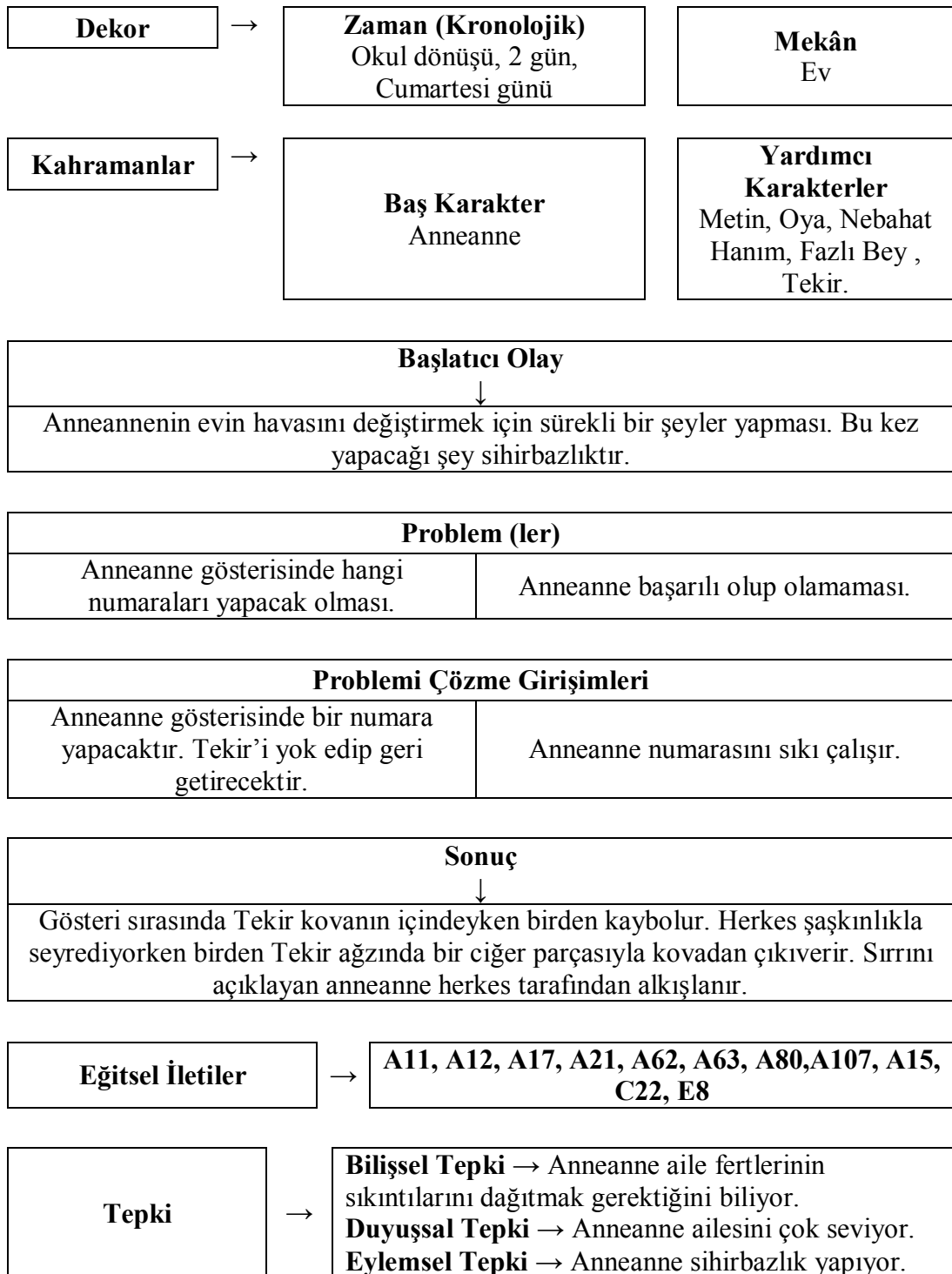

2.6.12. Anneannem Sihirbaz

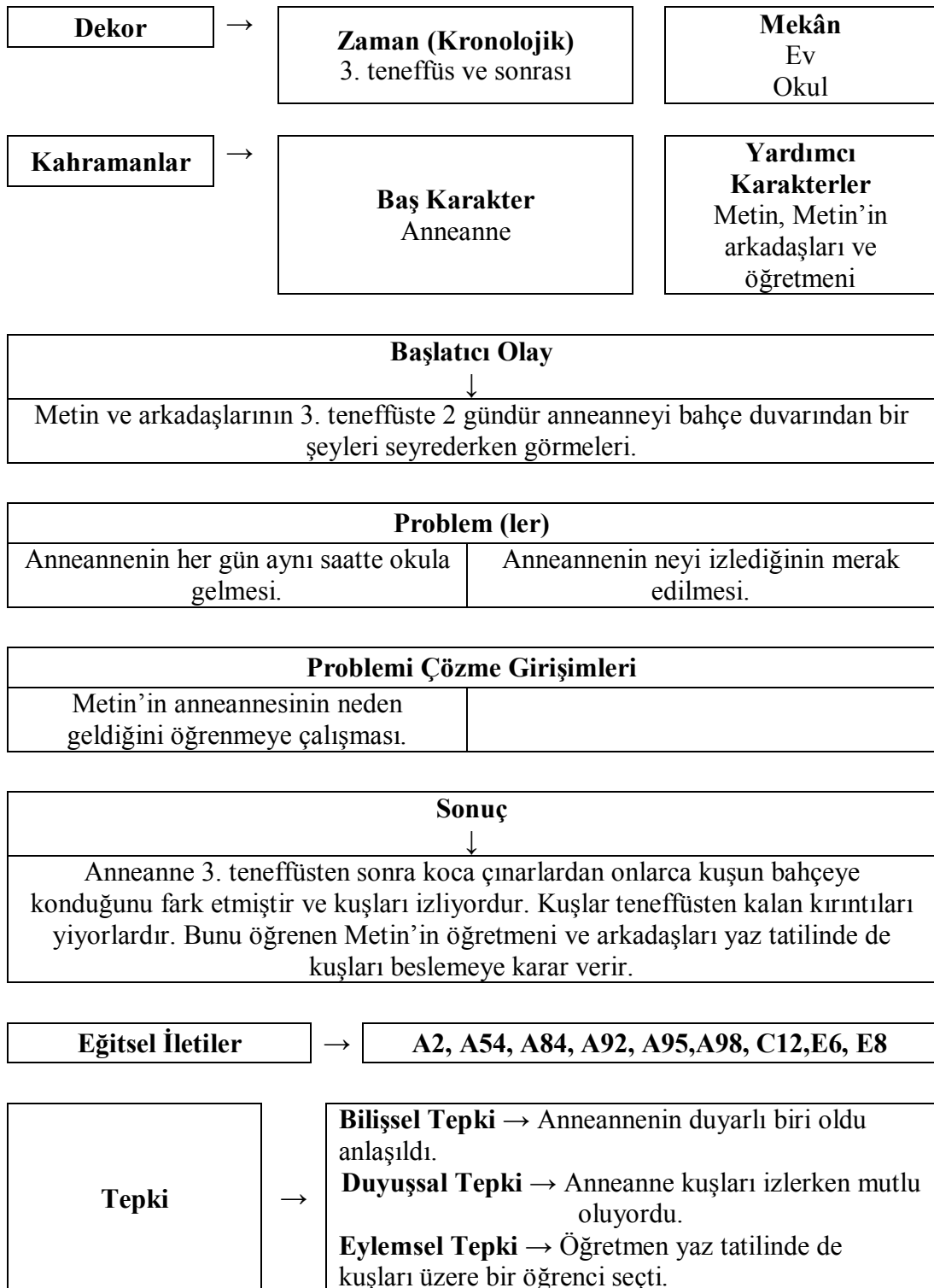
2.6.12.1. Anneannemin yeşil kuzusu

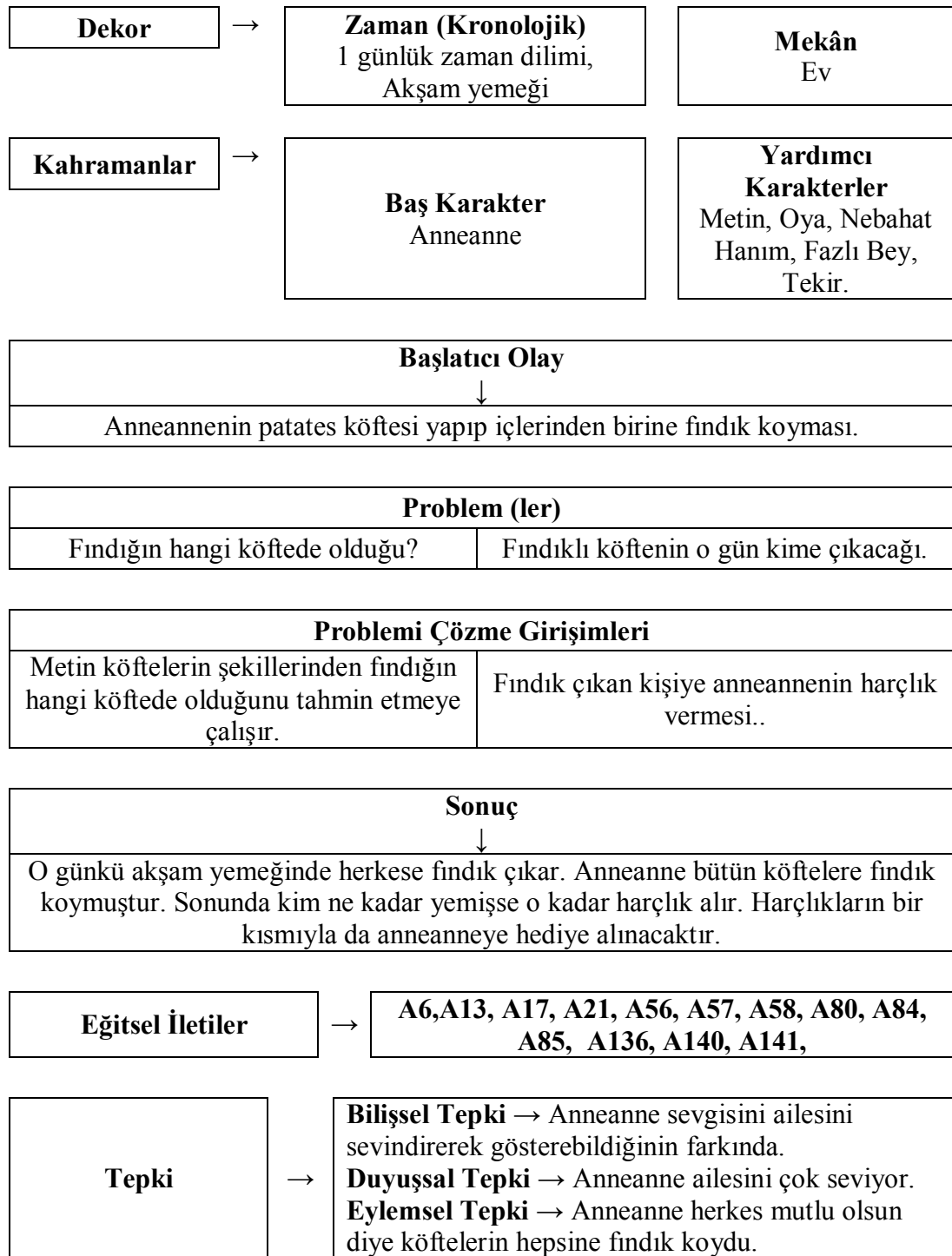
2.6.12.2. Anneannem sihirbaz

2.6.12.3. Anneannem neyi izliyor?

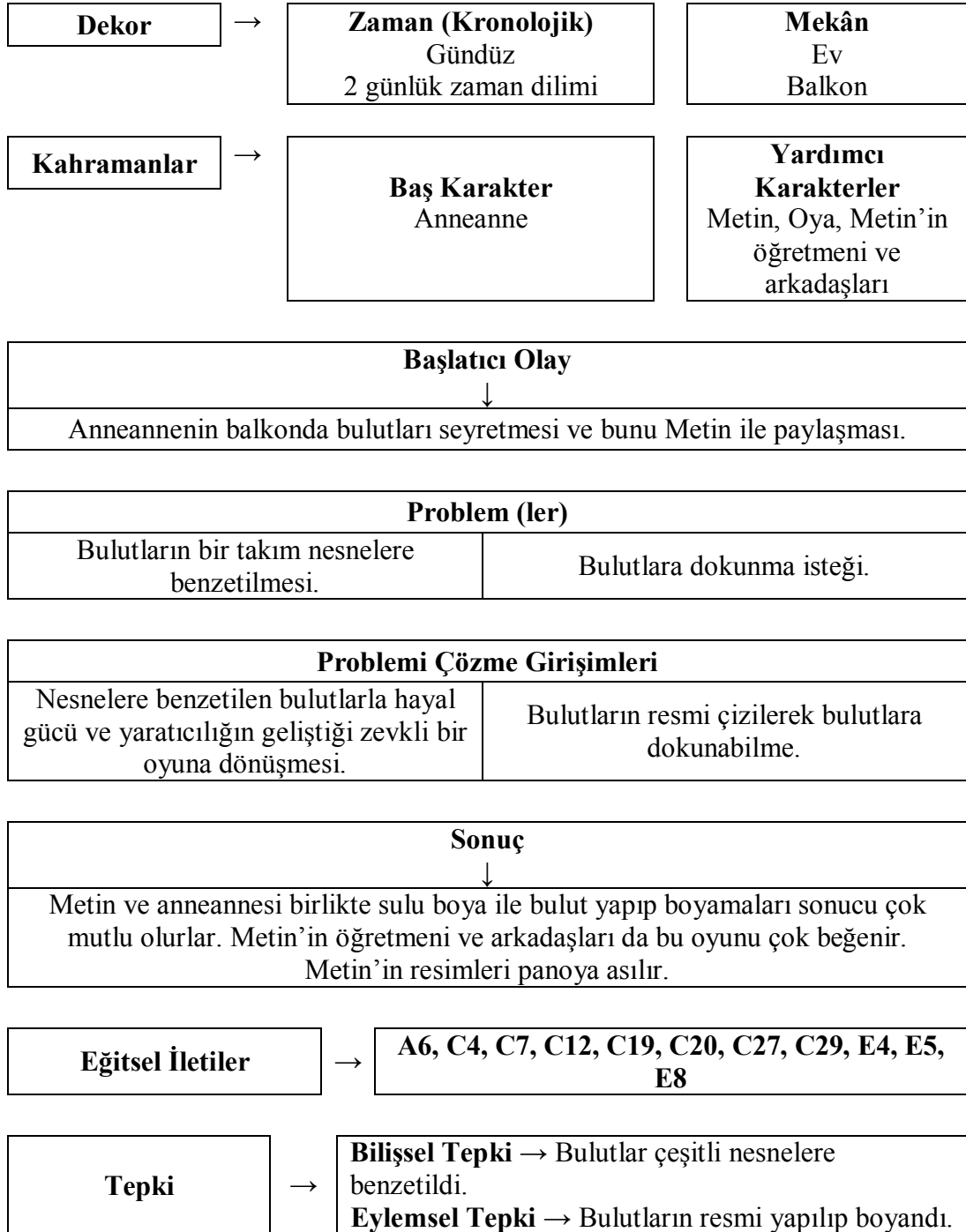

2.6.12.4. Fındıklı köfte

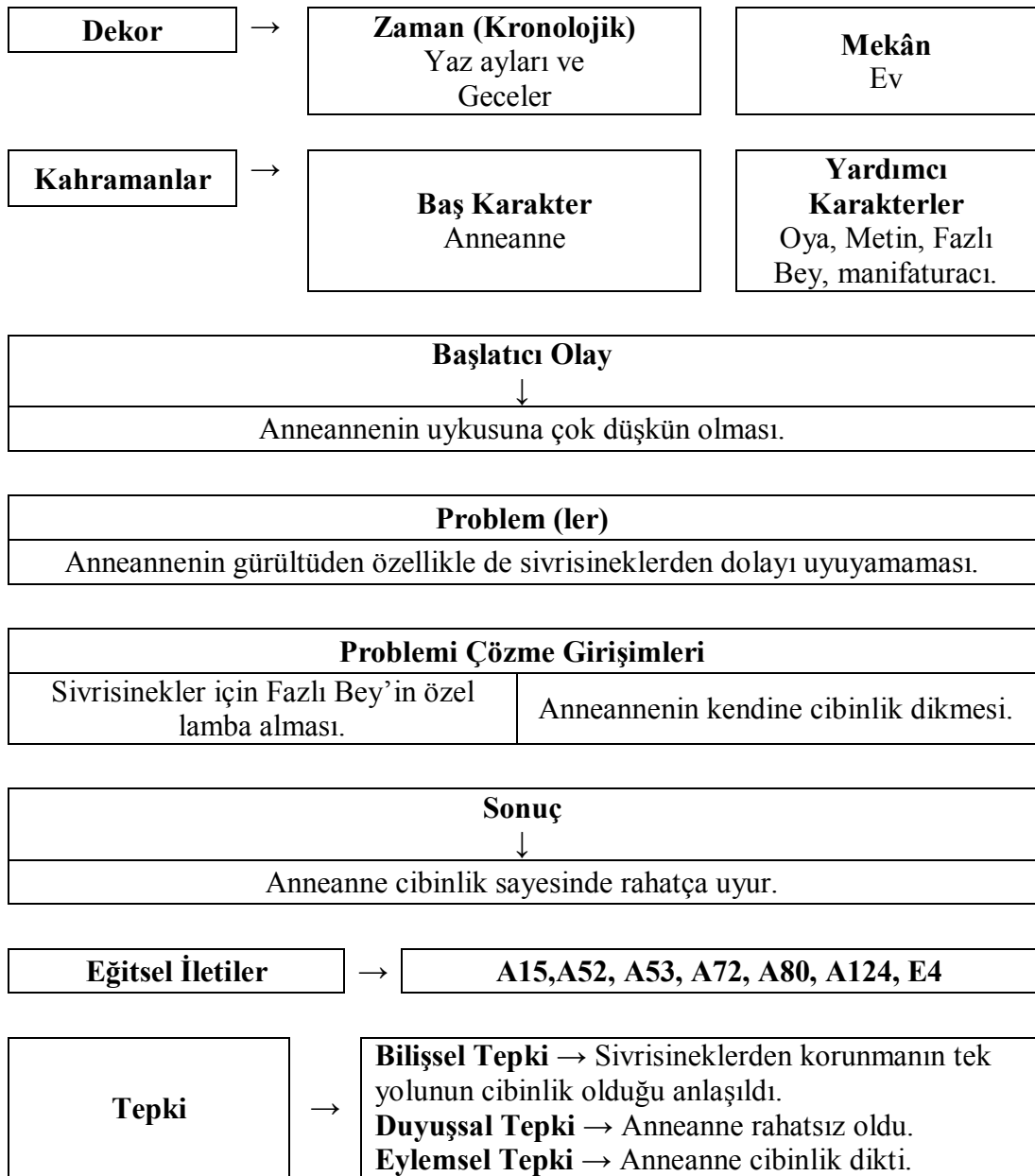

2.6.13. Anneannem Bulutları Boyuyor

2.6.13.1. Anneannem bulutları boyuyor

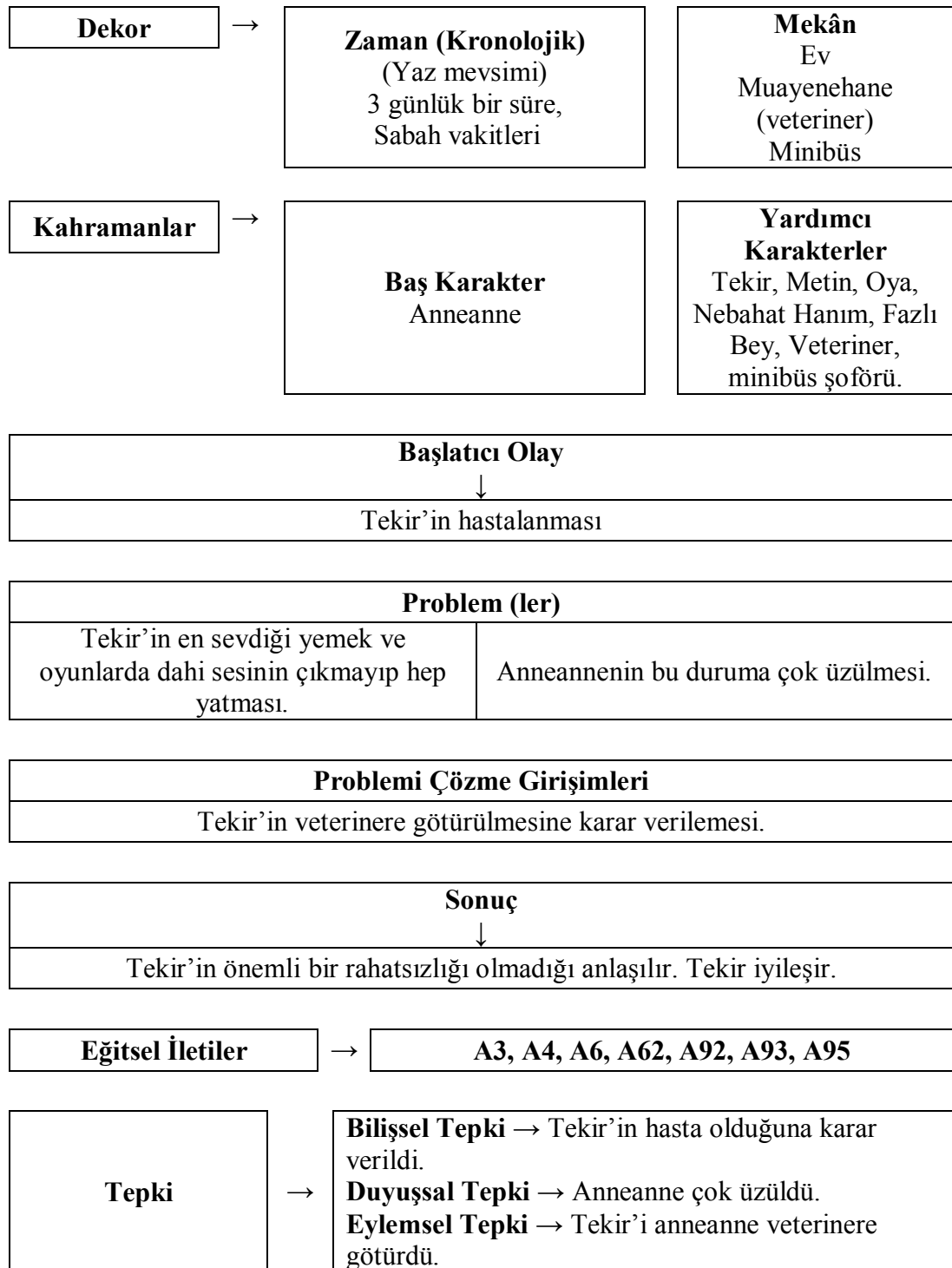
2.6.13.2. Anneannemin cibinliği

2.6.13.3. Anneannem tekir'e palto dikti

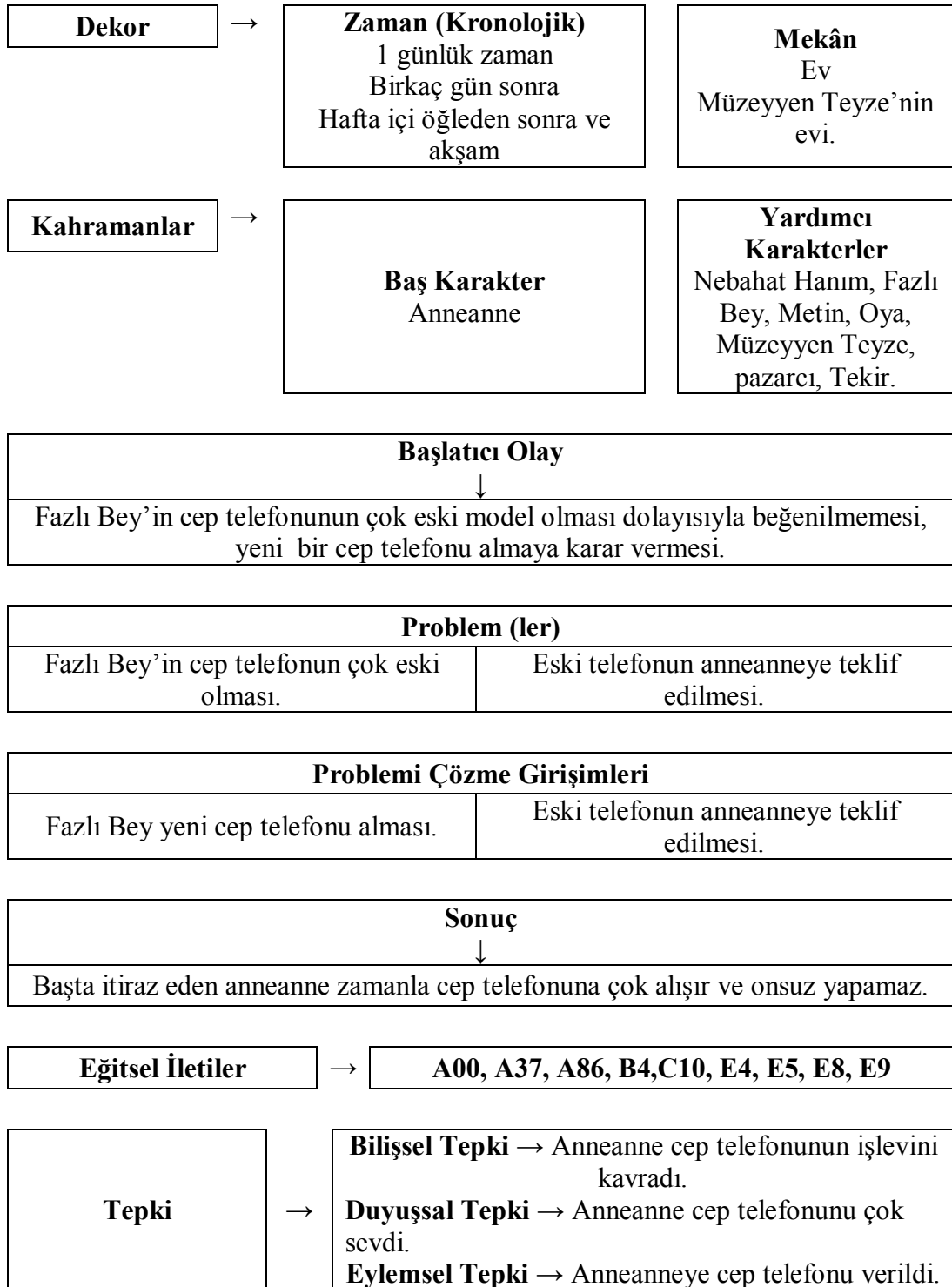

2.6.13.4. Tekir miyavladı

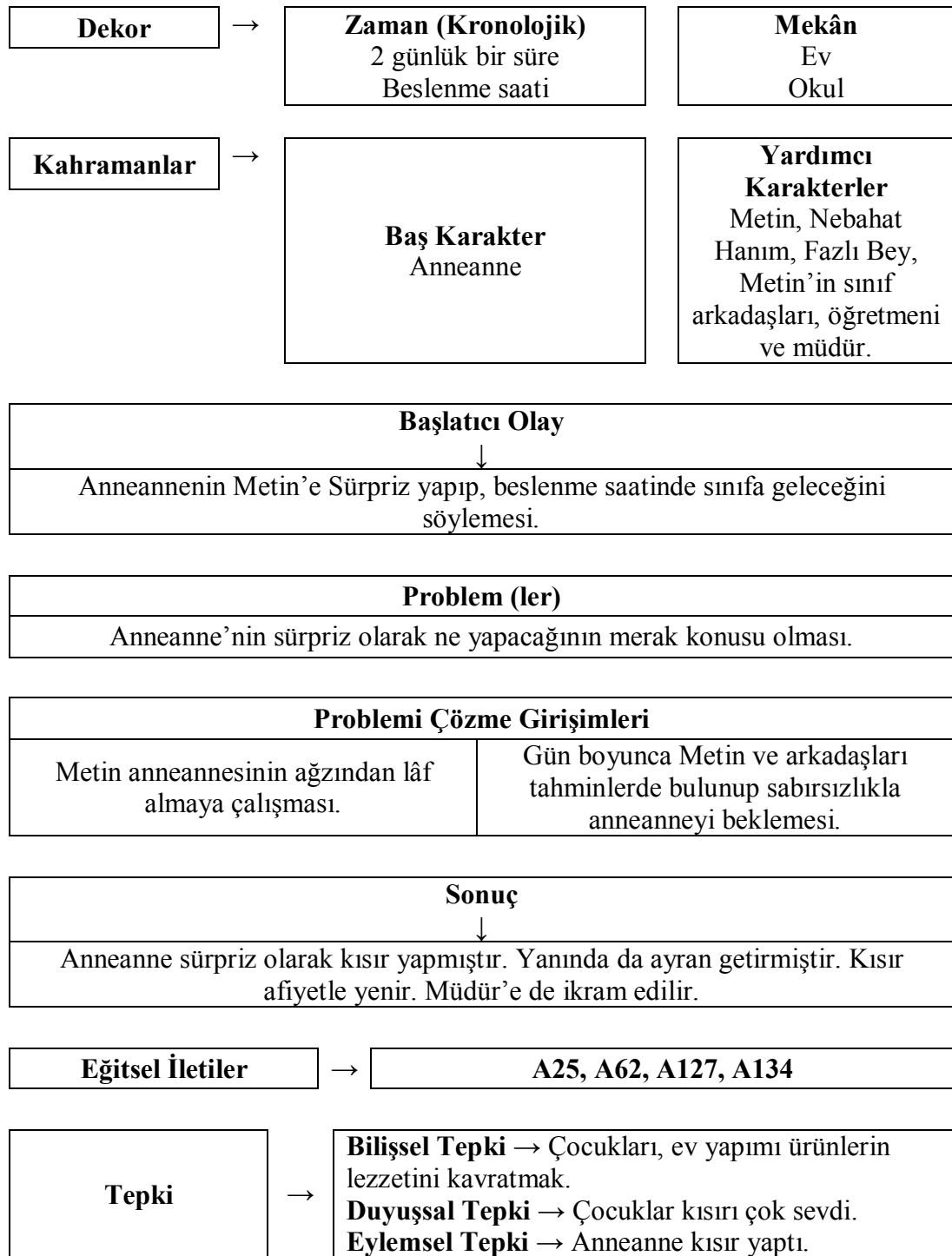

2.6.14. Anneannemin Cep Telefonu

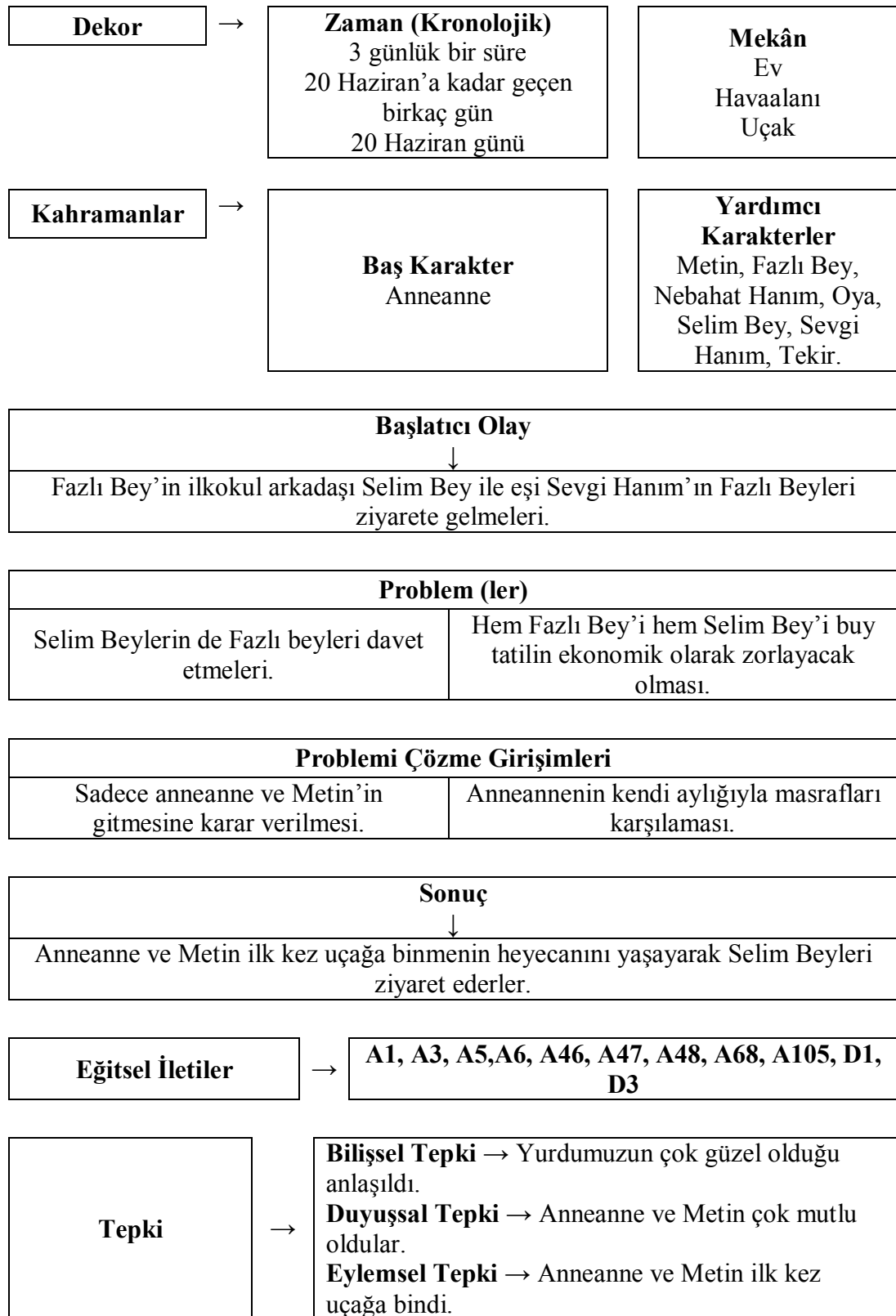
2.6.14.1. Anneannemin cep telefonu

2.6.14.2. Anneannem sürpriz yapmayı çok sever

2.6.14.3. Anneannem uçağa bindi

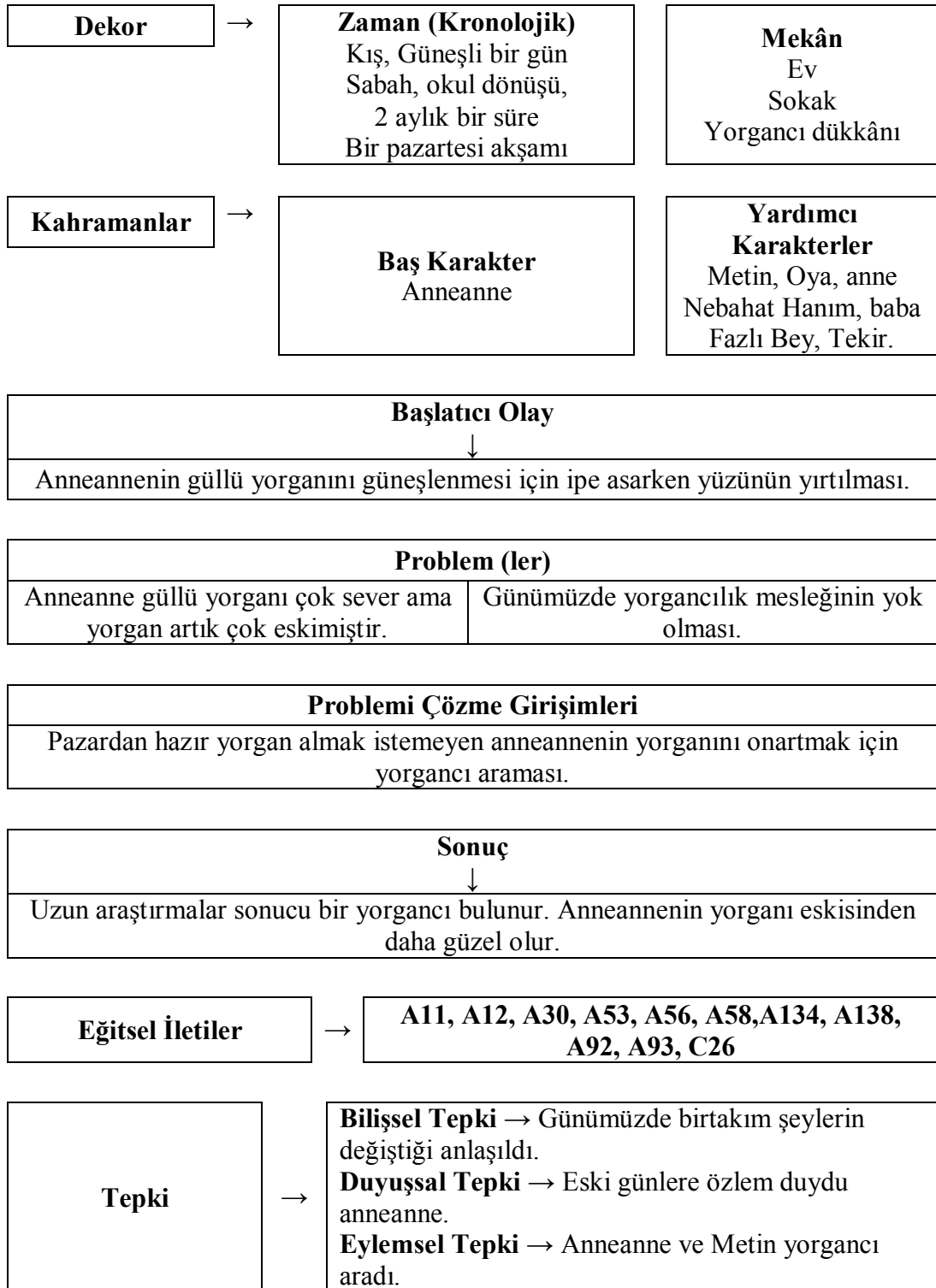

2.6.14.4. Kırmızı kar

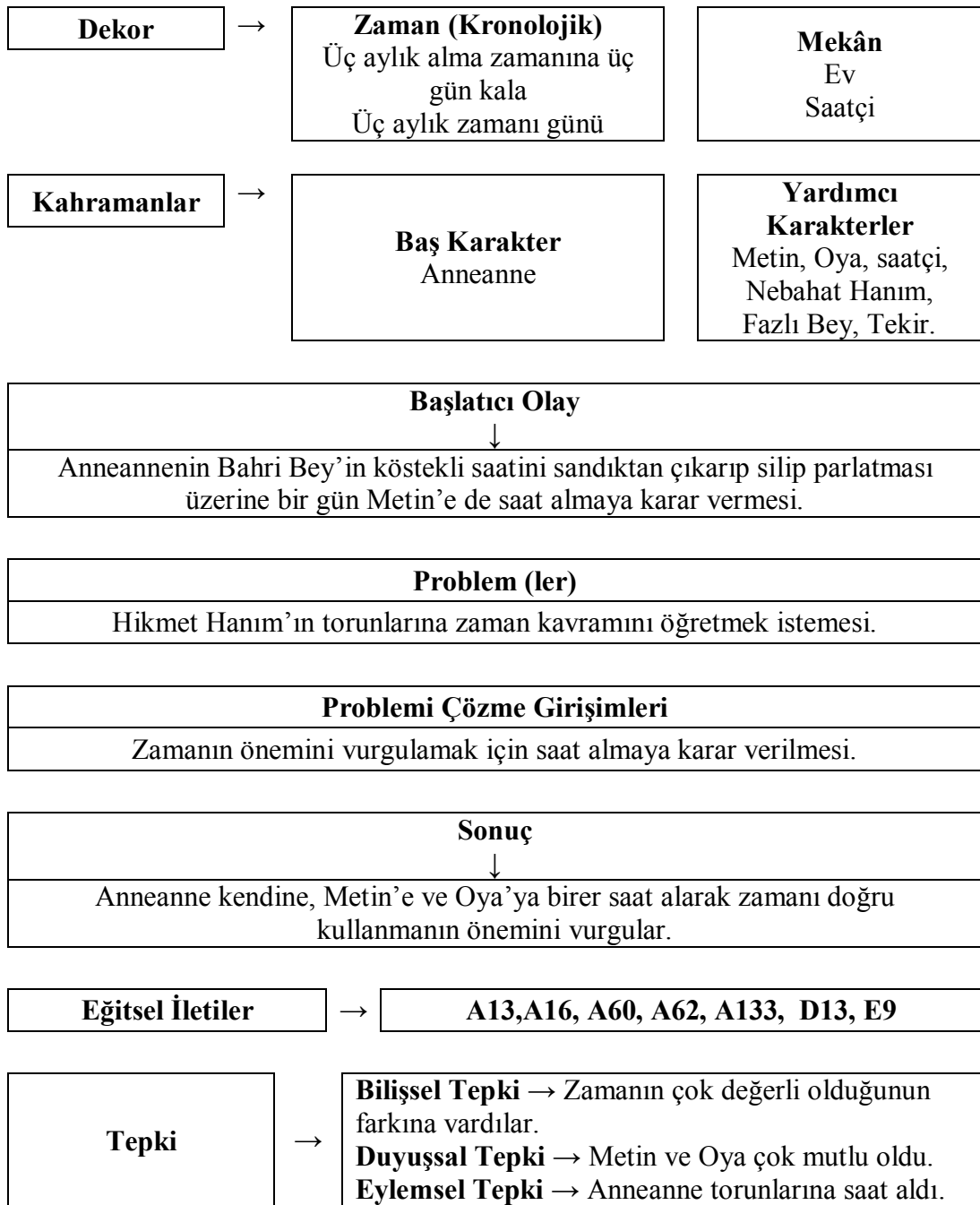

2.6.15. Anneannemin Güllü Yorganı

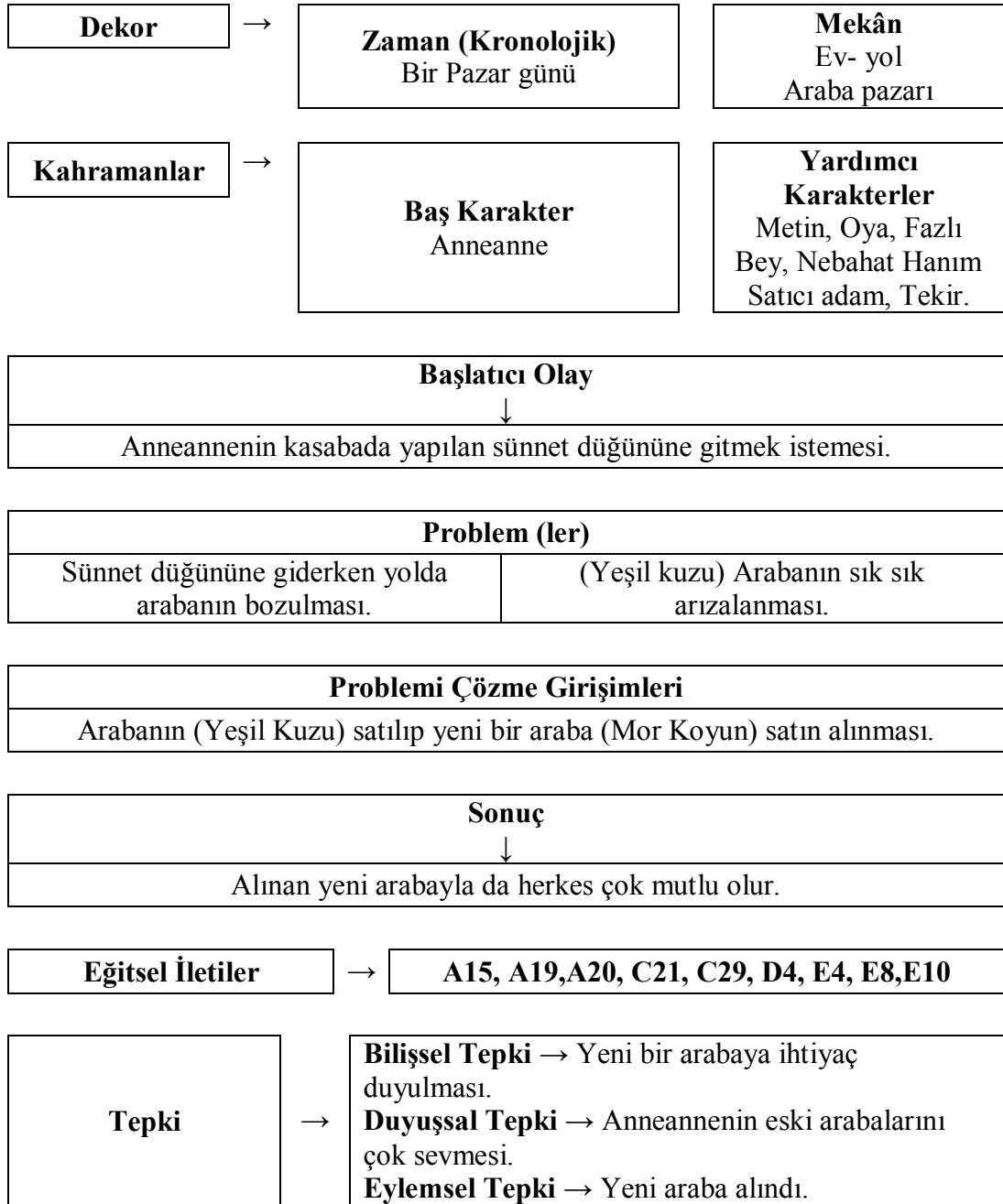
2.6.15.1. Anneannemin güllü yorganı

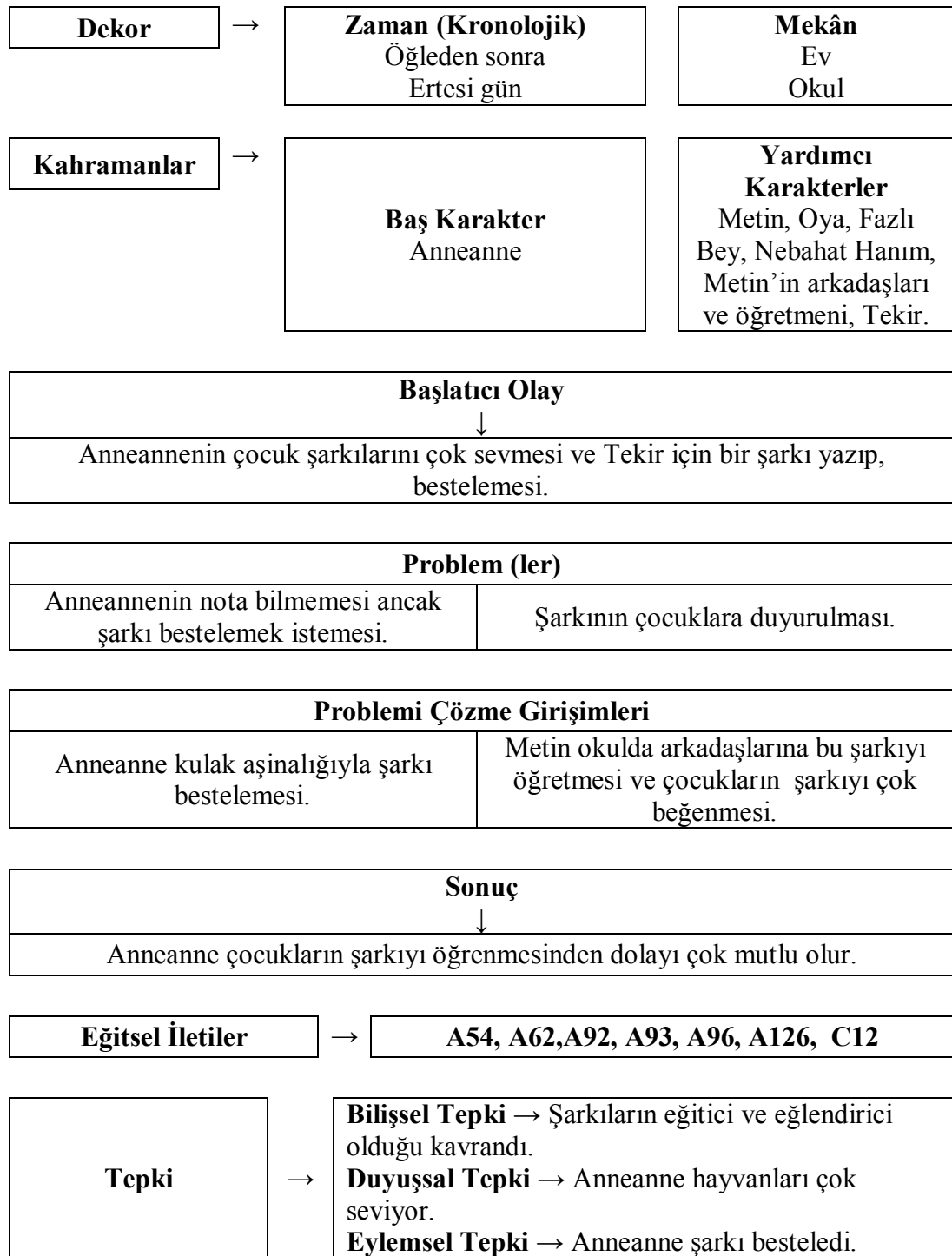
2.6.15.2. Anneannem bana saat aldı

2.6.15.3. Mor koyun

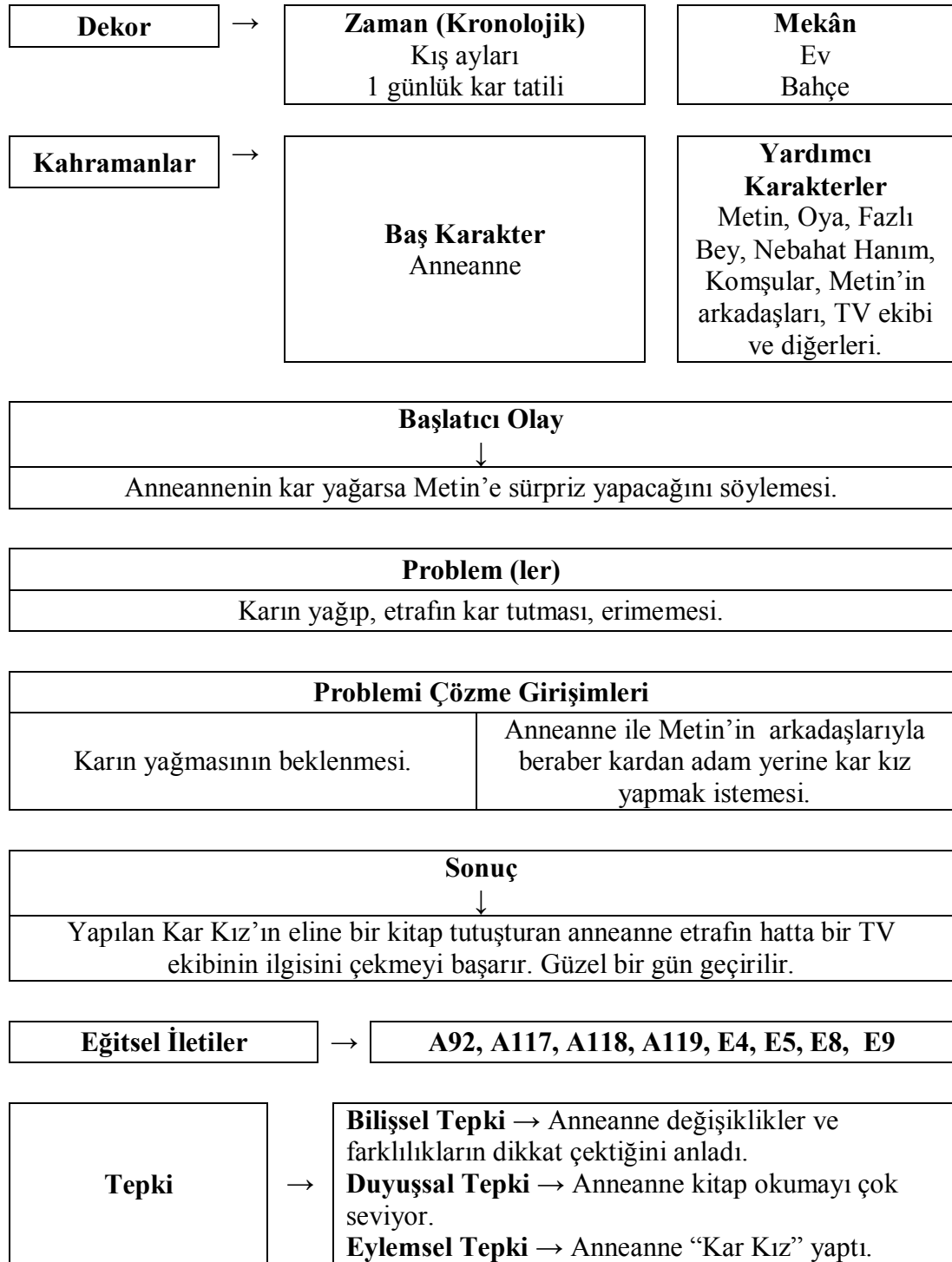

2.6.15.4. Tekir şarkısı

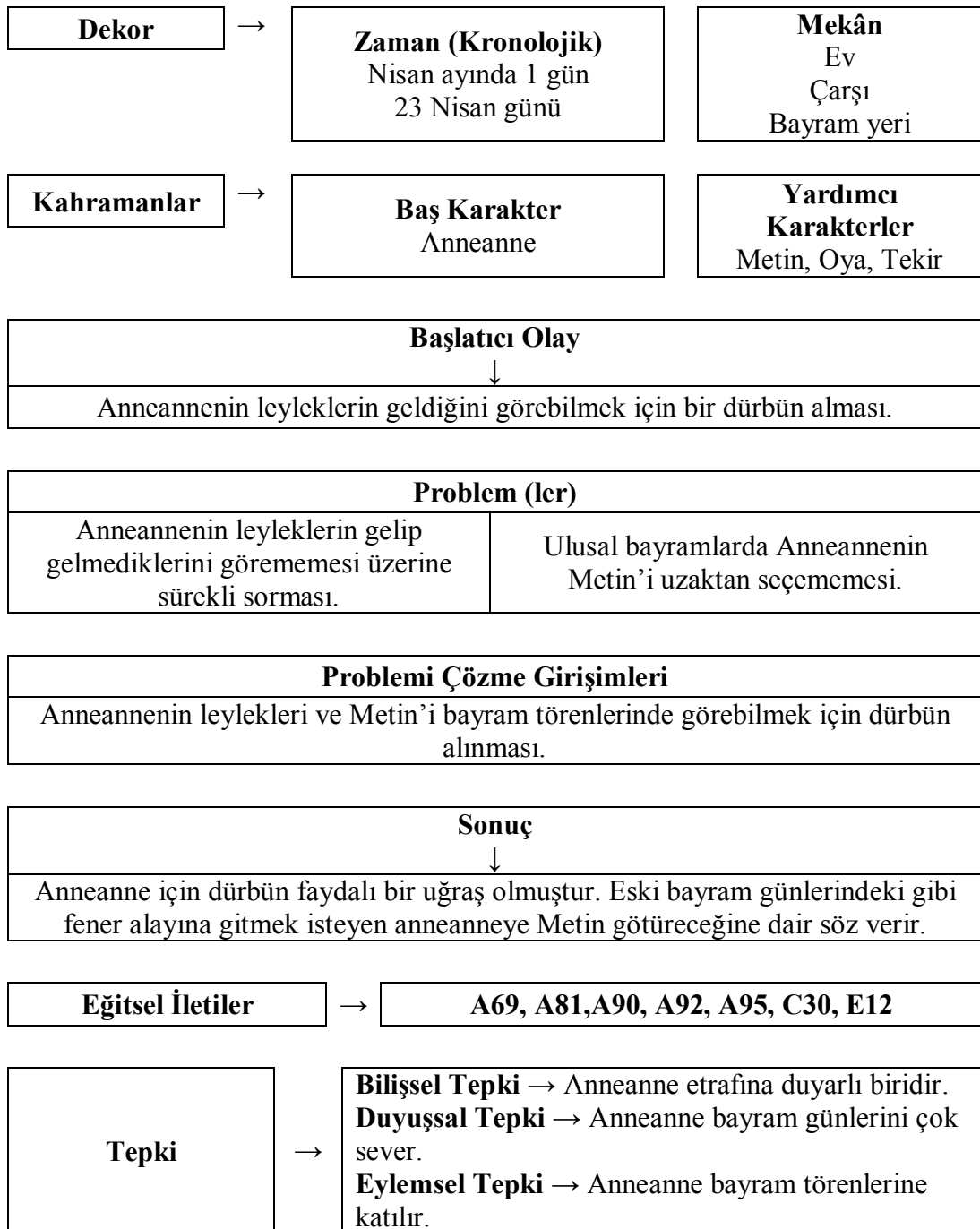

2.6.16. Anneannemin Kar Kızı

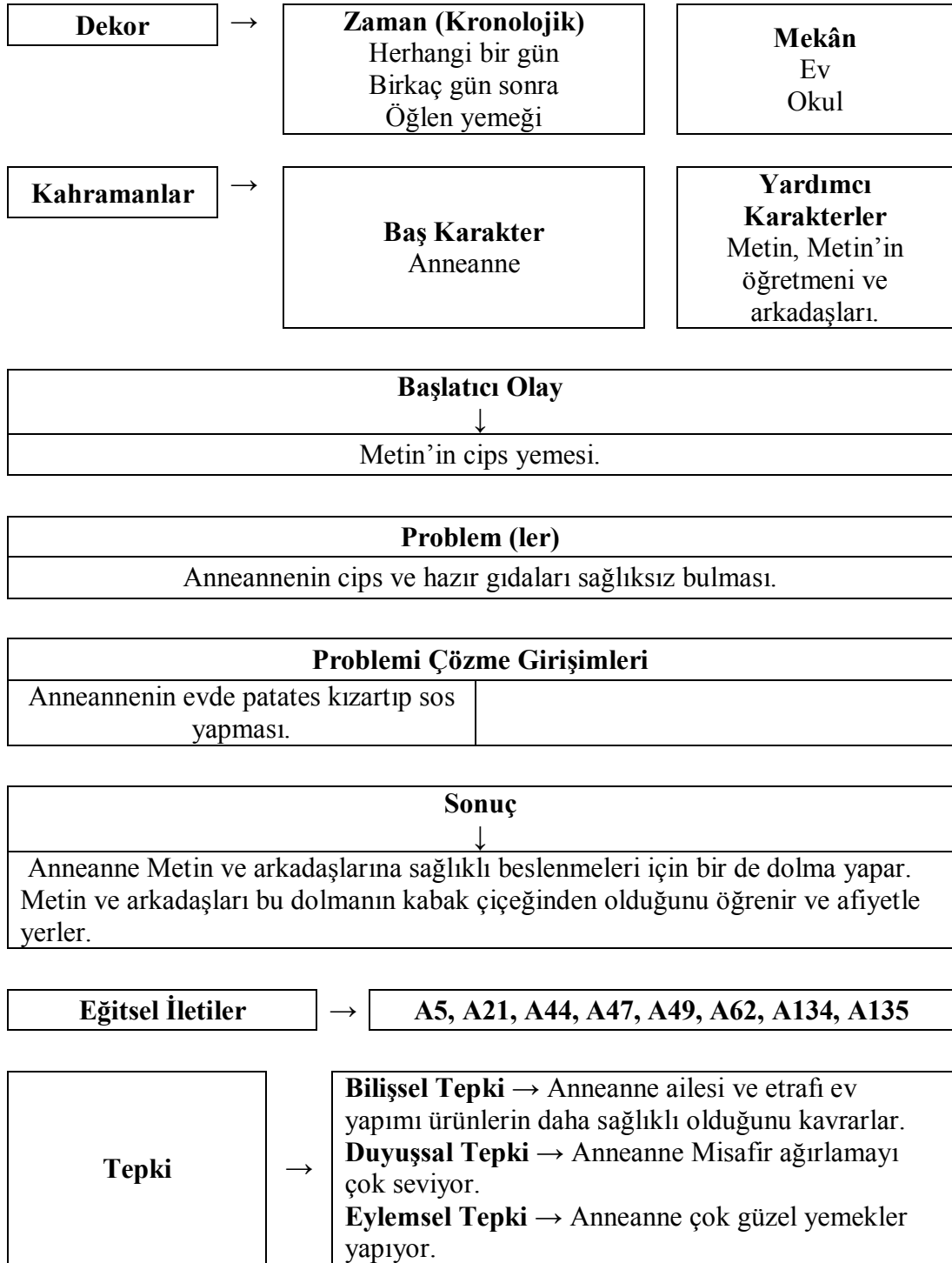
2.6.16.1. Anneannemin kar kızı

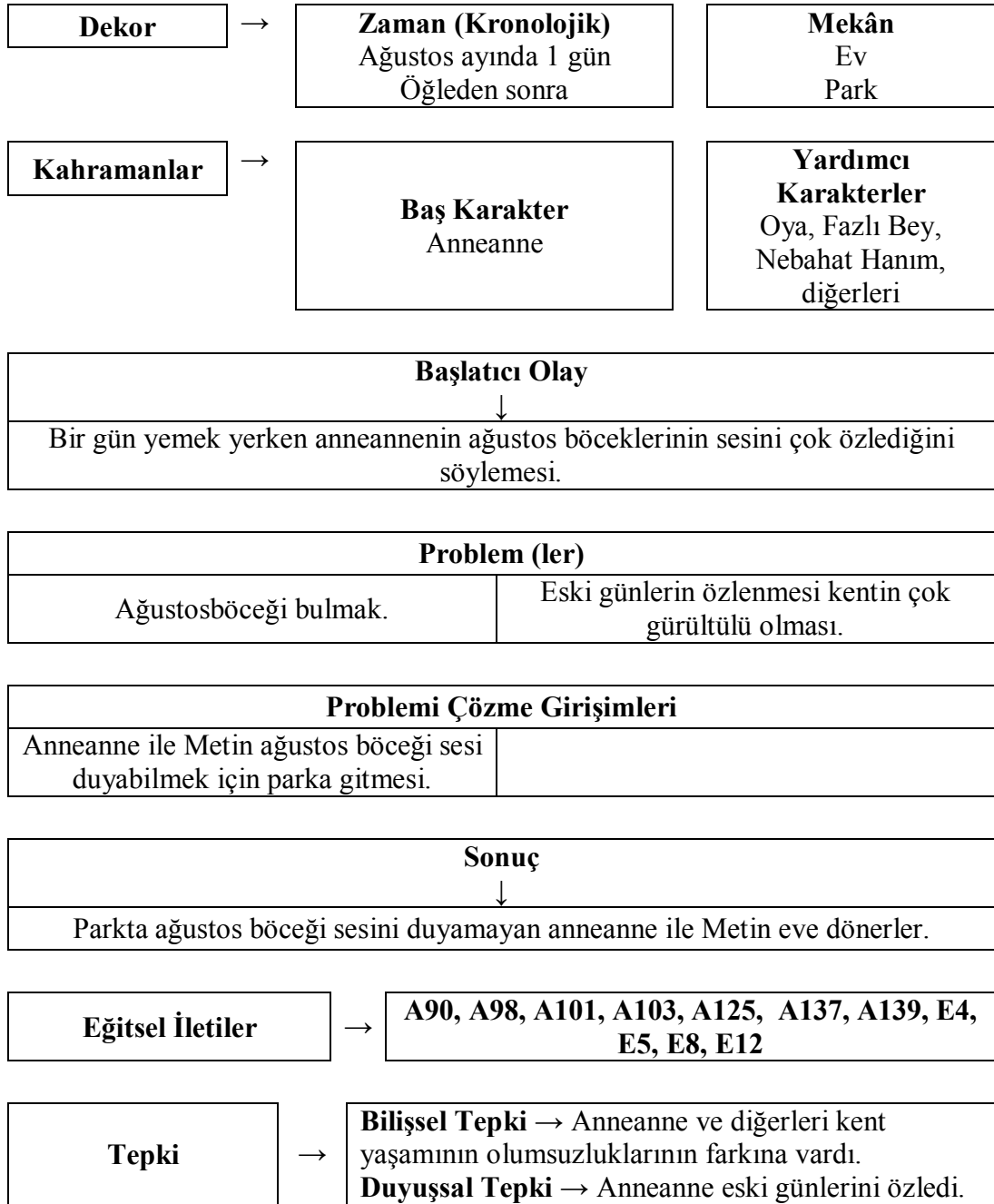
2.6.16.2. Fener alayı

2.6.16.3. Kabak çiçeği

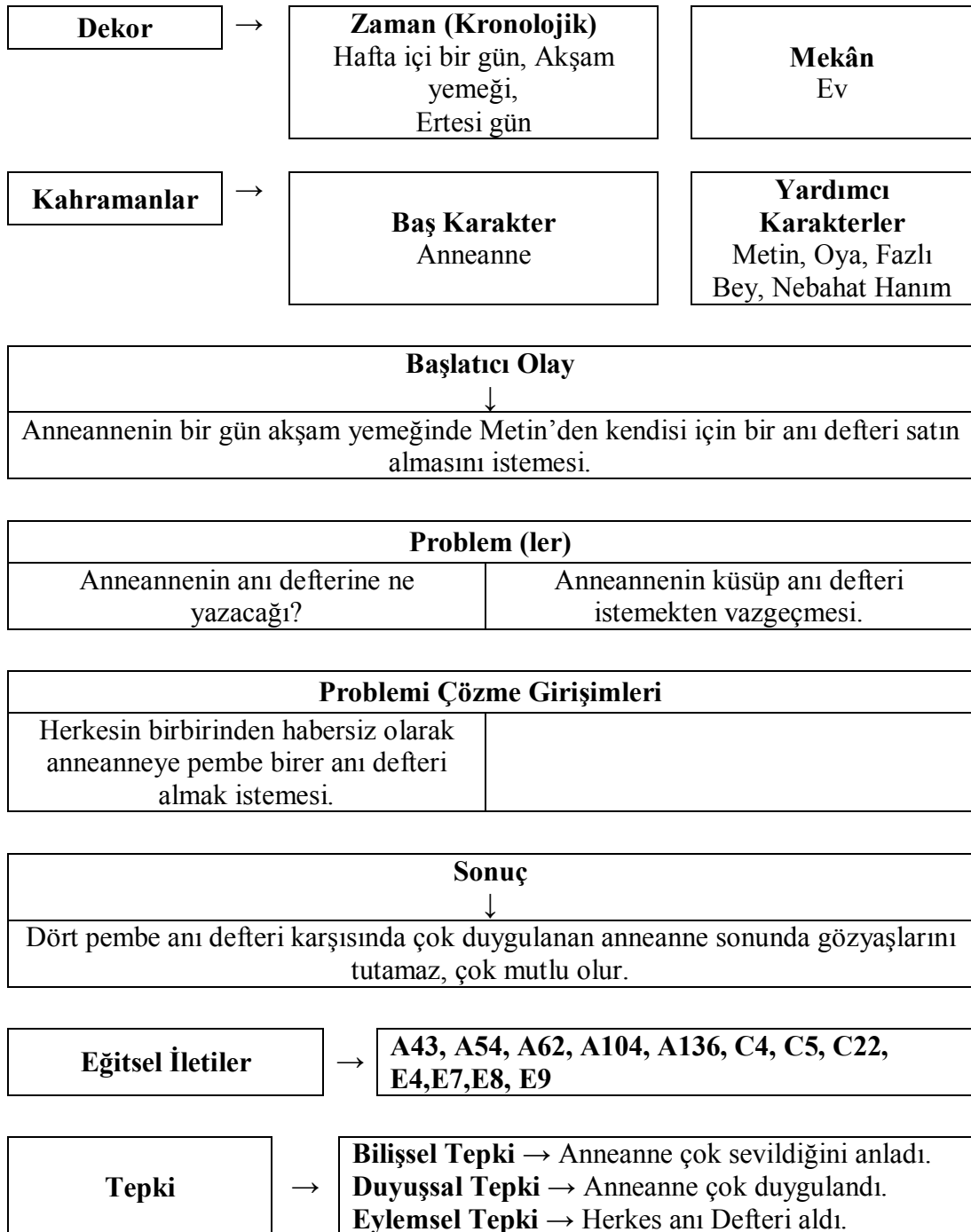

2.6.16.4. Ağustosböcekleri

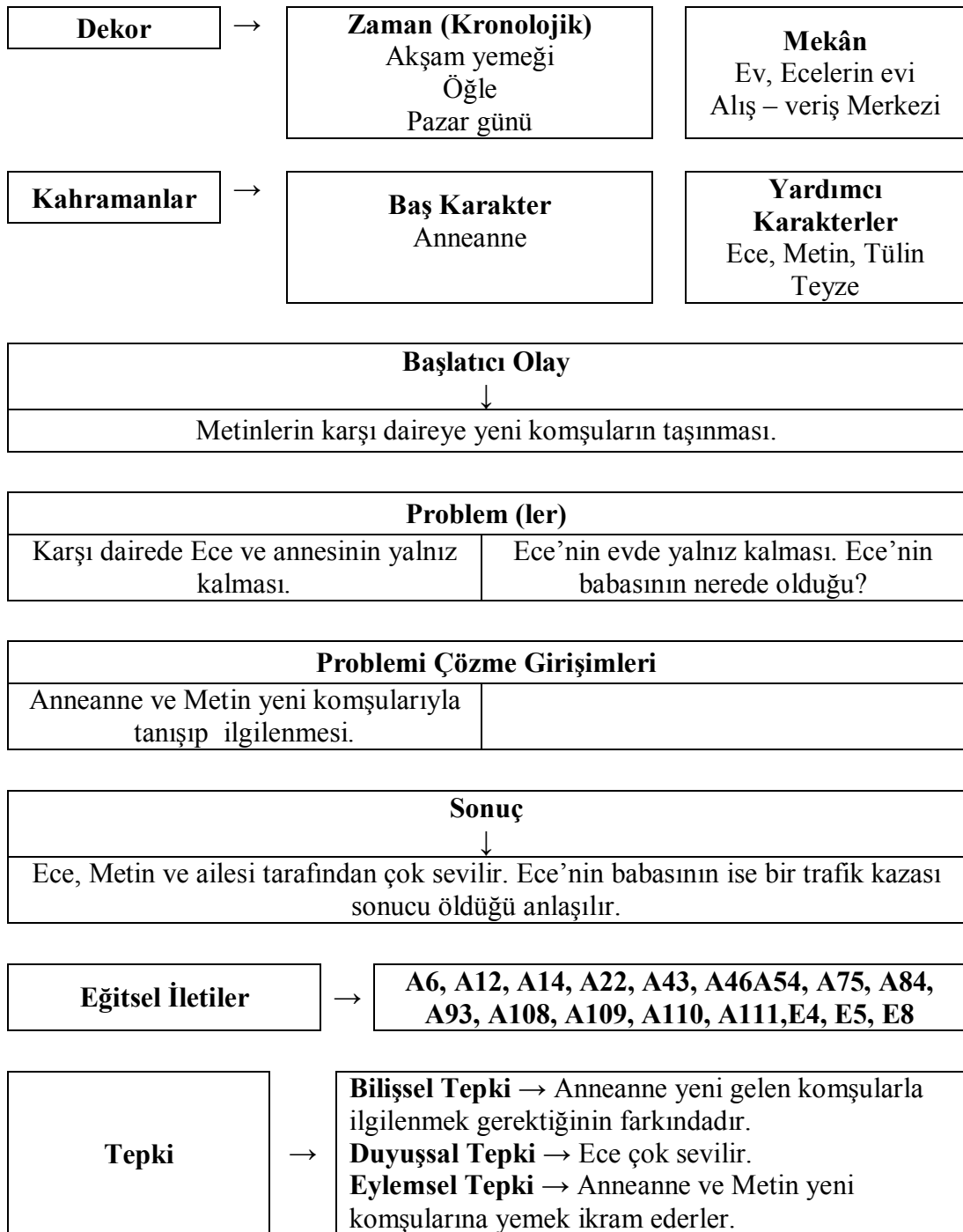

2.6.17. Anneannemin Anı Defteri

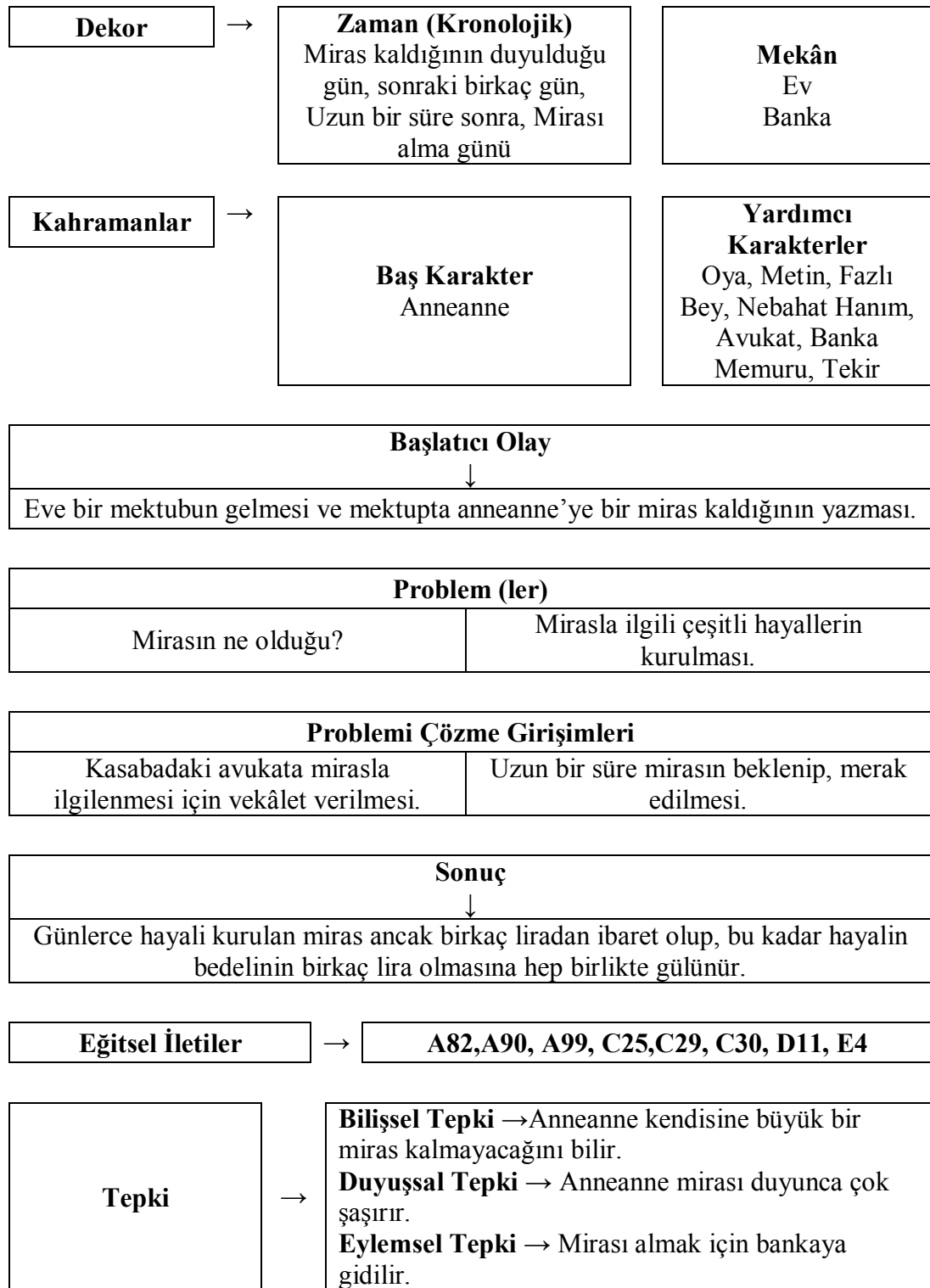
2.6.17.1. Anneannemin anı defteri

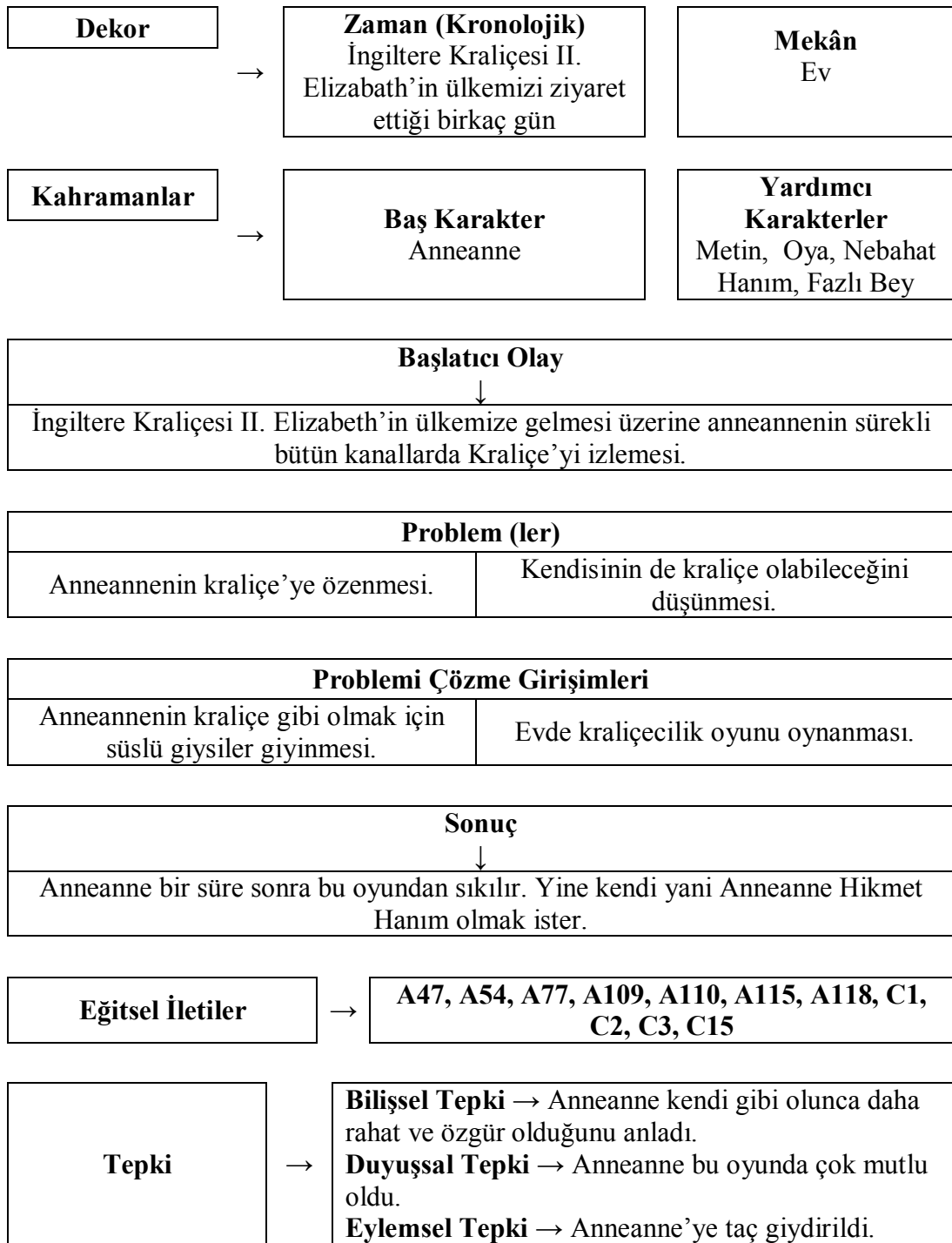
2.6.17.2. Ece

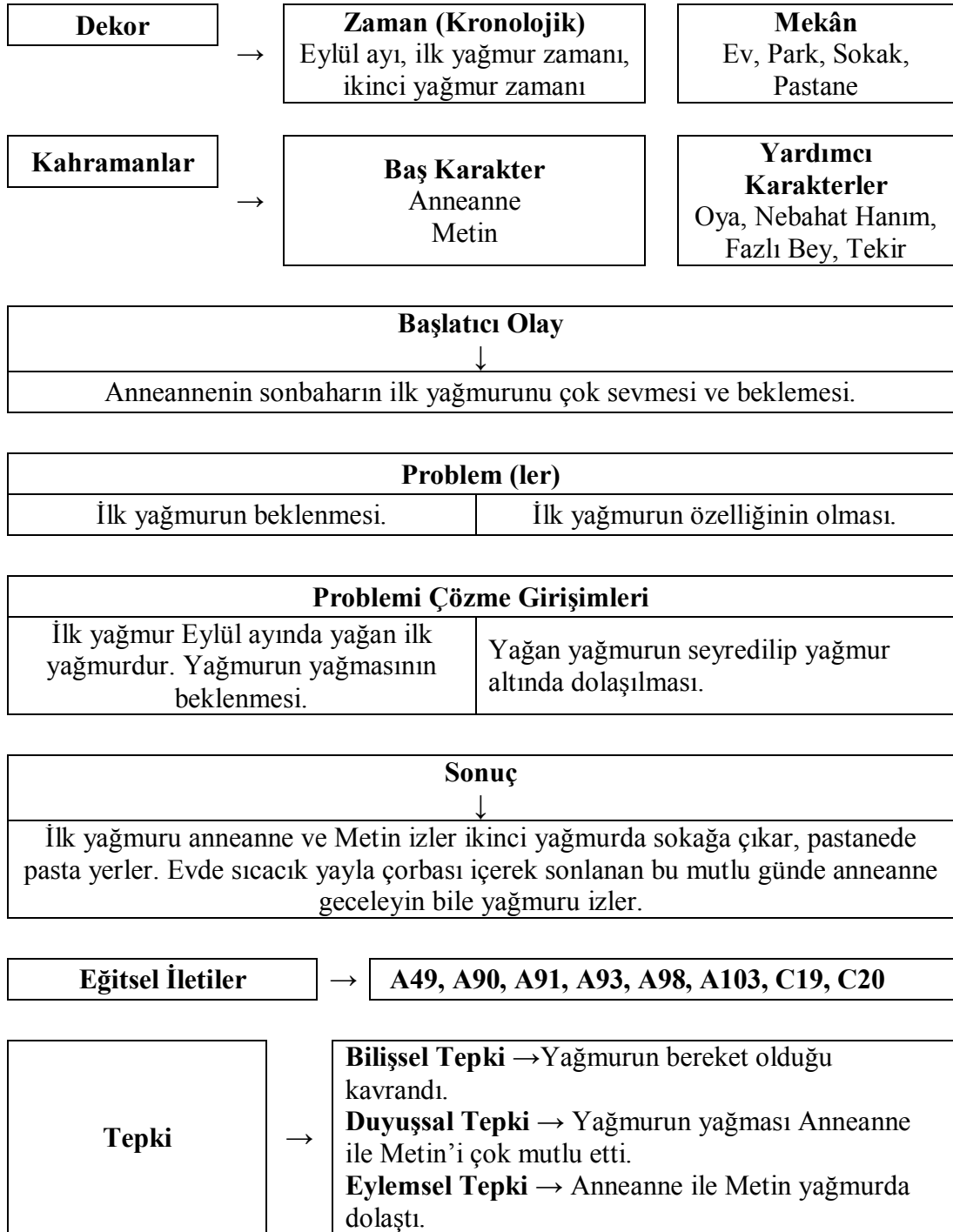
2.6.17.3. Miras

2.6.17.4. Anneannem taç giydi

2.6.17.5. İlk yağmur

2.7. “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” Serisinde Konu Edilen Eğitsel İletiler ve Bunların İşlenişi

Anneannem askere gidiyor: Öykü ders çalışmanın önemine vurgu yaparak başlar. Metin ve ablası Oya sorumluluklarını bilir ve düzenli olarak derslerini yaparlar:

“Annem babam işte, biz de ablamlarla ders çalışıyoruz...” (s.19).

Anneanne kedileri Tekir ile çok iyi anlaşır. Onunla konuşur, oynar, kavga bile ederler. Burada insanların sadece akranlarıyla değil hayvan ve bitkilerle de arkadaş olabileceği vurgulanır:

“Anneannemin kedisiyle arası iyi olduğundan, o da koltuğuna oturmuş, kedisiyle oynuyordu. Onunla konuşuyordu.

-Tekir Tekir, sen evde en çok kimi seviyorsun?

Tekir hiç yanıt vermiyor, anneannemin dizinde yalanıyor, mırıldanıyordu, ama kedi yerine anneannem yanıtlıyordu.

-En çok seni seviyorum anneanne!

Sürdürüyordu:

- Uh, anneanne diyen kırmızı dillerine kurban olsun anneannesini.

- Çok sürmedi ahbablıkları. Kedi anneannemin kucağından kaçıp gidince, anneannem Tekir’i çağırdı. Tekir de gelmedi, mutfağa girdi. Tamam, anneannem başladı söylenmeye:

- Dur, bir daha ben seni seversem, dur bir daha kendi muhallebimden sana verirsem, dur bir daha dışarıda kaldığın zaman apartman kapısını açarsam...” (s.20).

Anneanne çok duygusal ve alıngandır. Her zaman sevildiğini görmek ve duymak ister. Burada yaşlı insanlara karşı daha çok duyarlı davranmak daha fazla sevgi ve ilgi göstermek gerektiği üzerinde durulur:

“Anneannem başladı ağlamaya:

- Zaten ben bu evde fazlayım, benim evden gittiğimi istiyorsunuz. Bir gideyim de askere, bir daha gelir miyim görürsün, dedi...” (s.25).

Öyküde vatan sevgisine de vurgu yapılır. Askerlik bir vatan borcudur. Gerekirse kadınlar da bu görevi seve seve yapabilir. Vatanını ve milletini seven herkes üzerine düşen görevleri seve seve yerine getirir:

“Anneannem yolda gelirken, boyuna;

- Tuh keşki alsalardı, diyordu. Ben asker oğullarıma bir karnıyarık yapardım ki, bir imambayıldı yapardım ki...” (s.31).

Anneannemin sakızı: Nine ve dedeler çok sevilirler. Ancak yaşlı insanların çocuksu yönleri çok daha ağır basar. Bunun için daha alıngan ve duygusal olabilirler:

“Anneannemi hepimiz çok severiz. Babam da çok sever. Ama bazen birden çocuklaşırması yok mu, işte o zaman annem çok kızar. Bizse, anneannemin çocuklaşmasını daha çok severiz. O gün komşular geldiğinde annem önüne çay koydu, pasta koydu, ama anneannem;

- Yok ben yoğurt yiyeceğim, diye tutturdu” (s.7).

“Ah anneanneciğim ah, bir koltuğu vardır anneanneciğimin. Uyurken bile kimse gidip o koltuğa oturamaz. Salt evdeki kedinin oturmasına izin verir. Bizi ne zaman koltuğun üzerinde görse;

- Kalk, ben oturacağım oraya, der.

Terliklerini de ters giyer. Annem, durmadan düzeltir, ama bir bakmışsınız on dakika sonra terlikleri ayağında yine terstir. Annem söyleyince;

- Kız ne yapayım, benim ayaklarım eğri, ters giyince daha iyi oluyor, der.

Bize çok kızdığı zamanlar, oturma odasındaki dedemin resminin yanına gider, sesli sesli konuşur onunla:

- Bak Bahri bak, der, çocuklar bana dil çıkarıyorlar.

Oysaki anneanneme dil falan çıkarmayız. Ama ders çalışırken, bir şey düşünürken dilimiz birazcık dışarıya çıksa;

- Hıh, niye dilini çıkardım bana? Diye söylenir” (s.8).

Yaşlı insanlara daha fazla sevgi ve ilgi göstermelidir:

“Anneannemiz evin gülüdür. Onu azıcık görmesek, eve geldiğimizde o komşulara gitmiş olsa, hasretine dayanamaz, onu alıp getirmek için komşulara gideriz” (s.13).

Yaşlılara yardım etmeli, ihtiyaçları giderilmeye çalışılmalıdır:

“– Bak bugün de mezeki sakızımı unutmayın ha! Diyordu.

Anneanneme sakız alınmadı.

Bir sabah biz ablamla ders çalışırken anneannem ortadan yok oldu. (...) Anneannem yoktu. Öğle zamanı anneme de haber verdik. Artık son umarımız polise

haber verecektik ki, bir çocuğun bizi bulmak için parkın yanına doğru koştuğunu gördük. Seslendi:

- Anneanneniz geldiii, anneanneniz geldiii, diye bağıırıyordu.

Eve koştuk. Babam:

- Ah anne ah, neredeydin? Diye sorunca, bize ne dese beğenirsiniz?

- Sakız almaya gitmiştim... Ahacık... Demez mi?

Mezeki sakızını çıkardı, gösterdi.

- Hafız'ın torunu satıyormuş. Bir de tatlı dilli oğlan ki...

- Anne ya arabaların altında kalsaydın, ya da yolu yitirseydin, bu yaştan sonra sakız çiğnemek senin neyine gerek? diye annem ters ters söylendi” (s.16-17).

Var olan meziyetler sunulmalı, insanlar sevindirilmelidir. Elden geldiğince iyilik ve ikramda bulunulmalı. Yaşlı insanlara değer vermeli ihtiyaçları karşılanmalı:

“... İşte o zaman anneannem, ablama;

- Haydi, bakalım, al gel buzdolabındaki muhallebileri, dedi.

Her birimize birer koca tabak muhallebi yapmıştı. Muhallebiye kaşığı atan;

- Umm, nefis, nefis! diye bağıırıyordu.

- Bir koku var bunda anneanne!

- Ayrı bir tat var bunda anne!

Anneannem, muhallebi tabağına hiç dokunmamış, öylece duruyordu. Gözleri yaşlanmıştı.

- İçine mezeki sakızı koydum, dedi. Ne zamandır söylüyordum, almadınız!

Hepimiz çok utandık” (s.18).

Anneannemin kedisi yitti: Anneanne ve Tekir çok iyi arkadaştır. Kişiler akran olmadıkları kişilerle ya da hayvan ve bitkilerle de arkadaş olabilir:

“Anneannemin en yakın arkadaşı kedisidir” (s.32).

İzgü'nün bu öyküsünde olduğu gibi pek çok öyküsünde hayvan sevgisi üzerinde önemle durulur.

“Anneannem sulu sulu dökülüyordu. Bir yandan da;

- O benim arkadaşım, diyordu. Haydi bulalım onu Metin, n'olur bulalım” (s.36).

(...)

“– Ah Tekir ah, sana süt veriyordum, sana etimi veriyordum, çok sevdiğim muhallebimin bile yarısını sana veriyordum hiç insan bırakır da gider mi anneannesini. Şimdi ben bu gece kiminle konuşacağım, kime babamın savaş anılarını anlatacağım, kime çocukluğumu anlatacağım... Beni bunlar dinlemiyor, tamam, çok dinledik diyorlar, ders çalışıyoruz diyorlar, başımızı dinliyoruz diyorlar, televizyon izliyoruz diyorlar! Sen de dinlemezsen beni kim dinler?” (s.42).

Yukarıda anneanneninin “beni bunlar dinlemiyorlar” yakınmasından yaşlı insanların daha çok ilgiye ihtiyaçlarının olduğu iletisi ortaya çıkar.

Tekir bulunamayınca, Tekir’in yerine Tekir’e benzeyen başka bir kedi bulunması teklifine ise anneanne:

“- Olmaz da olmaz, hiçbir Tekir o Tekir gibi olamaz, diyordu” (s.44).

Buradan her canlının kendine özgü bir varlık olup, birinin diğerinin yerini dolduramayacağı vurgulanır.

Anneannem saçını kestiriyor: Bu öyküde anneanneninin başının aşırı kaşınması sonucu doktora gidilir. Muayene sonucu anneanneninin saç derisinin hastalığa yakalandığı öğrenilir. Hasta olunca doktora gidilmesi gerektiği, yanlış tedavi uygulama olumsuz sonuçlar doğurur, gibi iletiler verilir.

Hastalık da sağlık da canlılar içindir:

“Sonunda anneannemle ben birlikte doktora gittik. Doktor anneannemin saçını, başımı bir güzel muayene ettikten sonra;

- Hasta, dedi” (s.50).

Hasta insanlara iyileşme dileklerinde bulunulur:

“– Anneanneciğim kafa derine sağlıklar dilerim, dedim. Ablam da aynını dedi” (s.51).

İzgü bu hikâyesinde yanlış tedavi uygulamalarına da dikkat çekerek yanlış tedavinin geri dönüşü olmayan sonuçlar doğurabileceğini vurgular:

“Anneannemi bu kez başka bir doktora götürdük. Doktor bakıyor, inceliyor, arada bir;

-Vah vah!.. Cık cık!... diyordu.

Doktor “Vah vah, cık cık” deyince, anneannem ağlamaya başladı.

- Oğlum yoksa beynim de mi maviye boyanmış? dedi.

Doktor;

- Yok, hanım teyze yok, dedi. Sana yanlış sağaltım uygulamışlar. Tek yapılacak şey, bu saçları kazımak... (s.56).

Yapılan her iş hakkıyla yapılmalı, özen, dikkat ve titizlikle davranılmalıdır. Hele bu iş sağlık ise çok daha dikkat edilmelidir.

Anneannem kendini banyoya kilitledi: İzgün'nün bu hikâyesinde komşuluk ilişkileri üzerinde durulur. Komşu komşunun külüne muhtaçtır; komşular zor günlerde birbirlerinin yanında olurlar, iletileri vurgulanır:

“Üst kattaki Dilâver Amcalarla içten konuşurduk. Ama bakalım Dilâver Amcanın elinden böyle bir iş gelir miydi? Başka umarımız yoktu. Annemin buyruğuyla üst kata çıktım, kapıyı çaldım, Dilâver Amcanın evde olup olmadığını sordum. Evdeymiş, kapıya geldi:

-Ne var Metin? dedi.

- Anneannem, dedim, banyoda kilitli kaldı, hem de yarım saattir” (s.66).

“Dilâver Amca, “heh heh heh” diye merdivenleri indi. “Heh heh heh” diye diye içeriye girdi. “Heh heh heh” diye diye banyonun kapısına geldi.

- Nasılsınız Hikmet Hanım? diye sordu” (s.67).

Öykünün geri kalan kısmında olayı duyan elinde tornavida, pense, keser ile kapıyı açmaya gelir. Hiç kimse ben işten anlamam demez. Ancak bütün uğraşlar boşa çıkar. Hiçbiri kapıyı açamaz. Burada her işin bir ustası vardır, herkes her işten anlamaz, iş ehline verilmelidir, iletileri vurgulanır:

“Bizim alt kattakilerin keseri varmış. Gittim istedim, geldim. Benimle birlikte alt kattaki Hüsnü Amca da geldi. Hüsnü Amca, oldubitti kendini pehlivan tanıtırır mahalleye. Merdivenlerde bana;

- Bir banyonun kapısını açamadınız ha, bir banyonun kapısını açamadınız ha, o kadıncağız bir saattir banyonun içinde ha? diyordu” (s.68).

“Hüsnü Amca, geriye çekildi. Duvarın dibinde durdu, iyice gerindi, ayağının birini birkaç kez yere vurduktan sonra, hızla kapıya doğru geldi, tekmeyi indirdi. Tekmeyi indirmesiyle birlikte kendisi de iki büklüm;

- Ay anam ayağım! diye yuvarlandı” (s.69).

“Varmış öyle bir tornavida, tam bizim dairenin karşısındaki dairede. Gittim istedim. Tornavidayla birlikte Cabbar Amca da geldi. Tornavida elinde;

- Yazık yazık, diyordu. Biri düştü bayıldı, öteki içeride kaldı, bir kapıyı açamadınız ha! Hikmet Hanım...

- Açın şu kapıyı!

- Şimdi şimdi... Önceden bana haber verseydiniz... Benim elimden gelmeyen iş yoktur...” (s.70).

“Dört erkek, dördü de kilidin başına üşüştiler. Bu arada, anneannemin banyoda kilitli kaldığını duyan, apartmanın bütün erkekleri, kadınları duyan, apartmanın bütün erkekleri, kadınları bizim eve doluşuyordu. İngiliz prensesini kopan, takım anahtarını kapam, ayarlı prensesini kapam bize vardı. Her kafadan bir ses çıkıyor, arada bir anneannemin sesi duyuluyordu:

- Ay yoksa beni burada unuttunuz da konuk günü mü yapıyorsunuz?” (s.71-72).

Anneannemin sandığı: Bu öyküde anneannenin çeyizlik sandığı ve bu sandığı çok sevmesi anlatılır. Sandık anneanneye gençlik günlerini ve eşi Bahri Bey’i anımsatır. Bizde anıları olan eşyalar çok kıymetlidir. Onları kaybetmek üzüntü verir:

“İşte anneannem, Tekir’ini ne denli çok severse, sandığını da o denli çok sever. Çok geceler Tekir bir yanında, sandığı bir yanında, okşar durur. Sıkıldığı zamanlar, sandık onun arkadaşı olur, içini döker, dağıtır, sonra dağıttıklarını içine bir bir yerleştirir...” (s.78-80).

Anneannenin sandığı çok eski olduğu için tahta kurdu musallat olur. Son çare olarak Fazlı Bey sandığı yakmaya karar verir. Bunun üzerine:

“- Başka hangi anım kaldı ki, diyordu... Bu sandığa bakıp geceleri babanızla konuşuyordum. Bu sandık benim arkadaşım. Sırlarımı saklardı, dertlerimi paylaşırdı...” (s.83).

“Anneannem bir eliyle kadife parçalarını tutuyor, bir eliyle de benim saçımı okşuyordu. Gözyaşları, yüzümü, burnumu ıslatıyordu.

- Ama başka umar yoktu anneanne, dedim.

Elini koynuna soktu. Parçalanmış sandığım anahtarını arıyordu. Bir yanda;

- Bahri sandık da öldü, sandık da öldü, diyordu.

Anneanneciğim yeni sandığını hiç sevmedi”(s.83-84).

Anneanne sandığın içinde her bir şeyi saklar. Zamanı gelince çıkarıp getirir. Burada o ana bize lazım olmayan eşyaları hemen atmamalı zamanı gelince değerlendirilebileceği iletisi verilir:

“Bu sandığın içinde neler bulunmaz ki... Diyelim kalemimiz bitti, biz kalem diye kıvrım kıvrım kıvrıyoruz, hop anneannem kalkar gider, az sonra elinde ufacık bir kurşun kalemle çıkar gelir.

- Atmışsınız, der. İyi ki saklamışım. Ne demişler, sakla samanı gelir zamanı, ya gördünüz mü işte” (s.76).

Anneannem üç aylığını alıyor: Üç aydan üç aya aylık alan anneanne aile bütçesine katkıda bulunur:

“Sonra bize sormaya başlar:

- Söyleyin bakalım, aylığımla sizlere ne alayım?

Babam, annem buna karşı koyarlar:

- Sağlığını isteriz anne, derler.

Anneannem zaten aldığı paranın hemen hemen yarısını anneme verir. Geriye kalanını da yine bize verir. Defterim yok, anneannemden para isterim, ayakkabım onarılacak anneannemden para isterim. Bazı aylar, annem babam aldıkları aylığı yetiştiremezler, o zaman annem;

- Anne paran var mı? diye sorar.

Anneannem parasını hep sandığında saklar. Annem böyle söyler söylemez, hopleya zıplaya koynundaki anahtarını bulur, gider sandığını açar, parayı alır getirir.

- İşte hepsi, sizin olsun, der” (s.88).

Buradan ailenin geçim sıkıntısı içinde oldukları da anlaşılır. Herkes geçimini rahatlıkla sağlayamaz.

Anneanne üç aydan üç aya gittiği bankada bile arkadaşlık kurar. Arkadaşı Atiye Hanım dert ortağıdır.

Arkadaşlık sosyal bir ihtiyaç olup, arkadaşlar hayat tecrübelerini paylaşırlar. Böylece kendilerini daha iyi hissederler:

“- Anneanne bak görüyorsun, çok kalabalık oluyor, kuyrukta bekliyoruz, şu parayı iki gün, üç gün sonra alsak?

- I ih, der. Orada benim gibi dul kadınları görüyorum, onlarla konuşuyoruz. Yaa yaa Atiyanımla görüşmeyeli üç ay oldu.

Atıyanım, anneannemin para alma arkadaşıdır. Her üç ayda bir, bir araya gelirler, sulu gözlerle şunu bunu konuşurlar” (s.89).

Anneanne maaş günü çok özenli giyer, kendine çeki düzen verir:

“... Mantosunu siliyor, ablama ütöletiyor, başörtüsünü yıkıyordu. Ayakkabılarını silip temizliyordu. İnanmazsınız bastonunu bile bir güzel yıkıyordu...” (s.89).

Dolmuş şoförünü eleştiren anneanne trafik kurallarına uyulması gerektiğini de vurgular:

“Dolmuş geldi, anneannemle bindik. Tam sürücünün arkasındayız. Anneannem oldubitti dolmuş sürücülerine kızar, sürücü para almak için arkasına dönünce, teybe band koymak için oraları buraları karıştırınca, direksiyonu bırakıp sigarasını yakarken, en arkadaki yolcuyla çene yarıştıırken, anneannemin de tepesi atar...” (s.91).

Atıyanım’ın çiçeklerinin olduğunu ve gün boyunca onlarla uğraştığı vurgulanarak, insanların ve akranların dışında da arkadaşlıkların var olabileceği sezdirilir:

“- Onun da iki torunu varmış diyordu. Ama sizden büyüklermiş, hatta biri evliymiş. Kedisi yokmuş ama çiçekleri varmış. Öyle güzel karanfilleri, gülleri varmış ki, sabahtan akşama dek onlarla uğraşıyormuş” (s.96).

Atıyanım’ı çok merak eden anneannesine Metin ilk defa yalan söyler. Anneanesi üzülmesin diye Atıyanım’ı gördüğünü söyler. Ancak gerçekler acı da olsa saklanmamalı, doğru söylenmelidir:

“- Gördün mü Atıyanım’ı? diye sordu.

Anneanneme ilk kez yalan söyledim:

- Gördüm anneanne, dedim” (s.100).

Anneannem vazoyu kırdı: Hemen öykünün girişinde sorumluluklarımızı bilmeli ve yerine getirmeliyiz iletisi verilir:

“Cumartesi günü annemle babam bir tanıdığımızın nikâhına gittiler. Ablam da bir arkadaşın yanına ders çalışmaya gitti” (s.101).

Büyük sözü dinlemenin gereği ve büyüklerin sözünü dinlemeyenlerin pişman olacağı iletisi verilir:

“Odanın içinde canım çok sıkıldı, gittim topumu aldım...”

Ah ah ah, keşke almasaymışım... Keşke anneannemi dinleseymişim” (s.102).

Dinlemedim. Ve babamın çok sevdiği vazoyu kırdım. Vazo tuzla buz oldu” (s.103).

Torunu Metin’in yeterince ders aldığı düşünün annee onu bu zor durumda bırakmaz. Baba Fazlı Bey eve gelince annee suçu üzerine alır. Böylece sevdiklerimi için bir takım fedakârlıklarda bulunmalıyız iletisi vurgulanır:

“Annem babam sordular:

- N’oldu anne?

Anneannem sesini yükseltti:

- Vah vaaah, vah ki vah vah vaaah çocuklar!

Annem, babam heyecanlandılar:

- N’oldu, ne var ne orada?

- Vazo vazo... Kırdım vazoyu!

Anneannem, anneanneciğim, canım benim, suçu üzerine alıyordu” (s.110).

Anneannem ödevime yardım ediyor: Öykü Metin’in ödevlerini zamanında yapmayıp zor durumda kalmasıyla başlar. Metin sorumluluğunu yerine getirmeyip zamanında ödevlerini yapmamıştır:

“Geçen gün ödevimi yapmak için nasıl sıkıştım, nasıl sıkıştım bilemezsiniz. Ama bütün suç bende.

Haydi yarın yaparım, haydi öbür gün yaparım, derken ödev günü geldi çattı” (s.113).

Bugünün işinin yarına bırakılmaması gerektiği iletisinin açıkça verildiği öyküde sorumluluklarımızı bilip, zamanında ve düzenli çalışmalıyız iletisi vurgulanır.

Metin’e annee yardım etmeye karar verir ve beraber ödev yapmaya başlarlar. Metin’in ilk sorusuna ve anneannenin yanıtı şöyle olur:

“-Çevrenizdeki büyükler kimlerdir?

Anneannem güldü, çok güldü:

- Hıh, dedi, bunu bilmeyecek ne var. Yaz bakalım oraya, Bayram Bey, sonra Sadık Bey... Bayram Bey yetmiş sekiz yaşında, Sadık Bey ondan büyük, seksen iki yaşında. Haaa dur dur, bir de seksen altılık Nuri Bey var.

Bu kez ben güldüm:

- Anneanneciğim, dedim, yaş büyüğünü sormuyorum ben.

- Ya ne büyüğünü soruyorsun? diye sordu.

- Hani böyle vali olmuş, sonra savaşlarda başarı kazanmış, sonra ne bileyim, bu mahalleye kente iyiliği dokunmuş.

- Ha illa ki vali mi olacaktı? dedi. Bayram Bey altı oğlan büyütmüş, altısı da bin maşallah iş güç sahibi, bu ülkeye yararları oluyorlar. Bayram Bey'in kızının biri doktor, biri mühendis. Oğlu da sürücü... Zamanında tramvay bile kullanmış, sonra otobüs. Onca adam tanımış, bu ülkeye hizmet etmiş. Doktoru, mühendisi desen öyle. Bakayım belki ona yakın torunu var. Hepsi iş güç sahibi. Sadık Bey ise, tam işte istediğin gibi, savaşlara katılmış, madalyası bile var. Yaz yaz durma... Anneni yaz babanı yaz. Aldıkları ufacık maaşla bu evi döndürmüşler” (s.116).

Anneannenin yanıtından vatanına, milletine faydalı evlatlar yetiştirmek de bir meziyettir iletisine ulaşılır.

Yine geçim sıkıntısı derdine de değinilir. Herkesin geçimini rahatlıkla sağlayamadığı vurgulanır:

“Eviniz kendinizin mi?” sorusuna verilen yanıtta da yine geçim derdi vurgulanır.

Su meselesi, okula giderken otobüse binip inme çilesi gibi gerçekler göz önüne serilerek kent yaşamının zorlukları, olumsuzlukları vurgulanır:

“- Mahallenizin suyu nereden gelir? Su şebekesine bağlı mıdır?

Anneannem;

- Mahallemize su gelmez, dedi.

-Okul yolunu yaz.

Anneannem:

- Oh dedi... Yaz en güzel soru bu... Yaz yaz... İlk evden çıkarım. Otobüs durağına gelirim. Otobüsü beklerim. Otobüs gelinceye dek, beri de öteki insanlar gibi kuzu kuzu beklerim. Ama otobüs gelince ben de canavar olurum. Kimse kimsenin sırasına saygılı olmadığından, çantamı paraşüt gibi yapar, diğerleriyle birlikte otobüse atlamaya çalışırım. Yirmi – otuz insan daracak otobüsün kapısından girmek için savaşımaya başlarız. En arkadakiler öndekileri, öndekiler de otobüsün içindekileri kaktırmaya başlarlar. (...) Okulun durağına gelmezden önce, durduğum yerde tepinmeye, kendime yol açmaya çalışırım. Tepine tepine, kollarımı oynata oynata yolumu bulur, kapının yanına gelirim. Kapı açılır açılmaz, benimle birlikte sekiz – on kişi aşağıya patates çuvalı gibi patır patır dökülürüz... Okul dönüşü de yine aynıdır.

Akşam eve gelince, ya önlüğümün kolu boydan boya sökülmüştür, ya da birkaç düğme eksiktir” (s.119-120).

Beraber yaşanan ortak kullanım alanlarında birbirimizi rahatsız etmemeli, birbirimizin haklarına saygılı olmalıyız, iletisi vurgulanmış olur.

Bilinçsiz kentleşmeye de değinilir. Yanlış yapılanma ve uygulamalar bireye ve çevreye zarar verir.

“Okul yolunda eski yapılar var mı?” sorusuna anneane:

“- Ah oğlum ah dedi. Bu soru can evimden vurdu beni işte. Hem de ne yapılar vardı bir zamanlar bu mahallede ne yapılar... Ne cumbalı evler vardı, ne güzel ahşap konaklar vardı. O ahşap konaklardaki oymaların bir eşi daha yoktu. O cumbaların güzelliği dillere destandı. Ama sonra, bunların hepsini bir bir yapsatçılar yıktılar, yerlerine pis pis beton binalar kondurdular...” (s.121).

Yanıtıyla kent yaşamının bazı değişiklikleri de beraberinde getirip artık zanaata, el işine kimsenin önem vermemesinden yakınıyor. Kent yaşamı her şeyi tek düzeleştirip, zanaatları yok etmektedir.

Komşuluk ilişkilerine de göndermeler yapılır. Mahallede komşularınız nasıldır? Sorusuna yine anneane içerleyerek yanıt verir. Günümüzde eski komşuluklar kalmamıştır:

“- Nerede o Tabaklıların evi, nerde o komşuluklar, eskindenmiş o, komşu komşunun külüne muhtaçtır, derlerdi, ama şimdi nerde? Eskiden mahallede herkes birbirini tanırdı. Herkes birbirinin acısına, sevincine ortak olurdu. Birinin acı olursa, öteki komşular değil, bütün sokak bütün mahalle onların yanına koşardı. Her şeyden önce saygı vardı. Herkes birbirini rahatsız edeceğinden korkardı. Birinin hastası olursa, herkes o evdeydi. Ya şimdi, aynı apartmanda oturanlar bile birbirlerini tanımıyorlar, ancak merdivenlerde merhaba diyorlar, onu da çatık kaşla diyorlar. Şu karşı apartmanda kimler oturur, birkaç gün önce bitişimizdeki apartmandan taşınanlar kimlerdi, yeni gelenler kimler, bize bile bilmiyoruz...(s.122).

Buradan; zayıflayan komşuluk ilişkilerimizi kuvvetlendirmeli, komşularla gidiş geliş kesmemeli, iyi ve kötü günlerinde komşularımızın yanlarında olmalıyız, iletisine ulaşılır.

Yine başka bir ileti de insanlar beraber yaşadıkları yerlerde birbirlerini rahatsız etmemeli, birbirlerinin haklarına saygı göstermelidirler.

Son soru anneanneyi en derinden yaralayan soru olur.

“- Evinizde en yaşlı kimdir, ona nasıl davranıyorsunuz?”

Anneanne verdiği yanıtıyla beklenti ve arzularını, dargınlıklarını da dile getirmiş olur:

“-Evde en yaşlı anneannemdir. Hepimiz onu çok severiz. Yalnız yemeklerde onunla birlikte oluruz. Diğer zamanlar o yalnızdır. O bize bir şey sorduğunda, dersimiz var ders çalışıyoruz, deriz. Anneannem anneme bir şey sorsa, dinlemez, hı hı der, başını sallar. Anneannem de ne yapsın, hep Tekiriyle konuşur, her şeyi Tekirine anlatır. Anneannem çok masallar bilir, ama biz onun masallarını dinlemeyiz, televizyon izleriz. Anneannemin başından çok şey geçmiştir, deneyimlidir, ama biz onun deneyimlerini dinlemez, müzik dinleriz. .. Azıcık, başım ağrıyor dese, yine mi hastasın, deriz. Hasta olmaya hakkı yoktur, konuşmaya hakkı yoktur, yemek yapmaya bile hakkı yoktur... Azıcık suyunu fazla koysa, yine suyu çok deriz, azıcık tuzunu kaçırarsa, bu yemek tuzlu deriz. Annem babam çalıştıkları için, bizi anneannem büyötmüştür ama biz bunu çok zaman unuturuz... Beni azıcık parka götürün derse, aman parkta ne varmış deriz... Oysa biz küçükken bizi parka götüren odur, salıncaklara bindiren odur, düşüp dizimizi kanattığımızda, kanımızı dindiren odur. Biz onun bir parçasıyız ama, biz o parçadan hep ayrı dururuz” (s. 152).

Yaşlı insanlar çok daha duygusal ve alıngandır. İlgi ve sevgiye daha çok ihtiyaç duyarlar. Onların istek ve ihtiyaçları giderilmeli, onlarla daha çok vakit geçirmeye çalışılmalıdır.

Anneanne ve Metin’in son konuşmaları, anneannenin yaptığı fedakârlıklar ve Metin’in anneannesine onunla daha fazla vakit geçirmeye söz vermesidir:

“Anneannem sarıldı, beni öptü. Ben de onu öptüm.

- Ufaktın, dedi. Ablanın elinden tutmuştum, sen de arabadaydın... Sizi yakındaki parka götürmüştüm. Hava bir güzeldi, bir güzeldi ki... Sonra birdenbire yağmur bastırdı... Ne yaptım biliyor musun, hırkamı çıkardım, senin arabanın üzerine örttüm. Kendim bir giysiyle sıırılsıklam oldum. Ama sizi ıslanmaktan kurtardım.

- Canım anneanneciğim, dedim.

- Parkta mutlu oluyordunuz, ablan salıncaklara biniyordu, sen apartmanın pis havasından kurtulup hava alıyordun.

Yanaklarını okşadım:

- Anneanneciğim söz sana, dedim, bu cumartesi seninle birlikte gezeceğiz. Seni parka götüreceğim, deniz kıyısına götüreceğim” (s.125-127).

Bu konuşmalardan büyüklerin aile büyüklerinin çocukları için her türlü fedakârlıkta bulunabileceği görülür.

Eve girip çıkarken selamlaşmanın önemine de vurgu yapılır. Selamlaşmak sevgi bağlarını güçlendirir, sevgiyi insanlar arasında yaygınlaştırır:

“O günü evden yel gibi çıkmadım. Hazırlandıktan sonra gittim, anneanneme sarıldım, ona “Hoşça kal anneanneciğim” dedim. O beni kapıya dek geçirdi. Sonra bana pencereden el salladı” (s.127).

Hayat paylaşarak daha güzel ve daha yaşanılabilir olur:

“Arkadaşlar söz verdik. On altı çocuk, on altımız da anneannelerimizi, babaannelerimizi bu cumartesi aynı parka götüreceğiz... Kim bilir orada onlar birbirlerine neler anlatacaklardır...” (s.128).

Anneannemin gramofonu: Gramofonun tarifıyla başlayan öyküde gramofonunun alındığı günler ve Bahri Bey’in gramofona titizlikle bakışı anlatılır. Gramofonu gören komşuların ziyarete gelip güle güle kullanın demeleri o zamanki komşuluk ilişkileri hakkında bilgi verir:

“- ... Eh, komşular dururlar mı?

- Güle güle kullanın! diyen gelmiş eve, güle güle kullanın diyen, buyurmuş içeriye. Ninem konuklara çay sunmuş, kahve sunmuş, bir yandan da dedem, durmadan gramofonu kuruyor, durmadan konukların isteklerini yerine getiriyormuş” (s.10).

Komşular iyi ve kötü günde birbirinin yanında olmalıdır.Komşulara ikramda bulunulmalıdır.

Güzel bir olay ya da durum karşısında iyi dilek ve temennilerde bulunulur. Komşuların “güle güle kullanın” ifadeleri ise bu iletiyi verir.

Gramofon anneanneye Bahri Bey’den kalan tek anıdır. Bunun için çok kıymetlidir:

“- Ah, ah, Bahri’den kalan tek anı, diyordu.

Anneme babama değil de bana anlatırdı:

- Metin, derdi, şu gramofona bir plâk koydum muydu, sanki Bahri Deden geliyor, nah şuraya oturuyor. Yani yanımda sen olmasan, onunla konuşacak gibiyim. İşte bir gramofon...” (s.12).

Bizde anısı olan eşyalar bizim için çok kıymetlidir.

Geçim sıkıntısı üzerine kurulu olan öyküde Nebahat Hanım ve Fazlı Bey zor günler geçirmektedirler. Üyesi oldukları kooperatifin istediği parayı ödeyememektedirler:

“Sonradan öğrendik. Bir ev sahibi olmamız için babamla annem bir yapı kooperatifine girmişler. Babam:

- Belki on yıl, belki on beş yıl sonra ev sahibi olabileceğim diyerek umutlanması bile güzel. Çünkü insanın en büyük gereksinmesi konut... Görüyoruz verdiğimiz kirayı...

Gerçekten annemin maaşının hemen hemen tamamına yakını ev kirasına gidiyor, ev sahibi her yıl kirayı artırıyordu. Bazen babam umutlu umutlu;

- İnsanın kira vermeden kendi evinde oturması ne güzel, diyordu.

Her ay maaşlarından bir bölümünü bu yapı kooperatifine yatırıyorlardı. Şimdi kooperatif yönetim kurulu bir karar almış, çokça bir para istiyordu. Bu parayı on beş gün içinde kooperatife yatırmayanlar, kooperatif üyeliğinden çıkarılacaklardı. Yani babamın, annemin aylardır bir ev sahibi oluruz umuduyla sevinmeleri boşa çıkacak, kooperatifte biriken paraları ellerine verilecek, kooperatifle hiçbir ilişkileri kalmayacaktı” (s.19).

Hayatın zorluklarından biri de geçim sıkıntısıdır. Herkes geçimini kolaylıkla sağlayamaz:

Fazlı Bey çare olarak borç istemeyi dener. Ancak kimseden borç para bulamaz.

“Babam her akşam eve puflayarak geliyor;

- Bulamadım Nebahat, gittim o eski çocukluk arkadaşşıma, o da sıkıntıdaymış, diyordu.

- Gittim, yerinde yoktu, diyordu” (s.20).

Maddi sıkıntı içinde olan insanlar birbirlerinden borç isteyebilir. Çekilen maddi sıkıntıdan tüm aile bireyleri etkilenir:

“O akşam yatıncaya dek sanki ağızlarımız kilitlenmiş gibi hiç konuşmadık. Salt poflayışlarımız duyuluyordu” (s.21).

Son güne dek hiçbir çare bulamayan aileye son çare olarak anneanne yardım elini uzatır. O eski sevdiği kıymetli gramofonu aile mutluluğu ve huzuru için satmaya karar verir. Burada üstün bir davranış, fedakârlık örneği verilir:

“Anneannem girdi mutfağa.

Uyurgezer gibiydi. Elinde gramofonu vardı. Kahvaltı masasının üzerine bıraktı. Yine uyurgezer gibi çıktı, az sonra plak torbasıyla geldi, gramofonun üzerine koydu.

- Fazlı, dedi, götür bunu sat!

Sıcak çay boğazımda kaldı, öksürdüm. Babamın gözleri iri iri açıldı. Annem, donmuş bir film resmi gibi duruyordu, gözlerini gramofona dikmişti. Ablam anneannemin kolunu yakalamış, başını kaldırmış, ona bakıyordu.

Hiçbirimiz anlamamıştık.

Hepimiz düşeydik sanki...

Evet, evet, düşte... Anneannem, o çok sevdiği, o dedemden kalan anısını, o her zaman silip parlattığı, kendinden bir parça olan şeyi satmak için babama veriyordu, inanmıyorduk” (s.22-23).

Anneanne büyük bir fedakârlık yaparak, insanlar sevdikleri için bir takım fedakârlıklarda bulunurlar, iletisini vermiş olur.

Anneannemin yaş günü: Anneanne sebebini söylemeksizin her gün için için ağlamaktadır. Ağlamanın sebebi çok merak edilir. Sonunda Metin anneannenin ağzından laf almayı başarır ve çözümün Müzeyyen Teyzelerde olduğunu öğrenir. Müzeyyen Hanım anneannenin dert ortağı, arkadaşı, can yoldaşdır:

“Kalktım. Anneannem de kalktı, beni yatağına yatırdı. Islak gözlerini ak başörtüsünün ucuyla sildi.

- Müzeyyen Hanıma hep yapıyorlarmış, dedi.

- Müzeyyen Teyzeye ne yapıyorlarmış?

Müzeyyen Teyze, anneannemin arkadaşıydı, iki ev ötede otururdu, anneannem gibi yaşlıydı. Bazı günler bir araya gelir, ağlarlar, kocalarını anlatırlardı. Daha hiç anlayamadıkları bir şeyi görmedim. Onun için birbirlerine darılmazlar...” (s.43).

Buradan arkadaşlığın bir sosyal ihtiyaç olduğu, insanların hayat tecrübelerini ve bilgilerini paylaşarak hayatı daha kolay omuzlayabileceklerini ve yaşlı insanların çok daha duygusal ve alıngan olup çok daha fazla ilgi ve sevgiye ihtiyaç duydukları anlaşılır.

Sonunda Müzeyyen Teyzeye gidilir ve Müzeyyen Teyzeye yaş günü yapıldığı öğrenilir. Anneanneye yaş günü yapılmaya karar verilir. Hap beraber bütün aile anneanne için bir şeyler yapar:

“Eh beş günde anneannemin yaş gününe o denli güzel hazırlandık ki: Bir şey istemiyordu ki zaten; pasta bile istemiyordu. Salt, o gün için, hiç olmazsa, koskoca bir yıl içinde, bir güncük olsun tamamen kendileriyle ilgilenmemizi istiyordu. Tüm dileği buydu. Yoksa pasta midesine dokunuyordu, gazozu içemiyordu; vişne, şeftali şişkinlik, çay ekşime yapıyordu” (s.48).

Yaşlı insanlar çok daha fazla ilgiye ihtiyaç duyarlar. Çok duygusaldırlar. Onlarla daha çok ilgilenilmeli, sevgi belli edilmelidir. Ayrıca aile içinde iş bölümü yapılması gerektiğine de vurgu yapılmıştır.

Anneannemi kuma gömdük: Öykünün girişinde anneanne ile Müzeyyen Teyzenin çok iyi iki arkadaş olup, birbirlerinin dert ortağı olduklarından bahsedilir. Burada arkadaşlığın sosyal bir ihtiyaç olduğu, herkes iyi dostluklar kurabilmeli, paylaşımın hayatın güçlüklerini kolaylaştırdığı iletilerine ulaşılır.

“Şu Müzeyyen Teyze var ya, hani anneannemin sık sık oturmaya gittiği, kendi yaşındaki Müzeyyen Teyze. Aman bir sever anneannem Müzeyyen Teyzeyi, bir sever, üstüne toz kondurmaz, hiç söz söyletmez.

- Ay anneanne, niçin çok seviyorsun Müzeyyen Teyzeyi? diye sorduğumuzda;

- Niye sevmeyeyim ayol? diye yanıtlar bizi. Siz hiç oturup ağlıyor musunuz benimle? Ama biz Müzeyyenciğimle oturup ağlıyoruz” (s.51).

Müzeyyen Teyze anneanneye bir sohbetinde bel ağrılarına kuma gömülmenin iyi geldiğini söyler. Bunun üzerine anneanne de ısrarla kendisinin de kuma gömülmesini, böylece bel ağrılarından kurtulacağını savunur:

“- Ayol ilaç ne, doktor ne, bu belindeki ağrılar sızılar için denize gireceksin, seni torunların bir güzel kuma gömecekler, bak bakalım kışın hiç ağrı sızı görecek misin?

Örnek mi, kendi değilmiş amma, bir Macidanım varmış, böyle onun da beli ağrılar sızılar içindeymiş onca ilaç, onca kaplıca, doktor, hiç yarar sağlamamış, ama ne zaman ki kuma gömülmüş, kadında ne ağrı kalmış ne de sızı.

Babam annem bir türlü inanmıyorlardı anneanneme. Babam;

- Bak anne; öyle falanca kadına iyi geldi diye kuma gömülmek olmaz. Bunun için doktor izin verecek, diyordu.

Anneannem pathıyordu:

- Ay şimdi, doktor bey oğlum, kuma izin var mı, yok mu diye ta hastanelere gidecek, saatlerce bekleyecek, ayaklarımıza kara sular mı indireceğiz?

- Anne bakmışsın başkasına iyi gelen sana gelmez.

Annem böyle söylüyordu. Ama anneannem annemi de dinlemiyordu” (s.55).

Burada kulaktan dolma yöntemlerle tedavi olmaya çalışmanın yanlış olduğu, herkesin farklı yapılarda olup farklı farklı tepki verebileceği, hasta insanların mutlaka önce doktora gitmeleri gerektiği iletileri vurgulanır.

Anneanne tüm ikna çabalarına rağmen ikna edilemez ve bin bir güçlükler çekilerek inşaat atıklarıyla dolu bir kuma gömülür. Sonuçta çok pişman olunur, olay yine de ucuz atlatılmıştır:

“- Annemi kuma gömeceğiz de, dedi.

Adam:

- Gömemezsiniz, dedi. Bir kez böyle basit aygıtlarla burayı kazamazsınız. Hem de denli kazarsanız kazın, inşaat atığı çıkar, ama buradan kum çıkmaz. Şimdi yanınıza para alın gidin; bakın görüyor musunuz, orada adam tekneyle kum satıyor, alın gelin oradan iki tekne kum, sonra kazma, kürek de kiraya veriyor, alın gelin kazma kürek. Önce bir güzel kazın, sonra annenizi yatırın üzerine iki teneke kum atın, amma dilerseniz üç teneke alın, dört teneke alın, o sizin bileceğiniz iş” (s.65).

Burada bilinçsiz kentleşme ve duyarsız insanlar sayesinde deniz kıyısında kum dahi kalmadığı, denizin son derece kirli olması, ulaşım imkânlarının oldukça güç olması gibi birtakım olumsuzluklara değinilerek kent yaşamının olumsuzlukları vurgulanır. Çevre kirliliği baş sorunlar arasındadır. Ayrıca haksız kazanç sağlama ve insanları mağdur etme konusuna da değinilir. Kum satan adam burada helal para kazanmamakta haksız kazanç elde etmektedir.

Sağlıklı bireyler olabilmek için çevremize ve çevremizdeki olay ve kişilere duyarlı olmalı, çevreyi korumalı, insanların haklarına saygı duymalı ve hak ederek kazanç sağlamalı, iletileri vurgulanır.

Sonuçta büyük pişmanlık yaşanır ve yapılan hatanın farkına varılır. Kulaktan dolma bilgilerle hareket etmenin dönüşü olmayan sonuçlar doğurabileceği, pişmanlıklar yaşatabileceği anlaşılır.

Anneannem su taşıyor: Su sorunu üzerine kurulu olan öyküde kent yaşamının zorluklarından biri gözler önüne serilir:

“Bizim semtimiz kent merkezine hayli uzak. Gerçi çok eski bir semt ama nedense suyu yoktur. Hayır suyu vardır da yoktur.

Çeşmelerimiz vardır, evlerimizde musluklarımız vardır, ama su ikinci kata çıkar, üçüncü kata çıkar; bizim dördüncü kata çıkması için oturur bekleriz bir bakmışsınız bizim kata çıkmadan kesiliverir” (s.74).

Çarpık kentleşmeyle birlikte yeşil alanlar yok edilmekte, alt yapısız, eğreti binalar yükselmektedir. Bu da ardında bir yığın sorun getirmekte, çevreyi ve bireyi olumsuz etkilemektedir.

Öykü sutaşıma, suyun belirli saatlerde kısıtlı olarak kullanılması, günlerce suyun gelmemesi olayları ile devam eder. Çözüm olarak, itfaiyenin su dağıtmasıyla son bulur. Ancak geçici ve tam bir çözüm yolu olmayan bu yöntemle mahalle halkı avutulmuş olur:

“Mahallemizden birileri mi gitti yoksa telefon mu ettiler, bir akşamüzeri sokağımıza itfaiye arabası geldi.

- Aman yangın mı? diye hepimiz pencerelere koşuştuk.

Yo değilmiş. Bize su vermeye gelmiş. Neyimiz varsa, kap kakak, alıp yanına gideymişiz, istediğimiz denli dolduraymışız” (s.87).

Suyun çok kıymetli olduğu iletisi onu boşuna harcamak gerektiği de vurgulanır:

“Herkes bilirmiş, Hamdiye Hanımın çok su kullanacağını, yüreğinin dayanmadığını, bayıldığını söylerlermiş. Hamdiye Hanım da, gelecek kez, mutlaka az su döküneceğini söylermiş. Ama sıcak suyu görünce dayanamaz, o hafta yine bayılmış. Hamamcı bile kızarmış:

- Bu kadının döktüğü suyla on kişi banyo yapabilir, dermiş” (s.82).

(...)

“- Oğlum çok eskiden bir devlet başkanı, Harun Reşid’e armağan getirmiş, ama ne biliyor musun, bir şişe su getirmiş. Harun Reşid de ne demiş biliyor musun, dünyanın en güzel armağanı sudur, demiş, ya...” (s.91).

Çevreye duyarlı olmalı, doğal kaynaklarımızı bilinçli kullanmalıyız iletisi vemisafirperver olma, misafirperverlik iletilerine de değinilir:

“Bakkalın hanımı Cahide Teyze de birer kahve yaptı mı itfaiye arabasının sürücüsü ve yardımcısına, oh...

(...)

Anneannem bile onlara kol böreği yaptı, çaylar sundu.”

Aile içinde iş bölümü yapma, yardımlaşmanın önemine de vurgu yapılarak:

“Anneanneciğim bile su taşıyordu. Düşmeyeyim diye her zaman merdiven duvarlarını tuta tuta inerçikar, ya da demiri... O demirleri tuta tuta, o duvarları tuta tuta, kaç kez indi, kaç kez çıktı bilmiyorum. Biz;

- Yapma anneanne, etme anneanne, dedikçe o;

- Ben kullanmıyor muyum su, ben de kullanıyorum, diyordu” (s.88).

Anneannemin turşusu: Öykü anneannenin ev ekonomisine yaptığı katkılar özetlenerek başlar. Anneanne elinden geldiğince, el emeği göz nuruyla birtakım işler görür. Bere örer, kazak örer, tarhana yapar, salça yapar, biber kurutur... Bu sefer sırada turşu kurmak vardır. Anneanneye bu işleri yaparken ev halkı da yardım eder:

“Anneannem salt tarhana mı hazırlar?

Daha neler neler! Biber salçası hazırlar, domates salçası hazırlar. Biber kurutur. Ama bu işlerde hepimiz ona yardım ederiz...” (s.94).

Ev yapımı ürünlerin daha sağlıklı ve daha ekonomiktir iletisi de vurgulanmış olur.

“Tarhanamızı da o yapar. Bir kızar ki çarşıdan pazardan hazır çorba alanlara, tarhana paketi alanlara.

- Ay bunlarda hiç akıl yok, der. Yapın mis gibi, hem ucuz hem gıdalı mı gıdalı, boyasız moyasız, oh lezzete bakın” (s.92).

Anneanne tüm bu zahmetlere çocukları ve torunları için katlanır:

“Bunların hepsi bir yana da anneannemin turşuları, illa ki turşuları... Ah ne turşudur onlar, suyu şurup mudur, biberi dalından kopmuş mudur, o ne lezzettir, o ne tattır... Babamın biraz midesini ekşitir, ama anneme, ablama, bana hiç dokunmaz. Anneannem mi o hemen hiç yemez, ama bizim yememizle mutlu olur” (s. 96-97).

Anneanne sevdikleri için fedakârlık yapar, onların mutluluğu ile mutlu olur.

Anneanne bu sefer bir değişiklik yaparak turşuyu tenekeye kuracaktır. Çünkü anneanne yenilikçi, hevesli, girişimci ve meziyetli bir kadındır. Aynı zamanda da çok inatçıdır:

“Anneannem bu, yeni bir şey duysun da yapmasın, duysun da denemesin, mutlaka yapacak, mutlaka deneyecek” (s.100).

Buradan girişimci bir ruh ve kendine güven duygusu başarının anahtarıdır iletisine ulaşılır.

Anneanne hayat tecrübelerini ve bilgilerini paylaşmaktan da çok hoşlanır:

“Bir de sever ki anneannem öğretmesini. İster ki hepimiz başında duralım bir bir bakalım, öğrenelim” (s.102).

Turşu konulan tenekenin ağzını lehimlemek için muslukçunun söz verdiği gibi söylenen saatte gelmesi de yine büyüklere / yaşlılara saygı göstermeli ve yapılan iş hakkıyla yapılmalı, verilen söz tutulmalı iletilerini verir:

“Ama muslukçu geldi.

- Hiç yaptığım iş değil ama yaşlı teyzenin hatırı için dedi” (s.104).

Komşuluk ilişkilerine de vurguda bulunulur:

“Anneannem içindekilerden bir çanağa koydu. Müzeyyen Teyzelere götürdüm. Onlar da sevdiler” (s.110).

Komşuluk ilişkileri sürdürülmeli, komşulara ikramda bulunulmalı.

Anneannem salıncağa biniyor: Metin ile anneannesi çok iyi iki arkadaştır. Her zaman birlikte vakit geçirir, beraber parka giderler. Metin ve anneanne birbirlerini çok sevmektedirler:

“Yaz olsun, kış olsun, biz anneannemle parka gideriz. Eskiden de anneannem beni parka götürürdü. Anımsıyorum, kışın güneşli günlerini seçer, elimden tutardı. Adımlarını bana uydurur, benimle konuşarak giderdi...” (s.111).

Paylaşmanın güzelliğine de vurgu yapılır. Anneanne parkta Metin için getirdiği yiyecekleri diğer çocuklara da dağıtırken, bankta yanındaki yaşlı kadınlarla sohbet edip hayat tecrübelerini, bilgilerini, duygularını paylaşır.

“Ben salıncakta sallanırken, bir bakarım salıncağa elmalı şeker getirmiş, bir bakarım keten helvası getirmiş. Bazen keten helvasını böler, salıncaktaki bütün çocuklara birer parça olmak üzere dağıtırdı” (s.112).

“Anneannem oturur oturmaz, ben ya salıncağa koşuyorum ya da kaydırağa. Anneannem yanına gelen yaşlı bir kadınla konuşmaya başlıyor.

Birbirlerine torunlarından, çocuklarından söz ediyorlar...” (s.114).

“Kibrit çöplerini sivirtir, her zaman parkta yanında hazır bulundurur. Şayet yörede bir çocuk varsa, benim patates yediğimi görmüşse, mutlaka onu da ortak eder, kibrit çöpünü geçiriverir patates kızartmasına, çocuğa sunar” (s.116).

Anneanne çok hamarat, meziyetli ve çalışkan bir kadındır. Boş durmayı hiç sevmeyen anneanne parkta da boş durmaz örgü örer:

“Gözlüğünü takar, orada da, çoraplar örer, hırkalar örer. Bazen yanındaki yöresindeki genç annelere de öğretir” (s.117).

Bütün yaşlı insanlarda olduğu gibi anneannede de geçmiş günlere özlem vardır. Ayriyeten yaşlı insanların çocuksu yönleri çok daha fazla ağır basar. Anneanne de içindeki salıncağa binme isteğini doğrudan söyleyemese de bir şekilde Metin’e hissettirir. Anneannesinin bu isteğini anlayan Metin ile anneanne salıncağa binerler:

“- Ah Metin, dedi, bu apartmanlar da ev mi sanki? Şimdi bir salıncak kurayım desen, hani ağaç, hani dalı. Eskidendi o, yaşlısı maaşlısı, canı çeken kurardı salıncağı dalın birine, oh bir o yana, bir bu yana, sallanır dururdu.

Anladım:

- Anneanneciğim, dedim, sen salıncağa binmek istiyorsun?” (s.117).

“Anneanneciğim, sanki yaşamında ilk kez salıncağa biniyordu. O denli mutluydu ki... Kim bilir belki de o şimdi burada, bu salıncağın üstünde değildi, çocukluk anılarıyla birlikte, çocukluk yıllarına, evlerine, bahçelerine, bahçelerindeki salıncağına gitmişti” (s.123).

Yaşasın kanal anneanne: Öykü anneannenin akşam yemeklerinden sonra çay demlemesi ve sunmasıyla başlar. İsrafın doğru bir şey olmadığı vurgulanır:

“... Öyle çayı dakikalarca ocağın üzerinde tutmaz.

“Çay kaynaya kaynaya demlenmez, durduğu yerde demlenir, der” (s.7).

Televizyon yüzünden anneanne biraz muzdariptir. Televizyon izleme anneanneye tercih edilir. Anneanne içten içe bu duruma çok üzülür kendini yalnız hisseder.

“İşte böyle çaylar yudumlanırken, anneannem heyecanlanır, eski günleri anımsar ve başlar:

- Şimdi çocuklar bakın, ben daha on iki yaşındayken...

Ama sözü ağzında kalır. Ablam kalkar televizyonunun sesini açar, babam öksürür, annem;

- Aman anne yine başlama der.

Anneanneciğim, benim gözlerime bakar, dinlememi ister, onlar duymasınlar diye fısıltıyla anlatmaya da razıdır, ama o sıra televizyonda bir diziyi, bir filmi izlediğim için ben de dinleyemem anneannemi. O zaman mırıldanır, Tekir’e anlatıyormuş gibi yapar, sesi yavaş yavaş yiter, gider. Salt içini çekişini duyarım.

Hiç mi hiç sevmez televizyonu” (s.9-10).

Anneanne aile bireyleri ile iletişim kuramadığı için kendini yalnız hisseder. Gereğinden fazla televizyon izlenen ailelerde iletişim giderek azalır ve yok olur.

Buradan teknoloji doğru ve bilinçli kullanılırsa faydalıdır iletişime de ulaşılır.

Televizyonun bozulmasıyla birlikte aile içinde televizyonsuz da güzel vakit geçirilebileceği anlaşılır. Anneannemin anlattığı masal ve anıların tadına doyum olmaz. Anneannenin anlattığı bir masalda, ölümsüzlük ormanı arayan tavşanın verdiği ders güzeldir:

“... Bu tavşancık birkaç orman daha gezdikten sonra ölümsüzlük ormanını bulmuş: ama orada onurluca yaşamının olanağı yokmuş (...) İşte bunları görünce tavşancık dayanamamış.

“Yok” demiş oradaki hayvanlara, “böyle onursuz yaşamaktansa ölmeye razıyım, aslanın ölmezlik otu kendinin olsun” (s.22).

Her gece yatmadan önce aile bireylerinin birbirlerine “iyi geceler” dileklerinde bulunulması da yine örnek teşkil etmektedir:

“... Ah anneanneciğim, bazı geceler o denli daldık ki televizyona, onun dürtmesiyle kendimize gelirdik.,

- İyi geceler, dedim çocuklar, iyi geceler.

- Ha, iyi geceler anneanneciğim” (s.18-19).

Anneannem pazara gidiyor: Pazara gitmek isteyen anneanne ile kimse arkadaşlık edip pazara gitmek istemez. Sonunda Metin anneannesinin ısrarlarına dayanamayıp anneanneyle birlikte pazara gitmeye, anneannesine yardım etmeye ikna olur. İnsanlara, büyüklerimize yardım etmeli, ihtiyaçlarını gidermeye çalışmalıyız, iletisi verilir:

“- Gidiyoruz gidiyoruz. Ben bilmez miyim torunumu, gözünden anlarım. Yo yo kaşlarından anlarım. Böyle kaşları havaya kalktı mı Metinimin, bil ki tamam razı oluyor. Eh ben hazırlanayım.

Gözümün içine bakıp, “Hazırlan anneanneciğim” dememi bekliyordu. Demedim. Sanki anneannem hazırlanmayacak. Az sonra mutfaktan gelip çantayı uzattı:

Pazara giderken anneannemin konu komşu, herkese haber verip, bir isteklerinin olup olmadığını sormasıyla yine yardımseverlik konusuna değinilir:

“Anneannemin huyudur; sanki konu komşu, bakkal kasap kendisine nereye gittiğini soruyorlarmış gibi, herkese söyler:

- Pazara gidiyoruz da.

Öyle de iyi yüreklidir ki anneannem:

- İsteddiğiniz bir şey varsa alıp gelelim... (s.36-37).

Pazara giden anneannenın bazı huy ve davranışları da eleştirilerek birtakım iletiler verilir. Anneanne tanıdığı birini görünce yolu kapatıp uzun uzadıya konuşması doğru değildir. Kalabalık yerlerde yolu kapatıp uzun uzun sohbet etmek yanlışdır:

... Anneannem tanıdığı yaşlı bir kadını görmüş pazar yerinde. O kalabalıkta, anneannemle yaşlı kadın başlamışlar konuşmaya herkesin gelip geçtiği yerde; “Amanın oğlun nasıl, amanın kızın nasıl, amanın torunlar nasıl, amanın senin miden, amanın benim dişlerim...

Söz uzadıkça uzuyormuş, annem bir yandan;

“Haydi anne gidelim artık” diyormuş, anneannem;

“Dur kızım ne konuştuk ki” diyormuş.

Bir yandan da gelip geçenler;

“Hanımlar çekilin yolun ortasında, kapatmayın yolu” diyorlarmış; ama anneannemle o yaşlı kadın kimseyi duymuyormuş!” (s.31).

Ev işlerinde iş birliği yapılması gerekir:

“Gerçekten ikimiz de yorulmuştuk. Ama az sonra annem geldiğinde onun ne denli mutlu olacağını düşündükçe seviniyorduk. Sebzeleri naylon torbalara koydum, buzdolabına yerleştirdim, meyveleri anneannem yerleştirdi. Karpuzu ikiye böldü, kan kırmızı bal gibi:

- Ah, dedi, adamın adresini alsaydık, bir teşekkür mektubu yollardık.

“İyilikte bulunanlara teşekkür edilmelidir.”

Güldük, karpuzun yarısını buzluğa koyduk. Anneannemle ablam fasulyeyi ayıkladılar. Ablam yemeği ocağa koyduğu sırada kapının zili çaldı. Gelen annemdi... (s. 58).

Yine işini hakkıyla yapma, kazancını helâl yollardan kazanma iletisine de değinilmiştir:

“Şişeleri büfeciye verdim. Annem kara üzümü sever. Anneannem önce kara üzüm aldı, bir kilo. İri, incecik kabuklu. Satıcı çok uysal bir adamdı. Anneannem de çok

dikkat etti. Bil salkımı alttan çekti ama öteki salkımlara zarar vermedi. Pazarlıkta da anlaşınca, anneannem satıcıyı çok sevdi. Ona;

- Galiba sen daha yenisin, dedi.

- Yo, dedi satıcı, eskiyim; ama benim müşterilerim bellidir, istedikleri gibi alırlar, çünkü kötü mal satmam. Bakın şu üzüme” (s.55).

Anneannem arkadaşına gidiyor: Anneanne bu sefer beş yıldır görmediği arkadaşı Rukiye Hanım’ı ziyaret etmek ister. Herkesin olduğu gibi anneannenin de arkadaşları vardır ve onlarla görüşmek ona iyi gelir. Çünkü arkadaşlık sosyal bir ihtiyaçtır. Arkadaşlar iyi ve kötü günlerde bir destektir, dert ortağıdır:

“Kalktı anneannem, annemi öptü, annem elindeki işten başını kaldırdı, anneanneme gülümsedi. Anneannem bu kez annemin saçlarını okşadı:

- Hı, dedi, beni bir kez daha götürsen ya Rukiye’ye. Tastamam beş yol oldu görmeyeli” (s.60).

Rukiye Hanım’ı hep anneanne ziyaret etmektedir. Çünkü Rukiye Hanım’ın kızı ve oğulları onu hiç dışarı çıkarmıyorlardır. Bu konuda anneanne şanslıdır. Ayrıca Rukiye Teyze başka konularda da çocukları ve torunlarından pek memnun değildir:

“Annem hiç anımsamıyordu. Ama anneannem çok şeyi anımsıyordu. Arkadaşı Rukiye’ye demiş ki: “Sen de bize gel.” Anneannemin arkadaşı Rukiye Hanım öyle bir ah ah çekmiş ki, sokaktan geçen yoğurtçu bile duymuş. Çünkü kızı da oğulları da onu hiç dışarı çıkarmıyorlarmış. Benim anneannem şanslıymış...” (s.59).

“- Çok dayattım, çok direttim ama yenildim, dedi.

İçini çeke çeke konuşuyordu.

- Ben dünyada burayı apartmanın yaptırmam, dedim.

Ağlıyordu.

Anneannem de ağlıyordu.

Rukiye Teyze, gözü salon kapısında anlatıyordu:

- Kız küstü benimle konuşmaz olduydu. Oğlanlar da hiç uğramaz oldular”(s.74).

“Söz döndü dolaştı, bu kez torunlarından açıldı. Anneannem biz torunlarından çok memnun olduğunu söyledi. Ama Rukiye Teyze torunlarından hiç memnun değilmiş.

- Hiç hiç, hiçbir isteğimi yerine getirmezler.

Anneannem saçlarımı okşayarak

- Bizimkiler çok iyi, dedi, bak beni buraya bile getirdi.

Rukiye Hanım içini çekti:

- Beni konuşturuyorlar bile, dedi. İşte benim yerim.

Salonun sokağa bakan geniş penceresinin yanındaki koltuğu gösterdi.

- Akşama dek o koltuğun üzerindeyim...” (s.77).

Türk geleneklerine göre anne baba saygındır, değerlidir. Anne babalar huzur evine gönderilmez. Büyüklere özellikle de anne babaya çok saygı gösterilir, nine ve dedeler çok sevilir. Yaşlı insanlar çok duygusal olduklarından daha fazla ilgi ve sevgi göstermek gerekir.

Bu öyküde misafirlik konusuna da değinilir. Misafirlğe gidecek olan anneanne üstüne başına son derece dikkat eder, günler öncesinden temizleme ve ütü işlerine girer. Yine arkadaşı Rukiye Hanım’a giderken eli boş gitmez. Lokum götürür:

“... Başladı Rukiye Teyze’ye gitme hazırlıklarını yapmaya. İnce bir mantosu var, kaç yıllık, bazı yaz günleri balkonda uyurken benim üzerime örterdi, açık mavi bir manto. İşte bu mantoyu yıkadı. Basbayağı yıkadı, iç çamaşırı yıkar gibi. Manto bir çekti. Anneannem mantonun ucunu bana uzattı: ...” (s.60).

“Manto işini yola koydu ya anneannem, bu kez ayakkabı işine el attı. Bir kara ayakkabısı var, onu yoldan geçen boyacıya boyattı; ama dolaba koymadı, göz önüne koydu. Her gün eline bir bez alıp parlatıyordu. Eski alışkanlık, durmadan anneme soruyordu:

- Yolluk ne yapayım? Diye”(s.61).

“Anneannem boyuna ayakkabısını parlatıyordu. Rukiye Teyze’ye götüreceği lokumu her gün buzdolabından çıkarıp bakıyordu”(s.64).

Yaşlılara ve büyüklere saygı gösterilmeli, ihtiyaçları giderilmeli, her türlü yardımda bulunulmalıdır. Öyküde de anneanneye otobüste hemen yer veren verilmesi ile bu ileti verilmiş olur.

Öykünün sonunda umduğunu bulamayan anneanne hem büyük bir düş kırıklığı yaşar hem de ailesine, sahip olduklarından dolayı şükranlık duyar:

“Kapının zilini çalıp;

- Anne biz geldik, dediğimde, anneannemin şaşkın sesini dışarıdan duydum:

- Aaaa!...

Kapıyı açtı.

- Hani siz yatıya kalacaktınız?

Anneannem hiç konuşmadı. Anneme sarıldı, öptü. Babama sarıldı, öptü. Ablamı kucakladı, muç muç, muç diye üç kez öptü. Beni de üç kez öptükten sonra;

- Ölmüş Rukiye, ölmüş dedi.

- Hı?! dediler ötekiler

- Yaşarken ölmüş” (s.79).

Anneannem pikniğe gidiyor: Öykü anneanneninin yemek yeme alışkanlıklarıyla başlar. Anneanneninin yumurta haşlaması ve yiyiş şekli anlatılırken kavga etmenin doğru bir davranış olmadığı vurgulanır:

“İşte anneannemin yumurtasını haşlamaya başladığı anda, babam;

- Tamam, çocuklar, anneanneniz az sonra kavgaya gidiyor, der.

Yo, hayır, anneannem hiç kavgacı değildir. Şimdiye dek kimseyle kavga etmemiştir. Kavga edenleri ayırmaya da bayılır. Salt anneannem hoşlanmış yumurtayı öyle sever, hepsi o” (s.82).

Yemek yeme alışkanlığı ile de doğru bilgilere değinilir:

“İşte anneannem böyle, tok gözlü, az yiyen, midesinin sağlığını düşünen bir insan...” (s.84).

Herkes geçimini rahatlıkla sağlayamaz ve bu ekonomik sıkıntı bütün aile bireylerini etkiler:

“- Abovvv, çocuklar kaç yıl oldu biz pastırma yemeyeli. Fazlı oğlum, pastırma yiyemiyoruz, bari çemen al gel yiyelim, hı. Durun durun en iyisi ben üç aylığı aldığımda size yüz gram pastırma alayım” (s.84).

Doğadan, yeşillikten, kuş cıvıltısından, temiz havadan uzak kalan anneanne, kent yaşamından sıkılır. Bunun için de pikniğe gitmek ister. Oysaki pikniğe gitmek, yeşil alan bulmak, temiz hava solumak o kadar kolay değildir. Ancak ev halkı anneanneninin ısrarına dayanamayıp onun hatırı için anneanneye eşlik ederler:

“Pikniği daha çok anneannem için isteriz. O ister, söylenir günlerce:

- Koca bahar geldi geçti, beni bir pikniğe götürmediniz?

Oysaki biliriz pikniğe gitmenin ne denli zor olduğunu. Sanki yalnız biz miyiz, yağınla insan o Pazar günü pikniğe gidiyor, ellerinde sepetler, çantalar, piknik tüpleri. Benim elimde de beş kiloluk su bidonu. Otobüsler dolu gelir, elimiz otobüsten, sonra dolmuş bekle. Piknik yerinde bütün ağaçların altı tutulmuştur” (s.85-88).

Anneannemin apartman kuzusu: Anneanne bu kez kuzu beslemek ister. Ancak apartman şartlarında bu pek mümkün değildir. Anneanne her zaman olduğu bu konuda da çok kararlı ve ısrarcıdır. Sonunda kuzu alınır. Burada anneannenin hayvan sevgisi ve çocuklara da bu sevgiyi aşılması vurgulanır. Anneanne de Metin de hayvanları çok sever:

“- Yanlış anlamadım değil mi anne? dedi. Sen apartman dairesinde oturuyordun ve bizden kuzu istiyorsun, yani canlı bir kuzu, hı, öyle mi?

Bu kez anneannem seslice söyledi:

- Aaa, dedi, elbette canlı kuzu istiyorum, öteki türlü kuzu kasapta çok” (s.8).

“İşte böyle bir akşam yemeğinde babam;

- Of of aman of, ne yaparsan yap anne, dedi.

Anneannem bağırıldı:

- Amanın alayım mı Yılmaz’ı?” (s.23).

Anneanne, Metin ve apartmandaki çocuklar büyük bir sevgi ve ilgiyle kuzuyu beslerler. Yazın bahçede sorunsuz bakılan kuzuyu sonbahar gelip havalar serinleyince bakılamaz. Kuzu üşür. Tek çare kuzuyu satmaktır. Bu duruma anneanne ve Metin çok üzülür:

“Anneannem bir ara “Yılmaz”ı odama alacağım” diye tutturdu ama boşuna tutturdu. Kar yağıyordu.

Yılmaz öksürüyordu.

O gün anneannem de, ben de yanında kalamadık, parka gittik... Anneannem boyuna ağlıyordu” (s.45).

Anneanneme piyangodan para çıkıyor: Öykü ileti doğrudan verilerek başlar. Şans oyunlarının insanları tembelleğe sürüklediğini ve kazanılan paranın hak edilmeden kazanıldığı vurgulanır. Şans oyunları kişileri sonu olmayan bir hırs tuzağına düşürür:

“Babam her zaman talih oyunlarının karşısındadır. Bize şunu söyler:

- İnsan çalışarak emeğiyle bir şeylerin sahibi olmalı. Havadan gelen para insanı tembel yapar.”

Onun için ne piyango bileti alır, ne toto oynar, ne at yarışlarına katılır.

- Bu tür şeyler insanlara bol bol düş kurdurur, der”(s.46).

Ancak anneanne Fazlı Bey’le aynı fikirde değildir. Toto oynar, piyango bileti alır. Netice hep hüsrân olur ama anneanne yine de vazgeçmez talih oyunu oynamaktan. Ümidini yitirmez.

Boş hayaller kurmak insana hayal kırıklıkları yaşatır. Ümit edilen her şey gerçekleşmeyebilir. Boş hayaller ve ümitler sadece zaman kaybına sebep olur.

Anneannem çamaşır yıkıyor: Öyküde “geçim sıkıntısı, herkes geçimini kolaylıkla sağlayamaz.” İletisi üzerinde durulur. Anneanne çamaşır yıkama yöntemini ve deterjanları çok pahalı bulur. Eskiden çamaşırın elde ve külden elde edilen sabunlarla yıkandığını ve bunun hem çok ekonomik hem de çamaşırını çok daha beyaz yaptığını savunur.

“Siz beni hiç dinlemiyorsunuz, ah ah beni bir dinleseniz, bakın o zaman çamaşırını kaç liraya yıkıyoruz.

Oturur, hesaplar kitaplar yapar.

- Deterjan, der parmağını yumar, elektrik parası der, parmağını yumar, şusu busu... Ondan sonra öyle bir “abooooov” çeker ki, dersiniz salonun tavanı çöktü... Koşar annemin yanına;

- Beni dinle, söyle Fazlı bana biraz kül bulsun, ama odun külü olacak ha.

Annem söylenir:

- Anne, der, hiç bu zamanda külle mülle çamaşır yıkanır mı?”

Anneanne bu konuda da kararlı ve inatçıdır. Aynı zamanda da çok çalışkan ve üretken de olan anneanne külden sabun elde etmeyi ve sabunla çamaşır yıkamayı başarır. Anneanne deterjanlarını duyan apartman sakinleri de bu yöntemi kullanırlar ve çok memnun kalırlar:

“O pazar...

Anneannem leğeni çekti önüne.

- Haydi benim kuzum, dedi bana, al bakalım şu saplı tası nah şu tencerenin içine küllü sudan hiç bulandırmadan koy da gel.

Küllü su yeşilimsi bir renk almıştı. Bu yeşilimsi sudan bulandırmadan tencereye koydum. Eve girince anneannem:

- Aman çalkalandırma, dökersen sonra anneannenin deterjanını, çok değerlidir.

- Dök bakalım onun dörtte birini şu leğene.

Anneannem üzerine sıcak su ekledi, şöyle çamaşırları çalkaladı, ardından sabunla girişti. Sabunu sürdüğü çamaşırı, suyun içine sokuyordu.

(...)

- A Fazlı oğlum, bizim zamanımızda deterjan mı vardı, çamaşır makinesi mir vardı? diyordu”(s.90-92).

Ev üretimi ürünlerin daha ekonomik ve daha kullanışlı olduğu iletisi verilir. Ancak balkonda çamaşır tokmaklamak, elde çamaşır yıkamak kalıcı ve kesin bir çözüm değildir. Bir takım değişikliklere ne kadar diretilse de ayak uydurmak zorunda kalınabilir. Teknolojik aletler de böyledir. Doğru ve bilinçli kullanılırsa fayda ve rahatlık sağlar.

Anneannem hırka örüyor: Üretmeyi, çalışmayı, faydalı olmayı çok seven anneanne bu öyküde de yine sürekli bir şeyler öreerek meziyetlerini sunar. Anneanne aynı zamanda çok sabırlı ve alçak gönüllüdür. Her şeye, her yere bir örtü ören anneanne bu sefer gaz lambasına bir kılıf örmüştür:

“Anneannem örer, bitirir, geçirir lamba camına, o anâ dek, “Anneanne şöyle mi olacak, anneanne böyle mi olacak” diye yaptığı şeye değer vermeyen biz, şaşar kalırız örgünün güzelliği karşısında, rengin karşısında, anneannemin sabrının karşısında.

Ama anneannem o denli alçakgönüllüdür ki;

- Aman canım o da bir şey mi? der, geçer” (s.105).

Tekirle çok iyi arkadaş olan anneanne Tekir’i çok sever, ona çok kıymet verir. Hayvan sevgisinin çok güzel işlendiği öyküde anneanne Tekir’e de patikler, kazaklar örer:

“- Bak Tekir, tamam haklısın, patiğe kızdın tırnaklarını kullanamıyordun, ama yapacağım kazağa ne diyeceksin bakalım?

Yo yo, bir öreyim, bir geçireyim üzerine, bu soğuk havalarda bana sağ ol diyeceksin. O zaman ısınacağım diye yorganın içine girmek istemeyeceksin.

Artık yünleri Tekir’in beğenisine sunar:

- Tekir bak bakalım, şu yeşilden mi olsun, yoksa sarıdan mı olsun? Ay sarı yakışır benim Tekirime, sarı yakışır” (s.109).

Anneanne kış ayları için Metin’e de bir kazak örmeye karar verir. Ancak kazağı bir türlü tamamlayamaz, sürekli söker. Kış aylarına kazağın yetişemeyeceğini düşünen Metin ve diğerleri öykünün sonunda büyük bir sürprizle karşılaşır. Çok becerikli ve

hünerli olan anneanne meziyetini sunarak faydalı olmayı ve ailesini sevindirmeyi çok sever. Çocuklarının mutluluğu anneannenin mutlu olması için yeterlidir. Anneanne sürpriz olsun diye kazakları söker görünmüş, sonunda herkese birer kazak örmüştür:

“Anneannem kıs kıs gülüyordu.

- Size sürpriz yapmak istedim, söker gibi yapıyordum, yalandan iki sıra söküyordum, sonra gece siz yattıktan sonra odamda örüyordum... İstedim ki hepiniz birden giyesiniz. En çok arzuladığım bir şeydi bu, emeğimi hepinizin üzerinde, aynı anda görmek” (s.118).

Emeklerinden dolayı anneanneye teşekkür edilir, anneanne de güle güle, sağlıklı giymelerini temenni ederek öykü son bulur.

Anneannem gelin oldu: Öykü büyük sözü dinlemenin ve sağlıklı beslenmenin önemine vurgu yaparak başlar:

“Bilmem ki sabahleyin aç karnına yediğim armut mu dokundu? Annem armudu elimde görünce;

- Onu kahvaltıdan sonra ye Metin, dedi.

Ama ben annemin sözünü dinlemedim. Armudu öyle bir yedim ki elimde salt çöpü kaldı. Bir de suluymuş ki, sabah sabah mideme soğuk şurup gibi indi.

Ardından da bir bardak soğuk su içtim ama anneme göstermedim.

Zaten sabahleyin içim yanarak uyanmıştım, canım öyle su istiyordu ki. Gece anneannem bize mısır patlatmıştı. Ben de o denli yemiştım ki, eh sabahleyin de ilk içim soğuk su içmek, armut yemek oldu.

İkinci dersteydik, karnım ağrımaya başladı. Öğretmenim sordu:

- Ne oluyor Metin?

- Karnım ağrıyor öğretmenim, dedim.

- Ne yedin? diye sordu.

- Şey öğretmenim, armut yedim, soğuk su içtim, okula gelinde de gazoz içtim.

Selçuk bana pestil verdi, onu yedim.

- Oh oh oh, dedi, öğretmenim, elbette karnın ağrır” (s.7-8).

Sabah kahvaltı yapmadan abur cubur yiyen Metin annesinin de sözünü dinlemeyince hastalanır. Öğretmeni Metin’e eve gitmesi için izin verir. Metin eve geldiğinde büyük bir sürprizle karşılaşır. Anneannesi gelinlik giyinmiştir. Şaşkına

döner Metin ilk dakikalardan sonra kendine gelince anneannesinin bu halini çok beğenir. Anneanne ve Metin bu durumu oyuna dönüştürür ve çok eğlenirler.

Anneanne ile torunu Metin çok iyi iki arkadaştır. Birlikte çok iyi vakit geçirip çok güzel anlaşırılar:

“- Çok yakışmış anneanne, dedim.

- Hadi ordan, dedi. O da kahkahalarla güldü.

Ben başladım hemen sesli sesli “Nay nay naaay” diyerek bağırdım:

Gelin ilk dansını yapıyooor...” (s.12).

Metin oyun oynarken boş sandığı fotoğraf makinesiyle anneanneninin resmini çekmiştir. Fazlı Bey tesadüfen olaydan birkaç gün sonra fotoğrafları tab ettirirken anneanneninin fotoğrafını görür. Bunun üzerine anneanneye yaş gününde resmi çerçevelettirip Bahri Bey’in resminin yanına asarak sürpriz yapılır. Çok duygulanan ve şaşırın anneanne sadece “canım sıkılmıştı” diyebilir.

Yaşlı insanlar çok duygusaldır ve çocuk yönleri daha ağır basar. Bunun için yaşlı insanlara çok daha duyarlı davranmalı, daha çok ilgi ve sevgi gösterilmelidir.

Anneannemin tarhana ağacı: Anneannemin tarhana yapması ev yapımı ürünlerin hem daha lezzetli hem de daha ekonomik olduğu iletisini verir:

“Annem;

- Yine ne yapıyorsun anne? diye sordu.

- Tarhana yapacağım, dedi anneannem.

- Nasıl yapacaksın anne apartman katında?

Anneannem balkonu gösterdi:

- Balkonumuz var ya kızım. Hem şuncacığı kaç lira? Ben yaparsam çocuklar doyum tokum tarhana çorbası içerler” (s.35-36).

Havanda buğday döven anneanneye yapılan uyarıda ve anneanneninin aldığı önlemlerde etrafımızdakileri rahatsız edici davranışlarda bulunmamalıyız iletisi verilir:

“O gece yemekten sonra anneannem havanda buğday kırmaya başladı.

- Ooo, dedi babam, komşular rahatsız olacaklar anne.

- Olmazlar, dedi anneannem, baksana oğlum Fazlı havanı neyin üzerine koymuşum.

Anneannem iki minderin üzerine koymuştu havanı” (s.43).

Anneanne büyük bir sabır göstererek tarhanayı yapar, kurutur. Sonunda lezzetine doyum olmayan tarhana çorbası yapılmış olur.

Emeklerin sonucu sabrederek alınır iletisi vurgulanmış olur.

“Geçen Pazar günü anneannemin tarhanasından yedik hayır yemedik, sanki kapıştık. Annem babam çok sevdiler, biz ablamla çok sevdik (...) Ağzımıza götürdüğümüz her kaşıktan sonra anneanneme teşekkür ettik. Yediğimiz tarhana, şimdiye dek yediklerimizin hiçbirine benzemiyordu.

Babam dedi ki:

- Biberi ben kurutacağım çatıda, dizi dizi...
- Bir kez olsun bile ev tarhana koktu demeyeceğim.

Ben ne diyeyim, ben ne diyeyim:

- Anneanneme öyle asma yaprakları bulacağım ki... dedim” (s.57-58).

Yine bu konuşmalardan “iyilikte bulunanlara teşekkür etmeli” ve “aile içinde işbölümü yapılmalı” iletilerine ulaşılır.

Uçtu uçtu anneannem uçtu: Anneanne ve Metin’in lunapark maceralarının anlatıldığı öyküde, anneannenin içindeki yaşama sevinci ve çocuksu yönü vurgulanır. Anneanne yaşam dolu, hayattan zevk almayı bilen, içindeki çocuğun hep canlı olduğu sevecen bir kadındır:

“Anneanneler, torunlarının ellerinden tutar, onları lunaparka götürüler değil mi? Bizim evde ben anneannemin elinden tutup onu lunaparka götürürüm. Yok canım öyle her zaman istemez, ama şöyle hiç olmazsa yılda bir kez mutlaka lunaparka gitmelidir anneannem...” (s.59).

Metin’in anneannesini lunaparka götürmesi yaşlı insanlara yardım etmeli, ihtiyaçlarını gidermeye çalışılmalıdır iletisini de verir.

Çocukluk günlerindeki lunapark anılarını anlatan anneanneye sihirbazın kitap hediye etmesi ile okuma sevgisi ve alışkanlığı edinmek gerekir iletisi verilir:

“Bu kız öyle çalışkan, öyle bilgili, öyle iyi kalpli bir kız ki...”

Adımı sordu, söyledim:

“Hikmet, sınıfının en çalışkan kızı, mahallenin en sevilen kızı. Ben onunla burada çok küçük bir şaka yaptım. Bu masanın üzerinde gördükleriniz onun çantasından çıkmadı. Onları ben sihir gücümle çantasının içine koydum ve bir bir ellerimle çıkardım. Hikmet’in çantasın içinde başka şeyler var.”

Sihirbaz böyle dedi.

“Ay aman” dedim. Bakalım şimdi de çantamın içinden neler çıkaracaktı? Ah çantamı bir kapabilsem, atlayıp kaçacağım ama çantam sihirbazın elindeydi, bir elini de çantamın içine sokmuştu. Bağırıyordu:

“Bravo çalışkan Hikmet, aferin çalışkan Hikmet... İşte Hikmet’in kitabı...”

Çantamın içinden bir öykü kitabı çıkardı. Ne zamandır alma istiyordum, sihirbaz bağırıyordu:

“Hikmet durmadan kitap okuyor. Çünkü o okumasını çok seviyor.”

Okumasını seviyorum ya, başımı salladım.

“Bravo Hikmet... Hikmet yalnız okumuyor, yazmasını da çok seviyor. İşte onun defteriii...”

Çantamın içinden çok güzel bir defter çıkardı.

“Bu bir anı defteri... Hikmet anılarını yazıyooor. Hem de çok güzel yazıyooor!...”

Gerçekten anılarımı yazıyordum ama öyle bir anı defterim yoktu” (s.69-70).

Lunaparka gitme hazırlıkları yapan anneanne evde yiyecek ve içecek hazırlar. Böylece ev yapımı ürünlerin daha güzel, sağlıklı ve ekonomik olduğunu vurgular:

“Hiç evde lunapark hazırlığı yapılmadan gidilir mi?

Anneannem mutlaka bu hazırlığı yapacak. Oradaki sandviçler gazoz şerbet kim bilir kaç liraymış, ama anneanneminkiler hüphüpmüş... lüp lüp yiyecekmişim, hüp hüp içecekmişim, oh temiz temiz...” (s.77).

Lunaparka gitmek üzere minibüse binen Metin ve anneanne hem trafik dersi verir hem de hurafelere batıl inançlara inanmanın doğru olmadığını vurgularlar:

“Sanki dolmuşun sürücüsü ona sormuş gibi, ona da söyledi:

- Metin istedi de, lunaparka gidiyoruz.

- Uf aman teyze, dedi ince bıyıklı sürücü, mutlaka o korku tüneline girin, aman bir korkuyorsunuz, bir korkuyorsunuz.

- Aman aman, dedi anneannem, sen önüne bak, dolmuşun ne farkı var korku tüneline, az daha önümüzden gelen arabayla çarpışacaktın.

- Ben mi hanım teyze, uf ben ustayım ki... Şimdi o korku tüneline girince hanım teyze, böyle hortlak üzerine atılıyor.

- Sen koskoca adam hortlaktan korkuyor musun?

- Öyle korkunç ki hanım teyze, böyle hortlak üzerine atlıyor.

- Sen diri hortlaklardan kork. Hem neymiş öyle hortlak mortlak, öyle şey olmaz, hepsi uyduruk...

- Ne uyduruğu hanım teyze, bir süpürgeli cadı var. Ühüüü uça uça insanın üzerine geliyor.

Anneannem kızmıştı.

- Pekiyi bu cadının motoru neredeymiş ha?

Sürücü şaşırды, geriye döndü. Anneannem;

- Önüne bak önüne, dedi.

- Ne motoru hanım teyze?

- Sen cadı uçuyor dedin ya, cadının motoru nerede?

- Hiç cadının motoru olur mu hanım teyze, süpürgesi var ya, süpürgesine binip uçuyor.

- Haydi oradan, hiç süpürge uçurur mu? Sen bu gece açıkta yatıp üşütmüşsün galiba, kafan da üşümüş. Ben öyle cadıya madıya inanmam” (s.78-79).

Dolmuş sürücüsünün kılık kıyafetini de eleştiren anneanne her zaman temiz ve özenli giyinilmeli iletisini de vermiş olur:

“- Tıraş olmamış, sakallar bir karış, o gömleğin kiri öyle üzerinde, ağzında sigara, gözünde kara gözlük, asıl korku tünelinden kendisi çıkmış gelmiş haberi yok” (s.80).

Ayağımızı yorganımıza göre uzatmalı, bütçemize göre harcama yapmalıyız iletisi ise:

“Lunaparkın müziğini duymuştuk. Çok çeşitli şeyle birbirine karışıyordu. Gerçekten lunaparkı ben de çok seviyordum. Ama burada her şey pahalıydı. Bizim bütçemizle her zaman bunlara binmek olanaksızdı. Beni anneannem buraya getirmese belki babam annem hiç getirmeyeceklerdi” (s.80).

Anneannem bisiklet yarışısı: Anneanne üç aylığı ile Metin’e sürpriz yapacaktır. Metin ve ablası Oya ile konuşmak isteyen anneanneye ders çalışmakta olan Oya ve Metin eşlik edemezler. Metin ve Oya sorumlulukların bilen ve zamanında derslerini çalışan çocuklardır:

“... Onun için üç aylığını alma günü yaklaşınca başlıyor anneannem konuşmaya. Kiminle olacak, elbette ya benimle, ya Tekir’le. Ablamın sınıfı büyük olduğu için

dersleri çok, o dinlemiyor, annem babam zaten işten yorgun geliyorlar, onlar da dinlemiyorlar, ee geriye ben kalıyorum, bir de Tekir.

- Hıh sanki Tekir bayılıyor benim anlattıklarına. Ağzımın içine bakıyor, sustuğum zaman “Haydi anlat, haydi anlat” diyor.

- Anneanne hiç Tekir “Haydi anlat, haydi anlat” der mi?

- Der, ben onun mırımlarından anlıyorum. Hem bundan sonra zaten sana hiçbir şey anlatmayacağım.

- Ama dersim var anneanne” (s.89-90).

Yine buradan da anneanne ile Tekir’in çok iyi arkadaş oldukları ve hayvan sevgisi vurgulanır.

Anneanne çok sıcakkanlı ve sevecen biridir. Her gittiği yerde insanlarla çok çabuk kaynaşır, arkadaşlık kurabilmektedir. Atiye Hanım da bunlardan biridir. Atiye Hanım anneannenin banka arkadaşısıdır. Uzun süredir bankada Atiye Hanım’ı görememiş olan anneanne, Atiye Hanım’dan haber alınca çok sevinir:

“Çok mutluydu anneannem. Kardeşinden haber almış gibi seviniyordu. Bu sevincini durup durup “Ay ay aman aman” diyerek belli ediyordu. Öyleki bana yapacağı sürprizi unutmuş gibiydi” (s.101).

Sürpriz olarak anneanne Metin’e sarı bir bisiklet alır ancak bir şartı vardır. Metin’den kendisine de bisiklet sürmesini öğretmesini ister. Çünkü anneanne yaşam dolu ve hayattan zevk almasını bilen, girişken ve kendine güvenen bir kişiliktir:

“- Son bir kez bana söylemiştin ya, sarı bisikletten söz etmiştin ya, ben de adama söyledim, sarı bisikleti bugün hazır edecek, hem de...

- Evet anneanneciğim?

- On sekiz vitesliiii...

- Anneanneciğim, benim canım anneanneciğim...

Kucakladım anneannemi.

- Ah seni bir kaldırabilseydim anneanneciğim, seni havalarda...

- Dur çocuk dur yapma... Ama bir şartla.

- Şöyle anneanneciğim.

- Bana da öğreteceksin.

- Neee?”(s.104-105).

Kısa sürede anneanne bisiklete binmeyi öğrenir. Daha önce hayal ettiği gibi Tekir arkada anneanne bisikleti ile kırlara geziye çıkar. Dönüşte büyük bir sevinç, kalabalık ve heyecanla karşılanır:

“Geliyor geliyor, bisiklet krosçusu geliyor, geliyor, geliyor, bisiklet krosçusu Hikmet Hanım geliyooor!

Gerçekten anneannem son turunu tamamlayan bisiklet yarışçıları gibi hızla geldi, kalabalığı yararak apartman kapısının önünde durdu. Bir alkış bir alkış...

Anneanneciğim kapının önünde.

- Sevgili çocuklar, sevgili anneler babalar, ben bisiklet sporunun bu denli güzel olduğunu bilmiyordum, hepimize öneriyorum, dedi” (s. 124).

Yaşama sevinci ve girişimci bir ruh, kendine güven duygusu insanı hayata bağlar, başarılı kılar. Ayrıca yine spor yapmak da sağlığa yararlıdır.

Anneannem dans kraliçesi: Anneannenin düğün macerasının anlatıldığı öyküde düğünler gelenek ve göreneklerimizi yansıtmaları, insanları birbirine yakınlaştırıp kaynaştırması açısından ele alınmıştır. Düğünde çok eğlenen anneanne düğünün dans kraliçesi seçilir:

“Orkestrayı yöneten genç, elinde kocaman bir çiçek buketiyle anneanneme yaklaştı:

- Sizi düğünün dans kraliçesi seçtik, lütfen bu çiçek buketini kabul ediniz, dedi.

Anneannem çiçeği aldı, dört bir yana dönerek düğündeki konukları selamladı.

Anneannem o çiçek buketini saklıyor. Kurutacakmış.

O çiçeklere baktıkça hep dans kraliçeliğini anımsayacakmış” (s.30).

Anneanne içindeki yaşam sevinciyle, hayata bağlılığı, kendine güven duygusu ve girişimci ruhuyla dikkatleri çeker. Böyle insanlar hayattan zevk alır, başarılı olur ve sevilir.

Öyküde değinilen diğer iletiler ise şöyledir:

Bir yere gidilirken özenli giyinmeli, kendimize çeki düzen vermeliyiz. Anneanne de öyle yapar. Lacivert, beyaz yaka bir elbise giyen anneanne uygun ayakkabı ve çanta ile şıklığını tamamlar:

“... Anneannem gri ayakkabıları giyip, lacivert çantayı da eline alınca, bağırıverdim:

- Düğünün kraliçesi Hikmet Hanım!” (s.17).

Hikmet Hanım'ın elbisesini kızı Nebahat Hanım, hamile elbisesinden dikmiş, ayakkabı ve çantayı da yine elbiseye uygun bir şekilde Nebahat Hanım kendi eşyalarından temin etmiştir. Anneanne böylece elindekiyle yetinmeyi bilmiş, aile bütçesini zorlamamış bu şekilde de çok mutlu olabilmıştır.

Gösterilen bu ilgi ve sevgi sonucu ise anneanne çok duygulanır, herkese özellikle Nebahat Hanım'a teşekkür eder.

Sorumluluklarının bilincinde olan Oya ve Metin örnek teşkil eder. Komşuları Aysel Metin'i de kardeşinin düğününe davet edince:

“- Metin sen de geleceksin değil mi?

- Dersim olmazsa Aysel Teyze, dedim.

- Canım hiç cumartesi gecesi ders olur mu? Hem düğün salonu da buraya çok yakın” (s.10).

Oya ise yine sınavları olduğu için düğüne gidemez.

Doğum günüm: Bu kez anneanne çok sevdiği torunu Metin için bir sürpriz hazırlar. Metin'in yaş gününe bütün sınıfı ve öğretmenini de davet eder. Torununu sevindirmek ve farklı bir doğum günü yaşatmak için anneanne büyük bir fedakârlık yapar:

“Sevgili öğretmenim, sevgili çocuklar...

Söyle artık anneanne, ne o öyle söyleye başlar gibi...

- Hepinizi Metin'in doğum gününe çağırıyorum, buyurun gelin.

Bir alkıştırdı koptu, sınıftan. Ardından;

- Yaşaa, diye bağırıldılar anneanneme.

Ah anneanne ah, kırk dört konuk, bir de öğretmenim kırk beş konuk. Sen bunca konuğu o küçücük salonun neresine oturtacaksın?” (s.41).

Fedakâr anneanne aynı zamanda hem çok misafirperver hem de çok meziyetlidir. Hünerlerini sunarak insanları mutlu etmek anneanneyi çok mutlu eder.

Çok farklı ve güzel geçen onuncu yaş günü hem Metin hem de arkadaşları için unutulmaz bir gün olur. Metin anneannesine minnettar olarak gece boyunca teşekkür eder:

“Arkadaşlarım da çok mutlu olmuşlardı. Çünkü ilk kez böyle bütün sınıf bir arada doğum günü kutluyorduk. Bazı arkadaşlarım daha şimdiden sınıfımızı doğum günlerine çağırmaya başlamışlardı.

O gece anneanneme o denli çok teşekkür ettim ki... Sarılıp sarılıp öptün onu...
- Benim canım anneanneciğim!” (s.51-52).

Anneannemle hamama gittik: Anneannesiyle birlikte hamama giden Metin hamamda çok eğlenir. Günümüzde unutulmuş olan bazı güzel geleneklerimiz yaşatılmalıdır, iletisi üzerine kurulmuş olan öyküde eski günlere özlem duyulur. Eski hamam anılarını anlatan anneanne hamama gitmek ister:

“- Kızım Nebahat, ben hamama gitmek istiyorum, dedi.

- Anlamadım, dedi annem, ne hamamı, nereden çıktı şimdi bu? Yoksa gece düşünde mi gördün hamamı? Hamam mı kaldı artık?

- Ay niye kalmasın kızım, dedi. Onca hamamlar yıkılmadı ya, biri olsun duruyordur.

- Duruyorsa bile, kadın hamamı yoktur anne” (s.57).

Uzun araştırmalar sonunda bir kadın hamamı bulunur. Hamama gidiş, yıkaniş, hamamda yemek, gibi pek çok gelenek gözler önüne serilir. Hamamla ilgili pek çok terim de öğrenen Metin’in hamam çok hoşuna gider.

Tekir’i arkadaşı gibi gören anneanne hayvan sevgisini ve onlarla dostluk kurulabileceğini de gösterir:

“Anneannem durmaksızın Tekir’e anlatıyordu.

- Bak şimdi Tekir, eskiden var ya, böyle banyolar yoktu ne o öyle termosifonmuş, sonra neydi onun adı? Ay kedi sen de hiç bana yardımcı olmazsın” (s.53).

Metin ise sorumluluklarının farkındadır ve derslerinden hiç taviz vermez:

- Anneanne, lütfen Tekir’e anlat, benim dersim var, yarın konuyu kümemiz anlatacak” (s.55).

Sağlıklı beslenme konusuna da vurgu yapılır:

“Hamamdaki tostçuya koşup, birer tost, birer de kola alırdınız.

- Hadi oradan, dedi anneannem kızarak, öyle tost most yoktu o zaman, herkes oturur da yiyeceğini kendi hazırlardı, öyle ayakta abur cubur atıştırmazdı. Hem kola da yoktu. Ayran vardı ayran, neymiş kola öyle” (s.60).

Hamamda, hamamcı kadının torunu Olgaç ile arkadaş olan Metin dostluk, arkadaşlık iletisini güzel bir şekilde verir. Yiyecekler Olgaç’la paylaşılır, paylaşmanın güzel bir davranış olduğu vurgulanır:

“Olgaç’ı kısırımıza ortak ettik. Anneannemin ellerine sağlık, ben şimdiye kadar böyle lezzetli kısır yemedim.

Aman aman, Müzeyyen Teyze ne yapmıştı öyle? Zeytinyağlı sarma. Bir de ekşili, bir de lezzetli... Eh artık Olgaç’la birlikte ellerimizi tutabilene aşk olsun” (s.77-78).

Hamamı çok seven Metin anneannesinden bir daha gelmek üzere söz alarak hamamdan ayrılır.

Tekir anneanneme küstü: Hayvan sevgisi üzerine kurulmuş olan öyküde komşuluk ilişkileri, aile bütçesine katkı sağlamak, geçim sıkıntısının hayatın zorluklarından biri olduğu iletileri de verilmiş olur.

Anneanne komşularıyla son derece iyi geçinen, komşuluk ilişkileri çok kuvvetli ve samimi biridir. Yeni evlerine taşınacak olan anneanne sadece kendi apartmanı ile değil mahalledeki pek çok apartmandaki komşularıyla tek tek vedalaşır. Böylece komşuluk ilişkilerinin çok önemli olduğu, komşularla gidiş gelişin kesilmemesi gerektiğini, komşuluğun önemini vurgular:

“Anneannemin komşularımızla öyle bir vedalaşması var ki sormayın. Yeni evimize taşınmadan on beş gün önce başladı komşulara gitmeye. Nereye gitse gözü yaşlı döndü.

- Ay ay, Nur Hanım’la da vedalaştım.

- Nur Hanım da kim anneanne!

- Canım bu sokağın başında Tunca apartmanı var ya, işte onun dört numaralı dairesinde oturuyor. Bir tatlı dilli bir tatlı dilli ki, gidip gelirken bakkalda konuşuyorduk, ona da gittim, hoşça kalın dedim.

Ablam;

- Tunca apartmanına dek gitmişken, bütün daireleri bir bir dolaşsaydın anneanne, herkese hoşça kalın deseydin, dedi.

- Ay onlara da yarın giderim.

Anneannem kafasına koymuştu, yanımızda yöremizde ne denli apartman varsa dairelerini bir bir dolaşacak, onlara yeni evimize taşınacağımızı söyleyecekti. Elbette bu arada yeni evimize taşınacağımızı söyleyecekti. Elbette bu arada kooperatif yoluyla yaptırdığımız evin, perdelerini kendisinin diktiğini ekleyecekti” (s.85-86).

Anneanne yeni evlerine perde dikerek hem ev ekonomisine katkıda bulunmuş olur hem de geçim sıkıntısı çekmenin hayatın gerçeklerinden biri olduğunu, eldeki imkânlarla yetinmek gerektiği iletilerini verir:

“Canım anneanneciğim, üç aylığını aldığımda annemi yanında götürdü, annemin beğendiği perde kumaşlarını satın aldı. Oturdu bir güzel ödünç aldığımız dikiş makinesiyle dikti. Ama kaç kez ölçü almaya gittik anneannemle, kaç kez dikilen perdeleri yerine takmak için anneannemle o yolları aştık” (s.86).

Eşyalar taşınırken Tekir kaybolur. Bunun üzerine Tekir’i çok seven, onu arkadaşı gibi gören anneanne çok endişelenir ve çok üzülür. Tekir anneanne için çok değerlidir. Yeni ev heyecanını yaşayamayan anneanneyi teselli etmek mümkün değildir. Ancak Tekir’in sesiyle kendine gelen anneanne Tekir’in bulunması üzerine çok sevinir:

“- Miyaaaaaav!

Tekir, uzun boylu hamalın kucağında.

- Teyze, kamyondaymış Tekir. Herkesten önce binmiş. Koltuğu taşıyacaktım, bir baktım bu kedi üzerinde, kıvrılmış oturmuş...

Anneannem birden havaya kalktı. Ben hiç anneannemi öyle görmemiştim. Bir genç kız gibi çevikti. Ablamın elinden kapar gibi aldı Tekir’i, öptü, öptü” (s.105-107).

Anneannemin bebeği: Öykü okuma sevgisi veren iletilerle başlar. Metin ve ailesi, anneannesini de dâhil olmak üzere okumayı çok severler. Zamanı en iyi değerlendirme aracı okumaktır:

“Bizim evde gazeteyi en sonra anneannem okur. Gazeteyi her gün bakkaldan ben alırım. Eve gelince şöyle bir bakarım. Bazen ablam elimden almak ister, biraz tartışırız...”

Annem babam akşam işten gelince okurlar. Hatta bazen babamla annem gazetenin sayfalarını bölüşürler. Onlar da yemekten önce ve sonra bir süre okurlar. Ama gazeteyi evimizde en uzun süre okuyan anneannemdir” (s.7).

Girişimci bir ruh taşıyan oldukça becerikli ve hünerli olup kendine güven duygusu da tam olan anneanne bu sefer de gazeteden yapma bebek yarışması olduğunu öğrenir ve yarışmaya katılmaya karar verir:

“Anneannem yapma bebek yarışmasına katılacakmış...”

Ah anneanneciğim ah, kim dinler şimdi seni, kim bakar o gazete kesicine?

- Metin Metin öyle bir bebek yapacağım ki...

- İyi iyi anneanne.” (s.8).

Yarışma sonunda anneannenin bebeği üçüncü olur ve açık artırmada çok yüksek bir edere satılır. Ancak çevresine çok duyarlı olan anneanne bu parayı örnek bir davranışla sokak çocuklarına bağışlar. Böylece etrafımızda olup bitenlere duyarsız kalmamalı, elimizden gelen yardımı yapmalıyız iletisi verilir:

“Biz törene gitmedik. Anneannemin “Zeytin”inin üçüncülüğü aldığını gazeteden öğrendik... O geceki toplantıda anneannemin bebeği açık artırmayla çok yüksek bir edere satılmıştı ve toplanan paralar sokak çocuklarına bırakılmıştı”(s.22).

Yardımlaşmayı, paylaşmayı, insanları sevindirmeyi çok seven, onların mutluluğu ile mutlu olan anneanne yapmış olduğu diğer yirmi beş bebeği de pazardaki satıcı kadınların çocuklarına hediye eder:

“Öteki yirmi beş bebeği de pazardaki satıcı kadınların çocuklarına verdi anneannem, pazardan her gelişinde:

- Ah ah, bebeği uzattığımda o çocuğun gözlerindeki sevinci görecektin Metin, dedi” (s.22).

Konuk kuş: Yağmurlu bir günde pencerenin önünde bulunan muhabbet kuşunun içeri alınması ve beslenmesi, kuşun çok sevilmesi üzerine kurulu olan öyküde hayvan sevgisi vurgulanır. Öykü de Metin boş zamanlarında kitap okumaktan ve oyun oynamaktan çok hoşlanır. Kitap okumak ve oyun oynamak aynı zamanda sosyal bir ihtiyaçtır. Çocukların gelişimine katkı sağlamaktadır:

“Metin, ne sokağa çıkıp oynamak istemiştin, görüyor musun şu yağmuru?

- Olsun, dedim, camda oluşan şekilleri izliyorum. Biraz sonra kitap okurum. Kitaptan sonra da seninle tombala oynarız” (s.23).

Evde kedi besleyen anneanne ve Metin yağmurda kaybolmuş olan muhabbet kuşuna da yardım eder içeri alırlar. Kısa sürede birbirlerine alışır ve kuşu çok severler. Öyle ki kuşun sahibi çıkıp gelince kuşunun kendisinden çok anneanne ve Metin’e alıştığını görüp kuşu Metin’e hediye eder. Böylece hayvanların da daha çok sevgi ve ilgi istedikleri gözler önüne serilmiş olur:

“... Ağabey:

- Bu kuş size çok alışmış, dedi.

- Ben de ona çok alıştım, dedim.

Ağabey ayağa kalktı:

- Sizin olsun, dedi.

- Öyle mi? diye bağırmışım.

- Evet, sizin olsun, bizim evde salt kendi adını ve benim adımlı biliyordu, burada hepinizin adlarını öğrenmiş, üstelik dolma demesini bile biliyor.

Kuş, birden:

“pilav pilav” deyinde, ağabey:

- Oooo, dedi, hoşça kalın efendim.

Bu kuş Metin’in olsun.

- Teşekkür ederim ağabey dedim” (s.40-41).

Anneanne ve Metin kuşu eve aldıktan sonra yine örnek bir davranışta bulunurlar. Kuşun sahibini araştırmaya başlarlar. Çünkü bulunan herhangi bir eşya veya başka bir şeyin sahibi aranmalı, sahibine teslim edilmeye çalışılmalıdır:

“- Bak Metin, yarın bakkal Mustafa’ya, kasaba, manava, arkadaşlarına söyle, bizim eve şöyle söyle bir kuş geldi, de. Eğer kuşun sahibi buralardaysa, gelsin, kuşunu alsın” (s.34).

Anneannem sınıfta kaldı: Okulunu, öğretmenini ve arkadaşlarını çok seven Metin yarıyıl tatilindedir. Ancak tatilin ortasında öğretmenini ve arkadaşlarını çok özler. Yağmurlu bir günde canı çok sıkılan Metin arkadaşlarıyla oynayamayınca çok sevdiği anneanesi ile okulculuk oynar. Anneanne ile Metin çok iyi anlaşılır çok iyi arkadaşlırlar:

“Canım sıkılıyor anneanne...

- Ders çalış, kitap oku, şarkı söyle, oyun oyna.

- Bir başıma oyun oynayamam ki.

- Uf, dedi anneannem, elindeki örgü şişlerini atıverdi. Ay çocuk söylesene, benim de canım sıkılıyordu, canım oyun oynamak istiyordu. Haydi bakalım Metin, oynayalım. Ben biliyorum sen okulunu ve arkadaşlarını özledin, onun için okulculuk oynayalım, iyi mi?” (s.45).

Öykü boyunca okul sevgisi, sorumluluk bilinci derslere zamanında ve düzenli çalışılması gerektiği iletileri verilir. Bu arada okuma sevgisi, temizlik alışkanlığı edinmek gerektiği ve sağlıklı beslenmenin önemi üzerinde de durulur:

“... Hemen uyanıp, elimi yüzümü yıkadıktan sonra sofraya oturdum” (s.44).

(...)

“Kitap okumayı çok seviyorum. Ama oyun oynamayı da çok seviyorum. Dün hep kitap okudum. Bugün okudum. Geceleri de okuyorum. Ama şimdi sıkılıyorum. Ablam sınavlara hazırlanıyor” (s.44-45).

(...)

“- İnemem öyyetmenim, ağzımdaki kuru simit.

- İyi çocuğum, bekleyelim, aferin, sen sağlığına dikkat ediyorsun.

- Ederim öyyetmenim...Öyyetmenim...Öyyetmenim...

- Ne oldu Hikmet yavrum?

- Simitin içinden taş çıktı öyyetmenim.

- Bir daha sokak simitçisinden alma” (s.53).

Öykü derslerine zamanında ve düzenli çalışmayanların sonunun ne olacağı dersi ile bitirilir:

“Ve anneanneme bütün derslerin beş olduğu karneyi uzattım.

- Aferin Hikmet, başarımı kutlarım. Her zaman böyle çalışkan ol, dedim.

Anneannem hindiler gibi kabardı. Kabara kabara Tekir’in yanına gitti, elindeki “SINIFTA KALDI” yazılı karneyi onun önüne attı.

- Pis tembel, dedi, çalışmazsan işte böyle olur, sınıfta kalırsın. Şimdi evde Hikmet annene ne diyeceksin bakalım karneni uzatırken?” (s.61).

Dondurma çiçeği: Metin’in dondurma yediğini gören anneannesi, her zaman günümüzdeki dondurmaları beğenmediğini, kendi çocukluk günlerindeki dondurmaların hem çok daha güzel hem de çok daha ekonomik olduğunu söyler. Bunun üzerine anneanne evde dondurma yapmaya karar verir. Böylece ev yapımı ürünlerin daha sağlıklı ve daha ekonomik olduğunu vurgular. Bu arada arkadaşlık ve paylaşmak konularına da değinilerek gerçek arkadaşlıklarda mutluluklar paylaşılır, arkadaşlık bir sosyal ihtiyaçtır iletileri de verilmiş olur:

“... Anneannem salona girdi:

- Ne yalyorsun öyle çocuk? dedi.

- Dondurma anneanneciğim, dedim.

Elimdekine hiç bakmadan, hemen:

- O da dondurma mı? dedi.

Ne zaman dondurma alsam, yalamaya başlasam, anneannem hep aynı şeyleri söyler. Sonra da kendi çocukluğunda yediği dondurmaları anlatır” (s.62).

“... On kuruşluk dondurma yala yala bitmezdi...

- Bir gün mü anneanne? diye sordum.

- Hadi oradan, diye kızdı. Biterdi hiç bitmez olur mu? Ama öyle eriyip de seller gibi insanın parmaklarının arasından kayıp damla damla yere dökülmezdi... Bunlar da dondurma mı, kim bilir içinde ne ilaçlar var?

- Ama tadı çok güzel anneanne.

- Ben sana dondurma yapayım da gör” (s.65).

Anneanne hünelerini gösterip, bunu da insanlarla paylaşmayı özellikle de çocukları sevindirmeyi, iyi örnek olmayı, bir şeyler öğretmeyi çok seven, bundan büyük mutluluk duyan birisidir:

“- Tamam, dedi. Şimdi arkadaşlarına söyleyebilirsin, yarın onlara dondurma şöleni var.

- On kişiye mi anneanne?

- İsterse on beş olsun. Yalnız bana yardım edeceksin, tamam mı Metin?” (s.68)

(...)

“Tastamam kırk kişi, evet evet, kırk kişi...

Bir cıvıltı, bir ses, bir gülüş, bir çığlık...

Sanki apartmanın merdivenleri serçeyle dolmuş...

Anneannem tepsiyi buzdolabından çıkardı.

- Çocuk, bari üç beş milyon demeyip bütün kenti çağırıysaydın, dedi... Neyse ki hepsine yetecek denli dondurmamız var... Haydi, aç bakalım kapıyı” (s.75-76).

(...)

“Anneannemin yaptığı dondurma gerçekten bakkaldan aldığımızdan daha lezzetliydi. Üstelik hepsini anneannem taze meyvelerden yapmıştı” (s.76).

Anneannem yemeği yaktı: Kitap okuma sevgisi üzerine kurulu olan öyküde anneanne Metin’in bir kitabını okurken, kitaba dalar ve yemeği yakar. Çocuklara kitap okuma alışkanlığı edindirmek gerektiği, kitabın faydalı bir uğraş olduğu ve zamanı en iyi değerlendirme şeklinin kitap okumak olduğu iletileri verilir:

“- Ah şu kafa ah, diyordu. Yani nereden gittim de senin dolabını karıştırdım.

- Benim dolabımı mı karıştırdın?

- Yok canım ben hiç dolap karıştırır mıyım, dolabın üzerinde duruyordu. İşte o orada durmasaydı, sen şimdi peynir ekmek değil bir güzel etli taze fasulye yiyecektin.

- Aa aa yani tencere benim yüzümden mi yandı anneanne?

- Yok canım, senin yüzünden olur mu? Ama onu oraya sen getirip koymuşsun, ben ne bilirim, şöyle senin dolabın yanından geçerken bir baktım, bir elime aldım... Bir kapağını açtım.

- Ha, kitap mı anneanne?" (s.84).

Burada anneannenin merak edip, kitabı okuması söz konusudur. Ölçülü olmak şartıyla merak duygusu öğrenmeyi sağlayan faydalı bir duygudur.

“- Sana yemeği yok diyen kitap hangi kitap anneanne?

Anneannemin ayak seslerini duydum, mutfaktan çıktı, birkaç adım attı, ayak sesleri yaklaştı, kitabı menemen tavasının yanına koydu.

- Anneanneciğimin o bir çocuk romanı.

Anneannem başın salladı. Sandalyeyi çekti, yanıma oturdu.

- Bitirdim dedi. İşte ben bitirdiğim zaman da etli taze fasulye cayır cayır yanmış, bitmişti.

Gülmeye başladım. Anneannem de gülüyordu ama öyle tuhaftı ki, yüzü gülüyordu, gözleri gülmüyordu.

- Demek bu roman sana yemek yaktırdı ha anneanne?

Anneannem suçlu bir çocuk gibi başını salladı.

- Ama romanın suçu ne? Roman çok güzeldi... Ay ne güzel anlatıyor yazar... Bir an okurken dalıverdim kendi çocukluğuma gittim... Burayı, bu evi, ocaktaki taze fasulyeyi unuttum... Kendime geldiğimde, yani romanı bitirdiğimde bizim çelik tencere teneke tencere olmuştu.

Derslerimi bitirince kitap okuyordum. Bu kitapları bazen okul kitaplığından alıyordum, bazen de arkadaşlarımızla değiş tokuş yapıyorduk. Daha doğrusu beş arkadaş kendi aramızda bir kitap kulübü kurmuştuk. Her ay her birimiz bir kitap alıyor, okuduktan sonra değişiyor, böylece her birimiz her ay beş kitap okumuş oluyorduk. Anneannemin okuduğu kitabı ben almıştım! Ama daha okumamıştım.

- Bütün kitaplar güzeldir anneanne, dedim.

- Canım elbette güzeldir de, bu çok sürükleyiciydi, onun için yemeği yaktım” (s.85-86-87).

Yemeği yaktığı için çok üzülen anneanne burada ailenin ekonomik olarak sıkıntıda olduğunu ve geçim sıkıntısının hayatın zorluklarından biri olduğunu da

vurgular. .Ancak buna da bir çözüm bulan anneanne kitap okuma sevgisinden vazgeçmeyerek bir kez daha örnek olur:

“Anneannem birden ağlamaya başladı:

- Yemek de yandı, yemek de, ah ah ah, nasıl yakarım ben ah!

Anneannemin yanaklarından öpmeye başladım. O da bizi bir bir öptü. Üç aylığımlı alınca bir yerine iki tencere alacağını söyledi.

- Size söz, bir daha tencere yakmayacağım, dedi.

Benden de söz istedi:

- Bak Metin, dedi, anneannem yemek yakıyor diye eve kitap getirmemezlik etme. Ben kitapları çok seviyorum.

...Demek bazılarını daha çok seviyorum ki böyle oldu. Ama bundan sonra kitap okurken parmağıma kırmızı kurdele bağlayacağım, ocakta yemeği unutmayacağım” (s. 91-94).

Gece yarısı masalı: Yağmurlu bir gecede anneanne gök gürültüsünden korkar ve uyuyamaz. Metin’in yatağına gider. Metin’in anneannesine koktun mu sorusuna anneanne:

“- Ne o anneanne, yıldırımdan mı korktun? diye sordum.

- Yok be çocuk, dedi, hiç koskoca insan yıldırımdan korkar mı? Uykum kaçtı işte” (s.96).

Yanıtını verir. Burada insan kaç yaşında olursa oldun korkabilir iletisi üstü kapalı verilir. Korkunun herkesin yaşayabileceği bir duygu olduğu vurgulanır.

Uykusu kaçan anneanne bu sefer Metin’den kendisine masal anlatmasını ister. Anneannesini kıramayan Metin masalında kötülerin eninde sonunda cezasını bulacağı iletisini verir. Masalda karı – koca yıldırım vardır. Kadın yıldırım çok iyi kalpli, erkek yıldırım ise çok kötü kalplidir. İnsanlara kötülük yapan ve sürekli çınar ağaçlarının üzerine düşen erkek yıldırım her yeri yıkar, kül eder. Ancak hiçbir kötülük cezasız kalmaz kuralı, burada da tecelli eder ve kötü kalpli yıldırım cezasını bulur:

“- Bir gün köye adamlar gelmişler. O adamları muhtar getirmiş. Ellerinde kalın teller varmış. Bu teli ta minarenin tepesinden dibine dek germişler, telin bittiği yere de kocaman bir çukur açmışlar. Telin havadaki ucuna da paslanmaz çelikten ok gibi bir şey geçirmişler.

- Ay bu adamlar ne yapıyorlar öyle Metin?

- Yıldırım çeken yapıyorlar anneanne.
- Aaa! Oh canıma değsin, oh canıma değsin...

Şimdi hapı yuttun mu fırıncı Yıldırım?

- Anneanne, o değil, bak anlatmam ha.
- Anlat, anlat...

- Yine bir gün karı koca yıldırım gökyüzünde geziyorlarmış. İyi kalpli kadın ateşini boş kırlara atıyormuş ama erkek gözlerini iri iri açmış yeryüzünde kocaman bir ağaç arıyormuş. İşte tam o sırada bu köyün üzerine gelmişler. Okuma evinde de çocuklar varmış, kitap okuyorlarmış. Çay evinde de insanlar varmış, çay içiyorlarmış. Kötü kalpli yıldırım demiş ki:

-Oh tam sırası, aşağıda dolu insan var. Hem şu ağacı yakayım, hem de onların üstüne düşüp birkaç tanesini kl edeyim.

Karısı yalvarıyormuş:

-Yapma bak, okuma evinde kadınlar var, çocuklar var, çayevinde çay içen yorgun köylüler var. Gel buradan uzaklaşalım, şu derenin kıyısına ateşimizi salalım.

- Bana ne bana ne mi demiş, hınzır şımarık?

- Evet, yle demiş.

- Pabucu çevireceksin, ağzının üzerine şap şap şap diye vuracaksın... Ben gösteririm o fırıncı Yıldırım'a... Çocuklara he?

- Masal bitti...

- Yok, hayır bitmedi Metin... Kötü cezasını çekmeli yavrum.

- O zaman dinle.

- Aa aa ben dinlemiyor muyum, hem de gecenin bir yarısında dinliyorum.

- İyi kalpli yıldırım kötü kalpli kocasını başka yöne çevirmek için çok uğraşmış, ama kötü kalpli yıldırım, durmadan,

-Bana ne bana ne, ben buraya ateşimi salacağım, diyormuş.

Karısı çok söylermiş ama dinletememiş. İyi kalpli kadın oradan uzaklaşırken kötü kalpli yıldırım aşağıya doğru inmeye başlamış. İnmiş, inmiş, inmiş... Bütün gücüyle ağacı ve altındakileri yakmak istiyormuş. Ama birden minarenin tepesindeki oka ucu değivermiş... Bir anda bütün ateşi o kalın telin ucundan akıp yerin içinde yitmiş gitmiş... Okuma evindeki çocuklar salt büyük bir gürültü duymuşlar, çay içenler başlarını kaldırıp pencereden bakmışlar, içtiklerinden bir yudum daha almışlar...

Çocuklar kitaplarının sayfalarını çevirip, öykülerinin en tatlı, en heyecanlı yerine varmışlar... Kötü kalpli yıldırım da böylece yok olmuş...

- Oh olmuş, dedi anneannem, oh canıma değsin, oh olmuş!” (s.104-106).

Bu arada kitap sevgisi, kitap okumanın çok zevkli ve eğlenceli bir uğraş olduğu iletileri de güzel bir şekilde işlenir. Öykünün sonunda Metin masalını okulda yazılı anlatım dersinde yazar ve masal çok beğenilir. Masalı çok beğenen Metin’in arkadaşları Metin’i kıskanmaz, açık yüreklilikle başarısını kutlarlar. Böylece kıskançlığın güzel ve doğru bir davranış olmadığı, başarılı insanların tebrik edilip, kutlanması gerektiği vurgulanmış olur:

“Ama ben, pazartesi günü okulda yazılı anlatım dersimizde bu masalı yazdım. Öğretmenimiz de arkadaşlarım da çok beğendiler. Okulun duvar gazetesinde yayımlanmasına karar verdiler” (s.106).

Anneannem süsleniyor: Hastalanan Metin o gün okula gitmez. Anneanne Metin için çok endişelenir. Metin’in iyileşmesi için elinden geleni yapar. Metin anneannesini çok sevmektedir:

“Gözlerimi açarım, anneannemin yüzü, sıcacık, güneş gibi, elleri yüzümde pamuk yumuşaklığında, gözlerinde sevgi pırıltıları, sarılışı, güven dolu, öpüşü dünya tatlısı.

- Günaydın anneanne!

- Günaydın Metin!” (s.12).

Ancak Metin derslerinden geri kalacağı için çok üzülür. Metin çok çalışkan ve sorumluluklarını bilip yerine getiren bir çocuktur:

“Bugün de anneanneme “Günaydın”, dedim ama dilim ağzımın içinde zor döndü. Gözlerimi zor açtım. Okulmdan, derslerinden kalacağıma çok üzülüyordum. Anneannem de üzülüyordu ama onun başka bir sevinci vardı. Bu koca günü benimle birlikte geçirecekti. Eh artık, beni sağaltmak için neler neler yapardı... Masallar, öyküler anlatırdı. On dakikada bir elini alınma koyar, “Oh oh, ateşi düşmüş” diye bağırırdı, Tekir’e müjdeler verirdi.

- Babam da yatağıma yaklaştı, o da alınma baktı.

- Evet; Metin, sen bugün okula gitme, dedi.

Derslerimi gecedem yapmıştım. Üzerimde bir kırgınlık vardı ama ateşim yoktu. Oysaki bugün Mavi Grup olarak tarih dersini biz anlatacaktık. Bir de küçük piyesimiz

vardı arkadaşlarımıza, dersimizle ilgili. İlgin yazmıştı, ben, İlgin, Coşkun, Seçil oynayacaktık” (s.12-13).

Anneanne Metin’i iyileştirmek, kendini iyi hissettirmesini sağlamak için her türlü fedakârlığı yapar. Sağlıklı olmak için beslenmenin önemine, temizliğin önemine vurgu yapar:

“Ay benim torunum kahvaltısını bugün yatağının içinde yapsın, hiç kalkmasın. Ben ona sıcak havlu da hazırladım, yüzünü bir güzel silsin, ellerini bir güzel silsin, ondan sonra sütünü...”

Anneannem tam sözünün burasında “Böööö” diye bir ses çıkardı, ardından Tekir’e kızıverdi:

- Ne demiştik bö, ha, ne demiştik, sen hasta olunca böö de, içme naz yap, ama benim torunum böö demez, naz yapmaz. Çünkü hasta olunca güçlü gıdalar, sulu gıdalar alması gerektiğini iyi bilir. Ben de güzel bir rafadan...” (s.13-14).

Gereksiz yere ilaç kullanmanın yanlış olduğuna da dikkat çekilir:

“Annem öğleye dek ateşin düşmezse anneannemin içirmesi için bir ilaç önerdi, ilaç dolabında olduğunu söyledi” (s.15).

Anneanne sevdikleri için pek çok fedakârlıklar yapar:

“... Ama o, her işe koşmak isterdi. Birimiz hastalanmayalım, o zaman anneannem evde hem bakıcı, hem hemşire, hem aşçı, hem de can yoldaşı olurdu. Hasta olana hep umut verirdi, güç verirdi” (s.15-16).

Okuma sevgisi ve kitap okumanın önemine de değinilir:

“- Ay benim torunum iyi olmuş, dedi anneannem.

- Hasta değildim ki zaten anneanne, birazcık ateşim vardı.

- Ne birazcığı ayol, yanıyordun yanıyor. Şimdi bu yemekten sonra da bir güzel uyku...

- Ama önce biraz kitap okuyacağım, dün yarım bıraktığım bir öykü vardı, onu okuyup bitirmek istiyorum”(s.18).

Öykünün geri kalan kısmında anneanne Metin’in hatırı için piyes oynar ve piyesteki rolü için süslenir.

Balkonda hırsız var: Anneanne kumaşlardan çiçekler, papatyalardan taçlar yapar. Bir gün anneanne çiçekli badem dalı yapıp Metin’in öğretmenine hediye eder. Burada öğretmene verilen değer, hediyeleşmek ve paylaşmanın önemi vurgulanır:

“Bir kezinde de anneannem çiçekli badem dalı yapmıştı. Çiçekler sanki birkaç gün içinde meyveye duracakmış gibi canlıydı.

-Bunu öğretmenine hediye ediyorum Metin gel götür, demişti.

Öğretmenim, çok mutlu olmuştu. Anneannemin bu çiçekleri nasıl yaptığını sormuştu. Sınıftaki bütün arkadaşlarım hayranlıkla bakmışlardı badem dalına...

Öğretmenimiz;

-Çocuklar, şimdi ben bunu alıp evime götürsem salt ben ve bizim evdekiler mutlu olacaklar. Ama bunu sınıfımızda alıkoyarsam hepimiz mutlu olacağız. Onun için bunu benim dolabımın üzerine koyuyorum. Bu güzel çiçek sınıfımızın olsun, dedi”(s.43).

Öyküde kitap sevgisi, ders çalışma ve sorumluluk bilinci, görgü kuralları, Tekir’le arkadaşlık gibi konulara da değinilir:

“Anneannemin gözlerini kapadığını gördüm. Elindeki kumaşı göğsüne bastırmıştı. Başı bir yana düşmüştü ama uyumuyor gibi görünüyordu. Babam, annem kitap okuyorlardı. Ablamla ben de derslerimize çalışıyorduk” (s.51).

(...)

“... ilk önce ben dedim:

- İyi geceler anneanneciğim...

- İyi geceler Metinciğim.

Tekir sanki “iyi geceler” sözünü anlıyordu. Anneannem böyle der demez, hemen kalkar, gerilir, arka ayaklarını geriye doğru uzatır, ağzını kovan gibi açardı. Anneannemin önüne düşer, sanki anneannem yatacağı yeri bilmiyormuş gibi miyavlırdı.

- Kör olası, “Gel burası, gel burası” diyor, sanki ben yatacağım yeri bilmiyorum.

Oysaki anneannem Tekir’in kendi odasında yatmasını ister. Zaten anneannemin düş görmediği gece yoktur ki. Her gece birkaç düş birden görür anneannem. Sabahleyin hepimiz kahvaltımızı yapıp ayrıldığımız için düşlerini Tekir’e anlatır” (s.51-52).

(...)

“Her gün belirli bir saat apartmanın bahçesine iner, orada arkadaşlarımla oynarım. Ama önce o gün ki derslerimi yineler, ödevlerimi yaparım. Bazen ödevlerim o denli çok olur ki, hiç aşağıya inmem” (s.54).

Öyküde asıl verilmek istenen iletiler her zaman tedbirli olunmalı, güvenliğimiz için elimizden gelen tedbirleri almalıyız; herhangi bir güvenlik probleminde kaba kuvvete değil polise başvurulmalıdır. Korku ve heyecan yaratan olaylar karşısında akıl elden bırakılmamalı, uygun kararlar alınmalıdır.

Öyküde anneanne bu kez kumaşlardan çiçek değil bir kukla diyecektir. Anneanne bu kuklaları son günlerde görülen hırsız olaylarına karşı tedbir olarak yapmakta, mal ve can güvenliğini sağlamak için önlem almaktadır:

“- Çocuk, dedi, şu sitede kaç eve hırsız girdi biliyor musun, sitede oturanların hepsi huzursuz, “Acaba bu gece hırsız bizim eve mi girecek” diye bekliyorlar. Şimdi ben bu pala bıyıklıyı balkona oturtacağım, yanında da kara köpek. Hırsız aşağıdan bir batkımıydı, ne diyecek, “Aaaa o daireye girmeyim, o dairenin balkonunda palabıyıklı biri oturuyor, üstelik yanında köpeği de var, bir girersem pala bıyıklıyla köpek beni parçalar”, diyecek. Anladın mı benim akıllı Metnim?” (s.58-59).

(...)

“Üç gün sonra anneannem gecenin yarısında hepimizi fısıltıyla uyardı. En önce babamı uyarmıştı.

- Hırsız hırsız, hırsız balkonda, diyordu.
- Palabıyığın yanında mı anneanne?
- Hişş, palabıyığı aşağıya atmış galiba, palabıyık yok.

Babam polise telefon etmezden önce salona geçtik, balkonun kapısına yaklaştık.

Anneannem;

- Hişş, işte orada, bakın kollarını balkondan aşağıya sarkıtmış öylece duruyor” (s.68).

Sonunda Fazlı Bey balkonun ışığını açar ve gerçekte ortaya çıkar. Hırsız sanılan gölge palabıyığın ta kendisidir. Yağmur ve fırtınadan dolayı balkon demirlerine yaslanmıştır. Olay anlaşılınca herkes güler. Ancak anneanne planını sürdürmeye kararlıdır.

Anneannem başrolde: Bu öyküde İzgü; toplumumuzun kanayan yarası “sokak çocukları” na dikkat çekerek etrafımıza karşı duyarlı olmalı, elimizden gelen yardımı esirgememeliyiz iletisini verir. Sosyal dayanışma ve yardımlaşma vakıf ve derneklerine üye olarak pek çok (özellikle ev hanımlarının) kişinin faydalı olabileceğini hem de vakitlerini de boş geçirmeyecekleri vurgulanır:

“- Aa aa, dedi, anneannem Sokak Çocuklarını Koruma Derneği’ne üye olmuş.
- Bakayım, dedi annem...

Babamla birlikte baktılar. Sonra hep birlikte anneanneme bakmaya başladık. Anneannem göğsünü ileriye doğru çıkarmış, bize bakmadan, dudaklarını öne doğru uzatmış, bir noktaya bakıyordu.

- Çok güzel, dedi babam. Ne zaman oldu bu anne?

- Hıh, siz annenizi hep oturuyor sanıyordunuz. Ayol ben dernek üyesiyim artık. O günü gazetede okudum, adresi de vardı, gittim üye oldum” (s.71-72).

Çalışkan, girişimci bir ruh taşıyan ve aynı zamanda çok duyarlı bir insan olan anneanne ev hanımlarının bir araya gelip boş boş oturmalarını da eleştirir. Dedikodu yapmanın ve sırf tüketmenin doğru bir davranış olmadığını vurgular:

“Ah, bana komşular; sıkıntılı, oturduğu yerde on dakikadan fazla oturamıyor, diyorlar. Ayol ben ne oturayım, ne konuşayım? Oysaki eve gelir bir şeyler üretirim, diyordu”(s.74).

Derneğin vermiş olduğu piyesteki rolüne çok iyi çalışan anneanne sahnede çok başarılı olur ve herkesçe alkışlanır. Anneanne faydalı olduğu için çok mutludur.

Anneannem İtir’ı yıkıyor: Komşuluğun önemi, zor günlerinde komşuların yanında olma, yardım severlik konuları üzerine kurulmuş olan öyküde anneannenin alt kat komşuları doğum yapar. Kimseleri olmayan komşuya anneanne yardım elini uzatır. Komşunun kızı olan İtir’ı evlerine getirir. Onunla ilgilenir ve İtir’ı banyo yaptırır. Böylece komşuluk ilişkilerinin nasıl olması gerektiği konusunda bilgi verilir:

“Anneannem geldi, İtir’in saçlarını okşadı:

- Ay banyo da hazır, İtir’ı bekliyor, dedi.

Hiç anlamamıştım. İtir bizim evde banyo mu yapacaktı?

- İtir’ı annesi banyo yaptırmış, ama şimdi o lohusa yatağında, onun için onu bugün Hikmet Teyzesi banyo yaptıracak, İtir bıcı bıcı, cici kız olacak, yarın sabah misler gibi okuluna gidecek” (s.96).

Böylece temizliğin öneminde de vurgu yapılır. Her zaman temiz olunmalı iletisi verilir.

Hasta ziyareti konusunda da bilgi verilir. Hasta ziyareti kısa tutulmalıdır, iletisi verilir:

“İtir’in annesi doğum yapmıştı. Anneannem koca bir tabak pelteyi onlara götürmüştü. Bebeğin çok güzel olduğunu söylüyordu. Bu ikinci gidişiydi. Annem;

“Fazla rahatsız etme anne,” demişti anneanneme.”(s.98)

Büyüklere saygı ve iyilik karşısında teşekkür etmek ve birtakım görgü kuralları gibi konulara da değinilir:

“İtir koşarak geldi, önce annemin, sonra babamın ellerini öptü. Annem de babam da;

- Sağlıklar olsun, dediler.

Ben de dedim” (s.106).

(...)

“Gerçekten iki gökkuşağı İtir’in saçlarının ucuna yapışmıştı. Anneanneme sarıldı, bir kez daha teşekkür etti.

Anneannemin yaptığı ihlamurdan hepimiz içtik” (s. 109).

Anneannemin kuyruklu yıldızı: Metin ve babası Fazlı Bey’in bitpazarından eski bir teleskop alıp eve getirmeleri ve sonrasında da yaşananlar üzerine kurulmuştur öykü. Öyküde merak duygusunun ölçülü olmak şartıyla öğrenmenin anahtarı olduğunu vurgulanır. Metin’in gökyüzüne, yıldız ve gezegenlere olan ilgi ve merakı onu teleskop almaya itmiştir. Ancak teleskop bozuktur. Teleskop üzerine pek çok hayal kurmuş olan Metin’in daha fazla üzülememesi için ise anneanne teleskop çalışıyormuş gibi davranmıştır. Bu arada teleskopu gören komşular ve tanıdıklar teleskopu merak ederler:

“Babam teleskopun sehпасının kurdu, üzerine teleskopu oturttu.

Balkonda oturan karşı komşumuz;

- Ooo Fazlı Bey, hayırlı olsun, teleskop mu aldınız?

- Evet, Metin çok istemişti de.

- Harika... Çocukların uzayla ilgilenmeleri çok güzel.

Haydi bakalım Metin, bize gökyüzünde gördüklerini bir bir anlatacaksın tamam mı?

Başımı salladım Orhan Amca’ya.

Kapımız çalındı iki arkadaşımı gelen. Teleskopu balkonda görünce, top oynamayı bırakmışlar, bize gelmişlerdi. Durmadan sorular soruyorlardı:

- Aya bakacak mısın Metin? Hangi yıldızlara bakacaksın Metin? Uzay adamlarını da göreceksin mi Metin? Ufo görürsen bize de haber ver Metin!” (s.17).

Anneanne Metin'in daha fazla düş kırıklığı yaşamaması için gökyüzünde yıldızları görüyormuş gibi yapar:

“- Aaaa, Çobanyıldızı'na bakın, sırtında kepeneği, elinde kovalı, ay bulutlardan koyunları, ay koca sürü ay! Diyordu.

Biliyorum, anneannem biz üzölmeyelim diye birtakım yıldız düşleri kuruyordu. Yatarken beni öptü:

- Ay Metin, iyi ki aldınız, ben bu teleskopu çok sevdim, dedi.

Ben de anneannemi öptüm” (s.28).

Anneannem şişmanlıyor: Bu öyküde sağlıklı beslenme, spor yapma ve sağlıklı yaşama konularına vurgu yapılır. Sağlıklı ve dengeli beslenme spor ile desteklenirse sağlıklı bireyler olunur. Burada anneanne evde ailesine son derece sağlıklı ve ekonomik besinler sunar. Ancak kendisi de yaşına uygun olarak evde hareketsiz kaldığından yiyecekler bünyesine ağır gelir. Kilo aldığını fark eden anneanne çare olarak diyet ve spor yapmaya karar verir. Ancak bunun da yine doktor kontrolünde yapılması, yanlış tedavi ve yöntemlerin önemli sorunlara yol açabileceği vurgulanır:

“Hepimiz de biliyorduk ki anneannem şişmanlıyordu. O da ayırdındaydı. Onun için börek gibi şeyleri yemiyordu ama kilosunu da bize söylemiyordu.

İkindileyin bana yapıyordu güya; ekmek dilimlerini yumurtaya buluyor, kızartıyor, sonra şerbetin içine atıyor, yemem için tabağı önüme uzatıyor, bana güç olacağını söylüyordu. Gerçekten de güç oluyordu. Ama bir dilimi de kendisi yiyordu.

- Güzü kör olasıca Tekir, canı istemiş işte, gel gel, senin şekerli ekmeğini balkonda vereyim ye... diyordu.

Anneannem ekmeğinin yarısından çoğunu kendisi yiyordu, tül perdenin arkasından görüyordum.

- Yaladı yuttu Tekir hepsini, dediğinde, çoğunu anneannemin yediğini biliyordum.

Babam da annem de, yaşlı insanların yediklerine, içtiklerine daha çok dikkat etmeleri gerektiğini söylüyorlardı. Anneannem başını sallıyor, Tekir'e onaylatıyor” (s.39).

Anneanne şişmanladığını bir türlü itiraf etmek istemez, Tekir şişmanlıyor diyerek Tekir adına diyetler ve sporlar düzenler. Ancak sonunda bir diyetisyene gitmeye razı olur:

“O gece, bu yürüyüşü babama anlattım. Aslında yürümek, diyet yapmak isteyenin anneannem olduğunu söyledim.

Babam, anneanneme;

- Böyle bilinçsiz diyet olmaz anne, dedi.

- Ay çok doğru Fazlı, dedi anneannem.

- Bir diyetisyene danışacağız.

Anneannem sevinçle bağırdı:

- Ay kedi diyetisyeni, çok güzel... Tamam tamam diyetisyen söylesin, bak Tekir şunu ye, bunu yeme, şöyle yürü, böyle yürüme.

- Diyetisyen boya kiloya göre kaloriye hesaplar...

- Ay boyununu ölçeyim hemen Tekir'in.

Annem, anneannemin ellerini tuttu:

- Tekir'in boyununu hiç ölçme anne, dedi. Fazlı seni yarım bir diyetisyene götürecektir.

Anneannemin gözleri kocaman oldu:

- Ben mi? dedi

Hepimiz güldük:

- Evet, seni, dedik.

Babam;

- Diyetlerini bilinçli yapmalısın anne, dedi.

- Ben de seninle yürüyüşe gelirim anneanne, dedim” (s.46-47).

Tekir'in yün kazağı: Çalışmayı, üretmeyi, faydalı olmayı çok seven anneanne bu sefer de Tekir'e yün hırka örmek istemektedir. Aslında amacı evdekilere kazaklar, hırkalar örmektir. Ancak artık yün satan dükkânlar kapanmıştır. Bunun üzerine anneanne bir şeyler üretemeyeceği için çok üzülür:

“Evet, diyordu, anneannem, bir şeyler yapmak istiyorum, bir şeyler üretmek istiyorum. Boş durmayı sevmiyorum...

Biraz sonra gerçek amacını söyledi:

- Ben Oya'ya kazak örmek istiyorum, Metin'e kazak örmek istiyorum. Fazlı oğlum, sana baklavalı bir yelek örmek istiyorum... Ah Nebahat, bir örnek buldum sandığımdan, böyle saç örgüsü öyle güzel ki, bir giyeceksin çalıştığım yerde herkes sana bir soracak, bunu kim ördü, bunu kim yaptı, diyecekler” (s.60).

(...)

“- Hanım teyze, benim o yaşlı müşterim pazardan bulmuş yün çilesini, dedi. Artık ancak bazı pazarlarda satılıyormuş. Hani o da rastgele...

Anneannem başını salladı. Dudaklarından birtakım sözcükler döküldü ama ben de anlayamadım. Elimden tuttu:

- Hadi gidelim Metin, dedi. Sanki ben pazar pazar gezmesini bilmez miyim?

Böyle dedi ama eve dek söylendi:

- Hiç yüncü dükkânları kapanır mı? Niye kapatırlar ki?.. Kazak örmek, hırka örmek, üretmek, üretmek öyle hoştu ki Metin...” (s.70).

Çok hamarat ve hünerli olan anneanne meziyetlerini sunarak ev ekonomisine de katkıda bulunabileceğini gösterir.

Öyküde yan iletiler olarak hayvan sevgisi, okuma sevgisi ve alışkanlığı edinmek gerektiği, sorumluluk bilinci sağlıklı beslenme konularına da değinilir:

Tekir’e de hırka örmek isteyen anneanne, Tekir’i çok sever ve onu arkadaşı gibi görür ve değer verir:

“Anneannem kedisini çağdırmaya başladı. Oysaki Tekir ayağının dibindeydi. Kızdı ona:

- Kör olası, ne bağırtıyorsun beni? dedi. Ayağının dibindeydim, desene, kaç kez Tekir Tekir diye bağırdım. İnsan şunun şurasında, buradayım deyiverir.

An anneanneciğim, kedisini hiç insanlardan ayırt etmemişti ki” (s.53).

Okuma sevgisi ve alışkanlığı ise şöyle belirtir:

“Babam, gazetesinden sonra, annem de gecedan yarım bıraktığı şiir kitabından başını kaldırdı” (s.55).

Metin ise her zaman sorumluluklarının bilincinde olan bir çocuktur:

“...Neyse canım, yarın çıkar Metin’le iki çile alıveririm. İki çile çok gelir, ama oldun, kedi bu, kavga falan eder, hırlaşır, miyavlaşır, bir yerini söker, yama yapıveririm... Hı Metin, yarın birlikte gider miyiz?

- Bakayım anneanne, eğer dersim az olursa, dedim” (s.58).

Sağlıklı beslenme hakkında da bilgi verilir. Okuldan gelen Metin’e anneanesi her zaman lezzetli olduğu kadar sağlıklı da olan yiyecekler hazırlar:

“Öğleyin eve gelir gelmez anneanneme bu müjdeyi verdim. Anneannem çok sevindi.

- Ben de sana bak ne hazırladım? dedi.

Anneannem öyle güzel bir kabak silkmesi yapmıştı ki... İki tabak yedim. İçinde bol nane vardı yemeğin tadı ekşimsiydi ama öyle lezzetliydi ki.

Anneannem önüme bir kâse sürdü. Kapağını kaldırdı.

- Aaaa hoşaf! Diye bağırdım.

- Vişne hoşafı...

Anneannemin iki yanağından öptüm” (s.62-63).

Dal sucuk: Bu öyküsünde İzgü, insanların kentlerde taş binalar içerisine hapsediğini, bunun için içlerinde doğaya karşı duydukları özlemi, doğayla baş başa kalmanın mutluluğunu vurgulamak ister. Anneanne de bu insanlardan birisidir. Bir gün anneanne bisiklete atlayıp kırlara çiçek toplamaya gider. Ancak bu zevki doğayı, çiçekleri, bitkileri, böcekleri torunu Metin’in de görmesini ister. Bunun için ise iki bisiklet gerekmektedir. Ödünç bulunan bisiklet ve Metin’in arkadaşı Hazal’ın da geziye katılmasıyla unutulmaz bir gün yaşanır. Bu günü tekrar yaşamak üzere söz verilir.

“Artık anneannem en arkadan geliyordu. Hazal’ı ortaya almıştık, en önden ben gidiyordum. Bu yolu hiç bilmiyordum. Yol bakımsızdı, köy yoluydu, ama yolda çukurlar yoktu. İki yanımızdan yemyeşil otlar akıp gidiyordu. Hazal’ın saçları rüzgârda uçuşuyor, bazen bir arı bizimle yarışmaya kalkışıyordu. Hemen önümüzden, yolun bu yanından öteki yanına uçuşan kelebekler sanki birer renkli yıldızdı. Serçeler, bir ağaçtan öteki ağaca uçarken çığlıklar atıyorlardı. Tarla kuşları yemyeşil ekinlerin üzerinde dans ediyorlardı. Yolun kıyısında ineğin ardı sıra yürüyen bir küçük köpek, bizi görünce, “Beni de yanınıza alın” diye havladı. Temiz havayı solumak çok güzeldi. Tatlı bir rüzgâr bisikletin hızına uygun, yüzümüzü yalıyor, bazen leylek önümüz sıra uçarak bize yol göstermeye çalışıyordu” (s.100-101).

Yaşama sevinciyle dolu olan insanlar, hayattan zevk alırlar. Anneannenin de içi yaşama sevinciyle doludur:

“Hazal, dairelerinin zilini çalmıştı. Annesi aşağıya indi. Anneannemle tanıştılar. Anneannem sepeti bisikletin arkasına bağladı.

- İmrendim, dedi Hazal’ın annesi anneanneme. İçiniz ne genç!

Anneannem başını salladı, yaşını söylemedi, başını gösterdi:

- Burası on sekiz yaşında, dedi.

- Harika hanımefendi. Dilerim ben de sizin gibi olurum ilerde” (s.98).

Yemek adabı, temizlik, sağlık konularında da bilgi verilir. Yemek yerken ölçülü davranmalı, yemekten önce ve sonra eller yıkanmalı, terli terli su içilememelidir:

“Ay ben bu Hazal kızını çok sevdim, dedi. Yanaklarından öptü.

Galiba anneannem onun sandviç yiyişini izlemişti. Şayet Hazal sandviçini bir anda yalayıp yutsaydı, anneannem böyle söylemezdi. Ama Hazal öyle bir kız değildi ki” (s.99).

Yemekten önce Metin, Hazal ve anneanne ellerini bir güzel yıkarlar: “... Hazal da su böreğini yaygının üzerine koydu. Ben çeşmeden su doldurdum. Anneannem küçücük bir sabun çıkardı, önce kendi ellerini yıkadı, sonra biz yıkadık” (s.103).

Sağlığımıza dikkat etmeli, sağlıklı beslenmeliyiz.

“Bir pınarın başındaydık. Anneannem terli olduğumuzu, biraz bekledikten sonra su içmemizi söyledi” (s.101).

Paylaşmanın güzel bir davranış olduğu vurgulanır:

“Biz tam oradan ayrılırken, anneannem kulağıma;

- Üç tane daha sandviç hazırlamıştım, onları bu çocuklara vereceğim Metin, dedi.

- Olur, anneanneciğim, dedim.

Anneannem üç sandviçi çocuklara verdi. Çocuklar sandviçleri iştahla ısırırken bize el sallıyorlardı” (s.104).

Çevremizi korumalıyız, en ufak bir ihmal büyük felaketler doğurabilir:

“Anneannem çaydan aldığı suyla ateşi söndürürken;

- Birer dal sucuk daha olsaydı yer miydiniz çocuklar? deyince, ben de Hazal da başlarımızı salladık ve orada söz verdik çok yakında yine böyle bir bisiklet gezisi yapacaktık” (s.110).

Anneannemin konuk kedisi: Komşuluk ilişkileri üzerine kurulmuş olan öyküde anneanne yeni taşınan komşularına ikramda bulunur. Komşularıyla hemen tanışıp komşuluk görevlerini yerine getirir. Komşularına elinden gelen yardımda bulunur:

“Anneannem hep;

- Komşu komşuya her zaman yardımcı olmalıdır, der.

Karşı apartmanın ikinci katına iki ay önce taşınan karı – koca için de anneannem makarna ve çorba yapmıştı. Eve neşeyle geldiğinde;

- Yeni komşuların da kedileri var, adı da Minnoş, demişti” (s.8).

Hayvan sevgisine ve eğitime de vurgu yapılır. Anneanne ve Metin hayvanları özellikle de Tekir'i çok sevmektedirler. Tekir'i çok güzel eğiten anneanne yeni komşularının kedisi Minnoş'un yaramazlıkları karşısında şaşkına döner. Ancak yine de komşuların hatırı için iki günlüğüne Minnoş'un kendilerinde kalmasına razı olur:

“Ayol hiç eğitmemişler bu hayvanı hiç... O zaman niçin kedi alırsınız, niçin köpek alırsınız, eğitmedikten sonra?... Mutlaka bu kedi Suzan Hanım'ın yanında yatıyor. Odamın kapısını kapattım, miyavlamaya başladı. Siz uyanmayın diye kapıyı açtım, hop çıktı, yanıma uzandı. Onu görünce Tekir kıskandı, o da öteki yanıma çıktı. Biraz sonra da benim üzerimde kavgaya tutuşmazlar mı? Ah Suzan Hanım ah, madem böyle bir kedin var, niçin bize bırakırsın?

Annem;

- Çekeceğiz, dedi, çünkü bize emanet edilmiş bir kedi” (s.126).

Bu öyküde yine elimizdekilerin kıymetini kaybedince anlarınız iletisini de verir. Minnoş'u gören anneanne ve ailesi Tekir'in kıymetini daha iyi anlarlar:

“Anneannem;

- Minnoş'un güzel de kızım, sen bunu hiç eğitmemişsin, dedi.

Suzan Teyze teşekkür etti ve gitti.

Hemen Tekir'i aldım kucağıma, bir koltuğa oturdum.

- Bizim Tekirimiz bir tane dedim. Anneannem de;

- Ay ver onu, biraz da ben seveyim bir tanemi, dedi” (s.30).

Kelebekler yasemine konar: Tüm canlıları çok seven anneanne çiçekleri de çok sevmektedir. Pek çok çiçeği olan anneanne bu sefer de yasemin diker. Büyük bir sevgi ve titizlikle diktiği yasemini hem çok güzel koktuğu hem de kelebeklerin yaseminlere konduğunu bildiği için dikmiştir:

“Anneannem çiçekleri çok seviyordu. Balkonumuzda birçok çiçek vardı. Anneannem onların topraklarını bir şiş parçasıyla kazar, bazen gübre verir, sulamayı hiç unutmazdı. Çiçeklerin ne zaman açacağını çok iyi bilir” (s.32).

“... Çocuklar, bu yaz bir kokacak bir kokacak bizim balkonumuz, bir kokacak, kokusu bütün sokağa yayılacak... Ama en önemlisi ne biliyor musunuz? Ben zaten onun için dikeceğim yasemini...

(...)

En önemlisi artık balkonumuzda kelebekler gelecek. Biliyor musunuz kelebekler yasemine konar” (s. 35).

Doğa özlemi, eski günlere duyulan özlem anneanneninin içindedir. Bir nebze olsun bu özlemini balkonunda gidermeye çalışır:

“İçini çekerek;

- Çok değil ama gelecekler, dedi. Çocukluğumda bakardım bahçemizde onca çiçek, onca ağaç vardı ama kelebekler yaseminin üzerine konarlardı. Hele beyaz kelebekler, onlar mutlaka yasemine konarlardı... Yasemin kendilerine benzeyen çiçeklerin arasında uyumaya bayılırdı. Çiftler yasemin çiçeklerini kendilerine yastık yapıp uyurlardı. Öğle sığığında, kim bilir, belki de ağustos böceklerinin sesini ninni diye dinlerler, kanatlarını hiç oynatmaksızın sanki kendileri de bir çiçekmiş gibi oracığa yapışırlardı. O sırada onları yakalamak o denli kolay ki. Ama onlara elimi hiç sürmezdim. Karşıdan izlerdim. Bazen esen bir yerde salıncak olurdu. İncecik dal parçası. O zaman onları beşikte uyuyan çocuğa benzetirdim.”

Sonunda yaseminler açar ve uzun bir bekleyişten sonra beklenen kelebekler gelir. Yaseminin üzerinde kelekleri gören anneanneninin ise mutluluğuna diyecek yoktur:

“Anneannem o anda yanımızda değildi sanki... Uyuyan keleklerin yerine o uçuyordu. Sevinci bütün dünyanın kelekleri denli çoktu” (s.48).

Şişe dibi lahmacun: Öykü; sağlıklı beslenme, açıkta satılan yiyeceklerin zararları, ev yapımı besinlerin daha lezzetli, sağlıklı ve ekonomik oluşu iletileri üzerine kuruludur.

“Anneannem okul önlerinde satılan yiyecekleri almamı hiç istemez. Ama bizim okulun önüne bir satıcı geliyor, üstü kapalı tahtadan yapılmış camekânın içinde çocuklara lahmacun satıyor. Öğretmenimiz de, okul müdürümüz de bu yiyecekleri yemememiz gerektiğini, onlardan alışveriş yapmamamız gerektiğini söylüyorlar.

(...)

O satıcıyı, okul müdürümüz okul kapısının önünden uzaklaştırdı. Belediyeye şikâyet edildi, görevliler gelip adamı oradan uzaklaştırdılar. Ama adam birkaç gün ortadan kaybolduktan sonra bir de bakıyoruz ki yine kapının önünde ve bağırıyor:

- Haydi lahmacun mis!

Okul müdürümüz;

- Çocuklar, diyor, şimdi diyelim o yağlı lahmacunu yediniz, eliniz yağ oldu, duyduğuma göre bazı arkadaşlarınız bu bizim yasakladığımız satıcıdan lahmacun alıyorlar, yiyorlar, ellerini bile yıkamıyorlar” (s.51-52).

Ancak Metin’in canı lahmacun yemek ister. Anneanesi de ona evde şişe dibi lahmacun yapacağını söyler. Metin ve ablası Oya’nın da yardımıyla mis gibi lahmacunlar yapılır. Anneanne tadına bakması için Metin’in arkadaşı Erinç’e de lahmacun gönderir. Erinç ve annesi lahmacunu çok beğenir ve tarifini, yapmak üzere isterler.

Öyküde ayriyeten işbölümü yapma, ders çalışma sorumluluğunu bilme, paylaşma gibi alt iletiler de işlenir. Metin ve Oya lahmacun yapımında anneannelerine yardım ederler:

“İçi hazırlanırken de anneanneme yardım ettik. Ben domatesleri yıkadım, ablam incecik kuru soğan kıydı. Anneannem ablamın kıydığı soğanları beğendi” (s.58).

(...)

“Erinç’e götür ki üç tane, lahmacun neymiş görsün, dedi anneannem.

Öyle doymuştum ki... Uf arkadaşşıma gerçek lahmacunun ne olduğunu göstermek istemesem, hiç kalkıp gitmezdim arka sokağa.

Anneannem üç tane lahmacunu havlu kâğıda sardı, onu da bir naylon torbanın içine koydu.

Erinç ders çalışıyordu. Annesi bana;

- Hoş geldin, dedi.

- Ben Erinç’e bir şey getirdim, dedim.

Erinç fırladı, yanıma geldi.

- Ne o? diye sordu.

- Şişe dibi, dedim.

- Aaaa o ne demek?

- Yum bakalım gözlerini, dedim.

Yumdu. Paketi açtım, burnuna yaklaştırdım.

- Lahmacunum, diye bağırdı.

- Ama bu lahmacun o sokak satıcısından aldığım lahmacun değil, dedim.

- Ne, dedi annesi, sen sokak satıcısından lahmacun mu alıyorsun?

Erinç lahmacundan bir lokma almıştı bile...

- Uf uf uf, diye bağırdı... Nereden aldınız bunu?

- Anneannem yaptı, dedim.

Erinç lahmacunun birini annesine uzattı.

- Ne olur anneciğim sen de yap, dedi.

Erinç'in annesi de çok beğendi şişe dibi lahmacunu.

Erinç'le annesi bir hafta sonra bizdelerdi. Anneannemden şişe dibi lahmacun yapmasını öğreniyorlardı” (s.62-63).

Anneannemin gugukluklu saati: Eski günleri anımsayan anneanne bu sefer de çocukluk günlerindeki guguklu saati özler ve bir guguklu saat almak ister. Çünkü guguklu saat anneanneye eski günleri yaşatacaktır. Ancak günümüzde artık birer sanat yapıtı olan guguklu saatler bulunmamaktadır. Sonunda bir saatçide eski bir guguklu saat bulunur ve satın alınır. Eve getirilen guguklu saat hiçbir zaman vaktinde ötmez ama anneanne yine de guguk seslerini duyduğu için çok mutludur.

Herkes geçmişteki güzel günleri özler:

“Sormuştum:

“O gün okula gitmedin mi anneanne?

“Gittim. Hiç gitmez olur muyum? Öteden guguklu saatin gugukları gelir de hiç uyur musun? Hem de tam sekiz kez guguk guguk diyor. Yani şunun şurasında zilin çalmasına kırk dakika kaldı. Haydi kalk Hikmet, elini yüzünü yıka, saçını tara, kahvaltını yap, çantanı al, okula koş...”

Anneannem, bu anıyı anlattıktan sonra durmadan;

“Guguk guguk guguk, demeye başladı” (s.65).

Günümüzde artık bazı zanaat dalları yok olmuştur:

“... Anneannemin anlattığına göre guguklu saatler birer sanat yapıtıymış, öyle şimdiki saatler gibi değilmiş. Bir kez öyle güzel bir kulübesi varmış ki kuşun...” (s.68).

Eskiye ait bazı eşyalar geçmişi anımsatır. Bu yüzden çok kıymetlidirler:

“Şimdi guguklu saat anneannemin odasında. Zamanlı zamansız guguk guguk diye ötüyor, anneannem saatinin sesini bir müzik ezgisi gibi dinliyor. Tam olarak zamanı hiç göstermiyor. Anneannem onu duvarın süsü gibi kabul ediyor.

Penceresine sık sık konan bir çift kumrunun, guguklu saatin sesini duymak için geldiklerini söylüyor.

- Daha önce niçin gelmemişlerdi? diyor...

Anneannem, bir saatin guguklarını, bir kumruların guguklarını dinliyor” (s.81).
Sorumluluk sahibi olunmalı, zamanında ve düzenli çalışmalı:

“Ablam;

- Ben de sizinle geliyorum, dedi.

- Gel, dedi anneannem.

- Ay derslerim olmasaydı anneanne” (s.71).

İyilikte bulunanlara teşekkür edilmelidir:

“Gerçekten o bir buçuk porsiyon köfteyi nasıl yedim, nasıl sildim süpürdüm, bilmiyorum. Köfte öyle lezzetliydi ki, ayran o denli güzeldi ki. Hele ekşili, maydanozlu roka salatası çok hoştu.

Anneanneme teşekkür ettim” (s.73).

Yeni bir şey alınınca “güle güle kullanın” gibi iyi dileklerde bulunulmalı:

“Saatçi bir kutu buldu, guguklu saatin zincirini topladı, sarkaçlarını içine yerleştirdi. Sonra onu bir naylon torbanın içine koydu.

- Güle güle kullanın hanımefendi, dedi” (s.76).

Kabak tatlısı: Öykü, sevdiklerimiz için birtakım fedakârlıklarda bulunuruz, iletisi üzerine kuruludur. Anneanne çocukları ve torunları için kabak tatlısı yapar. Kabak çok ağırdır ve pazardan eve taşımak oldukça zor olmuştur. Ama anneanne elinden gelen hünelerine sergileyerek sevdiklerini mutlu etmeyi çok sever. Onların mutluluğu kendi mutluluğu olur:

“... Anneannem koltuğunda oturmuş, ayaklarını uzatmış başını arkaya vermiş, durmadan;

- Ay ay aman ay, diyordu.

- Ne oldu anneanne?

- Ay onun yüzünden ay. Ay kolum koptu ay, ay omzum çıktı ay.

- O ne anneanne?

- Ne dünyası, o balkabağı çocuk.

- Balkabağı mı? Hiç görmemiştim” (s.83).

(...)

“- Nasıl getirdin bunu pazardan anneanne?

- Ay o adam, o satıcı aksi adam. Canım çok istiyordu canım, a hatırlasana, geçen yıl mı yaptım, yok yok daha önceki yıl, bunun tatlısını yapmışım ya, sen de bayılmıştın ya...

- ... Öyle canım istedi ki, bunu almak için pazara ikinci kez gittim. Bir bu aksi adamda vardı. O da kesip vermedi. Ne aksi adam, durup durup, “Ben gerisini ne yapayım hanımefendi. Görüyorsunuz pazar dağılıyor. Siz bir kilo istiyorsunuz. Ben gerisini ne yapayım bunun? Sabah olsa hemen keserdim. Onun için şimdi size bir kilo veremem. Ya hepsini alırsınız ya da haftaya gelin”, diyordu”(s.86).

Burada yaşlı insanlara yardım etmeli, ihtiyaçlarını gidermeye çalışmalıyız iletisi de vurgulanmış olur.

“- Kaç kilo bu anneanne?

- Dokuz buçuk. Ay ay aman kollarım koştum, dokuz kilo saydı, körolmayasica. Yardım etti, dolmuşa dek getirdi. Ee, dolmuştan inince buraya dek kim getirdi? Ben. Canım çıktı” (s.86-87).

Çok becerikli ve hünerli olan anneanne aynı zamanda tutumludur da. Hiçbir şeyi israf etmez. Elindekileri değerlendirir:

“Annem sordu:

- Bunun hepsini tatlı mı yapacaksın anne?

- Ayol hepsi tatlı olur mu? Püre yaparım, sarma yaparım, nohutlu yemek yaparım, ay salatasını bile yaparım” (s.93).

Herkes üzerine düşen işi yapmalı, işler paylaşılmalı, işbölümü yapılmalı:

“Anneannem kıymalı patates yapmıştı. Annem de yanına bir makarna yaptı. Sofrayı babamla birlikte kurduk. Ablamın çok dersi vardı. Anneannem yaptığı salatalık turşusundan çıkart. Sapsarı ve mis gibi kokuyordu” (s.95).

“Babam, tabakları, kaşıkları bulaşık makinesine koydu. Ablam masanın üzerini sildi. Ablam da ben de salonda derslerimizi çalışıyorduk. Annem kitap okuyordu. Babam da bir dergiyi okuyordu” (s.97).

Zamanı en iyi değerlendirme şekli okumaktır, iletisi ile sorumluluklarımızı bilmeli zamanında ve düzenli çalışmalıyız iletisi de verilmiş olur.

Sonunda sürpriz olarak yenen kabak tatlısı çok beğenilir. Yemekten sonra “eline sağlık” denmesi gerektiği vurgulanır. Anneanneden bir daha yapması için söz alınır:

“- Kabak tatlısı!

Bir an tabak – kaşık sesinden başka ses duyulmadı salonda... Öyle iştahla yiyorduk ki, hiçbirimizin de aklına;

“Sağ ol, eline sağlık, çok güzel olmuş” demek gelmiyordu. Sanki kabak tatlısı yeme yarışındaydık. Lokmalarımızı ardı ardına yutuyorduk” (s.97).

Anneannemle el ele: Anneanne ile Metin bu kez spor yap, sağlıklı kal, iletisi vermektedirler. Anneanne ile Metin yürüyüşe de beraber giderler. Çok iyi iki arkadaşlırlar. Her cumartesi sabahı yürüyüşe giderken etrafındakilere de çok duyarlı olan anneanne bir sokak köpeğine ekmek parçaları ve kemik vermektedir. Böylece hayvan sevgisi ve etrafımızdakilere duyarlı olmalıyız iletileri verilir:

“Cumartesi sabahları ben de onunla erkenden kalkıyordum. Birer bardak suyumuzu içiyor, lastik ayakkabılarımızı giyiyor, sokağa çıkıyorduk. Tekir bize balkondan bakıyordu.

Anneannem yanına ekmek parçaları veya yemekten kalan kemikleri diyordu. Yürüdüğümüz yol üzerinde bir sokak köpeği vardı. Anneannem onun adını Duman koymuştu. Duman anneannemin yolunu gözlüyordu. O bodur ağacın altında anneannemin görünmesini bekliyordu. Anneannem görünce hemen koşup yanına geliyor, kuyruğunu sallıyordu” (s.100).

Güler yüzlü insanlar daha çok sevilir ve selamlaşmak sevgiyi çoğaltır ve yaygınlaştırır, iletileri de verilir:

“Hemen güneş doğarken yürüyüşe başlıyorduk. Birkaç sokak geçtikten sonra siteden de kentten de uzaklaşıyorduk. O daracık yol üzerinde anneannem gibi yürüyüşe çıkanlar vardı. Anneannem onlardan birçoğuna yolda “Günaydın” diyordu” (s.102).

(...)

“Anneannem bana yürüyüş yapan bir kadını gösterdi. O kadının yüzü çok asıktı.

- Ah, dedi, anneannem, bu kadın da bir marş söyleyebilse...

Yürüyüş yapıyor ama yüzü hiç gülmüyor.

Anneannem o teyzeye gülerek;

“Günaydın” diyordu.

Ama teyzenin ne dediği anlaşılmıyordu. Salt dudaklarını kıpırdatıyor, yüzü daha çok asılıyordu.

(...)

- A bak neşe küpü geliyor!

Anneannem yaşında bir kadın geliyor. Ta karşıdan anneanneme gülümsüyor... Anneannem sol elini hazırlıyor o teyze de sol elini hazırlıyor, yan yana geldiklerinde avuç içlerini birbirlerine vuruyorlar;

“Günaydın!” diyorlar.

- Ah bu hanımla uzun uzun konuşmak isterdim, ama yürürken durulmaz ki. Hem sonra daha adını bile bilmiyorum. Ama biz onunla konuşuyoruz canım, başımızla gözümüzle konuşuyoruz” (s.90).

Anneanne en alışılmış durumlarda bile mutlu olmayı bilen, tüm canlıları seven, içi yaşama sevinciyle dopdolu bir insandır:

“Ne çok sever anneannem bulutlara bakmayı. Ben de ondan öğrendim. Ben de onun gibi bulutlara bakarak düş kuruyorum” (s.103).

“- Ta şu karşıdaki ağaç... İşte orası biliyorsun yürüyüşümüzün son noktası. Şimdi ağaç var ya... “Bir damla yağmurdan korktular, bana bugün “Günaydın” demediler,” der.

Anneannem her yürüyüşünde o ağaca da “Günaydın”, der” (s.106).

Yürüyüş sırasında aniden yağmur bastırınca anneanne ile Metin bir ağıla sığınır. Ancak ağıldaki köpek başta anneanne ve Metin’i pek de hoş karşılamaz. Bunun üzerine anneanne köpek ile konuşarak onu yatıştırır:

“- A aa ne ayıp! Şunun şurasında konuk sayılırız ayol... İneği, koyunu alıp götüreceksin hırsız mı sandın bizi? Ay çok ayıpladım seni. Dur bakalım adın neydi senin? Ay karasın, tamam tamam Karabaş, yani senin yaptığın çok ayıp Karabaş. Şu yağmura baksana... Havaya bak havaya, yere bakma.

Köpek anneannemin gösterdiği yere baktı. Sonra başını indirdi. Havlamaktan vazgeçti, yanımıza oturdu”(s.108).

Misafirperverlik konusuna da değinilir. Ağıldaki genç, anneanne ile Metin’i çok iyi karşılar ve çay ikram eder:

“Yağmur tek tük atıyordu. Anneannemin gözüne baktım.

- Gidelim mi Metin? diye sordu.

- Gidelim anneanne, dedim.

Genç:

- Çay yapmıştım, size de getireyim, dedi.

Teşekkür ettik” (s. 110).

Anneannem hayvanlar arasında: Sevimli hayvanlar arasında kalan Metin, anneanne ve aile fertleri çok eğlenceli ve ilginç bir serüven yaşarlar. Onlarca hayvanın Metinlere konuk olarak geldiği ve birbirinden güzel hünelerini gösterdikleri öykü de hayvan sevgisi, hayvanlarla da dostluklar kurulabileceği iletileri verilir. Hayvanları çok seven anneanne aynı zamanda çok yardımseverdir. Her gün bir kişi ve yanında da sevimli bir hayvanı zor durumdan kurtararak, sevimli hayvanların hepsini evine konuk olarak alır. Öyle ki eve fil bile gelir. Ancak bütün olanlar tabii ki bir rüyadır.

“Ablam, annem, babam;

-Biz de hayvanları seviyoruz, biz de seviyoruz, derlerken uyandım.

Birden kalktım, evimizin kapısına doğru koştum. Sonra durdum, anneannemin odasına gittim.

- Erken uyandın Metin? dedi anneannem.

Başımı salladım. Anneannem beni yanına çağırdı. Saçlarımı okşadı.

- Deve kuşu nerece anneanneciğim? diye sordum.

- Ne devekuşu?

- Aslancık, maymunlar, fil neredeler?

Anneannem beni yanına yatırdı:

- Sen düş görmüşsün Metin, dedi. Ama ne güzel hayvanlı düşler görmek.

- Hepsi de öyle sevimliydi ki, maymunlar futbol oynuyorlardı, aslancık ip atlıyordu, fil dans ediyordu. Tam devekuşu da gelmişti ki...” (s.56).

Yılbaşı gecesi: “Ailede birlikte geçirilen zaman mutluluk verir” iletisi üzerine kurulu öyküde çok güzel ve eğlenceli bir yılbaşı gecesi anlatılır. Hep beraber yenilen yemek, oynanan oyunlar, yapılan sohbetlerin yerini hiçbir şey tutamaz.

Öyküde hediyeleşmenin güzelliği, doğa ve canlı sevgisi, gibi iletilere de değinilir:

“Anneannem öyle eve çam dalı koymayı da sevmez.

Zavallı çam ağacının kolları der, o dallar için ekler:

-Senin kolunu koparsam razı olur musun?

Biz hediyelerimizi bir sepetin içine koyarız ve hepsinin üzerine yazarız.

Metin'den biricik ablası Oya'ya:

Oya'dan, çok sevdiği anneannesine.

Hayır hayır, öyle pahalı şeyler almayız. Zaten bu aldıklarımızı harçlıklarımızı biriktirerek alırız” (s.58).

Burada bütçemize göre harcama yapmalı, ayağımızı yorganımıza göre uzatmalıyız, iletisi de verilir.

Herkesin yardımıyla sofraya kurulur:

“Annem işten gelince limonata hazırladı, babam salatayı yaptı. Ablam sofrayı düzenledi. Hepimiz anneanneme teşekkür ettik” (s.68).

Anneannemin nişan yüzüğü: Bu öyküsünde İzgü, anıların çok kıymetli olduğunu ve anıları yaşatan eşyaların da çok değerli olduğunu vurgular. Öyküde anneanne Bahri Bey’den kalan nişan yüzüğünü kaybedince çok üzülür. Çünkü o yüzük anneannemin anılarını yaşatmaktadır. Ona baktıkça Bahri Bey’i ve o günleri anımsar.

“- Ay bulun çocuklar, bulun, diyordu.

- Neyi bulalım anneanne?

- Halkamı bulun, halkamı isterim.

- Ne halkası anneanne? diye ablam sordu.

- Ay onu bana Bahri takmıştı. Ay nasıl kaydı gitti elimden, takarken yuvarlandı, şuracıktan döndü, sonra yitti gitti.

- Nişan yüzüğü mü anneanne? diye sordu ablam.

(...)

- O benim nişan yüzüğümüdü, içinde Bahri yazıyordu.

Ablam güldü, anneannemin saçlarını okşadı.

- Elbette, dedemin nişan yüzüğünde de Hikmet yazıyordu.

Anneannem başını salladı. Gözlerinin içinde kocaman bir ışık olmuştu. Bana, ablama bakıyordu ama bizi görmüyordu. Dedemi görüyordu, nişan için gelen konukları görüyordu. Ama bir yandan da parmağıyla bize karyolanın altını gösteriyordu” (s.78-79).

Anneannem hastanede: Bütün canlılar hastalanabilir, sevdiğimizimizin hastalanması büyük endişe ve üzüntülere sebep olabilir. Önemli olan bu gibi durumlarda mantıklı olup hasta kişilere moral vermektir. Bu öyküde de Metin hastalanan anneannesini için çok üzülür. Anneannesinin de hasta olabileceğini hiç düşünmemiş olan Metin bu durum karşısında çok endişelenir, anneannesini kaybedeceğini düşünür:

“Anneannemin bir gün hastalanacağını hiç düşünmemiştik. Daha doğrusu ben düşünmemiştim. Babam o denli;

- Oğlum, gençler de hastalanabilirler, yaşlılar da... Ama en çok, yaşlılar ve çocuklar hastalanırlar, diyordu ama ben duymuyordum bile babamı. Hep anneannemi düşünüyordum.

Canım anneanneciğim, ben okuldayken hastalanmış. Komşularımız anneme telefon etmişler. Annem ivedi eve gelmiş, anneannemi bir taksiyle hastaneye götürmüş. Doktorlar anneannemin hastaneye yatması gerektiğini söylemişler” (s.94).

Torunlar nine ve dedelerini çok severler, Türk kültüründe nine ve dedeler huzur evine yollanmaz:

“- Ah anneannesiz evde hiç yaşamamıştım ki. Çevremi seçmeye başladığımda ilk onun yüzünü görmüştüm. Bana anneannem bakıyordu.

Ne çok girip çıkmıştım anneannemin odasına. Yatağı boştu, koltuğu boştu. Salonda oturmadığı zaman bazen yatağına girer, yorganını dizlerine dek çeker, arkasındaki yastığa dayanarak bir şeyler okuyordu. Koltuğunda oturuyorsa, mutlaka elinde ya bir örgü işi vardır, ya da benim, ablamın bir giysisini onarıyordur” (s.94-95).

Çok çalışkan ve hamarat olan anneanne boş durmayı hiç sevmez. Her zaman faydalı bir şeylerle uğraşan anneanne aynı zamanda kitap okumayı da çok sever.

Metin de çok çalışkan ve sorumluluklarının bilincinde bir çocuktur:

“Oysaki o gün eve öyle heyecanla ve coşkuyla gelmişim ki. Öğretmenimiz bizim kümenin hazırladığı ödevi çok beğenmişti. Beş arkadaşımı da sınıfta övmüş, başarılarımızı kutlamıştı. Bu üçüncü büyük başarımız olduğu için birer de mektup yazmıştı ailelerimize” (s.95).

Hastaneye gidiş kuralları, hasta ziyareti konularında da bilgi verilir. Hastane, okul gibi kurumların kendilerine has kuralları, giriş ve çıkış saatleri vardır. İsteyen istediği gibi girip çıkamaz. Hasta ziyareti kısa olur ve hasta ziyaretine gidilirken eli boş gidilmez:

“- Haydi anneciğim, gidip anneannemi görelim, dedim.

- Hiç olur mu Metin? dedi, hastanenin kendine göre kuralları vardır. Baban işinden çıkınca hastaneye uğrayacak, ondan haberleri alırız” (s.96).

“Yatağımda döndüm durdum. Annem babam erkenden uyudular. Annem yarın sabah hastaneye yine gidecekmiş. Ama beni hastanenin içine sokmazlarmış. Çünkü

hastanelerde mikrop çok olurmuş. Ben ancak hasta yoklama gününde gidebilirmişim. Haftada iki günmüş, yani yarından sonra, pazar günü” (s.98).

“Hastaneye giderken anneanneme ne götüreyim?

Anneannem kır çiçeklerini sever. En çok sevdiği çiçek de papatyadır. Ama şimdi papatya olmaz ki. O zaman papatyaları ben yaparım” (s.105).

“Hastanenin kapısındaız...

- Babacığım, saat on dört olmadı mı?

- On beş dakika daha var oğlum.

- Uf... Bıraksalar ya bizi içeriye...

- Hastanenin kuralları var oğlum” (s.105-106).

“Anneannemin yanından ayrılmak istemedim. Ama görüşme zamanı bitmişti. Zaten anneannem birkaç gün sonra eve gelecekti” (s.110).

Metin anneannesini çok sevmektedir. Anneanne ile Metin aynı zamanda çok iyi arkadaşlardır:

“Ben de onu özledim. Anneannemi özledim. O benim anneannem değil ki, arkadaşım, oyun arkadaşım, masal arkadaşım, öykü arkadaşım, kahkaha arkadaşım, macera arkadaşım” (s.98).

“Yatağımdan kalktım, odasına gittim. Sehpanın üzerinde fotoğrafı vardı. Elime aldım, öptüm.

- Anneanneciğim, seni çok seviyorum, dedim.

Fotoğraftaki anneannemin dudakları kıpırdar gibi oldu, o da bana;

Ben de seni çok seviyorum, dedi” (s.100).

Metin de anneanne de okumayı ve hayvanları çok sevmektedirler:

“Kitap rafımdan daha önce okuduğum çok hoşuma giden bir roman aldım. Okumaya başladım. Kulağım hep kapıdaydı. Yarın okul yoktu. Ama evden çıkacak mıydım bakalım? (s.100).

“Anneannemin eve geleceğine yakın balkona çıktım, beklemeye başladım. Hava soğuktu. Gökyüzü kapkara bulutlarla kaplıydı. Balkonun demirlerine birkaç iri yağmur düştükten sonra birden bardaktan boşanırcasına yağmaya başladı. İçeriye girdim, pencerenin perdesini araladım. Böyle yağmurlu günlerde anneannemle kuşları düşünüyorduk, kanat çırpın, ıslanmamak için kendisine bir ağır dalı arayan, yapraktan damlı evine koşuşan kuşları...” (s.104).

Yeşil kuzu: Fazlı Bey'in araba almaya karar vermesi ve araba alma maceralarının anlatıldığı öyküde ekonomik iletiler temel olarak verilir. Geçim sıkıntısı çekmek hayatın zorluklarından biridir, bütçemize göre harcama yapmalıyız. Aile bütçesine herkes yardımda bulunabilir, gibi iletiler verilir. Fazlı Bey'in ancak on beş yıllık bir araba almaya bütçesi yetmektedir:

“Araba, babamın bir arkadaşınınmış. Motoru çok sağlamış. Kapıları ayar istiyormuş. Yani arabanın şu anda hiçbir masrafı yokmuş. Yalnız araba on beş yaşındaymış.

(...)

Babam;

- Eğer araba alacaksak, paramız ancak bu arabaya yetiyor, dedi.

Anneannem bağırdı:

- Üç aylığımı verdim gitti...

(...)

Babam, elinde kâğıt kalem hesaplar yapıyordu. Bazen bize bakıyor, gülümsüyordu. Biliyordum, hepimiz araba alınmasını istiyorduk. Elbette bu araba bütçemize uygun bir araba olacaktı. Annemi babamı arabanın yaşlı olması düşündürüyordu.

- Ama bu parayla başka araba alamayız ki, dedi babam” (s.7-9).

Arabayı arkadaşından alacak olan Fazlı Bey, burada arkadaşların birbirlerine güven duymaları gerektiği iletilerini verir:

“Annem;

- Arkadaşın arabanın huyunu suyunu biliyordur, diye söze karıştı.

- Canım zaten onun için almak istiyorum ya. Gidip araba pazarından alsan, ne motoru bilirsin, ne vitesini, ne de şununu bununu. Şaban Bey dört yıldır biniyor bu arabaya” (s.9).

Fazlı bey araba alma kararını aile fertlerine de onaylatarak onların da fikirlerini almayı ihmal etmez. Böylece demokratik ailelerde kararlar birlikte alınır, iletiler vurgulanır:

“Babam;

- Ben lüksüne falan bakmıyorum anne, dedi, eh kooperatif borcumuz nasıl olsa öde öde bitmez... Ne diyorsunuz, alalım mı bu arabayı?

- Alalım! diye hepimiz birden bağırdık.

- Aman kaçırma, dedi anneannem. Yarın günü zaten, biz Metin'le bankaya gider benim üç aylığı alırız. Avucuna sayarım Fazlı oğlum.

- Sağ ol anne, dedi babam” (s.10-11).

Ailede birlikte geçirilen zaman mutluluk verir. Anneanne de ailesiyle birlikte olmaktan ve daha çok birlikte olup daha güzel zaman geçirecekleri için çok mutludur:

“- Çok mutluyum çocuklar sizinle, dedi. Ardından bağırdı:

Ay artık arabamız da olacak, ben mutlu olmayayım da kim olsun?” (s.15).

“En neşeli günlerimizden biriydi. Hepimizin yüzünde gülücük vardı. Biliyordum, o gülücükleri yüzlerimize oturtan şey alınacak arabaydı. Kim bilir, belki babam işlemleri tamamlar, arabayı alır gelir, iki sonra da pikniğe giderdik” (s.16).

Boş durmayı hiç sevmeyen anneanne üretmenin, faydalı olmanın çok güzel olduğunu vurgular:

“Uykum gelmeyince anneannemin odasına gittim. Ayaklarımı yorganın içine sokmuş, sırtını yastığına dayamış, perde örüyordu. Bu yaşında üretiyordu anneannem. Önce bizim evin iki penceresine yapmıştı. Kuşlu perde örmüştü. Birkaç komşuya parasız yaptıktan sonra artık parayla yapmaya başladı. Bir ayda iki kanat örüyordu, annem babam örülen perdeleri alıp arkadaşlarına götürüyorlardı. İsteyen çoktu ama anneannem kendini sıkılmıyordu.

- Ay çocuk, benim üç aylığım var, işte ellerim boş durmasın diye yapıyorum o perdeleri, yoksa açgözlülüğümden değil, paragözlülüğümden değil”(s.16-18).

Yeni alınan şeyler, ya da durumlar kutlanır, tebrik edilir ve iyi dileklerde bulunulur:

“Haydi, bakalım Metin, bugün bir kilo güllü lokumun yanına bir kilo da baklava alacağız. Yeni arabamızın mutluluğu için bu akşam tatlılar yiyeceğiz, şarkılar söyleyeceğiz” (s.25).

“Minibüse bindik. Sürücüye parayı uzatırken;

- Bundan sonra senin arabana binmem artık, dedi anneannem.

Sürücü şaşkın arkasına döndü;

- Bir kusurumu mu gördünüz teyze? diye sordu.

- Yok Yok, bugün araba alacağız da. Damadım akşama getirip kapının önüne koyacak.

- Güle güle binin teyze” (s.23).

“Son girdiğimiz dükkândan anneannem bir kilo baklavayı aldı. Orada baklavayı tartan gence bile söyledi:

- Yeni araba aldık da oğlum, bu gece bunu kutlayacağız...

- Kazasız binin hanım teyze, diye dilekte bulundu genç” (s.26).

Trafik kurallarına uyulması gerektiğine de dikkat çekilir:

“... Ben saksı taşıyanını bile gördüm. Hem de kocaman bir fesleğen saksısı. At nalları, koca koca nazar boncukları... Hıh, sen dikkatli sürmedikten sonra istersen arabanın her yanını nallarla doldur, istersen avuç avuç nazar boncuğu as... Ay bilirim, baban çok dikkatlidir.

“- Metin, ben de ehliyet alırım değil mi?

- Niçin olmasın anneanne? Sen her şeyi başarırısın.

- Başarıyorum değil mi, şöyle gaza bir bastım mıydı!...

- Bir trafik canavarı oldun muydu!...

- Ay ay ben ha, bütün trafik kurallarına uyarım” (s.32).

Burada kendine güvenen insanların başarılı olabilecekleri de vurgulanır. Anneanne son derece girişken ve kendine güvenen bir kişiliktir.

Eldekilerle yetinmeyi bilmeli, mutlu olmalıyız iletisi ise:

“- Arabamız nasıl ablacığım? diye sordum.

- Hiç yoktan iyidir.

- Hıh, dedi anneannem, sen de hiçbir şey beğenmezsin...

Yeşil kuzu bu yeşil kuzu” (s.34).

Yeni arabayla bir pazar günü pikniğe giden anneanne ve ailesi arabanın arızalanmasıyla yolda kalırlar. Ancak anneanne bu sıkıntılı anı aklını kullanarak, makul çözümler sunarak atlatmayı başarır:

“Şarkılarımız dudaklarımızda kalmıştı. Hepimiz birbirimizin yüzüne bakıyorduk. Yoksa pikniğimiz yarım mı kalacaktı?

- Ay niye öyle zıncı diye durdun yeşil kuzu? diye anneannem arabaya soruyordu.

Babamın araba arızasından hiç anlamadığını biliyordum. Kendisi söylemişti.

- Pekiyi şimdi ne yapacağız? dedi ablam.

- Durun canım, dedi anneannem, burası dağ başı değil ya, mutlaka bir gelen olur, sorarız, belki arızasını anlayan çıkar...

Sanırım bizden başka pikniğe çıkan yoktu bu yol üzerinde.

Babam indi, motorun üzerindeki kaportayı açtı, baktı.

- Görünürde bir şey yok, dedi.

Tekrar direksiyon başına geçti, arabayı çalıştırmaya uğraştı ama araba çalışmadı.

Ah canım anneanneciğim, hemen de buluverir.

- Ay dedi ay, bundan güzel piknik yeri olur mu? Bu yanımız orman, bu yanımız su... İşte şu da kocaman telli kavak..." (s.46-47).

Sorumluluklarının farkında olan Metin ve Oya bu öyküde de derslerini zamanında çalışırlar. Arabanın bozulmasıyla Oya derslerinden geri kalacağı için endişelenir:

"Babamın da annemin de neşesi yerine gelmişti. Sanki arabamız hiç arıza yapmamış, babamın bir marşa basmasıyla çalışacakmış gibi aldırmıyorduk, salt ablam;

- Bugün benim çalışmam gerekliydi, ya akşamüzeri eve gidemezsek? diyordu" (s.48).

İyilikte bulunanlara teşekkür edilir:

"... Kabloyu bobine taktı.

- Çalıştırın, dedi babama.

Uf, öyle bir çalıştı ki arabamız... Anneannem bir yalancı dolmayı çatala takmış dayatmıştı bile Orhan Usta'nın burnuna...

- Kokla şunu bir...

- Mis gibi teyze...

- Yut şunu bir lokmada, yut...

Orhan Usta, hık mık, dedi ama anneannem dolmayı yutturdu.

Hepimiz seviniyorduk, Orhan Usta'ya çok teşekkür ettik. Babamla el sıkıştılar" (s.53).

Anneannem sihirbaz: Evin neşe kaynağı olan anneanne çok sevilmektedir. Çok çalışkan, hamarat, meziyetli ve üretken olan anneanne, ailesi için her türlü fedakârlıkta bulunur. Onların sıkıntılarını gidermek için elinden geleni yapar:

"Anneannem bizim evin gülüdür.

Koklarınız anneannemi, mis gibi kokar. Okşarız anneannemi, gül yaprakları denli yumuşaktır. Onun sabunu gerçek sabundur, katkısız, zeytinyağıyla yapılmış, mis gibi

zeytin kokan. Şampuanını da kendisi yapar, biraz papatya suyu, biraz kekik suyu, biraz da fesleğen suyu, tamam...” (s.54).

(...)

“Gerçekten anneannem evin papatyası, lavantasıydı. Annemin en büyük yardımcısıydı. Sıkıntılı günlerimizde, sofrada hiçbirimizin ağzını bıçak açmıyorken, ne yapar eder, bir konu bulur, bizi güldürmeye çalışır sıkıntımızı yok etmek isterdi.” (s.56)

Bu kez anneanne sihirbaz oluverir. Amacı evdekileri iş stresinden, ders yorgunluğundan biraz olsun uzaklaştırabilmek, onları mutlu edebilmektir:

“Geçen gün okuldan geldiğimde bir baktım mutfağa bir yazı asmış.

Sihirbaz Hikmet Hanım, Pek Yakında Bu Evde...

Annem;

- Yalnız sihirbaz olmamıştın anne, onu da ol bakalım, dedi.

Tam anneannemin istediği şey. İster ki evde artık bu konu konuşulsun. Bu konu konuşulsun da ablam çok sıkıldığı sınavlardan söz etmesin, babam müdürüyle yaptığı tartışmayı unutsun. Annem, ücretine zam yapılmadığından şikâyet etmesin. Metin, yani ben, ben de eğleneyim” (s.57).

Evde iş bölümü yapılmalı, iyilikler karşısında teşekkür edilmeli:

“Cumartesi akşamı yemeğimizi yedik. Anneannem ciğer yahnisi yapmıştı. Parmaklarımızı da yedik, öyle güzel, öyle lezzetli bir yemekti ki. Anneanneme hepimiz teşekkür ettik. Babam bulaşıkları sudan geçirdi bir bir, ablama uzattı. Ablam bulaşıkları bulaşık makinesine koydu. Ben yemek masasının üzerini sildim.

Annem elektrik süpürgesiyle masanın altındaki kırıntıları aldı” (s.66).

Okuma sevgisi ve sorumluluk bilinci vurgulanır:

“Ablam;

- Ay şu sınavlar ay diyerek odasına yönelmişti.

Annem kitabını açmıştı, babam gazetesini” (s.66).

Öykünün sonunda “Tekir’i kaybetme numarası” ile çok beğenilen anneanne tebrik edilir:

“Anneannemi bu numarasından ötürü hepimiz kutladık” (s.71).

Anneannem neyi izliyor? Öyküde anneannenin üçüncü teneffüs zamanı okula gelip bahçe duvarının arkasından, bahçedeki kuşları seyretmesi anlatılır. Metin, arkadaşları ve öğretmeni başlangıçta anneannenin okula geliş sebebini

bilmemektedirler. Metin bunun sebebini öğrenip öğretmeni ve arkadaşlarıyla paylaşmak ister. Ancak anneanne her gün aynı saatte okula geliş sebebini, kendisi açıklamak ister. Böylece anneanne çevresinde olup bitenlere karşı ne kadar duyarlı olduğunu ve hayvan sevgisini göstermiş ve örnek olmuş olur:

“Uzun soluklanmanın zili çalmış, sınıfa yeni giriyorduk ki, anneannemle öğretmenimiz sınıfa girdiler. Öğretmenimiz;

- Çocuklar, ben de, siz de hiç ayırdına varmamıştınız, Metin’in anneanesi ayırdına varmış, dedi.

Güldü öğretmenimiz. Anneannem hep benim gözlerimin içine bakıyordu. Yüzünde büyük bir mutluluk vardı, bana bir şeyler öğrettiği zamanlardaki gibi.

- Çocuklar, dedi öğretmenimiz, biz günde beş kez soluklanmaya çıkıyoruz ya, bahçemizdeki kuşlar da beş kez soluklanmaya çıkıyorlar. Ama onlar, biz içerdeyken bahçeye doluşuyorlar, biz bahçeye çıkınca onlar ağaçlardaki sınıflarına gidiyorlar...

(...)

- İşte çocuklar niçin geldiğimi anladınız mı? dedi anneannem. Kuşlar için geliyorum. Ben bunlara soluklanmaya çıkan kuşlar diyorum. Siz içeri, onlar dışarı... Ama biliyor musunuz, en çok uzun soluklanmadan sonra kuşlar daha mutlu oluyorlar. Çünkü en çok yediklerimizden o zaman bahçeye dökülüyorsunuz. İşte, bakın, kuşların mutluluğunu görüyor musunuz?” (s.87-88-90).

Anneannenin göstermiş olduğu duyarlılık sayesinde kuşlar yazın da soluklanmaya çıkabilecekti. Öğretmenin görevlendirdiği 20 öğrenci sırayla kuşlar için bahçeye buğday, mısır, ekmek getireceklerdir.

Öyküde paylaşmanın önemi ve güzel bir davranış olması, sorumluluk bilinci, okuma sevgisi, teşekkür etme ve başkalarının başarılarını tebrik etme gibi alt iletilere de yer verilir:

“Öğretmenimiz bize birinci sınıfta öğretti:

- Çocuklar paylaşmayı sevin.

Biz paylaşmayı severiz. İçeceklerimizden vermeyiz ama bisküvimizden, simidimizden, hatta tostumuzdan birazcık koparır evinden para getiremeyen arkadaşlarımıza veririz. Onlar da bazen evlerinden erik kurusu, vişne kurusu, dut kurusu getirirler, bize dağıtırlar” (s.76).

(...)

“-Ay benim torunum bir kâse daha içer hoşaftan.

- Teşekkür ederim anneanneciğim, gerçekten çok güzel olmuş” (s.82).

(...)

“... haydi dinlen, dersini bitir.

- Dersimi bitirdim.

- İyi, kitabını oku” (s.83).

Başarılı olanlar tebrik edilmeli, içtenlikle başarıları kutlanmalıdır:

“Bu konuyu öğretmenimiz yazma ödevi olarak verdi. En güzel Burcu yazmıştı.

Hele anneannemi öyle güzel anlatmıştı ki...

Burcu'nun yazısı okul duvar gazetesinde yayımlandı” (s.92).

Fındıklı köfte: Çok hamarat ve becerikli olan anneanne bu öyküde de yemek yaparak çocuklarını ve torunlarını mutlu etmektedir. Eğlence olsun diye, anneanne patates köftesinin bir tanesinin içine fındık koyar. Bu şekilde hep beraber eğlenceli, mutlu bir yemek yenmiş olur. Ailede birlikte geçirilen zaman mutluluk verir ve aile büyükleri mutluluk için her türlü fedakârlığı yapar, iletleri verilir:

“Neden mi o fındık, o bir tane köftenin içine girmiş?

Canım kendi kendine girmiş değil ya, anneannem koyuyor.

Niçin mi koyuyor, bizi eğlendirmek için koyuyor, heyecanlanalım diye koyuyor, hepimizin yorgunluğu çıksın diye koyuyor.

Çünkü içinde fındık olan köfte kime düşmüşse o en büyük ikramiyeyi kazanıyor.

Yok canım, o denli büyük değil ikramiye eh gününe anneannemin belirlediği bir para.

Zamanında ders çalışmalı, okul yıllarının değerini bilmeliyiz:

“Haydi, bakalım Metin, şimdi ödevlerini bitir, annemin, babamın, ablamın gelmesini bekleme” (s.98).

Anneanne ailesini çok sevdiği ve sevildiğini de bildiği için çok mutludur. Sevgi sık sık dile getirilmeli, sevilen kişiye sevgi sözcükleri söylenerek sevgi belli edilmelidir. Dünyadaki en güzel duygu sevmek ve sevmektir:

“- Canım anneanneciğim, biz hepimiz seni çok seviyoruz!

- Ben de sizi Metin, hepimizi... Ne güzel şey insanın sevildiğini duyması.

İnsanların öyle gereksinmesi var ki buna. Ne olur insanlar birbirlerine sevgilerini söyleyerek de belirtseler? Onun için çok mutluyum sizinle birlikte olmaktan.

- Sarıldı anneannem, yüzünü yüzüme dayadı. Anneannemin gözyaşını duyumsadım.

- Niçin ağlıyorsun anneanne? dedim.

- Hiç, dedi, mutluluktan torunum mutluluktan. Yaşlılar da çocuklar gibi. Her zaman sevmeye gereksinimleri var” (s.99).

Evde iş bölümü yapılmalı, işler paylaşılmalıdır:

“Canım anneanneciğim, kabuklu limonu küçük küçük dilimlemişti. Ayranı ablam yaptı. Çatalları sofraya ben koydum. Babam salatalıkları soydu, dilimledi. Annem ivedi banyodan çıktı” (s.100).

Anneanne bu kez bütün köftelerin içine fındık koyarak herkesin mutlu olduğunu görür. Herkesin mutlu olması anneanneyi ziyadesiyle memnun ve mutlu eder. Herkes aldığı paranın bir miktarıyla anneanneye hediye alır.

Hediyeleşmek güzeldir ve sevgiyi artırır.

Anneannem bulutları boyuyor: Her şeyde bir güzellik olduğunu bilen ve en küçük şeylerden mutlu olabilen, hayata hep olumlu yönden bakan anneanne bulutlara bakmaktan dahi mutlu olur.

“Anneannem beni çağırdı. Kitabımın arasına ayraç koydum, yanına gittim. Balkondaydı. Gökyüzüne bakıyordu.

- Gel Metin gel, şu bulutların güzelliğine bak, dedi.

Ah canım anneanneciğim, her şeyde bir güzellik bulurdu. Ama başını gökyüzüne kaldırdığımda gerçekten bulutların güzelliği beni de büyüledi” (s.7).

Okuma alışkanlığı edinmek gerekir, iletisine de değinilir. Metin boş zamanlarında kitap okur.

Çok iyi iki arkadaş olan anneanne ve Metin bu sefer bulutları nesnelere benzeterek resimlerini yapar ve boyarlar. Bu şekilde çok eğlenceli ve mutlu zaman geçirirler.

Metin’in yaptığı bulutlar okulunda öğretmeni ve arkadaşları tarafından da çok beğenilir. Sınıf duvarına asılır. Metin’in başarısını kıskanmayıp, mutlu olan arkadaşları Metin’i kutlarlar:

“Öğretmenim yaptığım resmi kaldırdı, arkadaşlarıma gösterdi. Bütün sınıf;

- Aaa! diye bağırdı.

- Çok mu hoşunuza gitti çocuklar? diye öğretmenim arkadaşlarıma sordu;

Hep birden;

- Eeveeet, dediler.

- O zaman hepinizden bu pazar bulutları boyamanızı istiyorum, dedi.

Ve öğretmenim, boyadığım bulutların resmini sınıfımızın duvarına astı” (s.24).

Anneannemin cibinliği: Geceleri sivrisinekler yüzünden uyuyamayan anneanne çareyi cibinlik dikmekte bulur. Anneannenin uykusu da herkesin ki gibi kıymetlidir. Herkesin dinlenme vakti olan geceleri gürültü yapılamamalıdır:

“Uyurken hiç ses çıkmasın, gürültü olmasın, aşağı daireden, yukarı daireden ses gelmesin, bunları ister” (s.25).

Anneanne evdekilerin iyi ve kötü günlerinde hep yanlarındadır. Kim hastalanırsa anneanne o gece hiç uyumaz. Böylece yardımseverliğin ve fedakârlığın önemi vurgulanır:

“Ama evimizde biri hastalanmışsa, hele ben hastalanırsam, anneannem hiç uyumaz. Kim hastalanırsa onun başında bekler. Arada bir gözlerini kapar; ama buna da, “Tilki uykusu” der. Hasta bir kımıldansa, inlese, bir “puf” dese hemen gözlerini açar” (s.25).

Hasta kişilere iyi temennilerde bulunulur, moral verilir.

Tatlı dilin açamayacağı hiçbir kapı yoktur:

“Aman o zamanlar dili bir tatlıdır ki. Hep tatlıdır da, birimiz hastalanınca anneannem dilini daha da tatlandırır. Durmadan hastanın moralini yükseltmeye çalışır” (s.26).

Çok üretken olan anneanne pratik çözümler de üretebilmektedir. Sivrisineklerden korunmak için anneanne el emeği ile kendine cibinlik diker:

“Canım anneanneciğim, üretmeyi ne çok seviyordu. Öyle mutluydu ki üretirken.

Manifatura dükkânının sahibi;

- Şimdi süpermarketlerde cibinlik satılıyor hanımefendi. Yaparken yorulacaksınız, demiş.

Anneannem gülmüş.

- Ben hiç görmedim, demiş. Mutlaka benim yapacağım onlardan güzel olur. Benimki el emeği beyefendi. Emeğiyle ortaya çıkardığı şeyin içinde insan öyle güzel uyur ki...

Dükkân sahibi anneanneme hak vermiş” (s.42).

Metin ders saatlerinin dışında müzik kursuna da gitmektedir. Ders çalışmanın yanında sosyal etkinliklere de katılmak gerekir.

Cibinlikli yatağında huzur içinde, tıpkı kasabasındaki eski gecelerde uyuduğu gibi uyuyan anneanneye “iyi geceler” dileklerinde bulunulur:

“- İyi geceler çocuklar, dedi.

Cibinliğin yanlarını yatağın altına soktu. Başını yastığa koydu. Aynı anlattığı gibi, incecik yorganı belinin üzerine, bacaklarını da karnına doğru çekti.

Odanın ışığını söndürdük. Kapısını yavaşça çektik ve koridora çıktık.

Şimdi, yılar öncesi olduğu gibi yıldızların altındaydı anneannem.

Çok uzaklardan köpeklerin havlama sesleri geliyordu.

Kavak ağacının hışıltısı kulağımın dibindeydi.

İyi geceler anneanneciğim!” (s.46).

Anneannem tekir’e palto dikti: Öyküde, yaz sıcaklarından bunalan Metin, annesi, babası ve ablası eve klima almak ister. Ancak anneanne buna karşı çıkar. Klimanın evi çok soğutacağını ve herkesi hasta edeceğini düşünür. Sonunda klima takılır, başta klimayı hoş karşılamayan anneanne sonradan klimanın faydalı olduğunu anlar. Burada “Teknoloji doğru kullanılırsa faydalıdır” iletisi verilir:

“Anneannem yenilikleri çok sever. Ama ona önceleri klimayı sevdiremedik.

Annem, anneanneme;

- Bak anne, diyordu, böyle basacaksın tuşuna, ooh odanın içi yirmi derece, ister on sekiz derece, püfür püfür....

- Üzerimde yorgan, onun üzerinde battaniye, kollu fanılar... Oh oh oh, yaz günü evin içine kışı getireceğiz öyle mi kızım?

- Anneciğim, uzaktan kumanda elinde, istediğin dereceye getir. O zaman böyle terlemek yok, eline yelpaze alıp sallamak yok...

- Onca parayı iki ay için mi vereceksiniz? Yazık değil mi o paraya?” (s.53).

Klimalı odada oturmayan anneanne sonunda salona gelir. Anneanneyi salonda gören ev halkı çok şaşırır. Anneanne de artık klimaya alışır:

“- Anneanneciğim...

- Buradayım, salondayım.

Salonun kapısını açtık. Aaaa anneannem soğutucuyu açmış yorganı da üzerine çekmiş, divana uzanmış.

- Kapatın kapıyı çocuklar salon ısınacak, aaa!... dedi.

Anneannem doğrudu, yorganı dizlerine indirdi.

- Ay klimalı salonda oturmak ne güzelmiş, dedi” (s.72).

Demokratik ailelerde kararlar ortaklaşa alınır:

“- Tamam, bakın Metin de istemiyor, diyordu.

Ama arkasından yüzünü asıyor;

- Eh, siz üçsünüz, biz iki. Ne yapalım, bilmem ki, diyordu” (s.55).

Ailesiyle birlikte vakit geçirmekten çok mutlu olan anneanne klimanın takılması halinde artık salonda oturamayacağı için çok üzülür:

“- Hıh, dedi anneannem, alırsanız alın, artık ben de salona hiç uğramam, biz Metin’le benim odamda vantilatörümün karşısında püfür püfür otururuz. Siz de burada soğuktan donarsınız” (s.57).

Tekir’i çok seven anneanne üşümemesi için Tekir’e palto diker. Böylece hayvan sevgisi konusuna da değinilir:

“Tekir’in paltosunun düğmeleri karnındaydı. Anneannem paltoyu giydireceği zaman Tekir’i yere yatırıyor, bebek kundaklar gibi kundaklıyor, düğmelerini bir bir iliklerken;

- Ay ne yakıştı benim Tekir’ime diyordu” (s.63).

Anneanne eve klima takmaya gelen ustaları çok iyi ağırlar, ikramda bulunur. Böylece misafirperver olmalı, eve gelen misafirler rahat ettirilmeli iletisi verilir:

“Anneannem onlara çay yaptı. Bir gün önce yapmış olduğu kurabiyelerden sundu. Adamlar iştahla yediler, bardak bardak çay içtiler. Anneanneme kaç kez teşekkür ettiler” (s.65).

Ailede birlikte vakit geçirmek, sohbet etmek ve okuma alışkanlığı edinmek gerekir:

“Biz hep bir arada otururuz, yazın, kışın, bu salon bizim kaynaştığımız yer. Annem babam günün yorgunluğunu atarken işyerinde olup bitenleri burada konuşurlar, ablam burada anneannemle şakalaşır. Anneannem en güzel anılarını bu salonda anlatır. Ben okul arkadaşlarımı, öğretmenimi şu koltuğa oturur anlatırım. Televizyonu az izlediğimiz için derslerimizi de bu salonda yaparız. Öykülerimizi, romanlarımızı, şiirlerimizi bu salonda okuruz. Anneannem gözlüğünü takar, şu koltukta gazetesini okur” (s.70).

Tekir miyavladı: Öykü, hayvan sevgisi üzerine kuruludur. Tekir'in hastalanması üzerine çok üzülen anneannenin yaşadıkları anlatılır. Anneanne kedisi Tekir'i çok sevmekte, onu arkadaşı gibi görmektedir. Tekir'in hastalanması anneanneyi çok üzer, her türlü yola başvuran anneanne son çare olarak veterinerlere gider. Sonunda Tekir'in hiçbir şeyinin olmadığını öğrenen anneanne rahat bir nefes alır:

“Sonunda muayeneye sıra gelmişti.

- Eh bakalım nesi varmış kediciğin, dedi.

Tekir'in gözlerine, boğazına baktı. Karnını yokladı. Kalbini dinledi. Burnunu yaklaştırdı, soluğunu kokladı.

Anneannem duramadı, orada da;

- Eve üç hafta önce klima takıldı da onda oldu deyiverdi.

- Olmaz, dedi Behçet Amca. Zaten bunun bir şeyi de yok.

Anneannem kalkıverdi, veterinerin iki yüzünü avuçladı.

- Hay diline sağlık oğlum, dedi” (s.98).

Arkadaşlığın önemine de değinilir. Veteriner Behçet Bey, Fazlı Bey'in çocukluk arkadaşıdır. Arkadaşlar zor günlerde birbirlerinden yardım isteyebilirler, arkadaşlık sosyal bir ihtiyaçtır:

“Anneannem para çıkartmak için çantasına el attı. Veteriner anneannemin elini tuttu.

- Olmaz hanım teyze, bir şey yapmadık ki. Hem Fazlı biliyorsunuz benim çocukluk arkadaşım” (s.99).

İyilikler karşısından teşekkür edilir:

“Babamın arkadaşına teşekkür ettik. Muayenehaneden çıktık” (s.99).

Anneannemin cep telefonu: Fazlı Bey'in eski model cep telefonunu artık değiştirme zamanı gelmiştir. Yeni bir telefon alan Fazlı Bey eski telefonunu anneanneye verir. Başta telefonu anneanne istemez. Cep telefonunun kendisi için gereksiz olacağını düşünür. Zamanı iyi kullanma, zamanın en değerli varlık olduğu vurgulanır:

“Anneannem ablama ters ters baktı:

- Bu Aykuş da kim?

- Senin oyun arkadaşlarından biri. Hani siz her öğle sonu arkadaşlarınızla birbirinizin evinde toplanıp kâğıt oynuyorsunuz ya!

- Hıh, zamanıma yazık. Ben bu yaşıma kadar hiç kâğıt oynamadım ki.

- O zaman taş oynarsın anneanneciğim.

- Taş da neymiş? Ay ne gördüm, ne duydum. Onları yapacağıma, kitap okurum, kazak örerim, torunlarıma yemek pişiririm. Şuna bak şuna, telefonum var diye kâğıt oynayacakmışım, taş oynayacakmışım.

Ablam anneannemin yanaklarından öptü.

- Hepsi şaka anneanneciğim, dedi, senin zamana ne denli önem verdiğini hepimiz biliriz” (s.13).

Dedikodu yapmayı hiç sevmeyen anneanne komşularına gidip orada boş boş oturmayı da sevmez. Yalnız kalınca en iyi arkadaşı Tekir’dir:

“Anneannem;

- Ben telefon falan istemiyorum, dedi. Odasına gitti.

Tekir de arkasından gitti. Odadan sesi geliyordu. Mutlaka Tekir’le konuşuyordu. Ona telefon istemediğini anlatıyordu.

Anneannem odasındayken biz kendi aramızda konuşuyorduk. Anneannemin, kedisiyle, sanki karşısındaki bir insanmış gibi konuşmasının nedenini çözmeye çalışıyorduk. Çözerdik de. Hepimiz de biliyorduk ki anneannem yalnız kaldığı için kedisiyle konuşuyordu. Komşulara gitmezdi, dedikodu yapmayı hiç sevmezdi. Bazen Müzeyyen Teyzelere gider, orada da çok oturmazdı.

- Konu komşuda benim yaşında insan yok. Gençler de beni dinlemezler. Onun için otur oturduğun yerde Hikmet, bir şeyler üret. İşte Tekir’in var ya, anlat ona dinlesin, derdi” (s.13-14).

Teknolojik aletler amacına uygun kullanılmalıdır. Anneanne de sonunda cep telefonu kabul eder. Hatta artık hiç yanından ayırmaz:

“- Ay Müzeyyen Hanımcığım, meğer cep telefonu insana çok gerekliymiş de hiç haberim yokmuş, diyor, ablamın numarasına basıyordu” (s.22).

Yaşlılara yardım edilmeli, ihtiyaçları giderilmeye çalışılmalıdır. Metin de anneannesine her zaman yardım eder:

“... Dersimi de yapmış bitirmiştım. Ama anneannem beni pazara götürmedi.

- Yorulursun Metin, ben hemen gidip gelirim, dedi.

Pazar arabamızı aldı gitti. Gerçekten uzun sürmedi. Bir baktım ki anneannem bana sesleniyor:

- Metin, gel yardım et, pazardan geldim.

Koştum, merdiven basamaklarını indim. Pazar arabasından çıkardığım torbaları dairemize taşımaya başladım. Anneannem de pazar arabasını yukarı çıkardı” (s.25).

Anneanne pazarda telefonunu unutur. Aramalar sonucu telefonuna kavuşan anneanne çok mutlu olur. Burada patatesçi anneannemin telefonunu iade ederek, bize ait olmayan eşyaları sahibine iade etmeliyiz iletisi verilir:

“Saticı;

- Hoş geldin hanım teyze. Buyur al antikanı, dedi. Ama teyze, telefonunun kahkaha atması hoşuma gitti” (s.29).

Anneannem sürpriz yapmayı çok sever: Anneanne torunu Metin ve arkadaşları için bir sürpriz hazırlar. Okula kısır yapıp götüren anneanne ev yapımı yiyeceklerin daha lezzetli ve daha ekonomik olduğunu göstermek için bu yola başvurur:

“Anneannem;

- Metin, öğretmenine de, arkadaşlarına da söyle, yarın beslenme saatinizde Hikmet Hanım’ın bir sürprizi var, dedi.

Ay ay, nereden çıktı şimdi bu?

Sevinsem mi, sevinmesem mi?

Bizim sınıfta veliler evlerinde bir şeyler yapıp getirmiyorlar. O daha çok anasınıflarında, birinci sınıfta oluyor.

- Anneanneciğim, bizim sınıflarda öyle şeyler olmuyor. Küçük sınıflarda oluyor ki çocuklar, veliler, okul görevlileri kaynaşsın diye. Biz de herkes yiyeceğini kendisi getiriyor. Getiren de o denli çok değil. Gidip kantinden bir şeyler alıp yiyorlar.

- Hıh, o kantinin köftesi, kantinin böreği, ayol hiç yenir mi o? Köftesi yavan, böreği deve hamuru” (s.32).

Öğretmene saygı ve sevgi duyulması gerektiği Metin’in anne ve ablasının verdiği cevapla vurgulanır:

“- Annemle, ablamla konuştun mu?

- Bir şeyler demezler ki, mutlu olurlar. Hem ikisi de senin öğretmenini çok seviyorlar. Ben de çok seviyorum canım. Zaten öğretmenini sevmesem bana nesi, onca çocuğu...” (s.33).

Anneanne daha önce de Metin’in sınıfına gitmiştir. Her zaman bir yerlere giderken özenli giyinen anneanne okula gideceği zaman çok daha özenli giyinmiştir:

“- Ben, Metin’in sınıfa gidip nasıl anlatacağım.

Galiba sınıfımıza geleceği günün gecesinde uyuyamamıştır. Bir giyindi, bir hazırlandı ki. Süslendi bile denebilir” (s.38).

Yapılan iyiliklere teşekkür edilmelidir. Yöneticiler bilinçli olmalı, gereken önlemleri almalıdır:

“Öğretmenim, anneannemden izin alarak, o kalan bir kutu kısırı müdürümüze götürmek için beni çağırdı. Bir elimde kısır, bir elimde ayran, müdürümüzün odasına girdim. Zaten kapısı hep açık olurdu.

- O da ne Metin?

- Anneannem beslenmemiz için getirmiş. Kısır ve ayran.

- Oh ne güzel, dedi, saçımı okşadı, anneanneme teşekkür etmemi söyledi ve ekledi.

- Ah ah, çocuklarımız o hazır şeyleri yiyeceklerine şu bizim kısırlarımızı, böreklerimizi, tulumba tatlılarımızı, peltelerimizi, sütlaçlarımızı yeseler ya...” (s.57).

Anneannem uçağa bindi: Misafirperverlik ve arkadaşlık iletileri üzerine kurulmuş olan öyküde Fazlı Bey’in çocukluk arkadaşı olan Selim Bey ile eşinin Metinlere yaptıkları ziyaretleri ve bunun sonucunda iadeyi ziyaret için davet üzerine anneanne ile Metin’in Selim Bey ve Sevgi Hanımlara gitmeleri anlatılır:

“Selim Amca’yla Sevgi Teyze yazlıklarına giderlerken bizde de üç gün kalmışlardı.

Selim Amca babamın arkadaşıydı. Aynı sokakta büyümüşler, aynı ilkokula gitmişler, sonra aynı ortaokulda ve lisede okumuşlar sonra fakülteleri ayrılmış ama hiç ilişkilerini koparmamışlar, birbirlerine mektuplar yazmışlar, telefon etmişler” (s.58).

Misafirler çok iyi ağırlanıp, rahat ettirilir:

“- Ay rahatsızlık verdik size. Selim hep, çok özledim arkadaşımı, yazlığa geçerken birkaç gün kalalım, dedi; diyordu.

Hiç rahatsız olmamıştık. Anneannem de çok mutluydu. Hatta odasını onlara vermeye razı oldu. Ne güzel yemekler pişirmişti bize. Her sabah da Selim Amca’ya, Sevgi Teyzeye sordu:

- İsteddiğiniz bir yemek var mı oğlum, kızım?

- Ay Hikmet Teyze, sağ olun. Gelin şuraya, bize kasabanızı anlatın” (s.59).

Misafirlğe gidilirken eli boş gidilmez:

“Hediye olarak bize yolluk getirmişlerdi. Anneannem çok sevinmişti, koridordaki eski yolluğu kaldırmış, annemle birlikte hediye gelen yolluğu sermişlerdi” (s.59).

“- Ay Sevgi Hanımlara ne hediye alsak Metin? Eli boş gidilmez ki. Onlar bize yolluk getirdiler. Biz de yolluk alsak olmaz. Başka bir şey almamız gerekli ama ne?”

Babamla annem götüreceğimiz hediyeyi alıp gelmişler. Bir paket yağlıboya. Çünkü karı – koca ikisi de resim yapıyorlarmış.”

Geçim sıkıntısı ve bütçeye göre hareket etmek gerektiği de vurgulanır:

“Selim Amca kaç yıldır bizi böyle çağırıyordu. Ablamın dershane masrafları, evimizin borcu ve arada verilen paralar... Yıllardır babam ancak ikinci el bir araba alabilmişti. O da eski bir modeldi ama olsun, hepimiz arabamızı seviyorduk...”

Bütçeleri el vermeyen Fazlı Bey ve Nebahat Hanım sadece anneanne ile Metin’in Selim Beylere gitmelerine karar verirler. Böylece karşı tarafa da yük olunmayacaktır.

“- Durumumuzu biliyorsun anne, dedi. Sen de aylığının bir bölümünü bize veriyorsun, çok teşekkür ederiz. Ama aldığımız para ortada, masrafımız ortada. Onun için okullar kapanınca siz ikiniz gidin. Bakalım belki bir yılda biz gideriz. Sizin gibi uçakla olmaz da, otobüsle gideriz” (s.68).

Okul sevgisi ve vatan sevgisi de vurgulanır:

“Ben okulumu, öğretmenimi çok seviyorum. Ama bu yıl tatili dört gözle bekliyorum. Çünkü babam Selim Amcayla konuşmuş, Sevgi Teyze de çok sevinmiş...” (s.70).

“Uçak alçalmaya başlamıştı. Yine kemerlerimizi bağlamıştık. Ama biz anneannemle hâlâ düş görüyorduk. Her an altımızda değişen bir tablo, bambaşka bir güzellik...”

- Anneanneciğim, yurdumuz çok güzel değil mi?

- Evet, Metin, çok güzel” (s.80).

Kırmızı kar: Doğayı, yağmuru ve karı çok seven anneanne ile Metin’in yağmurlu bir günde arabanın içinde hayaller kurup, anneannenin anılarını anlatmasıyla geçirdikleri bir gün öykülenmiştir. Günün sonunda anneanne ile Metin el ele yağmur altında gezip, marşlar söylerler. Böylece doğa sevgisi ve insan sevgisi vurgulanır:

“Anneannem yağmuru çok sever. Hava bulutlanmaya başladı mı çocuklar gibi sevinir. Balkona çıkar, havaya, bulutlara bakar” (s.83).

Yağmurlu havalarda arabanın içinde durmayı da çok seven anneanne, arabanın içinde Metin’le birlikte hayal kurup, anılarını anlatmaktan çok hoşlanır:

“Babam, annem, ablam arabanın içinde durmaktan sıkılmışlardı. Arabamızı evimizin önüne park ettikten sonra, anneannem arabada kalmak istemişti.

- Metin, sen de yanımda kalır mısın? demişti.

O yağmurun tıptırısında bana çocukluk anılarını anlatmıştı. Ne çok severdim anneannemin çocukluk anılarını...” (s.84).

“Canım anneanneciğim, o denli güzel anlatıyordu ki, ben de o renklerin dünyasında dolaşılıyor, anneannemin düşlerine ortak oluyordum.

Ne zamandır arabanın içindeydik, ablam geldi:

- Ay anneanne, bari birer battaniye getireyim, burada yatın, dedi.

- Niye olmasın? dedi, anneannem. Bana göz etti.

- Ama yatmadan önce biz Metin’le biraz yağmurun altında dolaşacağız.

Ablamla birlikte yukarıya çıktım. Şemsiyelerimizi aldım.

Annem;

- Nereye Metin? diye sordu.

- Anneannemle yağmurda dolaşacağız.

Aşağıya indim. Arabayı kilitledim. Şemsiyelerimizi açtık. Parkın içinden geçtik. Yağmurda ağaçlar, çiçekler, banklar yapayalnız. Ama biz yalnız değildik. Anneannem ve ben. Arada bir elimizi şemsiyenin altından uzatıyor, el ele tutuşuyorduk.

Ve anneannemle okulda öğrendiğim bir marşı söylüyorduk...

Sev insanı, onun ellerini tut.

Kini, kavgaları, savaşları unut.

Çoğalsın sevgi, kardeşlik yeryüzünde.

Yeşersin yüreklerde barış ve umut” (s.94-95).

Anneannemin güllü yorganı: Anneanne için kendisinde anısı olan eşyaları çok kıymetlidir. Güllü yorganı da yine çeyizinden kaldığı için çok kıymetlidir. Eskimiş olmasına rağmen ondan vazgeçemez. Ancak artık onarılamayacak kadar eski olan yorganını, yine aynı modelde yeniden yaptırmak isteyecektir. Günümüzde bazı zanaat dallarının yok olmasıyla birlikte artık yorgancılık mesleği de yok olmak üzeredir.

Fabrikalarda seri üretime karşı el emeği ürünler unutulmuş, talep görmez olmuştur. Zor bulunan bir yorgancı da yine güllü modelde yapılan yorgan eskisinden de güzel olur:

“Yorgancı Yusuf”u anlatırken hep yorganına bakardı.

“Renk renk yorgan yüzleri, hepsi de atlastan”

Atlası biliyordum. Çünkü anneannem bu anılarını kaçınıcı kez bana anlatıyordu. O anlatmasını seviyordu, ben dinlemesini seviyordum” (s.9).

“Oysaki anneannemin güllü yorganı da eskimişti. Babam da annem de, durmadan söyleniyorlardı:

“Anne, at artık bu yorganı, sana silikon yorgan alalım”

Anneannem bu öneriye çok kızılıyordu.

“Naylon yorgan, naylon yorgan! diye bağılıyordu. Ben naylon yorgan örtmem üzerime. Ben pamuk yorgan örterim, güllü yorganımdan başkasını istemem. Sizin yorganlarınız naylon kokar, ama benim güllü yorganım güneş kokar”(s.11-12).

“Pazartesi akşamı babam anneannemin güllü yorganını getirdi. Usta, beyaz kâğıtların içine koymuştu. Kâğıtların uçlarını toplu iğnelerle tutturmuştu. Babam durup durup;

“Çok güzel olmuş anne, çok güzel” diyordu.

Paket, salonumuzdaki büyük yemek masasının üzerinde duruyordu.

O kocaman paketi anneannem açacaktı. Çünkü onun içinde anneannemin gençliği vardı.

(...)

“Haydi tut ucundan anneanne” dedi.

Anneannem iki eliyle yorganın iki ucundan tuttu, ablam da öteki ucundan. Gül bahçesiydi sanki kırmızı gül bahçesi. Anneannem;

“Ay ay ay!” diye öyle uzun bir çığlık attı ki, Tekir korkup salondan kaçtı.

“Ay çocuklar, bu ne böyle! Bekir Usta, Yusuf Usta’dan da üstünmüş”

Annem, yorgan çarşafını önceden almıştı. Gitti öteki odadan getirdi.

“Yorgan çarşafın anne” dedi.

Anneannemin gözleri yaşardı. Yorgan çarşafı kendi odasına bıraktı, geri geldi. Annemin bir ucundan, ablanın bir ucundan tuttuğu güllü yorgandan gözlerini ayıramıyordu. Bir yandan gözyaşlarını siliyor, bir yandan yorganın üzerindeki gülleri okşuyordu.

Hepimizin gözlerine tek tek baktı.

Biz de mutluyduk. Anneannemin özlemini gidermiştik.

“Çocuklar, şimdi ben var ya...”

“Evet anneanneciğim?”

“Kıyıp da bu yorganı üstüme alamam”

Hepimizin gözleri iri iri açıldı, hep bir ağızdan;

“Eeeee?” dedik.

“Ben bu yorganı tablo gibi duvarıma asarım.”

Yine hep bir ağızdan;

“Hiç olur mu? Al bunu ezerine, eskit, bu kez de sana örgülü saç modeli yaptırırız” dedik.

Hepimiz birbirimize sarıldık...” (s.36-38).

Aile sevgisi, aile bireylerin birbirlerini çok sevmesi, birbirleri için yaptıkları fedakârlıklar da işlenen diğer iletilerdir.

Sağlıklı beslenme hakkında da bilgiler verilir:

“Oh, yesin benim Metin'im. Neymiş o hazır kekler, şunlar bunlar. İçine ne koyuyorlar ki, hiç bozulmadan bir – iki ay raflarda kalıyor?” (s.17).

“- Ay nasıl unuttum, sana irmik helvası yaptım. Umh umh ellerime sağlık. İçinde çam fıstığı da var. Üzerine tarçın da döktüm, misler gibi.

Kâseyle kaşığı getirdi.

- Oh yesin benim Metin'im, dedi.

- Teşekkür ederim anneanne...” (s.20).

Metin yorgancı arama konusunda da anneannesine yardım ve arkadaşlık eder. Yaşlı insanlara yardım etmeli, ihtiyaçlarını gidermeye çalışmalıyız.

Anneannenin Tekir'e olan sevgisi de yine hayvan sevgisini, hayvanların da sevgiye ihtiyacı olduğunu ve bu sevginin ailede öğrenilebileceğini vurgular:

“Anneannem ne zaman Tekir'i öpse, Tekir evin içinde bir o yana, bir bu yana koşmaya başlar, mutluluğunu gösterir” (s.30).

Anneannem bana saat aldı: Öyküde; zamanın en değerli varlık olduğu, zamanı doğru kullanma iletileri vurgulanır. Zamanı iyi kullananlar başarıya ulaşırlar, kullanmayanlar yaşamda başarılı olamazlar. Anneannenin, torunu Metin'e bunu öğretmek için saat alması ve zamanın değeri ve doğru kullanımıyla ilgili bilgiler verilir:

“Anneannem mısırını yerken;

‘Biliyor musun Metin’ dedi, zaman denen şey var ya, zengine yoksula tek eşit verilen şey. Zamanı hiç turşu kurar gibi konserve yapabilir miyiz, saklayalım da sonra kullanırız diye?

Mısırlı ağzıyla;

“Hiç olur mu anneanneciğim?” dedim.

“Komşudan da zaman istenmez. Seni Müzeyyen Hanımlara gönderip de elindeki kabin içerisine biraz zaman koymasını isteyebilir miyim?”

Bu kez başımı “hayır” anlamıyla yukarı kaldırdım.

“Eh saat satın alır gibi, bana şuradan bir kilo zaman ver de diyemezsin”

Yine başımı yukarı kaldırdım.

“Zaman gitti mi Metin. O zaman bir kez daha gelmez. Onun için zamanı çok iyi kullanmak gerek, zamanı boş yere harcamamak gerek. Ah o televizyonlara bağlı kalanlar, o camın önünde saatlerce oturanlar, bir futbol maçını birçok kez izleyenler, maç yorumlarının başında saatlerce televizyonun başına çakılıp kalanlar. Ya o saçma diziler Metin?”

“Biz fazla dizi izlemiyoruz ki anneanneciğim, iki dizi izliyorum.”

“Biliyorum yavrum, biliyorum. O çocuklu diziyi bazen ben de izliyorum. Ama sabahları yayımlanan kadın programlarının hiç birini izlemiyorum.”

Anneannem yoksa bana zamanı saatle mi göstermek istiyordu?

Yoksa zamanı ölçen bir aygıt alacağımız için mi söylüyordu?

“Zamanı iyi kullananlar başarıya ulaşırlar, kullanmayanlar yaşamda başarılı olamazlar. Şimdi artık sen, bundan sonra saatine bakıp, kaç dakikada okula gittiğini öğreneceksin. Türkçe dersine ne denli çalıştığını saatine bakarak öğreneceksin. Bazen, - Haydi, on beş dakika düş kurayım diyeceksin. Ama bir bakacaksın ki yarım saat düş kurmuşsun diyeceksin. Ama bir bakacaksın ki yarım saat düş kurmuşsun. Düşler seni alıp götürmüş bir yerlere” (s.47-48).

Mor koyun: Arızalanan eski araba yeşil kuzunun artık satılma zamanı gelmiştir. Oy birliği ile yeni bir araba almaya karar verirken anneannenin içi biraz buruktur. Yeşil Kuzudan ayrılmak zor gelmiştir. Oysaki alınan yeni arabaya da çok çabuk alışır:

“Babam;

- Değiştireceğiz kızım Oya bu arabayı, dedi. Artık bize pahalıya mal oluyor. Hem sonra on yedi yaşındaki arabanın metali de eskimiştir; tekerleği mi çıkar, freni mi patlar?

- Yooo yooo, dedi anneannem, ben sen içindeyken hiç tekerleğini çıkarır mı yeşil kuzum? Hem niye o şeyi patlasın ki?

Babam bağırdı:

- Çocuklar kesin değiştiriyor muyuz bu arabamızı?

Biz de bağırdık:

- Değiştiriyoruz!

Anneannem bağırmadı” (s.61).

Geçim sıkıntısı ve aile bireylerinin birbirine her konuda yardımda bulunması gerektiği iletileri de verilir:

“Babam banka kredisi alacaktı. Bu kez anneannem yakında alacağı üç aylığı da yoktu. Odasına gitti. Biraz sonra bir zarfı babama uzattı. Babam;

- Bu ne anne? diye sordu.

- Eh işte, üç – beş kuruş. Ne olur ne olmaz diye sandığın dibine koymuştum.

Madem karar verdiniz başka araba alacaksınız, benim de katkım olsun” (s. 61-62).

Kitap ve okuma sevgisine de değinilir:

“Geçen Pazar arabamıza doluştuk. Anneannem sünnet çocuğuna armağan olarak bir okul çantası almış, içine de dört kitap koymuştu” (s.59).

Ancak arabanın bozulması dolayısıyla kasabadaki sünnet düğününe gidilemediği için bu hediyeler verilemez.

Yeni alınan eşyalar için iyi dilek ve temennilerde bulunulur. Güler yüzlü, alçak gönüllü, nazik insanlar sevilir: Yeni alınan araba için satıcı:

“Hayırlı olsun hepinize, kazasız kullanmanız en büyük dileğim. Yarın noter ve devir işlemlerini yaparız. Güle güle hanımefendi, beyefendi, büyük hanım ve sevgili çocuk, dedi.

Babam arabayı çalıştırdı, anneannem;

- Ay pek kibarmış adam, dedi” (s.67).

Zaman her şeyi değiştirir ve zamanlar her şeye alışılır:

Anneannem de diğeri gibi yeni arabaya hemen alışır. Yeni araba da çok sevilir. Hatta anneanne bu yeni arabaya da hemen bir isim bulur. Yeni arabanın ismi Mor Koyun olur:

“- Haydi, Fazlı, bir yol bul da bizi iki yüz yirmi kilometre hızla uçur.

Babam da annem de güldüler.

Bu araba bambaşkaydı. Sanki içinde hiç gittiğini duyumsamıyordum.

Anneannem uçuyormuş gibi iki kolunu yanlara kaldırmış, bana bakıyor, yola bakıyor, gülüyordu. Arada bir,

- Ay bu mor koyun da güzelmiş. Bu mor koyunda güzelmiş, diyordu.

Anneannem arabamızın adını koymuştu bile. Giden kuzuydu, bu da koyun, mor koyun...” (s.67).

Tekir şarkısı: Çocuk şarkılarını çok seven anneanne, bunları torunu Metin’e öğretmekten çok zevk alır. Şarkıların eğitici ve öğreticiliğine dikkat çekilen öyküde hayvan sevgisinin şiir ve şarkılarla daha kolay öğrenilip daha kalıcı olacağı vurgulanır. Bunun için de anneanne çok sevdiği kedisi Tekir için bir şarkı yazıp, besteler. Şarkı aile bireyleri ve Metin’in arkadaşları ve öğretmeni tarafından da çok beğenilir:

“Ders çalışmaktan sıkılmışım. Kitabımı defterimi masanın üzerine bıraktım, anneannemin odasına girdim. Tekir karşısında oturmuş, anneannem hiç duymadığım şarkısını söylüyordu.

Anneannem sustu, gözleri parlıyordu. Elinde bir kâğıt vardı.

- Tekir şarkısı mı anneanneciğim? diye sordum.

- Evet, dedi. Her şeyin şarkısı var da kedi şarkısı niçin olmasın?

Elindeki kâğıdı uzattı. Okumaya başladım!

Sabah olunca miyavlar

Benim Tekir kedim

Kendine yiyecek arar

Benim Tekir kedim.

İştahla sütünü içer

Benim Tekir kedim.

Pişmiş kıymayı çok sever
Benim Tekir kedim.

Patisini yalar yalar
Benim Tekir kedim.
Banyosunu böyle yapar
Benim Tekir kedim.

Karnı aç olunca somurtur
Benim Tekir kedim.
Karnı doyunca uyur
Benim Tekir kedim.

Tıkırtıda hiç uyanmaz
Asla karanlıktan korkmaz
Onun bir adı yaramaz
Benim Tekir kedim.

Kedimi çok seviyorum
Ona şarkı söylüyorum,
Dinliyor mu bilmiyorum
Benim Tekir kedim.

Anneannemin yüzüne baktım. Hâlâ parlıyordu.

- Sen yazdın değil mi bu şarkı sözlerini anneanneciğim? diye sordum.

- Kim yazacak Metin, elbette ben yazdım, sonra da besteledim, dedi” (s.71-72).

Şarkıyı Metin arkadaşlarına da öğretir. Bunun üzerine anneanne:

“- Ne diyorsun Metin, şarkımı arkadaşlarına öğrettin ha? dedi.

- Evet anneanneciğim. Çok sevdiler. Hemen öğrendiler.

Anneannem çok mutluydu. Mırıldanıyordu.

- Hayvan sevgisini en çok şiirler ve şarkılar öğretir çocuklara.

Anneannem saçlarımı okşuyor, bir yandan da;

-Kuşların şarkısı olsa Metin, serçelerin, kumruları, martıların, kargaların, leyleklerin... Tavşan şarkısı, at şarkısı, eşek şarkısı olsa. Tavuklara, civcivlere şarkılar yazsak... Kuzular olsa şarkılarımızın içinde, tavşanlar olsa... Sincapları, ayıları anlatsak şarkılarımızda. Bu şarkıları hiç dilimizden düşürmesek... diyordu” (s.77).

Ayrıca başarılı insanları kıskanmamalı, başarıları kutlanmalı, yapılan iyilik karşısında teşekkür edilmedir. Metin’in arkadaşlarına şarkı öğretmesi sonucu, Metin hem arkadaşları hem de öğretmeni tarafından kutlanır, böyle güzel şarkılar öğrettiği için Metin’e teşekkür edilir:

“Elbette kendilerine yeni bir şarkı öğrettiğim zaman bana teşekkür eden arkadaşlarım da var. Hele öğretmenim, dersin sonunda mutlaka elimi sıkar;

-Çok teşekkür ederim Metin, der” (s.69).

Çok çalışkan olan Metin, bu öyküde de yine derslerini zamanında çalışarak sorumluluklarını yerine getirir.

Anneannemin kar kızı: Karın yağmasıyla birlikte Metin’e sürpriz olarak kardan bir kız yapan anneanne, her zamanki gibi kardan adam yapmaz. Farklılıkların merak uyandırıp, daha öğretici olduğunu bilen anneanne, kardan kızın elinde de kitap verir. Böylece kitap okumanın önemine ve faydalarına dikkat çekilmiş olur. Öyle ki kar kız yoldan geçen habercilerin bile dikkatini çeker, anneanne mesajını böylece daha geniş kitlelere duyurur:

“Öyle alkışlıyorduk ki sokak çınlıyordu. Kasap Hilmi geldi, manav Kadri geldi. Komşular apartmanlarından çıktılar. Kar kızın başı insanla dolmuştu.

Bir de ne geldi biliyor musunuz? Rastlantı olarak oradan geçiyormuş, bir televizyon ekibi kentte kar programı yapıyorlarmış. Kalabalığı görünce durmuşlar.

Hemen kar kızı ve bizi kameraya almaya başladılar. Bir hanım;

“Kim yaptı bu kardan adamı?” diye sordu.

Hep birden bağırdık

“Kaaaar kızı!”

“Özür dilerim” dedi elinde mikrofonu tutan kadın, “evet evet kar kız.”

Anneannemi zorla öne çıkardık. Hatta komşulardan;

“Ben yaptım desenize Hikmet Hanım” diyenler oldu. Anneanneme mikrofonu uzattı haberi yapan hanım.

“Demek siz yaptınız, çok güzel olmuş”, dedi.

“Hayır” dedi anneannem, “yalnız ben değil, çocuklarla birlikte yaptık”

Haberci hanım sordu:

“Niçin kardan adam değil de kar kız hanımefendi? Aaa adınızı alalım.”

Anneannem söyledi

“Sevgili izleyiciler, Hikmet Hanım çocuklarla birlikte kar kız yapmışlar, siz de görüyorsunuz. Sokak halkı kar kızın önünde. Niçin kar kız Hikmet Hanım?”

“Kar kız ama kitap okuyan kız.”

Haberci bir çığlık attıktan sonra:

“Sayın izleyiciler kitap okuyan kar kız. Elindeki kitabı görmemiştim. Çok anlamlı!”

Anneannem konuşmasını sürdürdü:

“Kitap okumak, yani şiir, roman, öykü okumak çok önemli. Okuldaki öğrenilenler bilgidir. Ama şiir, öykü, roman duygularımızın gelişmesini sağlar. Ve kitaplar, insana düşünmesini öğretir. Düşünen insan değişir, yöresindekileri de değiştirir. Kitap okuyan insan her şeyde başarılıdır” (s.29-30).

Röportajın sonunda anneanne belediyelerden de bir istekte bulunur. Parklara kitap okuyan çocuk yontuları yapılmasını ister.

Öyküde hayvan sevgisine de yer verilir. Anneanne çocukluk anılarını anlatır. Anılarında kış günü aç kalan kuşları nasıl beslediğini anlatır:

“Kuşlar pencereleri tıklatmazlardı ama ben onların orada olduklarını duyardım. Sabah kalkınca bir açardım perdeyi, pencerelerin önündeler. Ve bana öyle bir bakıyorlar ki, ben sanki hepsinin annesiyim. Neredeyse, “anne biz acıktık” diyecekler.

Onlara ak mısır atardım, ekmek ufaltır atardım, bulgur atardım. Her kuş önüne düşeni yerd, hiç kavga etmezlerdi.

(...)

Bir ben değildim ki, her evden bir çocuk kuşların kış annesi oldurdu. Bazen erkek, bazen kız, kuşları gözetler, onları aç bırakmazlardı.

Kuşlar da annelerinin hangi evde olduğunu bilirlerdi. O evin yöresinden ayrılmaz, ağaçlara tüner, yem atıldığında uçar gelirlerdi” (s.9-10).

Fener alayı: Etrafında olup bitenlere karşı çok duyarlı olan anneanne, küçük dürbünüyle leylekleri, karşı dağları, sokakları izler. Kim haksızlığa uğrasa, hangi çocuk ağlasa, aç kalmış bir sokak köpeği görse hemen yardımına koşar:

“Gerçekten o dürbün anneannemi çok oyalardı. Anneannem o dürbünün camlarına sadece eğlenmek zaman geçirmek için bakmıyordu. Baktığı zaman mutlaka bir nedeni vardı.

Karşı dağların morunda kasabasını görüyordu. Vadideki ağaçlara bakıp kasabasının dere boyundaki ağaçları anımsıyordu. Leylekleri izliyordu. Yavrularının başlarını görüyor, onların ilk uçuşlarına tanık oluyordu.

Yalnız bunlar mı?

İki kez anneannemin ivedi hazırlandığını gördüm.

“Nereye anneanne?” diye sordum.

“Şu çatallı sokağın ucunda, bir çocuğu ağlarken gördüm. Ona niçin ağladığını sormaya gidiyorum.”

Canım anneanneciğim, oraya varınca, ne çocuğu bulabiliyordu, ne de niçin ağladığını sorabiliyordu. Çocuk çoktan ya evlerine gitmiş ya da gitmiş oluyordu.

Yine çok uzakta, iki köpeğin bir kediyi parçalamak için kavga ettiklerini gördü. Hemen giyindi ve koştu” (s.36).

Metin’i bayram törenlerinde göremeyen anneanne bu sefer dürbünüyle Metin’i net olarak görür.

Anneanne eski bayram günlerini ve o günlerdeki fener alaylarını çok özler. Metin, anneannesinin bu özlemine gidereceğine söz vermiştir.

“Canım anneanneciğim, kasabasındaki bayramları anlattıktan sonra, benden, ablamdan, annemden, babamdan hep aynı şeyi isterdi.

Son istediğinde, ablam, annem, babam;

‘Elbette bir bayram seni fener alayına götürürüz!’ dediler.

Biliyorum götürmeyecekler. Ama ben anneanneme söz verdim. İlk ulusal bayramımızda anneannemi fener alayına götüreceğim. Daha doğrusu birlikte gideceğiz. Çünkü ben de fener alayını çok merak ediyorum.

Hiç görmedim ki!” (s.43).

Kabak çiçeği: Öykü, hazır ve dondurulmuş gıdaların sağlıklı olmadığına ev yapımı ürünlerin çok daha lezzetli ve ekonomik olduğu iletileri üzerine kurulmuştur. Öyküde cips yiyen Metin’i anneanesi uyarır ve ona evde patates kızartır. Arkadaşlarına da götürmesini ister. Paylaşmanın önemi de vurgulanmış olur. Böylece arkadaşlarının

da cips yerine tertemiz, ev yapımı patates kızartması yemesi amaçlanır. Artık Metin ve arkadaşları, cips yerine patates kızartması yerler:

“İlyas;

“Biz artık cips alıp yemiyoruz öğretmenim” dedi.

“Çok iyi ediyorsunuz çocuklar. Ben zaten ir gün sınıfta bu hazır yiyeceklerin zararlarını anlatacaktım. İyi oldu bana anımsattığınız. Yalnız bu anneanne sosundan ben de isterim, dedi” (s.50).

“Annem, babam, ablam hiç o hazır yiyeceklerden yemeyiz. Anneannem zaten ağzına koymaz...”

(...)

Biz evde yapılan yemekleri çok severiz.

Sebze yemeklerini de çok severiz” (s.50-51).

Anneanne birbirinden güzel yemekler yaparken ev halkı da anneanneye yardım eder. Böylece ev işlerinde iş bölümü yapılmalıdır, iletisi verilir:

“Galiba biz evcek o hazır yiyeceklerden yememeyi anneanneme borçluyuz. Ne zaman eve gitsek anneannemin yaptığı bir yemek vardır.

Hayır hayır, biz de yardım ederiz ona. Ablam, ben, annem, babam, hepimiz yardım ederiz” (s.51).

Yemekten sonra eline sağlık, afiyet olsun, denir:

“Canım anneanneciğim, ilk lokmadan sonra;

“Umh umh umh anneanne, eline sağlık” demem, onun bütün yorgunluğunu alır. Zaten salt ben demem ki, annem de, babam da, ablam da derler...” (s.51).

Çok misafirperver olan anneanne güzel ve sağlıklı yemeklerini sadece ailesine sunmaz. Komşularına ve Metin’in arkadaşları ve öğretmenine de tattırmaktan çok mutlu olur. Öykünün sonunda kabak çiçeğinden dolma yapıp, Metin’in arkadaşlarını da davet eder. Kabak çiçeği dolmasını ilk kez yiyen Metin ve arkadaşları bu dolmayı çok beğenir ve anneanneye teşekkür ederler:

“Ve sürpriz geliyor! Anneannem tabaklarımıza bir şeyler koyuyor ama acaba ne dolması?

Bu da ne? Bu ne lezzet! Bu ne güzel koku! Yok, hayır konuşulmaz, bu dolma afiyetle yenir. Arada bir Suat;

“Uf uf uf, taç yapraklar, çanak yapraklar yiyoruz ama eminim ben böyle dolma yemedim teyzeciğim, eline sağlık” diyordu” (s.55).

“Anneannem;

“Nasıl, sevdiniz mi kabak çiçeği dolmasını çocuklar?” diye sorunca dördümüz birden;

“Çook seeeevdiiiiik!” diye bağırdık” (s.57).

Ağustosböcekleri: Eski günlere, doğaya büyük özlem duyan anneanne bu sefer ağustos böceklerinin seslerini özlemiştir. Ağustosböceği sesi dinlemek için Metin’le parklara giderler. Ancak kentin gürültüsünden hiçbir şey duyamadan eve dönerler:

“Anneannem koluma girmişti.

“Hiç bu denli çok sesin içinde ağustosböceği öter mi? Ne öter, ne de bu ağaçların üzerine tüneler. Kim bilir, tünese bile belki de bu sesleri duyunca kulaklarını tıkar” (s.75).

Ailecek birlikte geçirilen zaman mutluluk verir: Yaz saati uygulaması nedeniyle Nebahat Hanım ve Fazlı Bey eve erken gelirler. Onun için öğlen yemeği hep birlikte yenir. Bu birliktelik büyük mutluluk verir:

“Birlikte olunca insan yediğinden tat alır. Ne güzeldir, gülererek konuşarak hep birlikte yemek yemek” (s.62).

Kitap okuma alışkanlığı edinilmeli ve okuma sevgisi ailede başlar, iletilerine de yer verilir:

“Babam televizyonda haberleri izliyordu. Annem elindeki kalın kitabı okuyordu. Ablam odasına çekilmiş ders çalışıyordu. Tekir çoktan uyumuş, midesindeki bulgur pilavını sindirmeye çalışıyordu...

Anneannem koltuğuna oturmuş, gözlüğünü siliyordu. Belli ki, o da biraz sonra kitap okuyacaktı” (s.62-63).

Metin’in anlattığı ağustosböceği ile karınca masalından ise insanların her zaman çalışamayacağı, eğlenceye de ihtiyaçlarının olduğu vurgulanır:

“Ağustosböceğini düşünüyorum Metin” dedi.

“Çalışmamış aç kalmış işte anneanne.”

“İyi de oğlum, karınca da yaz boyunca bir şarkı, bir türkü söylememiş.”

Hiç bunu düşünmemiştim.

“Ne demek istiyorsun anneanneciğim?” diye sordum.

“İnsanların şarkı türkü söylemek de hakkı oğlum. Çalışan insan bazen eğlenmelidir. Öyle değil mi Metin?” (s.64).

Çarpık kentleşmenin olumsuzluklarına da değinilir. Bilinçsiz kentleşme ormanları yok etmiş, her taraf beton binalarla dolmuştur:

“Ağustosböceği bulma ekibi hazır. Ama bu kılıkla ormana gidilir mi anneanne?”

“Oya kızım, orman nerede? Kentin içinde çevresinde orman mı var? Evleri dolduracaklar ormanın içine. O güzelim ağaçları kestiler. İçim yanıyor içim. Arkadaşlarla Orman Haftası’nda yürüyüş yapacağız” (s.69).

Böyle konuşarak anneanne bilinçli bir vatandaş olduğunu da göstermiş olur.

Anneannemin anı defteri: Boş durmayı hiç sevmeyen anneanne bu sefer de anılarını yazmak ister. Bunun için de torunu Metin’den kendisine bir anı defteri almasını ister. Abla Oya’nın anneannesine şaka yapıp, takılması üzerine kırılan anneanne bu isteğinden vazgeçer. Ancak, herkes birbirinden habersiz olarak, anneanneye sürpriz olarak birer anı defteri alır. Bu olay karşısında anneanne çok sevildiğini anlar ve mutlu olur.

Bu öyküde yaşlı insanların çok daha duygusal ve alıngan olduğu, yaşlı insanlara daha çok ilgi ve sevgi gösterilmesi gerektiği, ihtiyaçlarını gidermeye çalışılması gerektiği iletileri vurgulanır. Yine yazma alışkanlığı edinmek gerektiği, yazarak zamanımızı doğru değerlendirebileceğimiz iletisine de yer verilir:

“...Ablan, sen okulunuza gidiyorsunuz, annen baban işe gidiyorlar, ben evde yalnızım. Yemek yapıyor, kitap okuyorum, bazen balkona çıkıp kuşları izliyorum, bazen de Tekir eğlendiriyor beni. Ama öyle bir an geliyor ki, canım bir şeyler yazmak istiyor” (s.7).

Anneanne bütün varlıklara, doğaya, insana, böceğe, hayvana sevgi duyan biridir. Anı defterine de sevgi üzerine şiirler yazacaktır. Böylece sevginin sadece insanlar arasında değil bütün varlıklara duyulabileceği vurgulanır:

“... Belki de anneannem aşk şiirleri yazacaktı:

- Niye, yazamaz mıyım kız? dedi anneannem.

Hepimiz anneanneme baktık.

- İlle de insanın insana olan aşkı mı yazılacak sevgi adına? Niçin? Kuşları sevemez miyim, Tekir’i sevemez miyim?” (s.10).

Sağlıklı beslenme, yemek adabı, ders çalışma gibi konulara da değinilir:

“... Öyle acıkmışım ki! Anneannem kuru fasulyenin yanına pilav da yapmıştı, cacık da yapmıştı. Afiyetle tabaklarımı sıyırdım.

- Oh, afiyetler olsun torunuma! dedi.

Anneannem bir an önce anı defterini görsün diye acaba yemeğimi biraz hızlı mı yedim?

Bilmiyorum.

Salona geçtim. Dersimi yapmaya başladım.

Matematik ödevimi yaparken öyle dalmışım ki bir baktım, iki el aradan uzanmış, boynuma dolanmış. Biliyorum, bu eller anneannemin elleri...” (s.11).

Yapılan iyiliklere teşekkür edilir, eve gelenlere hoş geldin, evden çıkınca Allaha ısmarladık denir. Anneanne de Metin’e, Oya’ya, Nebahat Hanım’a, Fazlı Bey’e ayrı ayrı teşekkür eder:

“Anneannem odasından çıktı.

- Hoş geldin Oya, dedi.

- Hoş bulduk anneanneciğim...

Ablam aldığı anı defterini uzattı anneanneme. Anneannemin gözleri kocaman oldu. Sordu:

- Yoksa anı defteri mi Oya?

Ablam başını salladı. Anneannem deftere elini uzatmadan ablama sarıldı.

- Ay benim canım torunum, dedi.

- Haydi aç anneanne...

Anneannem paketi açtı. Bağırды:

- Aaaa pembeeee... Metin’in aldığı gibi... Bu da kilitli, bu da kilitli. Çok teşekkür ederim Oya” (s.15).

Sonunda anneanne dört tane defter karşısında çok duygulanır ve mutlu olur. Herkese birden teşekkür eder:

“Anneannem paketi açarken, biz hepimiz;

- Dört oldu, pembeler dört oldu, diye bağırдыk.

- Bir de kalem, dedi babam.

Anneannemin göğsü kalkıp kalkıp iniyordu. Önce babamın boynuna sarıldı. Sonra sırasıyla hepimizin boynuna sarıldı. Yanakları gözyaşıyla dolmuştu. Ama bu yaşlar mutluluk gözyaşlarıydı” (s.21).

Ece: Komşuluk ilişkileri üzerine kurulmuş olan öyküde komşuluk ilişkileri hakkında önemli bilgiler verilir. Komşuluk ilişkileri kesilmemeli, gidiş geliş sürdürülmelidir. İyi ve kötü günlerinde komşuların yanında olunmalıdır, iletileri verilir. Anneanne bu konuda çok duyarlıdır. Yeni taşınan komşularına her zamanki gibi yemek ikram eder. Özellikle kimsesi olmayanlarla daha çok ilgilenir, elinden gelen yardımda bulunur. Yeni taşınan komşularını da çok sever, aynı ilgi ve alakayı gösterir. Yeni komşular anne kızıdır. Küçük kızın adı Ece'dir:

“- Bir anne, bir kız... Kız küçük... İkinci sınıfa gidiyormuş. Adı Ece'ymiş. Aman bir şirin bir şirin, bir konuşkan bir konuşkan. Çıtır çıtır bir şey. Annesinin adını öğrenemedim ama akşam çorbalarını verirken öğrenirim.

Canım anneanneciğim, taşınanlar karşımızdaki dairede oturmasalar bile aynı şeyi yapar. Ünlüdür o mercimek çorbası. O çorba yorgunları dinlendirir, gücü tükenene güç verirmiş. Kaynatıp süzdüğü kırmızı mercimeğin içine yağda kızartılmış soğan sarımsağı koyar, kekik, nane ekler, biraz daha kaynatır. Çorbanın üzerine kırmızıbiberli kızartılmış yağ da döktü müydü?

(...)

Kocaman bir tepsimiz var. Onun üzerine dizer artık anneannem. Kocaman bir kâse, içinde çorba, üç tabak, üç kaşık, porselen demlikte demlenmiş çay, bardaklar. Bir sürahi de kese yoğurdundan yaptığı ayran...

Tepsi hazır mı hazır...

- Haydi bakalım Metin, yeni taşınan komşumuzun akşam öğününü birlikte sunalım” (s.22-23).

Yeni komşu, Tülin Hanım ve kızı Ece çok iyi ve nazik insanlardır. Yapılan ikrama teşekkür ederler. Ece aynı zamanda çok çalışkandır ve hayvanları da çok sever. Annesi çalışan Ece evde kendi başının çaresine bakabilmektedir:

“- Şimdi sen ne yiyeceksin?

- Çorba. Annem o sizin yaptığınız çorbadan ayırdı. Onu içeceğim.

- Haydi, getir o çorbayı, burada ısıtalım Ececiğim.

- Yoo, annem onu sabahleyin ısıttı, termosu koydu. Sıcaktır şimdi. İçerim. Sonra da dersimi yaparım. Sonra da kuşla konuşurum, iki kuşla bir gün içerisinde arkadaş oluverdim” (s.25).

“O akşam Ece ve annesi boşalan kaplarımızı getirdiler. Tülin Teyze bir de pasta almıştı bize.

Anneannem;

- Niye zahmet ettiniz kızım? dedi.

- Hiç zahmet olur mu Hikmet Teyze? Ay çorba çok güzelmiş, teşekkür ederiz.

Elinize sağlık” (s.25).

Misafir ağırlama ve tanışma kurallarına da değinilir:

“Ece gülerek bizim kapıdan içeri girdi. Yürümüyor sanki kuş gibi sekiyordu. Acaba kuşları çok sevdiği için mi böyle yürüyordu? Salt bana değil, hepimize gülüyordu.

Babam, annem, ablam, Ece’ye

- Hoş geldin, dediler.

Ece hepsinin ellerini tek tek sıktı. Geldi, yanıma oturdu” (s.26).

Okuma sevgisi ve alışkanlığı iletisine de vurgu yapılır:

“Bir dizi adı söyledi. Oradaki birisini.

- İşte o dizideki Korhan gibidir... Siz o diziyi izliyor musunuz?

- Yoo, dedim. Biz kitap okumayı seviyoruz.

- Hepiniz mi?

- Hepimiz.

- Hikmet Teyze de mi?

- Evet, anneannem de...” (s.28-29).

Ece tüm konuşmalarında mutlaka babasından söz etmektedir. Çok uzaklarda olduğunu söylediği babasını hiç unutmamakta, yapıp ettiği her şeyde babasını görmekte, anlatmakta, çizmektedir. Böylece aile bireylerinden birinin eksikliği büyük üzüntülere sebep olur. Aile bireyleri birbirlerini çok sever, iletleri verilmiş olur:

“Ece’nin babası hiç gelmedi.

Anneannemle ablam konuşurken duydum. Ece’nin babası bir trafik kazasında ölmüş.

Niçin söylememişler Ece’ye?

Bilmiyorum...

Bana niçin söylemediler?

Bilmiyorum...

Ece'nin babasını çok sevdiğini ve onu hiç unutmadığını biliyorum” (s.37-38).

Böylece trafik kurallarına uyulması gerektiği iletisi de verilmiş olur. Dikkatsizlik ve kural ihlallerinin çaresi olmayan yaralar açtığı vurgulanır:

“Gazetede bir trafik kazası okuduğumda televizyonda bir trafik kazası haberi izlediğimde hep Ece'leri düşünüyorum.

Gaza basmış çok hızlı giden bir araç gördüğümde de, kırmızı ışıkta geçen birini gördüğümde de hep Ece'leri düşünüyorum.

Ve düşünüyorum...

Ece'yi çok seviyorum...” (s.37-38).

Miras: Anneanne bir mektupla kendisine miras kaldığını öğrenir. Mirası alma işlemleri için kasabadan bir avukata vekâlet verilir. Mirasın ne olduğu hakkında hiçbir bilgileri olmayan anneanne ve diğerleri bol bol hayal kurmaya başlarlar. Anneanne hayallerinde bile sırf kendileri için değil etrafı için yararlı olabilecek hayaller de kurar. Böylece etrafına çok duyarlı ve yardımsever olduğunu göstermiş olur:

“- Bu evi değiştiririz Metin, diyordu. Benim için zor olacak ama olsun. Şöyle daha havadar bir yer manzaralı bir ev. Ay bu evde balkona çıktın mıydı, karşıda duvar gibi apartmanlar, odamdan arkaya baktım mıydı duvar gibi apartmanlar... Yeni evimizden orman görürüz, nehir görürüz. Hem belki de kocaman bir bahçenin ortasında iki katlı villa olur.

Böyle düşler kurarken benim okulum için de düşler kuruluyordu. Bizim okula çok büyük bir salon yaptıracağını söylüyordu.

(...)

Ama anneanneme hayranlıkla bakıyordum. Çünkü anneannem, salonun bir yanına kocaman kitaplık yaptıracağını söylüyordu.

- Orayı kitapla dolduracağım. Okusunlar çocuklar...

(...)

Bazen bir yeri ağrıdığında;

- Acaba bu sokağa bir sağlık ocağı yaptırsam mı Metin? diye bana soruyordu”(s.48).

Hayal kurmak güzeldir. Ancak bazen dozu kaçırılırsa hayal kırıklıklarına neden olabilir. Bu öyküde de anneanne ve ev halkı biraz fazla düşlere dalmış ancak sonunda

büyük düş kırıklığı yaşamadan olayı atlatabilmişlerdir. Miras olarak anneanneye ancak üç- beş kuruluk bir para kalmıştır:

“Yo hayır, görevli parayı uzatıyor...

Bir iki üç...

Birbirimize bakıyoruz. Şaşkınız...

Bu kadarcık mı para? Miras bu mu?

Bu...

Gülüyoruz hepimiz birden kahkahalarla gülüyoruz. En çok da anneannem gülüyor. Ağzını kocaman açmış, kahkahalarıyla bankayı çınlatıyor. Bana;

- Düşlerimizin parası buncacıkmiş Metinciğim, buncacıkmiş diyor.

Gülüyoruz” (s.52-53).

Anneannem taç giydi: Öyküde, anneannenin ülkemizi ziyarete gelen İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth’i sürekli takip ederek, kraliçeye özenmesi söz konusudur. Anneannenin bu özentisi ve ilgisi sonucu ev halkının da katıldığı kraliçe oyunu oynanmaya başlanır. Anneanne kraliçe olur, kraliçe gibi giyinir, kraliçe gibi güler, kraliçe gibi oturur. Böylece oyun ilerler ve sonunda Fazlı Bey anneanneye taç giyme töreni düzenler. Taç giyen anneanne artık bu oyundan, kraliçe olmaktan sıkılır tekrar anneanne Hikmet Hanım olmak ister. Herkes ancak kendisi gibi olunca mutludur, iletisi vurgulanır:

“...İçeri girdiğimde kraliçeyi izliyordu. Beni görmedi bile. Kraliçe gülünce o da gülüyor, kraliçe bir yeri gösterince o da bir yeri gösteriyordu.

- Anneanne, dedim.

- Hııı, Metin, dedi.

- Galiba kraliçeyle birlikte geziyorsunuz?

- Ay çocuk kendi kendime ne diyorum biliyor musun, ‘keşke kraliçe olsaydım’ diyorum” (s.58-59).

(...)

“- Sayın kraliçe hazretleri, taç giymek için salona buyurmaz mısınız? Tören var, dedim.

Anneannem yüzlerimize şaşkın şaşkın baktı. Sonra bir kraliçe gibi oturduğu koltuktan kalktı. Küçük adımlarla yürümeye başladı.

Salona girerken anneannemi alkışladık. Onun salonun ortasına koyduğumuz koltuğa oturttuk. Hemen sözü ben aldım.

Önceden konuşmuş, numarasını da koymuştuk.

- Ey 14. Hikmet Hanım hazretleri, sevgili kraliçemiz... Alkışladık.

Ablam, masanın üzerindeki kutudan tacı aldı. İşte o an anneannem tacı görünce;

- Amaniiin, taç giyiyorum, dedi.

- Eeveeeet! Diye bağırдық.

Ablam, tacı elinde tutarken;

- Hikmet Hanım hazretleri tacınız kutlu olsun, ömrünüz uzun olsun, sizi sevenler çok olsun, dedi.

Tacı anneannemin başına kondurdu.

Alkışlar... Alkışlar... Alkışlar...

Babam müziğin sesini biraz daha yükseltti.

Anneannem hiç konuşmuyor, tavana bakıyordu. Biraz sonra bana buyruk verdi.

- Prens Metin, koş 13. Bahri hazretlerinin resmini getir...

Koştum. Anneannemin odasındaki duvarda asılı olan dedemin resmini getirdim.

Anneannem işaret etti.

Çerçeveyi masanın üzerindeki sürahiye dayadım.

Anneannem elini havaya kaldırdı. Dedemin resmine bakarak;

- Ey kral hazretleri, keşke sen de olsaydın, seni çok özledik, dedi.

Bağırдық:

- Kralı çok özledik!

İşte o anda anneannem birden;

- Uf aman, diyerek ayağa kalktı... Ayakkabılarını fırlatıp attı, tacını fırlatıp attı.

- Ay sıkıldım çocuklar, dedi. Kraliçe olmaktan sıkıldım. Ay aman istemem, hiç istemem, kraliçe olursam pazara gidemem ki, domates, kabak seçemem ki... Parka da gidemem, torunumla çekirdek de çintemem, kuş sesleri dinleyemem, oradaki simitçiden simit alıp hapur hopur yiyemem... Aaa komşuya kahve içmeye de gidemem... Canım koruk ekşili bir bamyaya istediğinde elçeğizimle pişirip afiyetle yiyemem... En iyisi ben Hikmet olayım.

Hep birden anneanneme sarıldık.

Üzerindekilerin hepsini çıkardı. Koltuğuna oturdu ve televizyon kanalındaki türküleri dinlemeye başladı” (s.68-69-70).

Ayrıca anneannenin çok konuksever olduğu ve herkese ikramda bulunmayı çok sevdiği de vurgulanır. Öyle ki ülkemizi ziyarete gelen II. Elizabeth’e bile bir şeyler sunmak, ikram etmek ister:

“Anneannem her zaman yaptığı şeyleri bizden başkalarına da sunmasını sevdi. Karşı komşumuz, üstümüzdekilere, altımızdakilere her zaman bir şeyler verirdik. Birkaç parça börek, kapağı yeni açılmış turşu, ev reçeli, anneannemin yufkasını açtığı baklava, sunduğumuz şeylerdi.

Anneannenin içindeki yaşama sevinci ve çocuksu ruhu onu hayata bağlayan en önemli unsurdur. İçinde her zaman çocuksu bir ruh taşıyan ve yaşama sevinciyle dopdolu olan insanlar hayattan zevk alır.

Metin ise yine sorumluluklarını bilir ve zamanında derslerini yapar:

“Okul ödevimi bir kartona yaptım. Kartonu yuvarladım. O yuvarlağın üzerine geçirmek için anneannemden lastik istemeye gittim” (s.58).

İlk yağmur: Doğayı, ağaçları, böcekleri, hayvanları çok seven anneanne her şeyde bir güzellik görebilen, en sıradan olaylar karşısında bile mutlu olabilen bir kişidir. Bu öyküde de yağmurun yağması ile anneanne çok mutlu olur. Yağan ilk yağmurun kokusu, yağmur altında torunu Metin ile yürümek anneanne için büyük mutluluk kaynağıdır:

“Anneannem yağmuru çok sever.

Hele, yaz mevsimi geçtikten sonra sonbaharda yağan ilk yağmuru. O yağmurun kokusunun dünyanın en güzel kokusu olduğunu söyler. Elbette kokan topraktır. Kokladığımız koku toprağın kokusudur.

O ilk yağmur yağmazdan önce hep göğe bakar, bulutları izler. Ufukta incecik bulutlar görse bile bir çocuk gibi sevinir, heyecanlanır, o bulutları bana da gösterir;

- Bak Metin geliyorlar, der” (s.71).

“İlk yağmuru, ben okulda değil evdeysem anneannemle birlikte izleriz. Balkona çıkarız, yağmurun sesini dinleriz, arada bir ellerimizi uzatarak yağmur damlacıklarının elimize dokunmasına izin veririz” (s.72).

Hayvanları çok seven anneanne kedisi Tekir’i arkadaşı gibi görür, onu da bu heyecanına ortak etmek ister:

“Bu coşkuya kedimiz Tekir’i de katmak ister:

- Koş Tekir balkona, yağmur başladı” (s.72).

Çevresine de çok duyarlı olan anneanne insanlara çevreyi, doğayı koruma, bilinçli kullanma iletileri gönderir:

“Sağanak yağmurun adı öfkeli yağmurdur.

- Peki, kime kızıyor da öfkeleniyor anneanne?

- Bize oğlum, insanlara... Siz ormanları yok eder misiniz, siz gölleri kurutur musunuz, siz yer altı sularını bilinçsizce harcar mısınız, alın işte ...

Anneannem böyle söylerdi ama sağanak yağmurlarda da çok üzülürdü.

- Şimdi dereler taşar, suyolları tıkanır, kaç evi, kaç tarlayı su basar. Hangi yolları kapatır, kaç insan acı çeker! derdi” (s.74).

İnsanların duyarsız olmaları, güzellikleri görememeleri de eleştirilir:

“Bazen pastanede oturanların yağmurun ayırında olmamalarına da kızar. Fısıltıyla;

- Baksana Metin, bir tane caddeye, yağın yağmura bakan var mı? ” (s.78).

Güzel bir günün sonunda anneannenin lezzetli yayla çorbasıyla günün yorgunluğu atılır.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu tezde, literatür taraması ile birlikte betimleme yöntemi model alınmış ve Muzaffer İzgü'nün “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisindeki öykülerde işlenen eğitsel iletileri, çocuk gelişimi ve eğitimi yönünden inceleme ve saptamaya yönelik nitel bir çalışmadır.

Araştırmanın yöntemi “alan araştırması” yöntemidir. Araştırmada “tarama modeli” kullanılmıştır. “Tarama modeli, var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan, bilinmek istenen şeyin gözlenip, belirlenebilmesidir.” (Karasar, 2003:77). Bu çalışmada bu yöntem ile elde edilen bulgular çocuk eğitimi açısından değerlendirilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Muzaffer İzgü'nün 1973 - 2008 yılları arasında kaleme aldığı “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisindeki 17 kitapta yer alan 80 öykü oluşturmaktadır.

Evrene giren 20 kitaptan örneklem olarak öyküler seçilmiştir. Bunun sonucunda 20 kitaplık seride 3 kitap roman niteliğinde olup araştırmanın evrenine dâhil edilmemiştir.

Bu çerçevede araştırma, M. İzgü'nün “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisindeki 17 kitap ve bu kitaplarda yer alan 80 öykü üzerinde gerçekleştirilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında öncelikle planlama işlemi yapılmış ve araştırmanın amaçları belirlenmiştir. Ardından araştırma için toplanan verilerin nasıl değerlendirileceği, araştırma süresince hangi yöntem ve tekniklerden yararlanılacağı yorumlama işleminin nasıl yapılacağı ve çalışmanın genel bir taslağının hazırlanması üzerinde durulmuştur.

Çalışmada yer alan veriler kaynak taraması ile elde edilmiş, bazı kaynaklar için kütüphanelerden ve internet ortamından yararlanılmıştır. Serinin tüm kitapları Bilgi Kitapevinden temin edilmiştir.

Serinin 17 kitabında yer alan 80 öykü için okuma, not alma, ileti çıkarma, değerlendirme işlemleri yapılmıştır. Elde edilen iletiler 5 ana başlık ile 59 ara başlık şeklinde sıralanmış, gruplandırılmış ve bir iletiler dizini oluşturulmuştur. Ardından tüm verilerin toplanması, değerlendirilmesi ve son olarak yorumlanması işlemleri yapılmıştır.

3.4. Verilerin Çözümü ve Yorumu

Araştırmanın veri analizi aşamasından önce, araştırmanın evrenini oluşturan 17 kitaptaki 80 öykü taranmıştır. Bunun sonucunda verilmek istenen iletiler ve bunların başlıkları belirlenmiştir. Ardından başlıklar halinde belirlenen iletilerin öykülerde nasıl verildiği tespit edilmiş, yorumlama yapılmış ve sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmada aşağıdaki işlemler yapılmıştır:

1. Araştırmaya konu olan “Anneannem” serisindeki 17 kitap temin edilip 80 öykünün her biri tek tek okunarak incelenmiştir.
2. Araştırmaya konu olan öykülerdeki eğitsel iletiler tek tek tespit edilmiş, başlıklar ana ve ara başlıklar altında gruplandırılmıştır.
3. Elde edilen ileti dizinindeki her bir iletiye tek tek harf ve numara verilmiştir.
4. Her bir öykü hikâye haritası yöntemine göre incelenmiş, tespit edilen iletiler ilgili bölüme işlenmiştir.

5. Oluşturulan 5 ana başlık ve 59 ara başlıkta yer alan 208 eğitsel iletinin ele alınış ve işlenişleri tek tek öyküler üzerinde gösterilmiştir.

4. BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUMLAR

4.1. İleti Dizini

Öykülerin eğitimsel işlevleri, ihtiva ettikleri iletilerle ortaya çıkmaktadır. Bu kural, Muzaffer İzgü'nün "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" serisindeki öyküler için de geçerlidir.

Çalışmada hazırlanan ileti dizininde, öykülerdeki iletilerden hareketle 5 ana başlık tespit edilmiştir. Ara ve ana başlıklar sırayla tek tek yazıldıktan sonra harf ve numaralandırılmıştır.

A. SOSYOLOJİK İLETİLER	: 32 ana başlık
	: 142 ara başlık
B. ETİK İLETİLER	: 5 ana başlık
	: 9 ara başlık
C. PSİKOLOJİK İLETİLER	: 11 ana başlık
	: 30 ara başlık
D. EKONOMİK İLETİLER	: 7 ana başlık
	: 13 ara başlık
E. DİĞER İLETİLER	: 4 ana başlık
	: 13 ara başlık

A- SOSYOLOJİK İLETİLER

A1-A6	Arkadaşlık-Dostluk
A7-A10	İletişim
A11-123	Aile-Aile Sevgisi
A24-A26	Yönetim
A27-A35	Hastalık, Tedavi, Ölüm

A36-A37	İnançlar
A38-A39	Adalet
A40-A42	Özel Günler
A43-A49	Misafirlik ve Yemek
A50-A54	Çalışmak ve Üretmenin Değeri
A55-A61	Hüner, Meziyet, Ustalık
A62-A65	Teşekkür, Tebrik, Şükretme
A66-A67	Birlik Olmak
A68-A70	Vatan Sevgisi, Tarih Bilinci
A71-A76	Toplumsal Kurallar
A77-A78	Oyun
A79-A82	Fedakârlık, İyilik, Yardımseverlik
A83-A85	Paylaşım
A86-87	Teknoloji
A88-A89	Selamlaşmak
A90-A96	Doğa, Hayvan ve Bitki Sevgisi
A97-A104	Bireye ve Çevreye Duyarlılık
A105-A107	Okul Yaşamı ve Değeri
A108-A111	Komşuluk
A112-A117	Merak, İstek, Girişkenlik- Kendine Güven
A118-A121	Yaşama Sevinci
A122-A123	Gelenekler ve Kültürel Değerler
A124-A126	Sosyalleşme
A127-A130	Görgü Kuralları
A131-A136	Beslenme, Sağlık, Spor
A137-A139	Kent Yaşamı/ Kentleşme
A140-A142	İnsan Sevgisi

B- ETİK İLETİLER

B1-B3	Doğruluk, Dürüstlük
B4	Yolda Bulunan Herhangi Bir Maddenin Kullanımı
B5-B6	Söz Dinlemek

- B7-B8 Hırsızlık
 B9 Onur ve Haysiyet Sahibi Olmak

C- PSİKOLOJİK İLETİLER

- C1-C3 Kişilerin Kendini Olduğundan Farklı Göstermesi
 C4-C10 Sevgi- Saygı
 C11 Sabır
 C12 Kıskançlık
 C13-C14 Cesaret- Korku
 C15-C16 Hükmetme ve Beğenilme İsteği
 C17-C20 Kıymet Bilirlik
 C21-C22 Bakış Açısı
 C23-C24 Yumuşak Huyululuk/ Tatlı Dil
 C25-C26 Ümit
 C27-C30 Hayal Gücü ve Yaratıcılık

D- EKONOMİK İLETİLER

- D1-D3 Kanaat
 D4-D5 Geçim ve Geçim Sıkıntısı
 D6 Mülkiyeti Koruma
 D7-D8 Ekonomik Farklılıklar
 D10-D11 Bir Anda Zengin Olma/ Miras
 D12-D13 Kazanç/ Gelir Sağlama

E- DİĞER İLETİLER

- E1-E3 Aklını Kullanma
 E4-E7 Alışkanlık Edinme
 E8-E10 Zamanı Kullanma
 E11-E13 Özlem

4.2.İleti Dizininde Yer Alan Ana ve Ara Başlıklar

A- SOSYOLOJİK İLETİLER

A1-A6 Arkadaşlık- Dostluk

A1- İnsanlar iyi dostluklar kurabilmelidir.

A2- Gerçek arkadaşlıklarda mutluluklar paylaşılır.

A3- Arkadaşlık sosyal bir ihtiyaçtır.

A4- Zor durumda kalan kişiler arkadaşlarından yardım isteyebilir.

A5- Arkadaşlık paylaşmak ve birbirine güvenmektir.

A6- Kişiler akran olmadıkları kişilerle ya da hayvan ve bitkilerle de arkadaş olabilirler.

A7- A10 İletişim

A7- Aile içi iletişim sevgi bağlarını güçlendirir.

A8- Aile içinde iletişimsizlik yalnızlık hissi verir.

A9- Kişiler olay ve durumları birbirlerine iyice açıklamalıdır.

A10- Gereğinden fazla televizyon izleyen ailelerin aile içi iletişimleri kopar.

A11- A23 Aile- Aile Sevgisi

A11- Aile bireyleri çekilen sıkıntıları paylaşmalıdır.

A12- Aile bireyleri birbirini çok sever.

A13- Torunlar çok sevilir.

A14- Aileyi oluşturan anne, baba ya da çocuklardan birinin eksikliği büyük üzüntülere sebep olur.

A15- Aile büyükleri mutluluk için her türlü fedakârlığı yapar.

A16- Nine ve dedeler çok sevilir.

A17- Ailede birlikte geçirilen zaman mutluluk verir.

A18- Çocukların ihtiyaçlarını karşılamak anne ve babanın görevidir.

A19- Ailedeki herkes aile bütçesine katkıda bulunabilir.

A20- Demokratik ailelerde kararlar birlikte alınır.

A21- Aile içinde iş bölümü yapılmalıdır.

A22- Ailede anne ve babaların varlığı çocuklara güven verir.

A23- Aile büyüklerinin çocuklarıyla yaşaması doğaldır. Türk kültüründe anne ve babalar huzur evine yollanmaz.

A24- A26 Yönetim

A24- Birçok kişi yönetici olmak ister.

A25- Yöneticilik yapan kişiler isabetli kararlar verebilmelidir.

A26- Yönetim şekli ülkeden ülkeye değişebilir.

A27- A35 Hastalık- Tedavi- Ölüm

A27- Gereksiz yere ilaç kullanılmamalıdır.

A28- Yaşlı insanlar daha sık hastalanır.

A29- Hastalık da sağlık da canlılar içindir.

A30- Kimse hasta olmak istemez.

A31- Sevdiklerimizin hastalanması derin üzüntülere sebep olur.

A32- Hastalanan insanları kaybetmek korkutur.

A33- Ölüm değişmez bir gerçektir. Bütün canlılar ölür.

A34- Yanlış tedavi dönüşü olmayan sonuçlar doğurabilir.

A35- Tedavi olmak için mutlaka doktora gidilmelidir.

A36- A37 İnançlar

A36- Hurafelere ve batıl inançlara inanmamak gerekir.

A37- Dedikodu yapmak gereksiz ve yanlıştır.

A38- A39 Adalet

A38- Her kötülüğün bir cezası vardır.

A39- Toplumsal hayatta huzursuzluk çıkaranlar yargılanır.

A40- A42 Özel Günler

A40- Düğün, yaş günü gibi özel günlerde herkes eğlenir.

A41- Özel günlerde insanlar daha çok kaynaşır.

A42- Düğün- dernek dostlarla olur, mutluluklar paylaştıkça çoğalır.

A43- A49 Misafirlik ve Yemek

A43- Eve gelen kişilere “hoş geldiniz” denir, güzel bir şekilde ağırlanır.

A44- İnsanların birbirlerini yemeğe davet etmesi bireylerin sosyalleşip kaynaşmalarını sağlayan güzel bir gelenektir.

A45- Yemek yerken ölçülü olunmalıdır.

A46- Misafirler çok iyi ağırlandı, rahat ettirilir.

A47- Misafirperverlik en güzel geleneklerimizdendir.

A48- Misafiriğe eli boş gidilmemelidir.

A49- Yemekten sonra “elinize sağlık”, “afiyet olsun” denir.

A50- A54 çalışmak ve Üretmenin Değeri

A50- Başarılı olmak için çok çalışmak gerekir.

A51- İşbirliği yaparak çalışma başarıyı artırabilir.

A52- Tüketmektense üretmek daha güzeldir.

A53- Altın teri, el emeği ile üretilen şeyler çok kıymetlidir.

A54- Sorumluluklarımızı bilmeli, zamanında ve düzenli çalışmalıyız.

A55- A61 Hünere- Meziyet- Ustalık

A55- Hayırlı, vatanına, milletine faydalı evlatlar yetiştirmek bir meziyettir.

A56- Hünereli insanlar tebrik edilmelidir.

A57- Var olan meziyetler sunulmalı, faydalı olunmalıdır.

A58- Meziyetli insanlar sevilir.

A59- Her işin bir ustası vardır.

A60- İş ehline verilmelidir.

A61- Günümüzde bazı zanaat dalları yok olmak üzeredir.

A62- A65 Teşekkür- Tebrik- şükür

A62- İyilikte bulunanlara teşekkür edilmelidir.

A63- Doğru davranışlar takdir edilir.

A64- Yeni bir olay veya durum karşısında iyi dilek ve tebriklerde bulunulur.

A65- şükretmesini bilmeli, her zaman daha zorda ya da kötü durumda olabilecekler düşünölmelidir.

A66- A67 Birlik Olma

A66- Birlikten kuvvet doğar, ortak hedefler için güç birliği yapmak gerekir.

A67- Aile sorunları birlikte açılır.

A68- A70 Vatan Sevgisi- Tarih Bilinci

A68- Vatanımızın her yeri çok güzeldir.

A69- Ulusal bayramlar birlik ve beraberliğimizi artıran özel günlerdir.

A70- Vatanını ve milletini seven herkes üzerine düşen görevleri seve seve yerine getirir.

A71- A76 Toplumsal Kurallar

A71- Kalabalık yerlerde yol kapatılıp uzun uzadıya konuşulmaz.

A72- İnsanlar beraber yaşadıkları, hayatı paylaştıkları alanlarda birbirlerinin haklarına saygı göstermeli, birbirlerini rahatsız etmemelidir.

A73- Ortak alanları kirletmemeli, çevreye duyarlı olunmalıdır.

A74- Anlaşmazlıkları giderme, suçlulara ceza verme yetkisi polise aittir.

A75- Trafik kazaları insanların yüreğinde derin yaralar bırakır. Trafik kurallarına uyulmalıdır.

A76- Hastane, okul gibi kurum ve kuruluşların belli başlı kuralları vardır. İsteyen istediği gibi davranamaz.

A77- A78 Oyun

A77- Oyun sadece çocuklar için değil bazen yetişkinler için bile sosyal bir ihtiyaçtır.

A78- Oyunla bireyler hoş vakit geçirip, kaynaşırlar.

A79- A82 Fedakârlık- İyilik- Yardımseverlik

A79- İnsanlar birbirlerine yardım etmelidir.

A80- İnsanlar sevdikleri için birtakım fedakârlıklarda bulunurlar.

A81- Zor durumda olanlara yardım edilmelidir.

A82- Yardımlarda karşılık beklenememelidir. Yaşlı insanlara yardım etmeli ihtiyaçlarını gidemeye çalışılmalıdır.

A83- A85 Paylaşım

A83- İnsanlar bilgilerini ve hayat tecrübelerini paylaşmalıdır.

A84- Hayat paylaşarak daha kolay ve güzel olur.

A85- Hediyeleşmek güzeldir. Hediyeleşmek sevgiyi artırır.

A86- A87 Teknoloji

A86- Teknoloji doğru ve bilinçli kullanılırsa faydalıdır.

A87- Teknolojinin esiri değil efendisi olunmalıdır.

A88- A89 Selamlaşmak

A88- Selamlaşmak sevgiyi doğurur ve yayar.

A89- Güne başlarken, günü bitirirken, eve girip çıkarken selamlaşmak güzel bir davranıştır.

A90- A96 Doğa, Hayvan ve Bitki Sevgisi

A90- Doğal güzellikler insana huzur verir ve insanı dinlendirir.

A91- Her insan doğa ile baş başa kalmak ister.

A92- Hayvanlar da sevgi ve ilgiye muhtaçtır.

A93- Hayvanlarla da dostluk kurulur.

A94- Bitkilerin de sevgiye ihtiyacı vardır.

A95- Çocuklar hayvan sevgisini ailede öğrenir.

A96- Hayvan, bitki, doğa sevgisini en çok şiirler ve şarkılar öğretir.

A00- Her canlı kendine özgüdür. Biri diğerinin yerini tutamaz.

A97- A104 Bireye ve Çevreye Duyarlılık

A97- Dayanışma ve yardımlaşma derneklerine yardımda bulunulmalı.

A98- Etrafımızda olup bitenlere duyarsız kalmamalıyız.

A99- Yardıma muhtaçlara yardım etmek bir insanlık vazifesidir.

A100- Kimsesiz ve yalnız insanlarla ilgilenmek gerekir.

A101- Bilinçsiz kentleşme çevreye ve bireylere zarar verir.

A102- Milli ve doğal kaynaklar bilinçli kullanılmalı, israf edilmemelidir.

A103- Çevreyi kirletmemeli, doğayı korumalıyız.

A104- Yaşlı insanlara karşı daha fazla duyarlı olunmalı, daha fazla sevgi ve ilgi gösterilmeli.

A105- A107 Okul Yaşamı ve Değeri

A105- Okul ikinci yuvamızdır. Okul arkadaşları ve öğretmenler çok sevilir.

A106- Dersler zamanında ve düzenli çalışılarak okul yıllarının değeri bilinmeli.

A107- Dersler zamanında yapılarak sorumluluklar yerine getirilmeli.

A108- A111 Komşuluk İlişkileri

A108- Komşu komşunun külüne muhtaçtır.

A109- Komşuluk ilişkileri sürdürülmeli, gidiş geliş kesilmemeli.

A110- Komşulara ikramda bulunulmalı.

A111- Komşuların iyi ve kötü günlerinde yanlarında olunmalı.

A112- A117 Merak- İstek- Girişkenlik- Kendine Güven

A112- Ölçülü olmak şartıyla merak emek doğrudur.

A113- Girişkenlik insana cesaret verir, insanı sosyalleştirir.

A114- Girişimci bir ruh insanı hayata bağlar.

A115- İstekler insanı hayata bağlar.

A116- Kendine güven duygusu başarının anahtarıdır.

A117- Farklılıklar merak uyandırır, öğrenmeyi sağlar.

A118- A121 Yaşama Sevinci

A118- Yaşı kaç olursa olsun insanı yaşama bağlayan içindeki yaşama sevincidir.

A119- Yaşama sevinciyle dopdolu olanlar hayattan zevk alır.

A120- Çocukluk yaşama sevinciyle dolu olan bir dönemdir. Öyle ki kimi zaman yetişkinler de çocukluk günlerine dönmek ister.

A121- Herkesin içinde çocuksu bir ruh vardır. Özellikle yaşlı insanların bu yönleri çok daha ağır basar. Çok duygusal ve alıngan olabilirler.

A122- A123 Gelenekler ve Kültürel Değerler

A122- Günümüzde bazı gelenek ve görenekler unutulmuştur.

A123- Unutulan güzel gelenek ve göreneklerimiz yaşatılmalıdır.

A124- A126 Sosyalleşme

A124- Hayat hep (ders) çalışmak değildir. Sosyal etkinliklere de katılmalıyız.

A125- İnsanların çalışmanın dışında eğlenmeye de ihtiyaçları vardır.

A126- Eğlenerek öğrenme daha kalıcıdır.

A127- A130 Görgü Kuralları

A127- Bir yere giderken özenli giyinilmeli, kıyafetlere çeki düzen verilmeli.

A128- Hasta ziyareti kısa tutulmalı, ziyarete eli boş gidilmemeli.

A129- Telefonda uzun uzun konuşulmamalı.

A130- Hasta kişilere iyi temennilerde bulunulmalı.

A131- A136 Beslenme- Sağlık- Spor

A131- Terli terli su içmek sağlığa zararlıdır.

A132- Spor yapmak sağlığa yararlıdır.

A133- Dengeli beslenmeli, spor yapmalıyız.

A134- Ev yapımı ürünler hem daha sağlıklı, hem de daha ekonomiktir.

A135- Açıkta satılan ve dondurulmuş besinleri tüketmemeli.

A136- Sağlıklı beslenmeliyiz.

A137- A139 Kent Yaşamı (Kentleşme)

A137- Bilinçsiz kentleşme bireyi ve çevreyi olumsuz etkiler.

A138- Kent yaşamı birtakım değişiklikleri de beraberinde getirir.

A139- Beton binalar içerisinde yaşayan insanlar doğaya büyük özlem duyarlar.

A140- A142 İnsan Sevgisi

A140- Elden geldiğince iyilik ve ikramda bulunarak insanlar sevindirilmeli.

A141- Sevgi sık sık dile getirilerek belli edilmeli.

A142- İnsanı sevmek huzur ve barış getirir.

B- ETİK İLETİLER

B1- B3 Doğruluk- Dürüstlük

B1- Her zaman doğru söylenmeli.

B2- Doğru dürüst insanlara güvenilir.

B3- Gerçekler acı da olsa saklanmamalıdır.

B4- (Yolda) Bulunan Herhangi Bir Maddenin Kullanımı

B4- Bulunan herhangi bir madde veya para kullanılmamalı veya harcanmamalı, bulunan eşyanın sahibi bulunarak teslim edilmeye çalışılmalıdır.

B5- B6 Söz Dinlemek

B5- Büyüklerin sözü dinlenmelidir.

B6- Büyük sözü dinlemeyen pişman olur.

B7- Hırsızlık

B7- Hırsızlık yapmak hiçbir yerde ve zamanda doğru değildir.

B8- Hırsızlığın sonu her zaman felakettir.

B9- Onur/ Haysiyet Sahibi Olmak

B9- İnsan çok yaşamaktansa onurlu yaşamayı tercih etmelidir.

C- PSİKOLOJİK İLETİLER

C1- C3 Kişilerin Kendini Olduğundan Farklı Göstermesi

C1- İnsan kendini olduğu gibi kabul etmelidir.

C2- Herkes ancak kendi gibi davranınca mutlu olur.

C3- Taklit hoş bir davranış değildir.

C4- C10 Sevgi- Saygı

C4- Sevgi bütün varlıklara karşı duyulabilir.

C5- Sevgi ve saygı yaşanması gereken en güzel duygulardan biridir.

C6- İnsanlara faydalı olan kişiler sevilir.

C7- Doğa ve tüm canlılar sevilmelidir.

C8- Hayvanlar sevilmeli ve hayvanlara eziyet edilmemelidir.

C9- Yaşlı insanlara daha fazla sevgi ve ilgi gösterilmelidir.

C10- Büyüklere saygı duymalı, yardıma ihtiyaçları olursa yardım etmeli.

C11- Sabır

C11- Emeklerin sonucu sabrederek alınır.

C12- Kıskançlık

C12- Başkalarının başarılarını kıskanmamalı, o kişileri açık yüreklilikle tebrik etmeli.

C13- C14 Cesaret- Korku

C13- Herkes kaç yaşında olursa olan korkabilir.

C14- Cesaret insana kazandırılır.

C15- C16 Hükmetme ve Beğenilme İsteği

C15- İnsanlarda beğenilme ve hükmetme isteği vardır.

C16- Beğenilme isteği insanı hataya düşürebilir.

C17- C20 Kıymet Bilirlik / Kadirşinashk

C17- Eldekilerin kıymeti kaybedince anlaşılır.

C18- Sahip olunanların değerini bilmeli ona göre davranmalı.

C19- Anısı olan eşyalar kıymetlidir. Kaybedilince üzüntü verir.

C20- Yaşlılara ve büyüklere değer vermeli, ihtiyaçları karşılanmalı.

C21- C22 Bakış Açısı

C21- Her şeyde bir güzellik vardır. Önemli olan bakmasını bilmektir.

C22- En alışılmış ve sıradan olaylar bile mutluluk verebilir.

C23-C24 Yumuşak Huy- Tath Dillilik

C23- Tatlı dilli ve yumuşak huylu insanlar sevilir.

C24- Kavgacı ve kötü kalpli insanlar sevilmez, kavga etmek hoş değildir.

C25- C26 Ümit

C25- Hayatta ümit edilen her şey gerçekleşmeyebilir.

C26- İnsan hiçbir zaman ümidini kaybetmemelidir.

C27- C30 Hayal Gücü ve Yaratıcılık

C27- Hayal gücü sanat eserlerinin ortaya çıkmasını sağlar.

C28- Hayal gücü ve yaratıcılıkla olası sorunlara pratik çözümler bulunabilir.

C29- Hayal kurmak güzeldir.

C30- Hayaller gerçekleşmeyince düş kırıklığı yaşanabilir.

D- EKONOMİK İLETİLER

D1- D3 Kanaat

D1- İnsanlar ellerindekiyle yetinmeyi bilmelidir.

D2- İsrاف doğru değildir. (İşe yaramaz eşyalar zamanı gelince değer kazanır.

Sakla samanı gelir zamanı.)

D3- Ayağımızı yorganımıza göre uzatmalı, bütçemize göre harcama yapmalıyız.

D4- D5 Geçim ve Geçim Sıkıntısı

D4- Herkes geçimini rahatlıkla sağlayamaz.

D5- Hayatın zorluklarından biri de geçim sıkıntısıdır.

D6- Mülkiyeti Koruma

D6- Mülkiyet çeşitli tedbirlerle korunmalıdır.

D7- D8 Ekonomik Farklılıklar

D7- İnsanlar zengin, orta gelirli ve fakir olmak üzere çeşitli sosyo- ekonomik gruplara ayrılır.

D8- Ekonomik farklılıklar ve sıkıntılar tüm aile bireylerini etkiler.

D9- Borç

D9- İnsanlar maddi sıkıntı çektiklerinde birbirinden borç isteyebilir.

D10- D11 Bir Anda Zengin Olma/ Miras

D10- Bir anda zengin olmak isteğiyle şans oyunları oynamak sonu gelmeyen bir hırs tuzağına düşürebilir.

D11- Miras haklıdır.

D12- D13 Kazanç/ Gelir Sağlama

D12- Helâl yollardan kazanç sağlamalı, hak yememeliyiz.

D13- Yapılan her işi hakkıyla yapmalıdır.

E- DİĞER İLETİLER**E1- E3 Aklını Kullanma**

E1- Kimi insanlar başlarına bir musibet geldiğinde oturup dövünürler, bu bir çözüm yolu değildir. Bu gibi durumlarda sıkıntılı anların nasıl atlatılabileceğini düşünmek daha doğru ve yerinde olur.

E2- Geçici çözümler kalıcı rahatlıklar sağlamaz. Makul çözümler üretilmelidir.

E3- Korku ve heyecan yaratan olaylar sırasında bile akıl elden bırakılmamalı, uygun kararlar alınmalıdır.

E4- E7 Alışkanlık Edinme

E4- Kitap okuma alışkanlığı faydalı bir alışkanlıktır.

E5- Okuma sevgisi ve alışkanlığı edinmek gerekir.

E6- Temizlik önemlidir. Her zaman bakımlı ve temiz olunmalıdır.

E7- Yazma alışkanlığı duygu ve düşüncelerimizi kalıcı hale getirip, ifade gücünü artırır.

E8- E10 Zamanı Kullanma

E8- Kitap okuma, zamanı en güzel değerlendirme biçimidir.

E9- Zaman bilinçli ve doğru kullanılmalı.

E10- Zaman her şeyi değiştirir.

E11- E13 Özlem

E11- Bazı anılar veya eşyalar bizi geçmiş günlere götürür.

E12- Herkes geçmişteki güzel günleri özler.

E13- Şimdi unutulmuş olan bazı güzel gelenek ve görenekler tekrar yaşatılmalıdır.

4.3. “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” Serisinde Anlatılan Aile Bireyleri

Anneanne (Hikmet Hanım): Tüm seride başkarakter olan Hikmet Hanım, eşini kaybettikten sonra kızı, damadı ve torunlarıyla birlikte yaşamaya başlamış olan orta yaşlı bir kadındır.

Anneanne çalışkanlığı, fedakârlığı, sevimliliği ve neşesiyle evin vazgeçilmez bir bireyidir. En çok da torunu Metin tarafından sevilen anneanneyi Metin şöyle anlatır:

“Gerçekten anneannem evin papatyası, lavantasıydı. Annemin en büyük yardımcısıydı. Sıkıntılı günlerimizde, sofrada hiçbirimizin ağzını bıçak açmıyorken, ne yapar eder, bir konu bulur, bizi güldürmeye çalışır, sıkıntımızı yok etmek isterdi.” (Anneannem Sihirbaz, 2009:56)

Torunları, kızı ve damadı evden gidince evde tek kalan anneannenin can yoldaşı çok sevdiği kedisi Tekir olur. Tekir ve rahmetli eşi Bahri Bey’in fotoğrafı ile konuşan anneanne anılarıyla yaşar. Hikmet Hanım için anılarını yaşatan antika gramofon, eski çeyiz sandığı, Bahri Bey’in fotoğrafı ve nişan yüzüğü çok değerlidir.

Kedisi Tekir'i bir insanmış gibi gören ve değer veren Hikmet Hanım için Tekir can yoldaşı, arkadaştır. Tekir'le dertleşen, oyunlar oynayan, onun için şarkılar yazan, geziye çıkan Hikmet Hanım Tekir'i hiçbir şeye değişmez.

Evde boş boş oturmayı hiç sevmeyen anneanne oldukça marifetli, çalışkan ve üretken biridir. Kızı, damadı ve torunları için birbirinden leziz ve sağlıklı yemekler pişirir, ev ekonomisine katkıda bulunmak için bir şeyler örer, tarhanalar, konserveler, turşular yapar. Etrafına da son derece duyarlı olan anneanne komşularıyla da son derece iyi geçinir. Sosyal yardımlaşma ve dayanışma derneklerine üye olur, elinden geldiğince insanlara ikram ederek onları mutlu etmeye çalışır. İnsan sevgisinin yanı sıra doğayı ve hayvanları da çok sever.

Pek fazla sosyal bir tip olmayan anneanne için her şey ailesidir. Çocuklarını ve torunlarını çok seven anneanne onlar için her türlü fedakârlıkta bulunur. Ancak en çok küçük torunu Metin'i sever onunla çok iyi anlaşır. Metin anneannenin arkadaşıdır. Vaktinin çoğunu Metin'le geçiren anneanne her şeyini Metin'le paylaşır.

Sınırlı sayıda arkadaşı olan Hikmet Hanım'ın en çok görüştüğü arkadaşı Müzeyyen Hanım'dır. Müzeyyen Hanım'la çok iyi anlaşır, dertleşir ve içlerini birbirlerine dökerek rahatlarlar. Hikmet Hanım'ın bir de şehrin diğer ucunda oturan Rukiye diye bir arkadaşı vardır. Rukiye Hanım'la çok sık görüşemeyen anneanne Rukiye Hanım'ın çocukları ve torunlarının Rukiye Hanım'a olan tavırlarından dolayı da çok üzülür. Atiye Hanım ise Hikmet Hanım'ın üç aylığını almaya giderken gördüğü banka arkadaşıdır.

İletişimi güçlü olan anneanne etrafiyla çabuk tanışır ve kaynaşır. Yeni gelen komşular, sokağın öte başında olan apartman komşuları ve mahalle esnafıyla samimi ilişkileri mevcuttur.

Oldukça girişken, kendine güvenen ve sevimli olan anneanne aynı zamanda dediğim dedik ve inatçıdır. Bazen hiç olmayacak isteklerde bulunarak ailesini zor durumda bırakabilir:

“Ah anneannem ah!

Vah anneannem vah!

Bir sabah tutturmasın mı?

-Kuzu isterim kuzu, diye.” (Anneannem Apartman Kuzusu, 2008:7)

Metin: Evin en küçüğü Metin'dir. İlköğretim birinci kademe öğrencisi olan Metin çok çalışkan ve sorumluluk sahibi bir çocuktur. Öğretmenini ve arkadaşlarını çok sever. Metin zamanında ve düzenli olarak derslerine çalışır.

Metin anneannesiyle vakit geçirmekten hoşlanan ve en çok vakit geçiren kişidir. Anneannesiyle arkadaş gibi olan Metin, anneannesiyle oyunlar oynar, lunaparka, parka, pikniğe, geziye gider, sohbet eder. Anneannesinin anılarını ve masallarını dinlemekten büyük zevk alır.

Çok uslu ve söz dinleyen bir çocuk olan Metin hiçbir zaman ailesinden aşırı isteklerde bulunmaz.

Oya: Evin en büyük çocuğu olan Oya, lisede daha sonra üniversitede okumakta olup, sürekli sınavlarına çalışan bir kişidir. Bu nedenle pek çok defa ders çalışmakta olduğundan olayların içinde bulunmaz. Anneannesini çok seven Oya, onu kızdırmaktan ve anneannesiyle şakalaşmaktan çok hoşlanır. Ders dışında ev işlerine yardım eden, ailesiyle iyi geçinen Oya, öykülerde hep ikinci plandadır.

Anneanne de Metin'i Oya'dan daha çok sevmekte ve Oya'yı arka plana atmaktadır. Çoğu defa şakalarından dolayı Oya'ya kızmakta ve onu dışlamaktadır.

“- A çocuk kabak çekirdeği niye diyorlar, kabağın içinden çıktığı için. Ama ablana bir tane bile vermeyeceğim. Oh bir güzel oturur ikimiz çinteriz...” (Anneannemin Konuk Kedisi, 2009:88)

Nebahat Hanım: Hikmet Hanım'ın kızı olan Nebahat Hanım çalışan bir kadındır. Sabah erkenden gittiği işinden akşam eve dönünce yorgun olmasına rağmen ev işlerine yemek yapımı ve sofraya kurmaya yardım eder. Akşam yemeklerinden sonra eşi Fazlı Bey'le birlikte gazete ve kitap okumaktan hoşlanır. Nebahat Hanım da öykülerde hep ikinci plandadır. Genellikle işten yorgun döndüğü için annesiyle çok ilgilenemez. Anneannenin bazen aşırı ve olmayacak isteklerine mantıklı olarak karşı gelse de annesiyle baş edemez. Çocukları için elinden geleni yapan Nebahat Hanım'ın çocukları üzerinde etkisi de oldukça azdır. Eşiyle iyi anlaşır ve ortak kararlar alır.

Fazlı Bey: Hikmet Hanım'ın damadı olan Fazlı Bey dürüst, iyi kalpli ve saygılı bir kişidir. Kayınvalide olarak Hikmet Hanım'a son derece saygılı ve sevgi doludur. Birlikte olmaktan dolayı hiç rahatsızlık duymayan Fazlı Bey, anneannenin isteklerini yerine getiren ve anneanneye sürprizler yapmaktan hoşlanan biridir. Oya ve Nebahat Hanım'a göre daha ön planda görülen Fazlı Bey geçim sıkıntısıyla hesaplar yapar durur.

Geçim derdini ailesine çok yansıtmak istemeyen Fazlı Bey kararlarına aile bireylerini de ortak eder. Ailesini ihmal etmeyen Fazlı Bey ailesiyle vakit geçirmekten de hoşlanır.

Tekir: Evin uysal ve şirin kedisidir. Anneannenin arkadaşı, sırdaşı, can yoldaşdır. Kendini yalnız hisseden anneannenin konuşabildiği, kendini dinletebildiği değerli dostudur. Çok uslu olan Tekir bazen kaybolsa da eve tekrar döner. Hayvan sevgisi iletisinin en çok üzerinde yoğunlaştığı Tekir'i evdeki herkes çok sever.

5. BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Muzaffer İzgü'nün "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" serisindeki 17 kitap ve bu kitaplardaki 80 öykünün eğitsel iletiler açısından incelenip değerlendirildiği bu çalışmada öncelikle her bir öykü sırasıyla "hikâye haritası yöntemi" ne göre tek tek incelenerek, içerdikleri eğitsel iletiler ve bunların işlenişi ele alındı.

İlk olarak hikâye haritası yöntemine göre incelenen öyküler incelenip değerlendirildikten sonra şu iletilere ulaşıldı:

- Arkadaşlık sosyal bir ihtiyaçtır. İnsanlar iyi arkadaşlık ilişkileri içinde olabilmeli, iyi ve kötü günlerini onlarla paylaşılabilir. Arkadaşlık akranlar arasında olabildiği gibi, akran olmayanlar arasında ve hayvan ve bitki gibi diğer canlılarla da kurulabilir.

- Aile içi sağlıklı iletişim sevgi bağlarını güçlendirir. Aile içi iletişimsizlik yalnızlık hissi verir.

- Aile bireyleri birbirlerini çok sever. Aile anne, baba ve çocuklardan oluşur. Ancak Türk toplumunda aile büyüklerinin çocuklarıyla birlikte kalması da doğaldır. Ailenin birer ferdi olan nine ve dedeler çok sevilir.

- Aile içinde yaşanan her türlü sıkıntı paylaşılmalı, evde iş bölümü yapılmalıdır.

- Aile büyükleri mutluluk için her türlü fedakârlığı göze alır. Maddi ve manevi olarak ailelerine destek olurlar.

- Demokratik ailelerde kararlar birlikte alınır.

- Aile içinde birlikte geçirilen vakit mutluluk verir. Aile fertlerinden birinin eksikliği derin üzüntülere sebep olur.

- İdareci ve öğretmenler çocuklar için doğru ve isabetli kararlar alabilmeli ve uygulayabilmelidirler.

- Hastalık da ölüm de canlılar içindir. Bu gibi durumlarda soğukkanlılık elden bırakılmamalıdır. Tedavi olmak için mutlaka doktora gidilmeli, kulaktan dolma bilgilerle hareket edilememelidir.

- Hurafe ve batıl inançlara itimat edilmemelidir.

- Dedikodu yapmak gereksiz ve boş bir davranıştır.

- Her kötülüğün bir cezası vardır.

- Gelenek ve görenekler yaşatılması gereken değerlerdir.

- Misafirperverlik en güzel geleneklerimizdendir. Eve gelen misafirler en güzel şekilde ağırlanıp, rahat ettirilir.

- Çalışmak ve üretmek güzeldir. Çalışkan insanlar sevilir ve başarılı olurlar. Alın teri, el emeği ile üretilen şeyler çok değerlidir.

- Hünarlı insanlar var olan hünarlarını göstermeli, faydalı olmalıdır. Vatana ve millete hayırlı evlatlar yetiştirmek de bir mezyettir.

- İyilikler karşısında teşekkür edilir. Doğru davranışlar takdir görür.

- Birlikten kuvvet doğar. Aile sorunları birlikte aşılar.

- Vatanımızın her yeri güzeldir. Vatan için herkes üzerine düşeni seve seve yapar.

- Toplumsal kurallara uymalı, hak ve özgürlükler kısıtlanmalı, rahatsız edici davranışlarda bulunulmalıdır.

- Trafik kurallarına uyulmalıdır.

- Oyunla, hoş vakit geçirilip, sosyalleşilir. Sadece çocuklar değil bazen yetişkinler de oyun oynamaya ihtiyaç duyabilirler.

- Zor durumda olanlara ve yaşlı insanlara yardım edilmelidir. Yardımlarda karşılık beklenmemelidir.

- Paylaşmak güzeldir. Zorluklar paylaşarak atlatılır.

- Teknoloji doğru ve bilinçli kullanılırsa faydalıdır.

- Selamlaşmak sevgiyi artırır.

- Doğal güzellikler insana huzur verir. Her insan doğa ile baş başa kalmak ister.

- Hayvan ve bitkilerin de sevgiye ihtiyacı vardır. Onlarla da dostluk kurulabilir.

- Etrafta olup bitenlere karşı duyarlı olunmalı, yardıma muhtaçlara yardım edilmeli, çevre korunmalı ve doğal kaynaklar bilinçle kullanılmalıdır.

- Okul, okul arkadaşları ve öğretmenler çok sevilir. Zamanında ve düzenli olarak ders çalışarak sorumluluk sahibi olunmalıdır.

- Komşuluk ilişkileri kesilmemeli, komşularla gidiş geliş sürdürülmelidir. İyi ve kötü günlerinde komşuların yanında olunmalıdır.

- Kendine güvenen, girişken ve istekli insanlar başarılı olur.

- Yaşama sevinci hayata bağlar ve böyle insanlar hayattan zevk alır.

- İnsanların çalışmanın dışında eğlenme ve sosyal aktivitelere de katılmaya ihtiyaçları vardır.

- Adab-ı muaşeret kuralları bilinmeli ve ona göre davranılmalıdır.

- Sağlıklı beslenmeli, spor yapmalı, dondurulmuş ve açıkta satılan besinler tüketilmemelidir.

- Bilinçsiz kentleşme bireyi ve çevreyi olumsuz etkiler.

- İnsanı sevmek huzur ve barış getirir.

- Dürüst insanlar sevilir ve dürüst insanlara güvenilir.

- Bulunan eşya veya para sahiplenilmemeli, sahibine teslim edilmeye çalışılmalıdır.

- Büyüklerin sözü dinlenmelidir.

- Hırsızlık hiçbir zaman ve hiçbir yerde doğru değildir.

- Onurlu ve haysiyeti yaşamak büyük erdemdir.

- İnsan kendini olduğu gibi kabul etmelidir.

- Kıskançlık hoş bir duygu değildir. Başkalarının başarıları kıskanılmamalı, o kişiler açık yüreklilikle tebrik edilmelidir.

- Cesaret ve korku herkeste olan duygulardır.

- İnsanlarda hükmetme ve beğenilme isteği vardır. Ancak bu istek insanı hataya düşürebilir.

- Eldekilerin kıymeti bilinmeli, ona göre davranılmalıdır.

- Her şeyde bir güzellik vardır. Önemli olan bakmasını bilmektir.

- Tatlı dilli, yumuşak huylu, alçak gönüllü, güler yüzlü insanlar sevilir.

- İnsan hiçbir zaman ümidini yitirmemelidir.

- Hayal gücü sanat eserlerinin ortaya çıkmasını sağlar. Hayal kurmak ölçüsü dâhilinde güzeldir.

- Elde mevcut olanlarla yetinmeyi bilmeli, bütçeye göre davranılmalıdır.

- Geçim sıkıntısı hayatın zorluklarından biridir.
- Çeşitli tedbir ve önlemler can ve mal kurtarır.
- Ekonomik sıkıntılar tüm aile bireylerini etkiler.
- Yapılan her iş hakkıyla yapılmalı, helal kazanç sağlanmalıdır.
- Şans oyunları insanları hırs tuzağına sürükleyebilir.
- Mantıklı ve makul çözümler üretebilmeli, uygun kararlar verilebilmelidir.

Geçici çözümler kalıcı rahatlıklar sağlamaz.

- Zamanı doğru ve bilinçli kullanılmalıdır. Kitap okumak da zamanı en iyi değerlendirme şekillerinden biridir.
- Okuma alışkanlığı ailede verilir.
- Her zaman bakımlı ve temiz olunmalıdır.
- Herkes geçmişteki güzel günleri özler. Bu yüzden unutulmaya yüz tutan güzel gelenek ve görenekler yaşatılmalıdır.

İkinci aşamada elde edilen bu iletilerin öykülerde ele alınış ve işlenişleri ortaya kondu. Çocuk gelişimi ve eğitimi üzerinde olumlu etkiler bırakacak bu iletileri İzgü doğrudan bir didaktiklikle değil sezdirerek ve mizahi unsurlar kullanarak vermiştir. Çocuğu eğitmek kadar eğlendirmenin de önemli olduğunu vurgulayan İzgü, iletileri gülmece unsurlarıyla süsleyerek aktarmıştır.

Serideki iletiler hem davranış hem de kültür açısından eğitici. Gelenek ve göreneklerin yaşatılması gerektiği çocuklarla paylaşarak bu değerlerimize sahip çıkılması gerektiği vurgulanır.

Aile sevgisi ve aile içi iletişim üzerinde yoğun olarak durulur. Serinin tüm kitaplarında aile olabilme, aile ilişkileri, aile bireyleri arasındaki sevgi görülmektedir.

Aile, çocuğun eğitiminde son derece önemli bir yere sahiptir. İzgü vermek istediği pek çok iletinin temelini ailede atıldığını gösterir. Hayvan sevgisi, okuma sevgisi, büyüklere saygı, konuk severlik, yardım severlik, komşuluğun önemi gibi pek çok değer kazanılmasında aile çok etkilidir.

İkinci olarak okul yaşamı ve öğretime yer veren İzgü çocuklara okul sevgisi ve sorumluluk bilinci vermek ister. Metin öğretmenini ve arkadaşlarını çok seven, düzenli ve çalışkan bir öğrencidir. Okuldaki arkadaşlarıyla çok iyi geçiren Metin, paylaşmayı da çok sever. Arkadaşlık ilişkileri üzerinde de duran İzgü hep olumlu örnekler sunarak çocukların olumlu şekilde etkilenmesini ister.

Okuma alışkanlığı ve sevgisi edinme konusuna da çok sık değinen İzgü, bunun çok güzel ve yararlı bir alışkanlık olduğunu aşlar. Hemen hemen bütün öykülerde kitap, gazete vs. okumaya yer verir ve bu alışkanlık ve sevginin büyükler model alınarak edinildiğini vurgular.

Duyarlı ve bilinçli bireyler olma konusu da sıkça ele alınır. Anneanne Hikmet Hanım etrafına son derece duyarlı olan bir kişidir. Böyle bir ailede yetişen çocuklar da etraflarına duyarlı yetişecek daha bilinçli bireyler olacaklardır.

Ailesiyle birlikte vakit geçirmekten çok mutlu olan anneanne ile yeterince ilgilenilmez. Anneanneyle en çok vakit geçiren Metin'dir. Anneanne bu üzüntüsü bazen torunu Metin'le paylaşılır. İzgü bu şekilde, anneanne ile torun arkadaşlığı ile yaşlı insanların duygu ve düşüncelerini dile getirmiş olur.

Ailede en baskın kişi anneanne Hikmet Hanım'dır. Daha sonra karar alma aşamalarında ikinci rolü Fazlı Bey oynar. Nebahat Hanım ve Oya ise son derece silik kişiliklerdir. Olayların içinde olup, hatta öykülerin anlatıcısı olan Metin ise karar alma aşamalarında hep arka planda kalır. Bu ise ailenin yarı demokratik bir tutum sergilediğini gösterir.

Çocukların dil gelişimlerine de katkıda bulunan bazı öykülerde değişik sözcük ve terimler kullanılır ve bunların anlamları açıklanır.

Bunlarla birlikte İzgü pek çok iletinin verildiği öykülerin oluşturduğu "Anneannem" serisini yazma amacının, 7. İzmir Öykü Günleri'ndeki (Şubat 2008) söyleşisinde çocuklara kültürümüzü tanıtmak ve kültürel değerlerimizi yaşatmak olduğunu belirtmiştir.

5.2. Öneriler

Bu çalışmada Muzaffer İzgü'nün hedef kitle olarak seçtiği 7- 11 yaş grubu çocuklarına hangi eğitsel iletileri vermeye çalıştığı tespit edilmeye çalışılmıştır. "Öykülerde hangi eğitsel iletiler, nasıl aktarılıyor?" Sorusundan hareketle sonuçlara ulaşılmıştır. Bu nedenle çocuk kitaplarında okuyucuya hangi iletilerin nasıl aktarıldığı konusunda kapsamlı araştırmalar yapılmalıdır.

“Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisindeki tüm öykülerde işlenen iletiler çocuk eğitimiyle ilişkilendirilmiş olup çeşitlilik bakımından anne, baba ve eğitimcilere pek de yeni bakış açıları kazandırmamıştır. Çocuk edebiyatı ürünleri çocuk eğitimi işlevini yerine getirirken anne, baba, öğretmen gibi yetişkinlere de rehberlik etmelidir.

İzgü öykülerinin hiçbirinde olumsuz örneklere değinmemiş, aile, arkadaşlık, komşuluk ilişkilerini hep güzel yönleriyle işlemiştir. Bazen zıtlıkların da eğitim üzerinde olumlu etkilerinin olduğu göz önüne alınarak, ufak tefek olumsuzlukların işlenmesinin gerçeklikle daha çok bağdaşacağı düşüncesindeyiz.

Çocukların ilgisini sürekli uyanık tutmayı amaçlayan İzgü, “Anneanne” karakteri ile anneannenin başından geçen birbirinden ilginç olaylarla bunu başarmıştır. Ancak anneannenin sergilediği bazı davranışlar geleneksel yapıdaki anneanne modeliyle pek uyuşmamaktadır. Kendi anneannesiyse Hikmet Hanım’ı karşılaştıran çocuklar bu konuda hayal kırıklıkları yaşayabilirler.

Seride aile bireylerinin konumları ve evdeki otoritesi de ilgi çekicidir. Anneanne Hikmet Hanım başta olmak üzere Metin ve Fazlı Bey’in hep ön planda olması, anne Nebahat Hanım ve Oya’nın silik tipler olarak kalması çocuklar açısından farklı yorumlanabilir. Burada cinsiyet ayrımı, erkek otoritesi, eşitsizlik gibi durumlar ortaya çıkabilir. Ayrıca anneanne ile torunu Metin arasındaki ilişki anne Nebahat Hanım’ı tamamen arka planda bırakmakta, anneninin çocuk eğitimindeki yeri ve önemi üzerinde durulmamaktadır. Bu durumun nedenleri ve çocuklar üzerinde bırakacağı etkiler, psikoloji ve edebiyat alanlarında uzman kişilerce araştırılarak ortaya çıkarılabilir.

Metin’in anneannesine çok bağımlı olması, kendine ait karar ve davranışların bulunmaması da yine olumsuz örnek oluşturabilir. Yaşına rağmen (10 yaş) tek başına hareket edemeyen, her zaman anneannesiyse birlikte olup, onun fikirlerine katılan Metin, bağımlı bir çocuk olarak işlenmiştir. Anneannesine son derece düşkün olan Metin anneannesinin kısa süreli ayrılıklarına bile tahammül edememektedir. Bu yüzden seri anne, baba ya da öğretmen tarafından okunup, tavsiye edilmelidir.

Eğitsel iletiler bakımından 17 kitaptaki 80 öykü hemen hemen aynı iletiler etrafında dönmektedir. Bu çocukta kalıcılık bakımından olumlu görülse bile tekrarlanan iletiler sıkıcı ve rutin hale gelebilir. Çocuk eserlerinin hayal ve düşünce ufkunu

geliştirme, farklı bakış açıları kazandırma ve düşündürme, çözüm üretme gibi pek çok işlevi üstlendiği düşünülürse bu açıdan da öyküler biraz sığ kalmaktadır.

Çocukların gelişim düzeylerine uygun olan İzgü'nün diğer eserleri de eğitsel iletiler açısından değerlendirilebilir. Çocuğa okuma alışkanlığı verebilecek düzeyde edebi ürünler çocuğu daha olumlu etkileyecektir. Bu yüzden anne, baba ve eğitimciler çocuk edebiyatı yazar ve çocuk edebiyatı ürünlerini tanıtıcı, çocukları okumaya teşvik edici etkinlikler yapmalı, onlara rehberlik edebilmelidirler. Çocuğu en iyi tanıyan kişiler olarak bu görev ve sorumluluk bilinciyle önce kendileri çocuğa model olabilmelidir.

Eğitim fakülteleri ve edebiyat fakültelerinde çocuk edebiyatına daha fazla yer ve önem verilmeli, çocuk psikoloji uzmanlarıyla beraber hareket edilmelidir. Çocukları okumaya yöneltecek, okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak program ve araştırmalar ise okuma oranının artmasında büyük ölçüde katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

1. Araştırmanın Temelini Oluşturan Kaynaklar

- İzgü, M. (2010). Anneannem askere gidiyor. (17. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- İzgü, M. (2009). Anneannemin gramofonu. (12. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- İzgü, M. (2008). Yaşasın kanal anneanne. (12. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- İzgü, M.(2008).Anneannemin apartman kuzusu. (11. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- İzgü, M. (2009). Anneannem gelin oldu. (10. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- İzgü, M. (2008). Anneannem dans kraliçesi.(9. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- İzgü, M. (2008). Anneannemin bebeği. (8. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- İzgü, M. (2009). Anneannem süsleniyor. (6. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- İzgü, M. (2008). Anneannemin kuyruklu yıldızı. (5. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- İzgü, M. (2009). Anneannemin konuk kedisi.(5. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- İzgü, M.(2010).Anneannem hayvanlar arasında. (7. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- İzgü, M. (2009). Anneannem sihirbaz. (5. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- İzgü, M. (2009).Anneannem bulutları boyuyor. (3. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- İzgü, M. (2010). Anneannemin cep telefonu.(4. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- İzgü, M. (2008). Anneannemin güllü yorganı. (2. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- İzgü, M. (2008). Anneannemin kar kızı. (2. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- İzgü, M. (2009). Anneannemin anı defteri. (2. Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.

2. Yararlanılan Diğer Kaynaklar

- Alaylıoğlu, R. ve Oğuzkan, A. F. (1976). Ansiklopedik eğitim sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Alver, K. (2005). *Çocuk ve edebiyat*. Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. Sayı: 104-105: (Ağustos – Eylül 2005)
- Arthur, T. J. (1972). Ankara üniversitesi eğitim fakültesi yayınları. (çev. Gülseren Günçe). No:27. Ankara: Yeni Desen Ticaret Limitet Şirketi Matbaası
- Bayhan, P. ve Artan, İ. (2007). Çocuk gelişimi ve eğitimi. İstanbul: Morpa Yayıncılık
- Baraz, T. (1987). Çocuk edebiyatı. Anadolu Üniversitesi A.Ö.F. Türk Dili II. Eğitim Ön Lisans Programı.
- Başaran, İ. E. (1966). Eğitim psikolojisi. Ankara: Ayyıldız Matbaası.

- Başaran, İ. E. (1988). Eğitim psikolojisi, modern eğitimin psikolojik temelleri. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Bee, B. ve Boyd, D. (2009). Çocuk gelişim psikolojisi. (çev: Okhan Gündüz). İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Bozdağ, F. (2000). “Çocuk kitaplarında metin, dil ve resimleme ilişkisi”, I. Ulusal çocuk kitapları sempozyumu sorunlar ve çözüm yolları. Sedat Sever (Editör). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- Celepoğlu, A. (2007). Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı. Ö. Yılar ve L. Turan (Editörler). Ankara: Pegem Yayıncılık
- Ciravoğlu, Ö. (1998). Çocuk edebiyatı. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Coşkun, E. (2007). “Türkçe Öğretiminde Metin Bilgisi” İlköğretimde türkçe öğretimi. A. Kırkkılıç ve H. Akyol (Editörler). Ankara: Pegem A Yayıncılık. (ss.233-279)
- Çıkla, S. (2005). “Tanzimat’tan günümüze çocuk edebiyatı ve bazı öneriler.” Hece aylık edebiyat dergisi. Yıl:9 sayı:104-105: (Ağustos-Eylül 2005)
- Demiray, K. (1973). Türkçe çocuk edebiyatı. İstanbul: Milli Eğitim Yayınevi
- Dökmen, Ü. (2006). İletişim çatışmaları ve empati. İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Dursunoğlu, H. (2007). Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı. Ö. Yılar ve L. Turan (Editörler). Ankara: Pegem Yayıncılık
- Ergin, H. Armağan Yıldız, S. (2010). Gelişim psikolojisi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Gander, M.J. H. ve Gardner, H. (2001). Çocuk ve ergen gelişimi. B. Onur (Editör). Ankara: İmge Kitapevi
- Gövsal, İ.A. (1932). Çocuk ruhu. İstanbul: Devlet Matbaası
- Güleryüz, H. (2006). Yaratıcı çocuk edebiyatı. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Kaplan, M. (1979). Hikâye tahlilleri. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karasar, N. (2003). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kıbrıs, İ. (2000). Uygulamalı çocuk edebiyatı. Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi
- Nas, R. (2002). Örneklerle çocuk edebiyatı. Bursa: Ezgi Kitapevi
- Morgan, C. (1982). Psikolojiye giriş. (çev. Hüsnü Arıcı ve arkadaşları). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları
- Oğuzkan, A.F. (1974). Eğitim terimleri sözlüğü. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- Oğuzkan, A.F. (1983). Çocuk edebiyatı. Ankara: Emel Matbaacılık Sanayii
- Oğuzkan, A.F. (2001). Çocuk edebiyatı. Ankara: Arı Yayıncılık

- Öncül, R. (2000). Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü. İstanbul: MEB Yayınları
- Sami, Ş. (1987). Kamus-i türkî. İstanbul: Çağrı Yayınları
- Sever, S. (2003). Çocuk ve edebiyat. Ankara: Kök Yayıncılık
- Şimşek, T. (2000). Çocuk edebiyatı. Konya: Suna Yayınları
- Şirin, M.R. (1994). 99 Soruda çocuk edebiyatı. İstanbul: Ocak Vakfı Yayınları
- Türk Dil Kurumu. (2005). Türkçe sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Uyguner, M. (1994). Muzaffer İzgü'nün yaşamı, sanatı ve yapıtlarından seçmeler.
Ankara: Bilgi Yayınevi
- Yalçın, A. ve AYTAŞ, G. (2005). Çocuk edebiyatı. Ankara: Akçağ Yayınları
- Yavuzer, H. (2006). Okul çağı çocuğu. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yazgan İnanç, B. Bilgin, M. Atıcı, M.K. (2008). Gelişim psikolojisi çocuk ve ergen gelişimi. Ankara: Pegem Akademi
- Yılar, Ö. Turan, L. (Editörler). (2007). Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Zengin, A.Y. VE Zengin, N. (2009). Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı. İstanbul: Truva Yayınları

EKLER

EK 1.

Bilgi Yayınevi Çocuk Kitaplığı

MUZAFFER İZGÜ

b
Bilgi
Çocuk

ANNEANNEM GELİN OLDU

ANNEANNEMİN
AKIL ALMAZ
MACERALARI

6.KİTAP

7 yaş +
10. basım

Bilgi Yayınevi Çocuk Kitaplığı

MUZAFFER İZGÜ

b
Bilgi
Çocuk

ANNEANNEM BULUTLARI BOYUYOR

Bilgi Yayınevi Çocuk Kitaplığı

MUZAFFER İZGÜ

b
Bilgi
Çocuk

ANNEANNEM DANS KRALİÇESİ

7 yaş +

9. basım

ANNEANNEMİN
AKIL ALMAZ
MACERALARI

9.KİTAP

Bilgi Yayınevi Çocuk Kitaplığı

MUZAFFER İZGÜ

b
Bilgi
Çocuk

ANNEANNEM SİHİRBAZ

Bilgi Yayınevi Çocuk Kitaplığı

MUZAFFER İZGÜ

b
Bilgi
Çocuk

ANNEANNEM ASKERE GİDİYOR

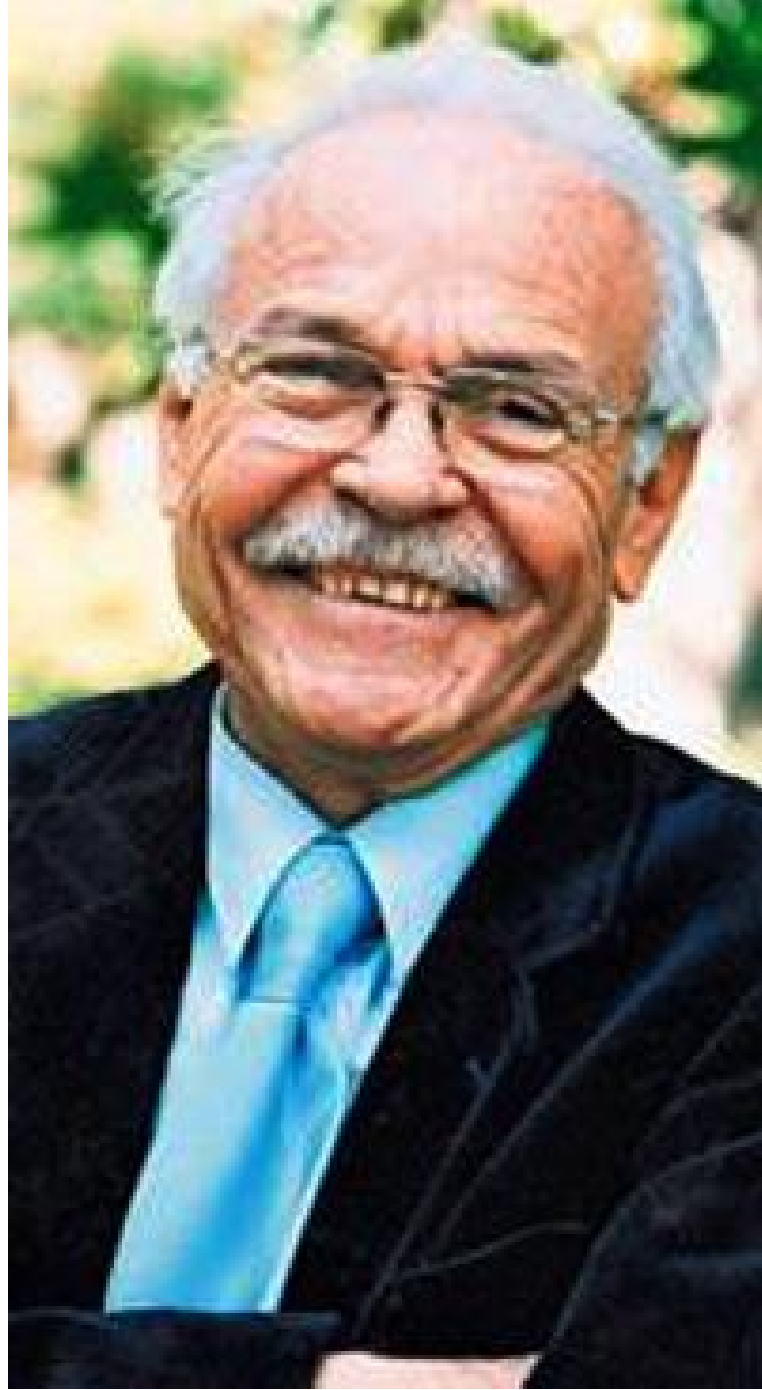

ANNEANNEMİN
AKIL ALMAZ
MACERALARI
1.KİTAP

7 yaş +

17. basım

EK 2: Muzaffer İzgü'nün Bir Fotoğrafi

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Sibel KÖSE
Doğum Yeri ve Tarihi	ERZURUM 10/03/1980
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	-
İş Deneyimi	
Stajlar	-Vali Vefik İlköğretim Okulu, Ahmet Haşim İlköğretim Okulu.
Projeler	-
Çalıştığı Kurumlar	Ilıca Atatürk İlköğretim Okulu, Yahya Kemal İlköğretim Okulu, Mustafa Kemal İlköğretim Okulu, Başöğretmen İlköğretim Okulu.
İletişim	
E-Posta Adresi	sblkse9898@hotmail.com
Tarih	24/01/2011